

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MİLLETLERARASI TAHKİM UYGULAMASINDA
HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM USULÜ**

Erhan Burak AYDIN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Alper Çağrı YILMAZ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI**

KASIM - 2019

**MİLLETLERARASI TAHKİM UYGULAMASINDA HIZLANDIRILMIŞ
TAHKİM USULÜ**

Erhan Burak AYDIN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

KASIM - 2019

Erhan Burak AYDIN tarafından hazırlanan "Milletlerarası Tahkim Uygulamasında Hızlandırılmış Tahkim Usulü" başlıklı bu çalışma, 01/11/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Özel Hukuk Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Alper Çağrı YILMAZ

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan : Prof. Dr. Vahit DOĞAN

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Antalya Bilim Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye : Doç. Dr. Oğuz Sadık AYDOS

Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 01/ 11/ 2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Prof. Dr. Figen ZAIĞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Erhan Burak AYDIN

01/11/2019

Milletlerarası Tahkim Uygulamasında Hızlandırılmış Tahkim Usulü
(Yüksek Lisans Tezi)

Erhan Burak AYDIN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kasım 2019

ÖZET

Milletlerarası Tahkim Uygulamasında Hızlandırılmış Tahkim Usulü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019. Alternatif bir uyuşmazlık çözümü yöntemi olarak, ulusal mahkemelerde zaman harcamak yerine tahkim tercih edilmektedir. Uyuşmazlıkların uluslararası ticaret sisteminde zamanında ve uygun maliyetli bir şekilde çözülmesi kabul edilir. Ayrıca, tahkime yapılan başvuruların artması nedeniyle tahkim merkezleri iş yükü ile karşı karşıya kalmıştır. İş yükünün bir sonucu olarak, bu merkezler hızlandırılmış tahkim olarak adlandırılan hızlı çözüm yolunu geliştirmiştir. Zaman içinde, tahkim için harcanan zaman, ulusal mahkemeler nezdindeki davalarda harcanan zamanla aynı olmaya başlamıştır. Bu sorunu çözmek için tahkim merkezleri, taraflara hızlandırılmış bir tahkim seçeneği sunmaya başlamıştır, böylece bu seçenek, taraflar için maliyet ve zaman açısından verimli bir çözümlerle sağlanacaktır. Açıkça, hızlandırılmış tahkim, tahkim sürecinin süresini kısaltacaktır. Uluslararası Ticaret Odası (ICC), Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (LCIA), Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) ve Amerikan Tahkim Teşkilatı (AAA) gibi tarafsızlıklarıyla dünya çapında tanınan önemli tahkim merkezleri, başvuranlar için hızlandırılmış tahkim kurallarını kabul etmişlerdir. Bu tezde, taraflar için hızlandırılmış tahkimin avantajları ve yukarıda belirtilen merkezlerin hızlandırılmış tahkim sistemleri ile ilgili genel bilgiler, uygulamalarından özel örnekler verilerek incelenmiştir.

BilimKodu : 51301
AnahtarKelimeler : Tahkim, Hızlandırılmış (Seri) tahkim, ICC, AAA, LCIA, WIPO
ISTAC, CAS
Sayfa Adedi : 137
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Alper Çağrı YILMAZ

Accelerated Arbitration Procedure In Inter-National Arbitration

(M.Sc. Thesis)

Erhan Burak AYDIN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

November 2019

ABSTRACT

Accelerative Arbitration Procedure In The International Law, Master Thesis, Ankara, 2019. As an alternative dispute resolution method, arbitration is being preferred instead of time consuming national courts. Also, arbitration is accepted to resolve the problems in a time and cost efficient way in international trade system. Moreover, because of escalating applications to arbitration, arbitration centers have been faced with workload. As a result of workload, that centers have developed fast-track solution called expedited arbitration. In course of time, the time spent on arbitration has begun to be the same as the time spent in the proceedings before the national courts. To solve this problem, the arbitration centers have proceeded to offer an expedited arbitration option to parties so that this option will be provided with in a cost and time efficient solution for parties. Clearly, expedited arbitration will shorten the duration of arbitration process. Important arbitration centers globally known such as International Chamber of Commerce (ICC), the London International Court of Arbitration (LCIA), World Intellectual Property Organization (WIPO) and the American Arbitration Organization (AAA) have adopted the specific rules of expedited arbitration for applicants. In this thesis, the advantages of expedited arbitration for the parties as well as general information regarding the systems of expedited arbitration of above-mentioned centers are reviewed by giving specific examples from their practices.

Science Code : 51301
Key Words : Arbitration, Expedited (Fast-Track) Arbitration, AAA , LCIA, WIPO, ISTAC CAS
Page Number : 137
Supervisor : Associate Professor Alper Çağrı YILMAZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. TAHKİM VE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM	3
2.1. Kavram Olarak Tahkim.....	3
2.1.1. Milli Tahkim	4
2.1.2. Milletlerarası Tahkim	4
2.2. Tahkimin Dünyadaki Gelişimi	6
2.3. Tahkimin Hukuki Niteliği	7
2.3.1. Tahkimin Maddi Hukuk Sözleşmesi Olduğu Görüşü.....	7
2.3.2. Tahkimin Usul Hukuku Sözleşmesi Olduğu Görüşü.....	8
2.3.3. Karma Görüş.....	9
2.4. Tahkim Yargılaması ve Tahkikat Aşaması	9
2.4.1. MTK'nın Zaman Bakımından Uygulaması	10
2.4.2. Tahkimde Görevli ve Yetkili Mahkeme	10
2.4.3. Tahkim Sözleşmesi	11
2.4.4. Tahkim Yeri	11
2.4.5. Tahkim Dili.....	13
2.4.6. Tahkim Süresi, Bu Sürenin Başlangıcı ve Uzatılması.....	13
2.4.7. Hakem Kurulunun Oluşturulması.....	14
2.4.8. Hakemlerin Seçimi	15
2.4.8.1. Tahkim sözleşmesinde hakemlerin isminin belirlenmiş olması...	15
2.4.8.2. Hakemlerin taraflarca seçilmesi	15

	Sayfa
2.4.8.3. Mahkeme kararı ile hakem seçimi usulü.....	16
2.4.9. Hakemlerin Bağımsız ve Tarafsız Olması.....	16
2.4.10. Hakemin Reddi ve Red Usulü	17
2.4.11. Uyuşmazlığın Esasına Uygulanacak Hukuk.....	18
2.4.12. Tahkim Usulüne Uygulanacak Hukuk ve Tarafların Eşitliği	19
2.4.13. Davanın Açıldığı Tarih	20
2.4.14. Dava ve Cevap Dilekçesi.....	21
2.4.15. Duruşma ve Yazılı Yargılama	21
2.4.16. Taraflardan Birinin Yargılamaya İştirak Etmemesi.....	22
2.4.17. Bilirkişi Atanması ve Delillerin Toplanması	22
2.5. Hızlandırılmış Tahkim Usulü.....	23
2.5.1. Hızlandırılmış Tahkim Kurallarının Uygulama Alanı.....	24
2.5.2. Hızlandırılmış Tahkimde Hakem Kurulunun Oluşturulması.....	25
2.5.3. Hızlandırılmış Tahkimde Yargılama Usulü.....	26
2.5.4. Hızlandırılmış Tahkimde Tahkim Süresi.....	28
2.5.5. Karar	28
2.6. Hızlandırılmış Tahkimde Acil Durum Hakemliği	29
2.6.1. Acil Durum Hakemliğinin Ortaya Çıkışı.....	30
2.6.2. Acil Durum Hakemi Kararlarının Hukuki Durumu.....	31
2.6.2.1. Devlet yargısı açısından durumu	31
2.6.2.2. Verilen kararların geçerliliği	32
2.6.3. Acil Durum Hakeminin Dikkat Edeceği Hususlar	32
2.6.3.1. Hakemin yetkisinin ve ilk görüşe göre haklılığın değerlendirilmesi	32
2.6.3.2. Başvuru sahibinin telafisi imkansız veya ciddi zararının doğacak olmasının tespiti.....	33

	Sayfa
2.6.3.3. Geçici hukuki koruma kararının aciliyetinin tespiti ve ölçülülük ilkesi gereği hareket etme	34
2.6.4. Acil Durum Hakeminin Kararlarının İcrası	34
2.6.4.1. Tarafların acil durum hakemi kararına uyması	34
2.6.4.2. Tarafların verilen karara uymaması durumunda kararların icrası	35
2.6.4.2.1. Acil durum hakeminin hakem olup olmadığı sorunu...	36
2.6.4.2.2. İcra ve tenfiz talebi yapılacak ülkede acil durum hakemine dair düzenlemenin bulunup bulunmaması durumu	36
2.6.4.2.3. Acil durum hakemi kararlarının hukuki niteliği.....	37
2.7. Hızlandırılmış Tahkimin Türkiye’de Uygulanması	38
3. ULUSLARARASI TAHKİM MERKEZLERİNDE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM USULÜ.....	41
3.1. İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) Açısından Hızlandırılmış Tahkim	41
3.1.1. ISTAC’ın Yapısı	41
3.1.2. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Usulü.....	42
3.1.2.3. ISTAC Hızlandırılmış tahkim kurallarının yapısı	42
3.1.3. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kurallarının Uygulama Alanı	43
3.1.3.1. Tahkim usulüne ISTAC tahkim kuralları’nın uygulanması	43
3.1.4. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Usulünde Davanın Görülme Şartı.....	44
3.1.5. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları Çerçevesinde Yargılama	45
3.1.5.1. Dava dilekçesi ve yargılamanın başlaması.....	45
3.1.5.2. Davalının cevap dilekçesi.....	46
3.1.5.3. Hakem seçimi	47
3.1.5.4. Zaman çizelgesi	47
3.1.5.5. Tahkikat aşaması	48
3.1.5.6. Tahkim süresi	49
3.1.5.7. Karar	49

3.1.6. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Usulünde Hüküm Bulunmayan Durumlarda ISTAC Tahkim Usulü Hükümlerinin Uygulanması	50
3.1.6.1. Tahkim anlaşması	50
3.1.6.2. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile hakemlerin reddi	52
3.1.6.3. Tahkim yargılaması	55
3.1.6.4. Görev belgesi	56
3.1.6.5. Tahkim yargılamasında adil yargılanma, usul ekonomisi ve gizlilik ilkeleri	57
3.1.6.6. Delillerin ibrazı	59
3.1.6.7. Geçici hukuki koruma tedbirleri	60
3.1.6.8. Tahkim kararlarına karşı başvuru yolu	61
3.1.7. ISTAC Uygulamasında Tahkim ve Seri Tahkim	62
3.2. Stockholm Ticaret Odası (SCC) Tahkim Enstitüsü Tahkimi Açısından Hızlandırılmış Tahkim	63
3.2.1. Stockholm Ticaret Odası (SCC) Tahkim Enstitüsü'nün Kuruluşu	63
3.2.2. Stockholm Tahkim Enstitüsü'nün Yapısı	64
3.2.3. SCC Tahkim Hızlandırılmış Tahkim Kuralları	65
3.2.3.1. Tarafların uygulanacak tahkim kuralları üzerinde uzlaşması	66
3.2.3.2. Tahkim sürecinde yönetim kurulu'nun yetkileri	67
3.2.3.3. Hızlandırılmış tahkimde tek hakemin karar vermesi ve hakemin atanması	68
3.2.3.4. Hakemin tarafsızlığı ve bağımsızlığı	69
3.2.3.5. Tahkim yargılamasının yönetimi	70
3.2.3.6. Duruşma	71
3.2.3.7. Delil ve tanık beyanı	72
3.2.3.8. Hakem tarafından atanan bilirkişiler	72
3.2.3.9. Hakem kararının verilme süresi	73
3.2.3.10. İhtiyati tedbirler	73

3.3. Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkimi Açısından Hızlandırılmış Tahkim	74
3.3.1. MTO'nun Kuruluşu	74
3.3.2. MTO'nun İdari Yapısı	74
3.3.3. Hakemlik Komisyonu	75
3.3.4. Milletlerarası Tahkim Divanı.....	75
3.3.5. MTO Hızlandırılmış Tahkim Usulü	77
3.3.5.1. MTO Hızlandırılmış yargılama usulü kurallarının uygulama alanı.....	78
3.3.5.2. Hızlandırılmış tahkimde hakem kurulunun oluşturulması	80
3.3.5.3. Hızlandırılmış tahkimde yargılama usulü.....	80
3.3.5.4. Karar	83
3.3.6. Hızlandırılmış Tahkimde Uygulanabilecek Diğer MTO Tahkim Kuralları	84
3.3.6.1. Hakem kurulunun onaylanması.....	84
3.3.6.2. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı.....	85
3.3.6.3. Hakemlerin reddi ve değiştirilmesi	86
3.3.6.4. Tahkim yeri ve tahkim dili	87
3.3.6.5. Uyuşmazlığın esasına uygulanacak maddi hukuk.....	87
3.3.6.6. Delillerin sunulması	88
3.3.6.7. Geçici hukuki koruma tedbirleri.....	89
3.3.6.8. Acil durum hakemi	90
3.3.6.9. Sonuç	90
3.4. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nde (WIPO) Hızlandırılmış Tahkim Usulü	91
3.4.1. WIPO Tahkiminin Organları	91
3.4.1.1. Tahkim ve arabuluculuk merkezi	91
3.4.1.2. Tahkim ve arabuluculuk konseyi.....	92

	Sayfa
3.4.2. Hızlandırılmış Tahkim Usulü	92
3.4.2.1. Tahkimin süresi	93
3.4.2.2. Hakem kurulunun oluşumu	94
3.4.2.3. Hızlandırılmış kurallarda hakem seçimi.....	94
3.4.2.4. Yeniden hakem seçimi	95
3.4.2.5. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı.....	95
3.4.2.6. Hakemin reddi	95
3.4.3. WIPO Tahkim Yargılamasının Yürütülmesi	95
3.4.3.1. Taraflara eşit muamele yükümlülüğü.....	95
3.4.3.2. Dava ve cevap dilekçeleri.....	96
3.4.3.3. Acil yardım usulü (Acil durum hakemi)	96
3.4.3.4. Deliller.....	97
3.4.3.5. Bilirkişi.....	97
3.4.3.6. Tahkim usulüne ve uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk	97
3.4.3.7. Tahkimin gizliliği	98
3.4.3.8. Ücret ve masraflar	98
3.4.3.9. Tahkim kararının verilme süresi.....	98
3.5. LCIA (<i>The London Court of International Arbitration</i>) Hızlandırılmış Tahkim Usulü	99
3.5.1. LCIA'nın Kuruluşu.....	99
3.5.2. LCIA'nın Yapısı	99
3.5.3. Hızlandırılmış Tahkimin Uygulaması	100
3.5.3.1. LCIA Tahkim kuralları	100
3.5.3.2. LCIA Model tahkim klozu.....	102
3.6. AAA (Amerikan Tahkim Örgütü -American Arbitration Association) Uygulaması.....	103
3.7. Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Uygulaması.....	104

	Sayfa
3.7.1. CAS'ın Uyuşmazlık Çözümünde Yetkili Organları	105
3.7.1.1. Uluslararası spor tahkim konseyi (ICAS)	105
3.7.1.2. Spor tahkim mahkemesi (CAS-TAS).....	105
3.7.2. CAS'ın Yargılama Yetkisi.....	106
3.7.3. CAS'ın Yargılama Yetkisinin Koşulları.....	107
3.7.3.1. Taraflar arasında uyuşmazlığın CAS tarafından çözümleneceğine dair bir anlaşmanın varlığı.....	107
3.7.3.2. Uyuşmazlığın spor ile ilgili olması	107
3.7.4. CAS'ta Hızlandırılmış Tahkim Usulü	108
3.7.4.1. Geçici ve koruyucu önlemler	109
3.7.4.2. CAS Kurallarında hızlandırılmış usul	112
3.7.4.3. CAS'ın Özel etkinlikler için ad hoc bölümleri.....	113
3.7.4.4. Hızlandırılmış usulde uygulanabilecek CAS olağan tahkim usulü hükümleri	114
4. SONUÇ.....	119
KAYNAKLAR	123
ÖZGEÇMİŞ	137

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AAA	Amerikan Tahkim Örgütü (<i>American Arbitration Association</i>)
ADR	Dostane Uyuşmazlık Çözümü (<i>Amicable Dispute Resolution</i>)
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C	Cilt
CEPANI	Belçika Tahkim ve Uzlaştırma Merkezi (<i>Belgium Centre for Arbitration and Mediation</i>)
DIS	Almanya Tahkim Enstitüsü (<i>German Institution of Arbitration</i>)
E.	Esas
f.	Fıkra
H.D.	Hukuk Dairesi
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
IBA	Uluslararası Barolar Birliği (<i>International Bar Association</i>)
ICDR	Uluslararası Uyuşmazlık Çözüm Merkezi (<i>International Center for Dispute Resolution</i>)
ICSID	Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümüne İlişkin Milletlerarası Merkez (<i>International Centre For Settlement of Investment Disputes</i>)
ISTAC	İstanbul Tahkim Merkezi
ISTAC HTK	İstanbul Tahkim Merkezi Hızlandırılmış Tahkim Kuralları
ISTAC TK	İstanbul Tahkim Merkezi Tahkim Kuralları
ISTAC STK	İstanbul Tahkim Merkezi Seri Tahkim Kuralları
K.	Karar
KOSBED	Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
LCIA	Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (<i>London Court of International Arbitration</i>)
m.	Madde

Kısaltmalar**Açıklamalar****MÖHUK**

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun

MTK

Milletlerarası Tahkim Kanunu

MTOMilletlerarası Ticaret Odası (*International Chamber of Commerce-ICC*)**MTO TK**

Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kuralları

New York Sözleşmesi

Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki 10 Haziran 1958 Tarihli New York Sözleşmesi

S.

Sayı

s.

Sayfa

SIACSingapur Uluslararası Tahkim Merkezi (*Singapore International Arbitration Center*)**STK**

Seri Tahkim Kuralları

SCCStockholm Ticaret Odası (*Stockholm Chamber of Commerce*)**UNCITRAL**Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (*United Nations Commission on International Trade Law*)**TK**

Tahkim Kuralları

VIACViyana Uluslararası Tahkim Merkezi (*Vienna International Arbitration Centre*)**WIPO**Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (*The World Intellectual Property Organization*)

1. GİRİŞ

Uluslararası ticari ilişkilerde var olan pekçok risk, ticari faaliyetin yapıldığı ülkenin veya birden fazla ülkenin hukukuyla ilişkilidir. Ticari faaliyetin tarafları arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğini düzenleyen milli hukukta sonradan gerçekleşmesimuhtemel değişiklikler, uyuşmazlığın sulh olunarak çözümünün güçlüğü, ulusal mahkemelerde yıllarca çözümlenemeyen uyuşmazlıklar, teminat yükümlülüğü, kesinleşen kararın icrası aşamasında karşılaşılan güçlükler, uluslararası ticari ilişkilerde tarafları tahkime yöneltmiştir. Uluslararası ticari tahkimin çözüm yöntemi olarak benimsenmesinin bir başka nedeni, anılan hukuki risklerin ve bu risklerin sebep olduğu masrafların en aza indirilmesi amacıyla hizmet eden en uygun alternatif çözüm yöntemi olmasıdır.

Uluslararası tahkim, uluslararası ticarete taraflar açısından tarafsız ve bağımsız bir yargılamamekanizması olması nedeniyle de tercih edilmektedir. Zira teorik olarak ulusal mahkemeler bağımsız ve tarafsız olarak kabul edilse de pratikte bağlı oldukları devletin siyasi, sosyal, ekonomik politikalarının etkisi altındadırlar. Bununla birlikte taraflar, aralarındaki uyuşmazlığın tahkim alanında çözüleceğini kararlaştırdıklarında alanında uzmanlaşmış hakem ya da hakemler ile tahkim yerini kendileri belirleyecekler, kurumsal tahkime mi yoksa ad hoc tahkime mi başvuracaklarını kararlaştıracaklar, kısaca uyuşmazlığın çözümüne ilişkin bütün konuları kendileri belirleyeceklerdir. Bu itibarla bağımsız ve tarafsız bir hukuki çözüm yolu tamamen taraf iradeleriyle kararlaştırılmış olacaktır.

Hızlandırılmış tahkim, tahkimden tamamen farklı bir hukuki kurum olmasa da, tahkimde yer alan sürelerin kısaltılmasına hizmet etmektedir. Tarafların ve hakemlerin tahkim yargılamasında gerçekleştirmeleri gereken sürelerin kısaltılması ile yargılama süreci de kısaltılmaktadır. Örneğin hızlandırılmış tahkim; dava ve cevap dilekçesi vermede, hakemin tahkim uyuşmazlığını çözmesinde ve hakem kararının verilmesinde olağan tahkimden daha kısa süreler getirmektedir.

Her ne kadar uzman kişilerin beyanlarının alınamaması, olağan tahkim yargılamasına oranla daha yüzeysel deliller çerçevesinde ve duruşma yapılmaksızın karar alınabilmesi gibi konularda hızlandırılmış tahkim eleştirilmekteyse de, hızlandırılmış tahkime olan gereksinimin inkar edilemeyeceği açıktır. Özellikle ticari menfaatlerin korunması durumunda tarafların önceliği uyuşmazlığın en kısa sürede çözümlenmesi olacağı için hızlandırılmış tahkime başvurma taraflarca tercih edilen bir yol olmaktadır.

Çalışmamızın konusunu, milletlerarası tahkim uygulamasında hızlandırılmış tahkim usulü oluşturmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde kavram olarak tahkim ve dünyadaki gelişimi, tahkimin tanımı ve Türkiye'deki gelişimi, tahkimin hukuki niteliği ve tahkim yargılaması konuları ele alınacaktır. Ayrıca bu bölümde hızlandırılmış tahkim usulü, hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulama alanı, hızlandırılmış tahkimde hakem kurulunun oluşturulması, yargılama usulü, tahkim süresi, karar, acil durum hakemliği, acil durum hakemliği kararlarının hukuki durumu, acil durum hakem kararı verilmesindeki kriterler ve bu kararların icrası konuları incelenecektir. İkinci bölümde ise Milletlerarası Ticaret Odası (MTO-ICC), İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC), Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümüne İlişkin Milletlerarası Merkez(ICSID), Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (LCIA), Amerikan Tahkim Örgütü (AAA) gibi milletlerarası tahkim kurumlarında; hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulama alanı, hızlandırılmış tahkimde hakem kurulunun oluşturulması, yargılama usulü ve tahkim süresi gibi konular izah edilecektir. Bölüm kapsamında ayrıca, milletlerarası tahkim kurumlarının hızlandırılmış tahkim usulü çerçevesinde tesis ettikleri kararlar ile bu kurumların hızlandırılmış tahkim kurallarından örnekler verilecektir. Çalışmamızın sonuç kısmında, hızlandırılmış tahkim usulünün getirdiği yeniliklerin değerlendirilmesi yapılacak ve ulaşılan sorunlar özetlenecektir.

Türk hukukunda hızlandırılmış tahkim usulüne ilişkin ayrıntılı bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu itibarla, milletlerarası tahkim kurumlarının teori ve pratikte hızlandırılmış tahkime ilişkin kuralları ve uygulamalarının, ayrı ayrı ve yeri geldikçe karşılaştırmalı olarak ele alınması suretiyle, Türk milletlerarası özel hukuku bakımından uygulanabilir özgün bir öneri ortaya koymak, çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

2. TAHKİM VE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM

2.1. Kavram Olarak Tahkim

Türk doktrini ve yabancı doktrinde tahkimin tanımı üzerinde bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre tahkim, taraflar arasında doğmuş olan veya ilerde doğabilecek uyuşmazlıkların çözümünün özel kişilere bırakılması konusunda taraflar arasında yapılan bir sözleşme olarak tanımlanmıştır¹. Diğer bir deyişle tahkim, taraflar arasındaki uyuşmazlıkların mahkemeler yerine, tarafların daha önce anlaşma yapmış olmak şartıyla hakem tarafından karara bağlanmasıdır.

Başka bir tanıma göre tahkim, taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların devlet yargısında çözümlenmesi yerine, kanunun tahkim yolu ile çözümlenmesine izin verdiği konular çerçevesinde kalmak koşuluyla, hakem adı verilen kişiler aracılığıyla çözümlenmesi konusunda tarafların anlaşmasıdır².

Tahkim, kimi zaman hakem sözleşmesi çerçevesinde açıklanmış ve tarafların bir uyuşmazlığı çözmeleri için seçtikleri tarafsız üçüncü kişilerle anlaşması olarak tanımlanmıştır³. Yine tahkim, özel bir kişinin uyuşmazlığın sonucuna karar verdiği bir prosedür olarak da tanımlanmıştır⁴.

Uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözülebilmesi için ayırt edici iki temel özellik bulunmaktadır⁵. İlk olarak, uyuşmazlık tahkime elverişli olmalıdır. Diğer bir deyişle tahkim, her uyuşmazlık için değil, sadece kanunun izin verdiği yani yasaklamadığı uyuşmazlıklarda söz konusu olacaktır. İkinci olarak, taraflar iradeleri ile uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözümleneceği konusunda anlaşmış olmalıdırlar⁶. Ancak bazı kanunlarda mecburi tahkim halleri düzenlendiğinden, bu hallerde taraflar, tahkime başvurmak

---

¹Konuralp, C. S., (2011) *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 126; Alangoya, H.Y., Yıldırım, M. K., Deren-Yıldırım, N., (2011). *Medeni Usul Hukuku Esasları*, B: 8, Beta Yayınları, İstanbul, 595; Balcı, M., (1999). *İhtilafların Çözüm Yolları ve Tahkim*, Danışman Yayınları, 1.baskı, Ankara, 103; Çelikel, A., Nomer, E., (2013). *Devletler Hususi Hukuku*, 11. Basım, Beta Kitapevi, İstanbul, s. 304; Karazincir, A., (2012) *Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Uluslararası Ticari Uyuşmazlıkların Çözüm Yolu Olarak Tahkim*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 4.

²Akıncı, Z. (2016). *Milletlerarası Tahkim*. 4. Baskı. İstanbul, Vedat Kitapçılık, 29.

³Konuralp, C. S., 127 (Hakem sözleşmesi, taraflarla uyuşmazlığı çözümleyecek olan hakemler arasında yapılan anlaşmadır).

⁴Ware, S, J., (2007) *Principles of Alternative Dispute Resolution*, 2. ed., Minnesota, Thomson West, 19.

⁵Karataş, İ (1999) *Uygulamada İhtiyari Tahkim*, Turhan Kitabevi, Ankara, 6.

⁶Akıncı, Z., 81 vd.

zorundadırlar. Yine tahkimin yalnızca var olan uyuşmazlıklar için değil, gelecekte doğabilecek uyuşmazlıklar için de geçerli olduğu belirtilmiştir⁷.

İzah edilen görüşler çerçevesinde tahkimin, taraflar arasında ortaya çıkmış veya ortaya çıkması muhtemel uyuşmazlıkların devlet yargısı yerine, kanunun tahkim usulü ile çözümlenmesine müsaade ettiği konular çerçevesinde olmak şartıyla, hakem denilen kişiler aracılığıyla çözümlenmesi konusunda tarafların anlaşmaları sonucunda gidilebilecek bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak tanımlanabilmesi mümkündür⁸.

2.1.1. Milli Tahkim

Tahkimin iç hukukumuzda önemli bir yeri bulunmaktadır. Milli tahkim, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)⁹ ile düzenlenmiş bir kurumdur. HMK hükümleri, milli tahkimde uygulanacak kuralları düzenlemiştir. HMK m.407 gereğince milli tahkim ile ilgili hükümler 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun¹⁰ (MTK) tanımladığı anlamda “yabancılık unsuru içermeyen” ve “tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği” ihtilaflara ilişkin olarak uygulanacaktır¹¹. Bunun sonucu olarak 4686 sayılı Kanun'un 2. maddesi anlamında yabancılık unsuru barındırmayan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar, milli tahkimin konusunu oluşturacak ve HMK hükümlerine tabi olacaktır. Kanun koyucu, yasanın gerekçesinde de açıkladığı üzere milli tahkim kavramının tespitinde toprak esasını benimsemiştir¹².

2.1.2. Milletlerarası Tahkim

Milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esaslar 21.06.2001 tarihli 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununda (MTK)¹³ düzenlenmiştir. MTK m.2'ye göre ‘yabancılık unsuru

⁷Konualp, C.S, 128.

⁸Kuru, B. (2001). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6. B., Demir Yayınevi, VI, 5875; Konualp, C.S, 128; Eray, H.O., (2010). *Milletlerarası Tahkimde Yabancı Hakem Kararlarının Kesinleşmesi ile Tanıma ve Tenfizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, 4.

⁹12.1.2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, E.T. 18.04.2019.

¹⁰ 21/6/2001 tarih ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4686.pdf>, E.T. 18.04.2019.

¹¹Kuru, B., Aslan, R., Yılmaz, E. (2004). *Medeni Usul Hukuku*, 15. B., Ankara, Yetkin Yayınevi, 935. (1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda (HUMK), tahkim sözleşmesinin bir tanımı olmamakla beraber, tarafların aralarındaki uyuşmazlığın çözümü için hakeme gitmeyi kararlaştırmaları, tahkim sözleşmesinin oluşumu için yeterli kabul edilmiştir. HUMK m. 516-517, iki taraf arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü için taraflara anlaşmazlığı hakeme götürmek üzere sözleşme yapma yetkisi tanımıştır. Devlet yargısının bir alternatifi olan tahkimde taraflar, uyuşmazlığın hakem adı verilen kişilerce çözümlenmesini öngörmektedirler).

¹²Karazincir, A., 5.

¹³MTK, 05.07.2001 tarihli ve 24453 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

taşıyan' tahkim milletlerarası nitelik taşır. Keza yürürlüğe giren HMK m.407'de, 'yabancılık unsuru' taşımayan ve 'tahkim yerinin Türkiye olarak belirtildiği' tahkimin milli tahkim olduğu ve HMK hükümlerine bağlı olduğunu düzenlenmiştir¹⁴. Bir tahkimin yabancılık unsuru taşıması için MTK' nın 2.maddesine göre aşağıdaki şartlardan birini taşınması gerekmektedir:

1. *Tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması.*
2. *Tarafların yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin;*
  - a) *Tahkim anlaşmasında belirtilen veya bu anlaşmaya dayanarak tespit edilen hallerde tahkim yerinden,*
  - b) *Asıl sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir bölümünün ifa edileceği yerden veya uyuşmazlık konusunun en çok bağlantılı olduğu yerden, başka bir devlette bulunması,*
3. *Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşmeye taraf olan şirket ortaklarından en az birinin yabancı sermayeyi teşvik mevzuatına göre yabancı sermaye getirmiş olması veya bu sözleşmenin uygulanabilmesi için yurt dışından sermaye sağlanması amacıyla kredi ve/veya güvence sözleşmeleri yapılmasının gerekli olması,*
4. *Tahkim anlaşmasının dayanağını oluşturan asıl sözleşme veya hukuki ilişkinin, bir ülkeden diğerine sermaye veya mal geçişini gerçekleştirmesi.*

Bununla birlikte, yabancı olmayan hakem kararlarının Türkiye'de infaz edilebilmesi; karar hakkında iptal davası açılmamış olması ya da iptal davası açılmış olup da reddedilmiş olması ve iptal kararı temyiz edilmiş ise ret kararının Yargıtay tarafından onanması şartına bağlıdır. Yabancı nitelikteki hakem kararlarının infazı ise, kararın niteliği gereği yabancılık unsuru taşıdığıının anlaşılması ve diğer şartların bulunması kaydıyla New York Sözleşmesi'ne göre yapılacaktır. Bu şartlar yok ise karar, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun¹⁵ şartları dairesinde tenfiz ve icra edilebilecektir.

Milletlerarası ticari ilişkilerden doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesi, uygulamada daha fazla tercih edilmektedir. Bunun sebebi, milletlerarası ticari tahkimin, devletlerin yargılamalarına oranla daha kısa, daha az masraflı ve dolayısıyla avantajlı olmasıdır. Hakem kararlarının tenfizi alanında milletlerarası sözleşmelerin sağladığı tenfiz kolaylıkları, tahkim kurumunun tarafsız bir uyuşmazlık çözüm yolu olması, uyuşmazlığa bakacak hakemlerin uzman kişiler olması, uyuşmazlıkların çözümünde gizlilik ilkesine

---

¹⁴Karazincir, A., 5.

¹⁵ 27.11.2007 tarih ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5718.pdf>, E.T. 16.04.2019.

özen gösterilmesi, uyuşmazlığın çözümünde sağlanan çabukluk bu avantajlarından bazılarıdır¹⁶.

2.2. Tahkimin Dünyadaki Gelişimi

Milletlerarası ticari ilişkilerin artması sonucu, taraflar, kendi aralarındaki uyuşmazlıkları devlet mahkemeleri yerine, tarafların kendilerinin seçtikleri hakemler tarafından çözümlenmesini tercih etmektedir¹⁷. 1880 yılından itibaren dünyadaki ticaret ve yatırım hacminin giderek artması, etkin uyuşmazlık çözüm yöntemine olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. 1915 yılında İlk Pan-Amerikan Finansal Kongresinde Amerikan Ticaret Odası ile Buenos Aires Ticaret Odası üyeleri arasında çıkacak uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesini sağlamak için bir tahkim planı hazırlanmıştır. Bu Kuralların 1923 yılında yürürlüğe girmesinden sonra Milletlerarası Ticaret Odası 1927, 1931 ve 1939 yıllarında kendi tahkim kurallarını düzenlemiştir¹⁸.

1958 tarihli New York Sözleşmesi¹⁹, yabancı kurumsal veya *ad hoc* (geçici) hakem kararlarının tanıma ve tenfiz kurallarını düzenlemiş ve uluslararası ticari uyuşmazlıkların çözümü ve icrası konusunda tahkim kurumunun etkin bir yer edinmesini temin etmiştir. New York Sözleşmesine taraf ülkelerde, karşılıklılık şartı aranmaksızın yabancı hakem kararlarının tenfizi olanaklı hale gelmiştir²⁰. Sözleşmeye dünyada çok fazla ülkenin taraf olduğu göz önüne alındığında, sözleşmenin uygulama alanının daha geniş olduğu görülecektir. Örneğin 21 Nisan 1961 tarihli Milletlerarası Ticari Hakemlik Konusunda

---

¹⁶Eray, H.O., 5; Toope, S. J., (1990). "Mixed International Arbitration, Studies In Arbitration Between States And Private Persons", *Grotius Publications Limited*, pp. 11-12.

¹⁷ Akıncı, Z., 30 vd.

¹⁸Yeşilirmak, A. (2018). *ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması* (ICC). İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 7-8.

¹⁹Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında 10 Haziran 1958 tarihli New York Sözleşmesi metni için bkz. <http://tahkim.barobirlik.org.tr/dokuman/newyorksozlesmesi.pdf>, E.T. 16.04.2019.

²⁰Lew, J. D. M. (2006). "Achieving the Dream: Autonomous Arbitration". *Arbitration International*, 22 (2), 179; Paulsson, J. (1998). "Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding a Local Standard Annulment" (LSA). *ICC Bulletin*, 9(1), 14-18; Yeşilova, B. (2008). "Milletlerarası Tahkimin Hukuki Niteliği Üzerine Düşünceler ve Güncel Gelişmeler". *TBB Dergisi*, 76, 83. (1950'li yıllardan sonra, tahkimin belli bir milli hukuka tabi olmadan (*delocalised/denationalised*) geçerliliğinin sağlanması ve yürütülebilmesi savunulmuşsa da, New York Sözleşmesi'nin hazırlanması sırasında bile, bunun yapılmasının erken olduğu ifade edilmiştir. Ulusal hukuklarının milletlerarası tahkimin güncel uygulamalarıyla uyuşmayan, ihtiyaçlara cevap vermeyen anlayışından uzakta; ulusal mahkemelerinin yardımına ihtiyaç duymayan ve ülke mahkemelerince denetim yapılmasını gerektirmeyen bir tahkim anlayışı, kolaylıkla ve hızlı bir şekilde kabul edilebilecek bir husus değildir.)

Avrupa (Cenevre) Sözleşmesine²¹ taraf olan devlet sayısı New York Sözleşmesine oranla oldukça azdır²².

Birleşmiş Milletler Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL -*United Nations Commission on International Trade Law*), Birleşmiş Milletler nezdinde 1966 yılında kurulmuştur. UNCITRAL 1976 yılında, özel bir *ad hoc* tahkim tüzüğü hazırlamıştır. Daha sonra, UNCITRAL tarafından milletlerarası ticaret alanında uygulama birliğinin temini ve üye ülkelere tavsiye edilmesiiçin, 1985 tarihli Model Kanun (*Model Law on International Commercial Arbitration*) hazırlanmıştır. Milletlerarası tahkime ilişkin ulusal düzenlemelerin birçoğu UNCITRAL Model Kanununu örnek almışlardır. UNCITRAL Model Kanunu²³, Birleşmiş Milletlere üye olan bütün devletlere tavsiye edilmiş bir metindir. Bazı devletler, UNCITRAL Model Kanununu aynen kabul ederek, kendi kanunları haline getirmişlerdir²⁴. 4686 sayılı kanun da, 1985 tarihli UNCITRAL Model Kanunu ve İsviçre MÖHUK'undan²⁵ esinlenerek yasalaşmıştır.²⁶

2.3. Tahkimin Hukuki Niteliği

Usul hukuku sisteminde, tahkimin hukuki niteliği konusunda ve özellikle tahkimin bir maddi hukuk sözleşmesi mi olduğu yoksa bir usul hukuku sözleşmesi mi olduğu yönünde tartışmalar bulunmaktadır. Bu iki görüşün yanı sıra, her iki görüşü de barındıran karma görüş de bulunmaktadır²⁷.

2.3.1. Tahkimin Maddi Hukuk Sözleşmesi Olduğu Görüşü

Tahkimin maddi hukuk sözleşmesi olduğunu iddia eden görüşe göre, tahkim sözleşmesi, Türk Borçlar Kanununun²⁸ sözleşmeye ilişkin hükümleri kapsamında yapılacaktır²⁹. Türk

²¹21 Nisan 1961 tarihli Milletlerarası Ticari Hakemlik Konusunda Avrupa (Cenevre) Sözleşmesi metni için bkz. <https://nasamer.ku.edu.tr/sites/nasamer.ku.edu.tr/files/mevzuat/conventions/tr/Cenevre.pdf>, E.T. 16.04.2019.

²² Akıncı, Z. 46 vd; Karazincir, A., 3.

²³ 2006 değişikliklerinin de yer aldığı 1985 tarihli UNCITRAL Model Kanunu metni için bkz.http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf, E.T.18.04.2019.

²⁴Yılmaz, E. (1999) *Milletlerarası Tahkim, Milletlerarası Tahkim Konusunda Yasal Bir Düzenleme Gerekir Mi?* II. Tahkim Haftası, Taslaklar-Tartışmalar-Öneriler. Ankara, 7; Eray, H.O., 6.

²⁵Switzerland's Federal Code on Private International Law metni için bkz.: (Çevrimiçi), <https://www.rwi.uzh.ch/dam/jcr:ffffff-fc61-e805-0000-0000115fcc32/PILA.pdf>, E.T. 16.04.2019.

²⁶Sadrüleşrafi, H.,A., (2007). "Türk Milletlerarası Tahkim Kanunu'na İlişkin Düzenlemeler İle Uygulamalar Hakkındaki Görüşler". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1), İzmir, 400; Karazincir, A., 3

²⁷Altıntaş, S., (2015). *Tahkimin Geçersizliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 16.

²⁸11.1.2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>, E.T. 16.4.2019

Borçlar Kanunum.1'desözleşme, “ *tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile oluşan hukuki işlem*” şeklinde tanımlanmıştır³⁰. Bu nedenle yapılan sözleşme, yargılama aşamasına dair bir tespit içerse de, uygulanacak hükümler sözleşmeye ilişkin maddi hukuk hükümleridir. Bununla birlikte, yapılan bu sözleşmede ilk andan itibaren taraf iradeleri öneçıkacaktır³¹. Bu sebeple, esas alınan hükümler de maddi hukuk hükümleri olacak ve tahkim sözleşmesinin de bir maddi hukuk sözleşmesi olduğu sonucuna varılacaktır³².

2.3.2. Tahkimin Usul Hukuku Sözleşmesi Olduğu Görüşü

Tahkimin usul hukuku sözleşmesi olduğunu savunan görüşe göre ise, tahkim sözleşmesi, tüm hüküm ve sonuçlarını usul hukuku alanında doğurmaktadır. Ayrıca, maddi hukukun sözleşmelere ilişkin hükümlerinin tümü, tahkim sözleşmesi için geçerli olmayacaktır³³. Bu nedenle, tahkim sözleşmesi, usul hukuku sözleşmesi olarak kabul edilmelidir.

Tahkim anlaşmasının etkilerini usul hukuku alanında doğurması, tahkim ilk itirazının taraflarca ileri sürülmesinin mahkemeler önünde görülen davanın reddine yol açması ve mahkeme kararlarında olduğu gibi hakem kararlarının da kesin hüküm etkisine sahip olması, tahkim sözleşmesinin usul hukuku sözleşmesi olduğunu göstermektedir. Usul sözleşmesi görüşünün ortaya çıkmasının nedeni, tarafların tahkim sözleşmesini yapmakla mahkemelerin yetkisini ortadan kaldırmalarıdır³⁴. Taraflar arasında var olan bir uyuşmazlığın çözümü için, tahkim sözleşmesi akdedilir. Sözleşme akdedildikten sonra davanın açılması, muhtemel uyuşmazlıklara bakacak hakemlerin belirlenmesi, yargılamada geçerli olacak kurallar, hakemler tarafından verilen karar ve bu karara karşı kanun yoluna başvurulması karşısında, tahkim sözleşmesinin usuli yönünün ağır bastığı görülmektedir³⁵.

---

²⁹Dündar, H., (2008). “Tahkim Sözleşmesinin Şekli ve Niteliği Üzerine Bir İnceleme”,*Terazi Hukuk Dergisi*, (22), 27; Deren-Yıldırım, N.(2007).*Objektif Açıdan Tahkime Elverişlilik*, Prof. Dr. Yavuz Alangoya'ya Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 49; Altıntaş, S., 16.

³⁰Antalya, G. (2013).*Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, B: 2, Legal Kitabevi, İstanbul, 147; Akıntürk, T., Ateş- Karaman, D., (2012).*Borçlar Hukuku*, B. 19, Beta Yayınevi, İstanbul, 21.

³¹Gültek, Ş. (2011).*Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca İptal Davası*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 4.

³²Doğan, V. (2013). *Milletlerarası Özel Hukuk*, B. 2, Savaş Yayınevi, Ankara, 127; Konuralp, C. S., 154; Pekcanitez, H., Atalay, O., Özekes, M.,(2013) *Medeni Usul Hukuku*, B. 14, Yetkin Yayınevi, Ankara, 1066; Yeşilova, B., 94-100.

³³Alangoya, H.Y., Yıldırım, M. K., Deren-Yıldırım, N, 599; Karşı, A. (2001). *Medeni Usul Hukukunda Usuli İşlemler*, İstanbul, 237.

³⁴Deren-Yıldırım, N., Tahkime Elverişlilik, 49.

³⁵Ertekin, E., Karataş, İ., (1997) *Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakem Kararlarının Tenfiz Tanınması*, Yetkin Yayınları, Ankara, 33.

Anılan gerekçelerle, tahkim sözleşmesinin bir usul hukuku sözleşmesi olduğunun kabulü gerekmektedir³⁶.

2.3.3. Karma Görüş

Doktrinde ilk iki görüşün dışında bir üçüncü görüş olarak karma bir görüş de söz konusudur³⁷. Bu görüşü benimseyen yazarlara göre tahkim sözleşmesi, *sui generis* (nevi şahsına münhasır) bir maddi hukuk sözleşmesidir³⁸. Tahkim sözleşmesi, usul hukuku açısından, dava dışı usul hukuku sözleşmelerinden biri olarak kabul edilebilir. Ancak, tarafların kısmi sulh oldukları durumda davaya etki edebilirken; taraflar arasındaki tahkim sözleşmesi, yalnızca uyuşmazlığın çözümüne dairdir. Uyuşmazlık konusunu veya iddiayı değiştirmemektedir. Bu yönüyle usul hukukuna ilişkin diğer sözleşmelerden farklıdır³⁹.

2.4. Tahkim Yargılaması ve Tahkikat Aşaması

Yukarıda, MTK kapsamında hangi hallerde uyuşmazlığın yabancılık unsuru taşıdığı belirtilmiş ve yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklardan doğan tahkimin, hangi hallerde milletlerarası tahkim niteliği kazanacağı ifade edilmişti⁴⁰.

MTK m.1/2'ye göre, “*Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar hakkında uygulan*”acaktır.

O halde tahkim yeri, Türkiye olmasa ya da tahkim yabancılık unsuru taşımasa bile, taraflar, aralarında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklara MTK hükümlerinin uygulanacağını kararlaştırabilirler. Öte yandan, hakem veya hakem kurulu da, taraflarca aksi kararlaştırılmamış ise, uyuşmazlığın çözümünde MTK'nın uygulanmasını kararlaştırabilir⁴¹.

³⁶Alangoya, H.Y., Yıldırım, M. K., Deren-Yıldırım, N.,599; Deren-Yıldırım, N., Tahkime Elverişlilik, 49; Pekcantez, H., Atalay, O., Özekes, M., 1066.

³⁷Pekcantez, H., Atalay, O., Özekes, M., 1066;

³⁸Egemen, I., (2006) “Uluslararası Tahkim Hukukunda Vekilin Özel Yetkisi Olmaksızın Tahkim Anlaşması Akdetmesinin Geçerliliği Sorunu”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 80 (5), 1938; Atlıhan, Ö., (2010).”Tahkim Sözleşmesinin Unsurlarının ve Hükümlerinin Ulusal-Uluslararası Ticari Tahkim ve Yatırım Tahkimi İşğinde İncelenmesi”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 84(2), 949.

³⁹Erkan, M., (2013). *Milletlerarası Tahkimde Yetki Sorunları*, Yetkin Yayınları, Ankara, 43; Yeşilova, B., 109-111.

⁴⁰Kalpsüz, T., (2010). *Türkiye’de Milletlerarası Tahkim*. Yetkin Yayınları, Ankara, 27.

b.k.z. & I.I. Kavram Olarak Tahkim

⁴¹ Karazincir, A., 16; Ortakaya, M.P., (2018) *Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkim Uygulaması-2017 MTO Tahkim Kuralları Değişiklikleri Kapsamında Güncellenmiş*, Yetkin Yayınları, Ankara, s.219 vd.

2.4.1. MTK'nın Zaman Bakımından Uygulanması

MTKm.18'e göre, bu Kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girecektir. MTK'nın 05.07.2001 tarihinde yürürlüğe girdiği dikkate alındığında, bu Kanunun anılan tarihten önce imzalanmış bir tahkimsözleşmesinden doğacak uyuşmazlıklara uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Yargıtay'ın kararlarına göre, MTK, 05.07.2001 tarihinden önce imzalanmış bir tahkim sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklara uygulanamayacaktır⁴². Yargıtay'ın bu görüşü doktrinde kabul edilmemektedir⁴³. Çünkü Yargıtay, MTK'yı *maddi hukuk ilişkisi* çerçevesinde ele almaktadır. Ancak MTK m.1'de, kanunun amacının milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esaslarını düzenlemek olduğu ifade edilmiş olup, incelendiğinde bu kanunun usul kurallardan oluştuğu görülmektedir. HMK'nın "Zaman bakımından uygulanma" başlıklı 448.maddesi "*Bu Kanun hükümleri, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla derhal uygulanır*" düzenlemesi içermektedir. Bu madde ile, mahkemelerin usul kanunu olan HMK'yı daha önce doğmuş veya devam eden uyuşmazlıklara da uygulayacağı kararlaştırılmıştır. MTK da HMK gibi usul kanunu olduğu için, yürürlüğe girdikten sonra tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla, derhal uygulanması gerekmektedir⁴⁴.

2.4.2. Tahkimde Görevli ve Yetkili Mahkeme

Tahkimde yetkili ve görevli mahkemeye ilişkin MTK m.3/1'de "*Bu Kanunda mahkeme tarafından yapılacağı belirtilen işlerde, davalının yerleşim yeri veya olağan oturma yeri ya da işyerinin bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesi; davalının Türkiye'de yerleşim yeri, olağan oturma yeri veya işyeri yoksa İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkilidir*" hükmü bulunmaktadır. Bu madde, görev ve yetkiyi aynı anda tanımlamaya çalışmıştır.

Milletlerarası tahkimden kaynaklanan sorunlar için mahkemeler, sadece bu Kanun hükümlerine göre müdahalede bulunabilirler (MTK m.3/2). Bu hüküm ile, devletin tahkime ilişkin konulara çok daha az müdahale etmesi amaçlanmıştır. Bu düzenlemeye göre, MTK'da tahkime ilişkin konularda mahkemelere müdahale yetkisi verilmemiş ise, mahkemelerin müdahalede bulunması mümkün olamayacaktır⁴⁵.

⁴²Yargıtay 15.H.D. 27.05.2002 tarih ve E. 2002/4007 , K.2003/876 sayılı ilamı için bkz. Ekşi, N., (2009). *4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'na İlişkin Yargıtay Kararları*, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 7.

⁴³Kalpsüz, T., 32, 33, 34; Akıncı, Z., 70,71.

⁴⁴Karazincir, A., 27.

⁴⁵Kalpsüz, T., 35

2.4.3. Tahkim Sözleşmesi

Taraflar arasındaki bir uyuşmazlığa ilişkin tahkim sözleşmesi varsa, o uyuşmazlık tahkim yolu ile çözülebilir. Tahkim anlaşması; “ *tarafların, sözleşmeden kaynaklı veya kaynaklanmasın aralarında mevcut bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tümünün veya bazılarının tahkim yoluyla çözülmesi konusunda yaptıkları anlaşma*” şeklinde tanımlanmıştır (MTK m.4). Bu tanıma göre taraflar, aralarında sözleşme ilişkisi olmasa da, haksız fiil veya sebepsiz zenginleşmeden doğan uyuşmazlıklara ilişkin olarak tahkim sözleşmesi yapabilecektir.

Taraflar arasındaki uyuşmazlığın tahkim yolu ile çözülmesi için, tarafların gerçek iradelerinin uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi yönünde olması gerekmektedir. Bu sebeple tahkim sözleşmesinde, tahkim iradesi açıkça belirtilmelidir. Yargıtay kararları da bu yöndedir⁴⁶.

Taraflar arasında var olmayan hukuki ilişkilerin de, tahkim yolu ile çözümlenebileceğinin kabul edilmesi geçerli olmayacaktır. Zira Kanun “mevcut bir hukuki ilişkiden” ortaya çıkmış veya ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü için tahkim sözleşmesinin yapılabileceğini kabul etmiştir. Var olmayan hukuki ilişkiler için tahkim yolu geçerli kabul edilirse, hakem kurulunun yetkisi, devlet mahkemelerinde olduğu gibi süreklilik kazanmış olacaktır.⁴⁷

MTK m. 4 uyarınca tahkim sözleşmesi yazılı şekil şartına tabidir ve şekle bağlı sözleşmelerde şekil şartı, sözleşmenin geçerliliği veya ispatı için zorunludur⁴⁸. Tahkim anlaşmasında taraflarca Türk hukukunun uygulanması kararlaştırıldığı takdirde, MTK m.4 çerçevesinde şekil şartının yerine getirilmesi zorunludur. Ayrıca tahkim anlaşması sadece anlaşmanın taraflarını bağlayacak ve anlaşmanın tarafı olmayan üçüncü kişilere teşmil edilemeyecektir⁴⁹.

2.4.4. Tahkim Yeri

Tahkim yeri, tahkim yargılamasının yapıldığı, hakem veya hakem kurulunun toplandığı ve hakem kararlarının verildiği yerdir⁵⁰. MTK m.9’a göre, tahkim yeri, taraflar veya onların seçtiği tahkim kurumu ya da *ad hoc* olarak belirli bir hakem tarafından serbestçe

⁴⁶Yargıtay 13.H.D. 12.04.2006 tarih ve E. 2006/521, K.2006/5446 sayılı kararı için bkz. Karazincir, A. 29.

⁴⁷Akıncı, Z., 109-111

⁴⁸Reisoğlu, S. (2004). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Basım, İstanbul, 65; Ortakaya, M.P., 53

⁴⁹Yargıtay 19.H.D. 11.03.2004 tarih ve E. 2004/2654, K.2004/2603 sayılı ilam için bkz Akıncı, Z., 81.

⁵⁰Kalpöz, T., 40; Ortakaya, M.P., 67.

kararlaştırılır. Tarafların tahkim yerini seerirken, tahkimde irade serbestisine imkan veren yerleri seçmeleri önem arz etmektedir⁵¹. Zira tahkim yeri, milletlerarası tahkime uygulanacak pek çok hukuki sonuç doğurmaktadır. MTK m.1'e göre, yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda, yalnızca tahkim yerinin Türkiye olması durumunda MTK uygulanacaktır.

Taraflarca tahkim yeri kararlaştırılmış ise, uyuşmazlık hakkında yargılamanın yapılacağı ve kararın verileceği yerin, taraflarca kararlaştırılan tahkim yeri olması gerekmektedir. Konuya ilişkin Yargıtay 19.H.D. 2009 yılında verdiği bir kararda, "Taraflar arasındaki sözleşmede uyuşmazlık çıktığında İngiltere'deki Tahkim Mahkemesine gidileceği düzenlenmiş olmasına rağmen, uyuşmazlık Paris'te bulunan Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesince zlmştr. Hal böyle olunca, öncelikle Londra'da Uluslararası Tahkim Mahkemesi'nin bulunup bulunmadığı araştırılmalı, var ise uyuşmazlık bu mahkemece zlmelidir" gerekçesi ile, hakem kararının tenfizine karar veren mahkeme kararını bozmuřtur⁵².

Taraflar arasında tahkim yerinin belirlenmesi konusunda bir anlaşma yok ise, hakem veya hakem kurulunca tahkim yeri belirlenecektir. Hakem veya hakem kurulu, tahkim yerini olayın özelliklerine göre belirleyecektir (MTK m.9/1)⁵³. Tahkim yeri, hangi ülke mahkemesinin hakem kararını iptale yetkili olduğunun belirlenmesi bakımından da nemlidir⁵⁴.

Tahkim yeri, taraflarca kararlaştırılmamışsa, tarafların tahkim merkezi olarak seçtikleri tahkim kurumu kurallarınca da belirlenebilir. Mesela taraflarca MTO Tahkim Kurallarının uygulanacağı kararlaştırılmış ise, bu kuralların 18.maddesi gereğince, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı, tahkim yeri Divan tarafından kararlaştırılacaktır.

MTKm.9/2'de "*Hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasının gerektirdiği durumlarda, önceden taraflara bildirmek kaydıyla, bir başka yerde toplanabilir*" denilmiştir. Madde metninde, duruşma, keşif, tanık dinlenmesi gibi birtakım işlemleri

⁵¹Loukas, M., (2007) (eviren: Bahar Ceyda Süral). Milletlerarası Tahkim: Kurumsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar 2006, *TBB Dergisi*, S. 70, Mayıs-Haziran 2007, s. 176, 177.

⁵²Yargıtay 19.H.D. 15.09.2009 tarih ve E.2009/5703 , K.2009/8256sayılı kararı için bkz. Karazincir, A., 33.

⁵³Gnay, M., (2009). Milletlerarası Tahkim Kanununa Göre Tahkim Yargılama Usulü, *Adalet Dergisi*, (33), 197.

⁵⁴Deren, Y. N.; (2004). UNCITRAL Model Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu erevesinde Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları (UNCITRAL), İstanbul, 94-95; Kalpsüz, T., 40; Günay, M., 197; Yeşilova, B., 106-107.

kolaylaştırmak için hakem veya hakem kurulunun, tahkim yerinden başka bir yerde toplanabileceği ifade edilmiştir⁵⁵.

2.4.5. Tahkim Dili

Hakem kurulunun tayininden hemen sonra ve yargılamaya başlamadan, yargılamanın “ön koşulu” olarak, tahkim dilinin belirlenmesi gereklidir. MTK’nın 10/C maddesi gereğince, tahkim diline sınırlama getirilmiştir. Bumaddeye göre tahkim yargılaması, Türkçe veya Türkiye Cumhuriyeti tarafından tanınan devletlerden birinin resmi dilinde yapılabilir. Maddenin devamındaki hükme göre, yargılamada kullanılacak dil veya diller, taraflar arasında kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu tarafından belirlenir(MTK m.10/C)⁵⁶.

MTK’nın 10/C maddesi gereğince, tarafların anlaşması veya hakemlerin konuya ilişkin kararlarında aksi belirtilmemiş ise, kararlaştırılan dil veya diller tahkim yargılamasına ilişkin tüm sözlü veya yazılı işlemlerde geçerlidir ve başka bir dil kullanılamayacaktır. Örneğin, tarafların yazılı beyanları, duruşmaların yürütülmesi, hakem veya hakem kurulunun ara kararları, nihai kararları ve yazılı tebligatlarda, kararlaştırılan dil veya diller kullanılacaktır⁵⁷. Tarafların kararlaştırdıkları dilden başka bir dilde tahkim yargılamasının icra edilmesi, bu nedenle, taraflardan birinin iddia ve savunma hakkını istediği gibi kullanamaması, hakem kararının iptaline veya tenfizinin reddine yol açabilecektir⁵⁸.

2.4.6. Tahkim Süresi, Bu Sürenin Başlangıcı ve Uzatılması

Tahkim süresi, taraflarca anlaşmak suretiyle belirlenebilir (MTK m.10/B). Taraflarca belirlenmemiş ise kanunda belirtilen süre, tahkim süresiolarak kabul edilecektir. Taraflarca kararlaştırılmamış ise *“tek hakemli davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemli davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir (MTK m.10/B)”*.

Taraflar, tahkim konusunda bir tahkim merkezinin kurallarının uygulanmasını kararlaştırmışsa ve o kurallar içinde tahkim süresi bulunmaktaysa, o sürenin tarafların anlaşması ile tahkim süresi olarak belirlendiği kabul edilir. Mesela taraflar, aralarındaki

⁵⁵Karazincir, A., 33-34.

⁵⁶Ortakaya, M.P.,64.; MTK m.10/C: *“Tarafların anlaşmasında veya hakemlerin konu ile ilgili ara kararında aksi öngörülmemiş ise, bu dil veya diller, tarafların bütün yazılı beyanlarında, duruşmalarda, hakem veya hakem kurulunun ara kararlarında, nihai kararında ve yazılı bildirimlerinde kullanılır”*.

⁵⁷ Nomer, E., Ekşi, N., Öztekin, G.,(2013). *Milletlerarası Tahkim*, Beta Basım, İstanbul, 34; Günay, M., 198-199.

⁵⁸ Akıncı, Z., 140-141.

uyuşmazlığa MTO Tahkim Kurallarını uygulamayı kararlaştırmış olabilirler. MTO Tahkim Kurallarım.31'de “*Hakem kurulunun nihai kararını verme süresi 6 aydır*” hükmü getirilerek tahkim süresi belirlendiğinden, bu maddedeki tahkim süresinin taraflarca anlaşarak belirlendiği kabul edilecektir.

Taraflarca, tahkim süresinin başlangıç tarihi de kararlaştırılabilir. Taraflarca aksi kararlaştırılmamış ise, tek hakemli davalarda “hakemin seçildiği”, birden çok hakemli davalarda ise “hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği” tarihten itibaren, tahkim süresi işlemeye başlayacaktır (MTK m.10/B)⁵⁹.

Son olarak tahkim süresi, tarafların anlaşmasıyla, anlaşamamaları halinde taraflardan birinin başvurusu üzerine asliye hukuk mahkemesince uzatılabilir. Başvurunun reddi halinde, tahkim süresi sonunda yargılama sona erer ve mahkemenin kararı kesindir (MTK m.10/B).Tarafların kararlaştırdığı sürede yargılamanın bitirilmemesi, hakemin veya hakemlerin taraflarca belirlenen süreye uymamaları, itiraz halinde verilen tahkim kararının iptal edilmesine yol açabilir. Hakemlerin ve mahkemenin belirlenen bu süreyi değiştirme olanakları bulunmamaktadır⁶⁰.

2.4.7. Hakem Kurulunun Oluşturulması

Hakem kurulunun oluşturulmasına da hakemin seçilmesi, tahkim yargılamasının yapılabilmesi için zorunludur. MTK, hakemlerin sayısını tarafların belirleyebileceğini, ancak bu sayının tek olması gerektiğini düzenlemiştir. Bu düzenleme, emredici hukuk kuralıdır ve buna göre hakem sayısı 1,3,5,7 gibi rakamlarla istenildiği gibi belirlenebilir (MTK m.7/A)⁶¹.

Taraflarca hakem sayısı belirlenmemiş ise hakem kurulu üç hakemden oluşacaktır (MTK m. 7/A)⁶². Bu durumda taraflar birer hakem seçer ve seçilen iki hakem üçüncü hakemi belirler. Tarafların belirlediği iki hakem, seçimlerinden sonraki otuz gün içinde üçüncü hakemi belirlemezlerse, taraflardan birinin talebiyle asliye hukuk mahkemesi tarafından hakem seçimi yapılır. (MTK m. 7/A).

⁵⁹Akıncı, Z., 131-132; Günay, M., 198.

⁶⁰Deren, Y.N., UNCITRAL, 98-99.

⁶¹Ertekin, E., Karataş, İ., 147; Karazincir, A., 44.

⁶²Ortakaya, M.P., 149 vd.

2.4.8. Hakemlerin Seçimi

2.4.8.1. Tahkim sözleşmesinde hakemlerin isminin belirlenmiş olması

Taraflar tahkim sözleşmesinde, hakemleri ya da hakem kurulunu oluşturacak isimleri belirleyebilirler veya uyuşmazlık çıkmadan yapacakları başkaca anlaşma ile de hakem veya hakem kurulunu belirleyebilirler⁶³.

Ancak MTK m.7/G'ye göre “...tahkim anlaşmasında hakemin veya hakem kurulunu oluşturacak hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise; hakemin, hakem kurulunun ya da kurulun karar çoğunluğunu ortadan kaldıracak sayıda hakemin görevinin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde tahkim sona erer” ifadesine yer verilmiştir. MTK, hakem ya da hakemlerin ismen belirlenmiş olması halinde, tarafların tahkim yolunu ancak bu kişi ya da kişilerin hakem olması durumunda tercih etmiş olduğunu kabul etmektedir⁶⁴. Bu hakemlerin görevinin herhangi bir nedenle sonlanması halinde, tahkim anlaşması da sona erecektir.

2.4.8.2. Hakemlerin taraflarca seçilmesi

Hakem veya hakem kurulunun taraflarca seçileceği, tahkim sözleşmesinde belirlenmiş olabilir. Bu halde taraflarca, uyuşmazlık çıktıktan sonra hakemlerin seçilmesi söz konusu olacaktır.

Taraflarca uyuşmazlığın tek hakemle çözüleceği kararlaştırılmış ise, tarafların anlaşması ile tek hakem belirlenebilir. Taraflarca belirlenen tek hakem, uyuşmazlığı çözer. Taraflarca tek hakem üzerinde anlaşamaması halinde taraflarından birinin talebi üzerine hakem, Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından belirlenecektir (MTK m.7/B). Taraflarca uyuşmazlığın üç hakem seçilerek çözüleceği konusunda anlaşmaya varılmış olması ya da taraflarca hakem seçimi konusunda anlaşma bulunmaması halinde, kanun gereği uyuşmazlık üç hakem tarafından çözülecektir. Üç hakemin seçilmesi durumunda ise, taraflar birer hakem belirler; bu yolla belirlenen iki hakem üçüncü hakemi seçer (MTK m.7/B). Diğer tarafın hakem seçimine ilişkin talebinin kendisine ulaşmasından itibaren taraflardan biri, otuz gün içinde hakemini belirlemezse, Asliye Hukuk Mahkemesi, taraflardan birinin istemi üzerine diğer tarafın hakemini belirleyecektir (MTK m.7/B). Ayrıca tarafların belirlediği iki hakemin seçilmelerinden sonraki otuz gün içinde üçüncü hakemi seçmemeleri halinde, yine taraflardan birinin talebiyle asliye hukuk mahkemesi

⁶³ Konuralp, C.S., 326; Karazincir, A., 46.

⁶⁴ Akıncı, Z., 106-107; Konuralp, C.S., 327.

tarafından üçüncü hakem seçimi yapılır. Kanundaki hüküm gereği bu üçüncü hakem, başkan olarak görev yapacaktır (MTKm.7/B)⁶⁵. Zira burada tarafların müştereken güvendikleri yahut mahkemece tarafsızlığına inanılan kişi üçüncü hakem olarak seçilecektir. Kanun koyucu, bu kişinin yargılamayı yürütmesini istemiştir.⁶⁶

Taraflar, üçten fazla hakemi uyuşmazlığı çözmeye yetkili kılabilirler. Bu takdirde taraflar, yine öncelikle eşit olarak hakemlerini belirleyecektir. Seçilen hakemler sonuncu hakemi seçemezlerse, bu durumda yine Asliye Hukuk Mahkemesi sonuncu hakemi belirleyecektir. Aynı şekilde sonuncu hakem, hakem kurulunda başkan olarak görev yapacaktır.

Hakem sözleşmesini yapabilmeleri için hakem olabilecek kişilerin, fiil ehliyetine sahip olmaları yeterlidir. Bunların dışında hakemlerin belirli eğitimi almış ya da meslek mensubu olması gerekmemektedir⁶⁷. Buna karşın hakemlerin, genel olarak, hukuk eğitimi almış kişilerden seçilmesinde yarar bulunmaktadır⁶⁸.

2.4.8.3. Mahkeme kararı ile hakem seçimi usulü

Asliye hukuk mahkemesinin hakem seçiminde, gerektiğinde duruşma yaparak ve tarafları dinledikten sonra, MTKm. 7/B'ye göre verdiği kararlar kesindir. Asliye hukuk mahkemesi, tarafların hakem seçiminde uzlaşmalarını, bağımsız ve tarafsız olarak görev yapabilecek hakemlerin seçilmesini, tarafların farklı uyrukta olmaları halinde tek hakem seçilecek ise, hakemin tarafların uyruklarından olmamasını ve üç hakemin seçilmesi durumunda ise, üçüncü hakemin diğer ikisinin uyuşmaması kurallarını dikkate alır. Seçilecek hakem sayısının üçten fazla olması halinde de, aynı usul uygulanır(MTK m.7/B)⁶⁹. Anılan madde uyarınca asliye hukuk mahkemesi, kendisine hakem seçimi için yapılan başvuru üzerine, dosya üzerinden veya duruşma yapıp tarafları dinleyerek de karar verebilecektir⁷⁰.

2.4.9. Hakemlerin Bağımsız ve Tarafsız Olması

Hakemlerin bağımsız ve tarafsız olması, neredeyse dünyadaki bütün tahkim merkezlerince kabul görmüş genel bir ilkedir⁷¹. Bağımsızlık, hakemin karar verme özgürlüğünü etkileyebilecek ya da en azından etkiliyormuş izlenimi yaratabilecek şekilde, hakemler ve taraflar veya onların avukatları arasında, geçmişte var olan veya devam eden bir ilişkinin

⁶⁵Ertekin, E., Karataş, İ., 154.; Karazincir, A.,48; Ortakaya, M.P., 153; Konuralp, C.S., 328.

⁶⁶Akıncı, Z., 140-145

⁶⁷Akıncı, Z.105; Taşkın, A., (2005) *Hakem Sözleşmesi*, Turhan Kitabevi, 2. b., İstanbul, 60.

⁶⁸Alan, R., Hunter, J.M., Blackaby, N., Partasides, C., (2015) *Redfern and Hunter on International Arbitration*, Sixth Edition, Oxford University Press, par.4.49

⁶⁹Ortakaya, M.P.,168.

⁷⁰Akıncı, Z.114; Kalpsüz, T.41; Konuralp, C.S., 330.

⁷¹Karazincir, A.,48.

olmamasını gerektirir⁷². Hakemin tarafsızlığı ise, davanın esası ile ilgili olmayan sebepler nedeniyle taraflardan biri veya onun iddiasına ve yargılamanın sonucuna ilişkin olumlu ya da olumsuz yönde bir tercihe sahip olmamasını ifade eder⁷³. Hakem tarafsızlık ilkesi gereği, her iki tarafa eşit mesafede durmalı ve sübjektif davranmamalıdır⁷⁴. Uygulamada, bir hakemin taraflı davrandığını ispat etmek oldukça zordur⁷⁵.

Hakemlik yapması kendisine teklif edilen kişi, kabul beyanını açıklamadan önce, kendisinin tarafsızlık ve bağımsızlığından şüphe edilebilecek durum ve şartları açıklamak zorundadır.(MTK m.7/C). Hakem bu yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi halinde, zarar gören tarafa karşı sorumlu olur.

Yine MTK m.7/C'de tarafsızlık ve bağımsızlığa ilişkin daha sonra ortaya çıkan ve tarafların önceden bilgilendirilmediği durumları da hakem, gecikmeksizin taraflara bildirir. Kanun koyucu hakemlerin sadece hakemlik sözleşmesi sırasında değil, yargılama sonucunda karar verinceye kadar bağımsız ve tarafsız olmaları gerektiğini kabul etmiştir⁷⁶.

2.4.10. Hakemin Reddi ve Red Usulü

Adil yargılama ilkesinin zorunlu unsurlarından olan, bağımsızlık ve tarafsızlık kriterlerini taşımayan hakemlerin reddi gündeme gelebilmektedir. Keza bu şartları taşımayan hakemleri reddetme hakkından feragat edilemeyeceği gibi, bu yönde bir anlaşmada, kamu düzenine aykırılık teşkil edecektir⁷⁷.

Hakemin reddi sebepleri, MTK m.7/C'de düzenlenmiştir. Kanun, üç farklı durumda hakemin reddedilebileceğini düzenlemiştir. Birincisi, hakemin taraflarca kararlaştırılan niteliklere sahip olmamasıdır. Taraflar, yapılan uluslararası ticaretin sorunlarını ve çözüm yollarını en iyi bilebilecek nitelikte hakemlerin seçilmesini istemiş olabilirler. Örneğin hakem seçilecek kişinin, gümrük müşaviri olması taraflarca kararlaştırılmışsa ve gümrük müşaviri olmayan bir kişi hakem seçilmişse, bu durum hakemin reddi sebebi teşkil eder⁷⁸.

---

⁷²Kaplan, Y. (2001) Milletlerarası Tahkimde Hakemin ve Tenfizin Reddi Sebebi Olması Açısından Bağımsızlık ve Tarafsızlık İlkesi, *MHB*, XXI (1-2), 43-44; Kayalı, D.(2015). *Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemlerin Bağımsızlığı Ve Tarafsızlığı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 6; Kayalı, D., 6 naklen Lew, J. D. M., Mistelis, L.A., Kröll, S.M, (2003) *Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International, 257.

⁷³Kayalı, D., 8.

⁷⁴Akıncı, Z., 115.

⁷⁵Yeşilova, B. (2008). *Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardımı ve Denetimi*, Güncel Yayınevi, İzmir, 177.

⁷⁶Ortakaya, M.P.,179.

⁷⁷Yeşilova, B., *Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardımı ve Denetimi*, 608.

⁷⁸Konuralp, C.S., 331; Karazincir, A, 52.

İkincisi, taraflarca belirlenen tahkim usulünde öngörülen bir ret sebebinin mevcut bulunmasıdır. Taraflar, tahkim usulüne ilişkin belirli kurumsal tahkim merkezlerinin usul kurallarının ya da usul kanunlarının uygulanması konusunda anlaşmış iseler, bu kural ya da kanunun hakem ya da hâkimlerin reddine dair hükümleri, hakemlerin ret sebeplerini teşkil eder. Mesela, hakemin yargılama ile ilgili görüş açıklaması ya da taraflardan birine yol göstermesi ret sebebi olarak kararlaştırılabilir.⁷⁹

Hakemlerin reddi sebeplerinden üçüncüsü ise, hakemin tarafsızlığından şüphe etmeyihaklı gösteren durum ve koşulların gerçekleşmesidir. Her ne kadar kanunun lafzı, hakemin tarafsız olmamasını ret sebebi saymakla yetinmiş gözükse de, bu ret sebebinden hakemin tarafsız ve bağımsız olmamasının ret sebebi teşkil ettiği anlaşılmalıdır.

Taraflar, hakemlerin reddi usulünü de diledikleri gibi kararlaştırabilirler. Taraflarca bu konuda anlaşma yok ise, MTK m.7/D uygulanır. Buna göre, hakemin veya hakem kurulunun seçiminden ya da hakemin reddi isteminde bulunabilecek bir durumun ortaya çıktığını öğrendiği tarihten itibaren hakemi reddetmek isteyen taraf, otuz gün içinde ret talebinde bulunabilir. Ret isteminde bulunan taraf, bunu yazılı olarak karşı tarafa bildirmek zorundadır⁸⁰.

Bir hakemin görevini, fiili veya hukuki sebeplerle hiç yapamayacak olması ya da zamanında yerine getirememesi halinde, hakemlik yetkisi; tarafların bu yönde anlaşmaları veya hakemin çekilmesi ile sona erer⁸¹. Taraflar arasında hakemin çekilme sebebinin varlığına ilişkin uyuşmazlık bulunursa, her bir taraf, hakemin yetkisinin sona erdirilmesini asliye hukuk mahkemesinden isteyebilir. Asliye hukuk mahkemesince verilecek kararlar kesindir (MTK m.7/D).

2.4.11. Uyuşmazlığın Esasına Uygulanacak Hukuk

Taraflar, aralarında çıkabilecek uyuşmazlıklara uygulanacak hukuku seçmekte serbesttirler⁸². MTKm.12/C’de “*Hakem veya hakem kurulu, taraflar arasındaki sözleşmehükümlerine ve onların uyuşmazlığın esasına uygulanmak üzere seçtikleri hukuk kurallarına göre karar verir*” denilmektedir. Taraflar belirli bir devletin hukukunu seçmekle birlikte, açıkça o hukuk kurallarının usul ya da kanunlar ihtilafı kurallarının seçildiği kararlaştırılmamışsa, MTK m.12/C’ye göre seçilen hukuk, maddi hukuk olarak

⁷⁹ Akıncı, Z. 156 vd.

⁸⁰Ortakaya, M.P., 194 vd.

⁸¹Kalpsüz, T., 61; Karazincir, A, 54.

⁸²Alibaba, A., (2005). *Milletlerarası Unsurlu Sözleşmelerde Hukuk Seçimi ve Sınırlandırılması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 67.

kabul edilir⁸³. Hakem veya hakem kurulu, tarafların seçtiği hukuktan farklı hukuk kuralları uygulayamaz⁸⁴. MTO Tahkim Kuralları m.21/1’de de, tarafların uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuku seçmekte serbest olduğu hükmü yer almaktadır⁸⁵.

Uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukukun taraflarca kararlaştırmamış olması halinde; hakem veya hakem kurulu, uyuşmazlık ile en yakın bağlantı içinde olduğu sonucuna vardığı devletin maddi hukuk kurallarına göre karar verir (MTK m.12/C)⁸⁶. MTK’nin 12/C-son maddesi uyarınca tarafların açıkça yetki vermesi halinde, hakem veya hakem kurulunun, hakkaniyet ve nesafet kurallarına göre veya dostane aracı olarak karar verebileceği belirtilmiştir⁸⁷.

2.4.12. Tahkim Usulüne Uygulanacak Hukuk ve Tarafların Eşitliği

Taraflar, hakem veya hakem kurulunun uygulayacağı yargılama kurallarını, serbestçe kararlaştırabilir ya da bir kanuna, milletlerarası veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yaparak belirleyebilirler (MTK m.8/A). Taraflar, ister tek tek tahkim kurallarını belirlemiş olsunlar, isterlerse belirli bir kurumsal tahkim merkezinin kurallarını yahut milletlerarası metinleri tahkim usulü olarak belirlemiş olsunlar, MTK’nin emredici hükümlerine aykırı usul kuralları kabuledemezler (MTK m. 8/A). MTK’nin emredici hukuk kurallarına göre, usul kurallarına aykırı yürütülen tahkim, MTK’ nin 15/A-f.maddesi gereğince iptale tabi olur.

Taraflar arasında tahkim usulünü belirleyen anlaşma yoksa, hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasını MTK hükümlerine göre yürütür (MTK m. 8/A). MTK, taraflar arasında usul hukuku konusunda anlaşma yoksa, uyuşmazlığın daha uygun olduğu usul kurallarının hakem mahkemesince seçilebilmesine izin vermemiştir. Ancak çağdaş hukuk sistemleri, esasa uygulanacak hukukta olduğu gibi, uygulanacak usul kurallarının da hakem mahkemesince seçilebileceğini öngörmektedir⁸⁸.

Taraflara eşit şekilde iddia ve savunmalarını ileri sürme olanağı tanınır (MTK m. 8/A). Tarafların eşitliği kavramından, “*davada her iki tarafa iddia ve savunmalarını ileri sürme imkânının tanınması, taraflara eşit muamele edilmesi, mahkeme huzurunda karşılıklılık*

⁸³Kalpsüz, T., 98-100., Akıncı, Z., 168-170; Karazincir, A., 55; Deren, Y.N., UNCITRAL,117.

⁸⁴Okuyucu, E., (2007).Tahkimde Ceza Hukuku Sorunları, *TBB Dergisi*, S.70, 140.

⁸⁵Yeşilirmak, A., ICC, 99.

⁸⁶Ortakaya, M.P., 65,110.

⁸⁷Günay, M., 202; Özdemir, T., Durgut, R., (2006). Uluslararası Tahkimde Sözleşme Serbestisi, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 260.

⁸⁸Dayınlarlı, K., (2011). *Fransa’da Milli-Milletlerarası Tahkim Kanunu Reformu*, Dayınlarlı Yayıncılık, Ankara, 51; Erten, R., (2009). “İngiliz Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri”. *AÜHFD*, 58 (3), 554.

esasına göre dinlenmeleri gibi milletlerarası usul hukukunun kamu düzeni ilkeleri” anlaşılmalıdır⁸⁹.

MTK'nın 8/B maddesi “*Taraflar tahkim yargılamasında eşit hak ve yetkiye sahiptirler. Taraflara iddia ve savunmalarını ileri sürme olanağı tanınır*” hükmünü getirerek, tarafların eşitliği ilkesini açıkça koruma altına alınmıştır. Uyuşmazlığı çözüme kavuşturacak hakem veya hakem kurulları, bu hususları dikkate alarak yargılama yapmakla yükümlü olur⁹⁰. Tarafların eşitliği ilkesi; tahkim yargılamasında tarafların eşit hak, yetki ve olanaklara sahip olması, savunma ve iddiaların hazırlanması için hak tanınması ve makul süre verilmesi, bilgi, belge ve delillerin sunulması ve incelenmesi imkânının tanınmasını ifade eder⁹¹.

2.4.13. Davanın Açıldığı Tarih

Tahkim yargılamasında davanın açıldığı tarih; ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kararlarının devamı, zamanaşımının kesilmesi, hak düşürücü sürenin korunması gibi konularda hangi tarihin gözönüne alınacağı noktasında önemlidir⁹². Taraflar, tahkim davasının açılmış sayılacağı tarihi kararlaştırabilirler. MTK m. 10/A'ya göre, aksi kararlaştırılmadıkça tahkim davası, hakemlerin seçimi için asliye hukuk mahkemesine veya tarafların anlaşmasına göre hakem seçecek olan kişi, kurum veya kuruluşa başvurulduğu tarihte açılmış sayılır. Tarafların anlaşmasına göre, hakemlerin seçimi iki tarafa ait ise, davacının hakemini seçip ismini diğer tarafa bildirdiği; anlaşmada hakem veya hakem kurulunu oluşturan hakemlerin ad ve soyadları belirtilmiş ise, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi talebinin karşı tarafça alındığı tarihte açılmış sayılır. MTK'da davanın açıldığı tarih ile tahkim süresi ayrı ayrı düzenlenmiştir ve davanın açılması tahkim süresini başlatmayacaktır. Örneğin, tek hakemli davalarda hakemin seçimi için asliye hukuk mahkemesine başvurulması anı, davanın açıldığı tarihtir. Ayrıca mahkeme tarafından tek hakemin seçildiği tarihten itibaren, tahkim süresi işlemeye başlar⁹³.

Yine aynı maddeye göre, mahkemeden ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı almış olan taraf, otuz gün içinde tahkim davasını açmak durumundadır. Aksi takdirde ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kendiliğinden ortadan kalkar.

⁸⁹Kalpsüz, T., 101-102; Dayınlarlı, K., Tahkim Kanunu Reformu, 51.

⁹⁰Özdemir, T., Durgut, R., 262.

⁹¹Günay, M., 196.

⁹²Akıncı, Z., 130.

⁹³Deren, Y.N., UNCITRAL,97-98.

2.4.14. Dava ve Cevap Dilekçesi

Taraflar sözleşmede dava ve cevap dilekçesinin hangi süreler içinde verilmesi gerektiğini kararlaştırabilirler. Taraflar kararlaştırmamışsa hakem veya hakem kurulu da bu süreyi belirleyebilir⁹⁴. Davacı, taraflarca kararlaştırılan ya da hakem tarafından belirlenen süre içinde, dava dilekçesini hakem veya hakem kuruluna verir. Dava dilekçesi; tarafların isim, unvan ve adreslerini, temsilcisini, tahkim şartını veya sözleşmesini, uyuşmazlığın doğduğu ya da ilgili olduğu sözleşme yahut hukuki ilişkiyi, iddianın dayandığı olayları, uyuşmazlığın konusunu, miktarını ve istemini içerir⁹⁵. Bunun üzerine davalı, cevaplarını içeren dilekçesini hakem veya hakem kuruluna sunar. Kanunda cevap dilekçesinin içeriği yer almamaktadır⁹⁶. Taraflar, dilekçelerine yazılı delillerini ekleyebilir ve ileride sunacakları delillere atıf yapabilirler(MTK m. 10/D)⁹⁷. Taraflar, dava ve cevap dilekçelerinin ne şekilde tebliğ edileceğini tahkim anlaşmasında belirleyebilirler. Tarafların bu hususta bir anlaşması yoksa, hakem veya hakem kurulu dilekçelerin ne şekilde tebliğ edileceğine karar verir⁹⁸.

Tahkimde taraflar, aksini kararlaştırmamışsa, dava yolundan farklı olarak iddia veya savunmalarını genişletebilir veya değiştirebilirler. Ancak, MTK m. 10/D'ye göre, hakem kurulu, diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığını veya bu işlemin gecikerek yapılmış olduğunu ve başkacadurum ve koşulları gözönüne alarak, bu şekilde bir değiştirme veya genişletmeye izin vermeyebilir. Tahkim anlaşmasının içeriğinin dışına çıkacak şekilde iddia veya savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi olanaklı değildir⁹⁹.

2.4.15. Duruşma ve Yazılı Yargılama

Hakem veya hakem kurulu, delillerin ibrazı, sözlü beyanda bulunma ve bilirkişiden açıklama talep edilmesi gibi nedenlerle duruşma yapılmasına karar verebilir. Ancak hakem veya hakem kurulu, yargılamanın duruşma yapılmaksızın dosya üzerinde yürütülmesine de karar verebilir (MTK m.11/A)¹⁰⁰. Taraflar duruşma yapılmaması konusunda anlaşmadıkça, hakem veya hakem kurulu, *“taraflardan birinin istemi üzerine yargılamanın uygun*

⁹⁴Konuralp, C.S., 343.

⁹⁵Deren, Y.N., UNCITRAL, 102.

⁹⁶Aydoğan, A. (2003). *Milletlerarası Tahkim Kanunu Kapsamında Cereyan Eden Tahkim Usulü*, Beta Yayınları, İstanbul, 73.

⁹⁷Ortakaya, M.P., 80, 107.

⁹⁸Akıncı, Z., 141.

⁹⁹Günay, M., 199-200; Konuralp, C.S., 344.

¹⁰⁰Ortakaya, M.P., 285-289

aşamasında duruşma yapar”(MTK m.11/A). Kanun koyucu bu maddede, taraflarduruşma yapılmamasını kararlaştırmamışsa, taraflardan birinin talebi üzerine hakem heyetinin duruşma yapmasını zorunlu kılmıştır. Yargılamanın duruşmalı yapılmasıyla uyumsuzluğa ilişkin daha sağlıklı bir araştırma ve inceleme yapılarak, daha doğru bir kararın verilmesine olanak sağlanır¹⁰¹.

Hakem veya hakem kurulu; keşif tarihi, bilirkişi incelemesi veya başka deliller üzerinde yapılacak inceleme, toplantı ve duruşmalar ile tarafların gelmemeleri halinde bunun sonuçlarını, uygun bir süre öncesinden taraflara tebliğ eder¹⁰². Hakem kuruluna sunulan dilekçeler, bilgiler ve diğer belgeler, taraflara bildirilir¹⁰³. Bu işlemlerin yapılması tarafların eşitliği ilkesinin doğal sonucudur¹⁰⁴. Ayrıca duruşmada hazır bulundurulmak istenen teknik bilirkişilerin isimlerinin önceden hakem veya hakem kuruluna bildirilmesi ve bu hususta izin alınması gerekmektedir¹⁰⁵.

2.4.16. Taraflardan Birinin Yargılamaya İştirak Etmemesi

Davacı, dava dilekçesini, geçerli bir neden göstermeksizin taraflarca kararlaştırılan veya kanunda belirtilen süre içinde vermezse, hakem veya hakem kurulu, tahkim yargılamasına son verir (MTK m.11/C). Bu durum ve aşağıda belirtilen haller, taraflardan birinin yargılamaya katılmaması şeklinde kabul edilmektedir¹⁰⁶.

Dava dilekçesinin MTK m. 10/D'nin birinci paragrafındaki şartları taşımaması halinde ve eksikliğin hakem veya hakem kurulunca kararlaştırılan sürede giderilmemesi durumunda, hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasına son verir (MTK m.11/C)¹⁰⁷.

Davalı tarafından cevap dilekçesinin verilmemesi, davacının talebinin kabulü anlamına gelmeyip, tahkim yargılamasına devam edilir. Haklı bir neden göstermeksizin duruşmaya gelinmemesi veya delillerin ibrazından kaçınma hallerinde; hakem veya hakem kurulu, var olan delillere göre karar verebilir (MTK m.11/C)¹⁰⁸.

2.4.17. Bilirkişi Atanması ve Delillerin Toplanması

Hakem veya hakem kurulu; bazı konularda bir veya birden çok bilirkişiden rapor alınmasına, tarafların bilirkişiye gereken belge ve bilgileri vermelerine, bilirkişiye

¹⁰¹ Akıncı, Z.,160; Günay, M., 200.

¹⁰² Kalpsüz, T, 66-67;

¹⁰³ Ortakaya, M.P., 269 vd.

¹⁰⁴ Deren, Y.N, UNCITRAL,107.

¹⁰⁵ Akıncı, Z., 160-161; Konuralp, C.S., 348.

¹⁰⁶ Deren, Y.N., UNCITRAL, 109.

¹⁰⁷ Konuralp, C.S., 349-350.

¹⁰⁸ Ortakaya, M.P., 289.

açıklama yapmalarına ve keşif icrasına karar verebilir (MTK m.12/A)¹⁰⁹. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, talep üzerine veya hakem ya da hakem kurulunun gerekli gördüğü hallerde, bilirkişiler raporlarını verdikten sonra duruşmaya çağrılabilirler. Taraflar, bilirkişilere duruşmada soru yöneltebilir ve uyuşmazlık hakkında duruşmaya çağırdıkları özel bilirkişileri dinletebilirler. Maddenin lafzından, aksi kararlaştırılmadıkça, tarafların bilirkişiye her türlü soruyu sorabilecekleri anlaşılmaktadır (MTK m.12/A)¹¹⁰.

Taraflar, hakem veya hakem kurulunca kararlaştırılan süre içinde delillerini sunacaklardır¹¹¹. Taraflara süre verilmesinde tarafların eşitliği ilkesine uyulmadığı takdirde, bu eşitsizliği iddia eden taraf, iddia ve savunma hakkını kullanamadığı gerekçesiyle hakem kararının iptalini isteyebilir¹¹². Delillerin toplanması aşamasında hakem veya hakem kurulu, asliye hukuk mahkemesinden yardım talep edebilir ve bu halde mahkeme, HMK hükümlerine göre delil toplar (MTK m.12/B). Hakem heyetinin zorla getirme yetkisi bulunmadığından, bu usul kullanılarak tanıkların zorla getirilmesi ve yemin verdirilmesi mümkündür¹¹³. Hakem kurulunun karar verme usulü MTK m.13'te, kararın şekli ise MTK m.14'te düzenlenmiştir.

2.5. Hızlandırılmış Tahkim Usulü

Hızlandırılmış tahkim usulü, tahkimin daha hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla getirilmiştir. Bilhassa düşük miktartlı uyuşmazlıklar için olağan tahkim yargılamasının yapılması zaman alır ve masraflıdır. Nitekim olağan bir tahkim başvurusunun sonuçlanması bir ila iki yıl arasında sürmektedir¹¹⁴.

Hızlandırılmış tahkim, tahkimden tamamen ayrı bir sistem olmamakla birlikte, tahkim yargılamasının tek hakem tarafından yürütülmesini ve tahkimdeki sürelerin kısaltılarak uygulanmasını ifade etmektedir. Tarafların, dava ve cevap (karşı dava) dilekçelerindeki sürelerin (ISTAC Seri Tahkim Kuralları m.2/2)¹¹⁵, hakemlerin tahkim yargılaması sırasında dava yönetim toplantısı yapması gereken sürenin (MTO TK Ek IV m.3/2)¹¹⁶ veya

¹⁰⁹Hacıbekiroğlu, E., (2012). *Milletlerarası Tahkim Hukukunda Deliller ve Delillerin Değerlendirilmesi*, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 110 vd; Akıncı, Z.,164.

¹¹⁰Ortakaya, M.P., 282.

¹¹¹Günay, M., 201-202.

¹¹²Akıncı, Z., 168.

¹¹³Deren, Y.N, UNCITRAL,112.

¹¹⁴Yeşilirmak, A., ICC, 153.

¹¹⁵ISTAC Seri Tahkim Kuralları metni için bkz <http://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/01/%C4%B0STANBUL-TAHK%C4%B0M-MERKEZ%C4%B0-SER%C4%B0-TAHK%C4%B0M-KURALLARI.pdf>, E.T. 25.01.2019.

¹¹⁶ MTO Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları için bkz. https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/#article_expeditedprocedure1, E.T. 18.04.2019.

tahkim talebinde bulunulduktan sonraki karar verme süresinin¹¹⁷ (MTO TK Ek IV m.4; ISTAC Seri Tahkim Kuralları m.7/1) kısaltılması ile yargılama süreci de kısaltılmaktadır.

Yargılama usulünün sınırlandırılması ile de tahkim yargılamasının kısaltılması, diğer bir deyişle, hızlandırılmış tahkim usulünün uygulanması mümkündür (LCIA m.9/A¹¹⁸). Ancak usuli aşamaların sınırlandırılması, hızlandırılmış tahkimin eleştirilmesine de neden olmaktadır. Gerçekten uzman kişilerden gerekli rapor ve beyanlarının alınamaması, olağan tahkime göre yüzeysel deliller çerçevesinde ve duruşma yapılmaksızın karar verilebilmesi, tarafların tahkime hazırlanmaları için az zamanlarının bulunması ve yargılama masraflarının daha kısa sürelerde yatırılmak zorunda olması gibi noktalar hızlandırılmış tahkime ilişkin temel eleştirilerdir¹¹⁹.

Hızlandırılmış tahkim usulüne ilişkin eleştiriler varsa da, bu kuruma olan gereksinimin inkar edilemeyeceği de açıktır. Özellikle ticari menfaatlerin korunması dikkate alındığında, uyuşmazlığın çözümünün en kısa sürede olması taraflar için öncelik arz etmektedir. WIPO'nun 2014 yılında; ICC, ISTAC gibi milletlerarası tahkim kurumlarının 2017 yılında hızlandırılmış tahkimi düzenlediği göz önüne alındığında, hızlandırılmış tahkim nisbeten yeni bir hukuki kurum olduğunu ifade etmek mümkündür.

2.5.1. Hızlandırılmış Tahkim Kurallarının Uygulama Alanı

Tahkim merkezleri, hızlandırılmış tahkim usulünün uygulanabilmesi için uyuşmazlık miktarının belirli miktarın altında olmasını aramaktadırlar. Buna uygulamada “*opt-out*” yöntemi de denilmektedir. MTO Tahkim Kuralları EK VI'da yer alan Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kurallarının uygulanabilmesi için uyuşmazlık miktarının 2.000.000 ABD Doları ve altında olması gerekmektedir¹²⁰. ISTAC Hızlandırılmış (Seri) Tahkim Kuralları m.1'e göre 300.000 TL altındaki uyuşmazlıklar, hızlandırılmış tahkim usulünde görülebilecektir. Amerikan Tahkim Örgütü (*American Arbitration Association*), hızlandırılmış tahkim¹²¹ uygulamasında, Ticari Tahkim Kuralları m. R-1'e göre, dava veya karşı dava değeri 75.000 ABD Doları altındaki ticari uyuşmazlıklar, Merkez tarafından belirlenen hızlandırılmış tahkim kurallarına göres sonuçlandırılmaktadır.

¹¹⁷ISTAC Seri Tahkim Kuralları m.7/1'e göre hakem, tahkim talebinde bulunulduktan sonraki üç ay içerisinde karar vermek zorundadır.

¹¹⁸LCIA Tahkim Kuralları için bkz. https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx, E.T. 31.01.2019.

¹¹⁹Çakır, G., (2016). “Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim”, s.82-83. (Çevrimiçi) [www.goksusafiisik.av.tr/ Articleletter/ 2016.../GSI_Articleletter_2016_Winter_Article6.pdf](http://www.goksusafiisik.av.tr/Articleletter/2016.../GSI_Articleletter_2016_Winter_Article6.pdf), E.T. 28.01.2019.

¹²⁰Yeşilirmak, A., ICC, 154.

¹²¹ Amerikan Tahkim Örgütü Hızlandırılmış Usulleri için bkz. https://www.adr.org/sites/default/files/CommercialRules_Web.pdf, E.T. 31.01.2019.

Taraflar, uyuşmazlık konusu miktarları aşsa bile, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmasını kararlaştırabilirler (MTO TK m.30/2-b, ISTAC HTK m.1/1)¹²².

Tahkim kurumları, yeni bir hukuki kurum olduğundan, hızlandırılmış tahkimusulünü düzenleyen kuralların, yürürlüğe girdikleri tarihten önceki davalara uygulanmayacağına dair hüküm koymuşlardır. Örneğin MTO TK m. 30/3'e göre, tahkim sözleşmesi 1 Ocak 2017 tarihinden önce yapılmış ise, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları uygulanmayacaktır.

Taraflar, tahkim sözleşmesinde hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmayacağını kararlaştırmış ise, bu kurallar yine uygulanmayacaktır (MTO TK m. 30/3, ISTAC HTK m.1/1)¹²³.

Bazı durumlarda milletlerarası tahkim merkezlerinin tahkim divanları, taraflardan birinin talebi üzerine veya re'sen, mevcut uyuşmazlığın özellikleri veya halin icabı gibi gerekçelerle hızlandırılmış yargılama usulü kurallarının uygulanmasının uygun olmadığına karar verirse bu kurallar uygulanmayacaktır (MTO TK m.30/3-c, EK VI m.1/4; ISTAC HTK m.1/3)¹²⁴.

Kimi durumlarda da milletlerarası tahkim merkezlerinin tahkim divanları, talebe cevabın alınması veya cevap süresinin dolması üzerine, hızlandırılmış tahkimle görülme yasağını da gözeterek, hızlandırılmış tahkim usulünün uygulanmasına karar verebilir (MTO TK EK VI m.1/3)¹²⁵.

2.5.2. Hızlandırılmış Tahkimde Hakem Kurulunun Oluşturulması

Milletlerarası tahkim merkezlerinin kurallarında, taraflarca aksi kararlaştırılmamış ise, hızlandırılmış tahkim usulü, kural olarak tek hakem tarafından yürütülmektedir (MTO TK EK VI m.2/1; ISTAC HTK m.3/1¹²⁶, WIPO Hızlandırılmış Kurallar m.14¹²⁷). Hatta taraflar, tahkim sözleşmesinde aksini kararlaştırmış olsa bile, Divan'ın tek hakem atayabileceği durumlarda bulunmaktadır (MTO TK EK VI m.2/1)¹²⁸. Bu madde ile, MTO

¹²² Yasan, C., (2016) İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) Tahkim Kuralları Uyarınca Seri Tahkim Yargılaması (Fast Tract Arbitration), *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu*, Eskişehir, 21-22 Nisan 2016 Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, Editörler: Bilgin Tiryakioğlu, Mesut Aygün, Ali Önal, Kübra Altıparmak, Cansu Kaya, *Yetkin Yayınları*, Ankara, 360.

¹²³Yeşilirmak, A., ICC, 155.

¹²⁴Yasan, C., 361.

¹²⁵Yeşilirmak, A., ICC, 155.

¹²⁶Yasan, C., 358

¹²⁷WIPO Hızlandırılmış Tahkim Kuralları için bkz. <https://www.wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/index.html>, E.T. 31.01.2019.

¹²⁸Yeşilirmak, A., ICC, 155-156.

TK m.12'den çok farklı bir hüküm getirilmiş ve taraflar sözleşmede, üç hakemden oluşan bir hakem kurulu tarafından uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasını kararlaştırmış olsa bile, Divan tarafından tek hakem atanabilecektir.

Genelde hakem seçimi için milletlerarası tahkim merkezlerinin idari kurumları (çoğunlukla Sekreterlik), taraflara makul bir süre vermektedir. Bu süre içerisinde taraflar, tek hakem üzerinde anlaşamazlarsa, hakem ataması Divan veya Merkez tarafından yapılacaktır (MTO TK EK VI m.2/2; ISTAC HTK m.3/2¹²⁹, WIPO Hızlandırılmış Kuralları m.14/b-iii)¹³⁰.

2.5.3. Hızlandırılmış Tahkimde Yargılama Usulü

Tahkim merkezlerinin bazıları, hızlandırılmış yargılama usulü kurallarında tahkim başvurusu ve dava dilekçesinin aynı anda verilmesini kararlaştırmıştır (WIPO Hızlandırılmış Kurallar m.10)¹³¹. Bazı merkezlerde de ayrı bir tahkim başvurusu öngörülmemiş, dava dilekçesi verilmesi ve başvuru harcının yatırılması ile davanın açılmış sayılacağı düzenlenmiştir (ISTAC Masraflar ve Ücretler Tarifesi Hakkında Kurallar m.3/1)¹³².

Bazı tahkim merkezlerinin kurallarında cevap dilekçesi ve ekleri ile karşı dava açma süresi, olağan tahkim usulüne göre kısaltılmıştır. Örneğin cevap süresi, WIPO Hızlandırılmış Kurallar m.11'e göre yirmi güne¹³³; ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları m.2/2'ye göre on beş güne¹³⁴; AAA Ticari Tahkim Kuralları m. E-1'e göre 14 takvim gününe düşürülmüştür.

Tahkim merkezlerinin bazıları da, davalının tahkim anlaşmasının geçerli olmadığı ve hakemin uyuşmazlığı çözmeye yetkili olmadığı itirazlarını, hakemin seçimi veya tayininden önce, tahkim yargılamasının başladığına ilişkin tebliğ almasından itibaren beş gün içinde yapması gerektiğini belirterek, bu itirazlara süre sınırı getirmiştir (ISTAC HTK m.2/3)¹³⁵.

Bununla birlikte, hızlandırılmış tahkim yargılamasında görev belgesi hazırlanmayacağını özel olarak düzenleyen tahkim merkezleri de bulunmaktadır. (MTO TK EK VI m.3/1).

---

¹²⁹Yasan, C., 366.

¹³⁰ Bıyıklı, M., (2018) *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Hukuki Yapısı ve Bünyesindeki Tahkim Sürecinin İşleyişi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 51-52.

¹³¹Bıyıklı, M., 42-43.

¹³²Yasan, C., 363.

¹³³Bıyıklı, M., 42.

¹³⁴Yasan, C., 364.

¹³⁵Yasan, C., 365.

Tahkim merkezleri, hızlandırılmış tahkim usulünde, *yeni taleplere ilişkin* farklı şekillerde sınırlandırmalar getirmiştir. Örneğin hakem kurulunun oluşumundan sonra; yeni talebin niteliği, tahkim yargılamasının içinde bulunduğu safha, yeni talebin tahkim masraflarını ne ölçüde arttıracığı gibi hususlar gözönüne alınarak, hakem kurulu tarafından izin verilmedikçe tarafların yeni bir talepte bulunamayacağı düzenlenmiştir (MTO TK EK VI m.3/2)¹³⁶. Bir başka merkez de, yargılamanın düzenli ve öngörülebilir olması açısından, usuli zaman çizelgesi düzenlenmesi hükmünü getirmiş ve tek hakemin, seçildikten veya tayin edildikten sonra yedi gün içerisinde tarafların da görüşünü alarak bir zaman çizelgesi hazırlaması gerektiğini hükme bağlamıştır. Hakeme başkaca dilekçe verilip verilmeyeceği, duruşmaya gerek görülüp görülmediği, yargılamada gerekli görülen diğer usuli işlemlerin taraflara ve Sekreteryaya bildirilmesi bu çizelgede düzenlenmiştir (ISTAC HTK m.4). Aslında tüm bu düzenlemeler, yargılamanın karmaşık hale gelmesini engellemekte, tarafların replik ve düplik dilekçesi verme imkânını sınırlamakta ve iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağına hizmet etmektedir.

Hakem kurulunun dava yönetim toplantısını, dosyanın kendisine tevdi edildikten sonra on beş gün içinde yapması zorunluluğu, hızlandırılmış tahkimde yargılamayı çabuklaştıracak diğer bir usuldür (MTO TK EK VI m.3/3).

Hızlandırılmış tahkimde usuli kuralların hangisinin uygulanacağına dair hakem kuruluna takdir yetkisi verilebilmektedir. Hakem, taraflara danıştıktan sonra, yargılamayı hızlandırmak için, tarafların birbirinden belge talebinde bulunmamasına karar verebilir veya taraf dilekçeleri ve yazılı beyanların sayısı, genişliği ve kapsamını sınırlandırabilir (MTO TK EK VI m.3/4)¹³⁷. Bu şekilde hızlandırılmış tahkim yargılaması, tamamen usul ekonomisi kuralları doğrultusunda devam etmekte, hakemin aksini kararlaştırdığı durumlar haricinde, taraf dilekçelerinin sayısını sınırlandırılmakta ve yeni tanık veya delil listesi sunularak yargılamanın karmaşık hale gelmesini engellemektedir.

Hızlandırılmış tahkimin özelliklerinden birisi de, mümkün olduğu sürece uyumsuzluğun duruşma ve tanık sorgusu yapılmaksızın bitirilmesidir. Ancak hakem, taraflara danıştıktan sonra duruşma yapılmamasına karar verebilir (ISTAC HTK m.5/2, MTO TK EK VI m.3/5). Hakem, hızlandırılmış tahkimde duruşmayı video-konferans¹³⁸, telefon veya benzer

---

¹³⁶Yeşilirmak, A., ICC, 156.

¹³⁷Yeşilirmak, A., ICC, 156.

¹³⁸ Schafer, E. (2003). "Videoconferencing in Arbitration", *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 14 (1), 35 vd.

iletişim yöntemleri kullanmak suretiyle yapabilir (MTO Tahkim Kuralları EK VI m.3/5)¹³⁹. Ayrıca hakem, istisnai durumlar haricinde, duruşmanın üç gün içinde bitirilmesi gibi bir süre öngörerek duruşmaları kısıtlı bir zamanda yapabilir (WIPO Hızlandırılmış Kurallar m.49/b). Bazı tahkim kurumları da, duruşma yapılması için parasal bir sınır getirmiştir. Örneğin AAA Ticari Tahkim Kuralları ve Arbuluculuk Usullerine göre, hızlandırılmış tahkim talebinin 25.000,00 ABD Dolarını geçmemesi ve bu miktarı geçse bile tarafların anlaşması durumlarında, uyuşmazlık, duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden yapılacak inceleme sonucu karara bağlanır(m.E-6 ve m.E-7).

MTO Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/5, tarafların olumsuz görüşü olmadığı müddetçe, duruşma ve tanık sorgusu yapılmamasını ve bu şekilde dosya üzerinden yargılama yapılmasını düzenlemiştir. Bu madde, duruşma yapılması durumunda, video konferans gibi modern araçlarla tanık beyanının alınması ile taraflar ve tanıkların davet edilme külfeti olmaksızın duruşmanın gerçekleştirilmesine yöneliktir. MTO Tahkim Kuralları m.4 uyarınca, tahkime başvurmak isteyen taraf, Hızlandırılmış Tahkim Talebi'ni Sekretarya'ya sunar. Tahkim talebinin Sekretarya tarafından alındığı tarih, tahkimin başlangıç tarihi sayılır¹⁴⁰.

2.5.4. Hızlandırılmış Tahkimde Tahkim Süresi

Hızlandırılmış Tahkimde, olağan tahkime göre, yargılamanın daha kısa sürede bitirilmesi amaçlanmıştır. Örneğin ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları m.7/1'e göre, tek hakem, dosyanın havale edilmesinden itibaren 3 ay içinde uyuşmazlığın esası hakkındaki kararını verir. WIPO Hızlandırılmış Kurallar'da, tahkim yargılaması, davaya cevap dilekçesinin Merkez'e sunulduğu veya Hakem Heyetinin teşekkül ettiği tarihten hangisi daha geç gerçekleşmişse, o tarihten itibaren üç ay içinde görülerek bitirilir (m.58). MTO Tahkim Kuralları EK VI m.4/1'e göre hakem, hızlandırılmış tahkimde dava yönetim kurulu toplantısından sonra altı ay içinde karar vermelidir. Tüm bu hükümlerde hakem kurulunun yazılı talebi üzerine süre uzatılabilmektedir.

2.5.5. Karar

Hızlandırılmış tahkimde karar verilmesi için de ayrı süreler öngörülmüştür. Örneğin ISTAC HTK m.7/1'e göre, tek hakem, hangisi daha sonra yapıldıysa, son dilekçenin verilmesinden veya duruşma yapılmışsa duruşmanın yapıldığı tarihten itibaren en geç bir

---

¹³⁹Yeşilirmak, A., ICC, 156.

¹⁴⁰ MTO Tahkim Kuralları m.4/1 ve m.4/2.

ay içinde uyuşmazlığın esası hakkında karar verecektir. WIPO Hızlandırılmış Kurallar m.58’de, tahkim yargılamasının bittiği ilan edildikten bir ay içerisinde nihai kararın verilmesi gerektiği yer almıştır. AAA Ticari Tahkim Kuralları ve Arabuluculuk Usullerine göre, hızlandırılmış tahkimde duruşma yapılmışsa, hakem kararını, duruşmanın ardından on dört takvim günü içerisinde açıklayacaktır (m.E-9)¹⁴¹.

2.6. Hızlandırılmış Tahkimde Acil Durum Hakemliği

Tahkimde geçici hukuki koruma tedbirlerinin uygulanması önem arz etmektedir. Çünkü taraflar yargılama sürecinin kısaltılmasını istediklerinden tahkim usulüne başvurmaktadır¹⁴². Gerek olağan tahkimde gerekse hızlandırılmış tahkimde acil koruma talep eden taraf, sözleşmesinde tahkim şartı var olsa bile, olağan tahkim başvurusunu yapıp hakem kurulunun oluşumunu ve tedbire ilişkin karar almasını beklemeyi tercih etmeyecektir¹⁴³. Ancak, geçici hukuki koruma tedbirleri uygulanmadığı takdirde tahkim yargılamasının amacına ulaşamayacağı durumlar da bulunmaktadır. Bu nedenle, hakem kurulunun oluşumundan önceki safhada, geçici hukuki koruma tedbirleri için acil durum hakemine başvurulabilir¹⁴⁴. Önemle belirtmek gerekir ki, tahkim kurumları, olağan tahkim ve hızlandırılmış tahkim için farklı acil durum hakemliği kuralları düzenlememişlerdir.

Taraflar, acil durum hakemine, uyuşmazlığın uluslararası nitelikte olması, acil bir koruma ihtiyacı, tarafsızlık, gizliliğin sağlanması gibi gerekçelerle başvurmaktadır¹⁴⁵. Ayrıca, taraflar, fikri hakları ve ticari sırları korumak için de acil durum hakemine müracaat etmektedir. Taraflar, mahkemeden istemek yerine, ihtiyati tedbiri de acil durum hakeminden talep ederek uyuşmazlık konusunu kamuoyunun gözünden uzak tutabilir¹⁴⁶.

Acil durum hakeminin vereceği geçici koruma tedbirleri; ihtiyati tedbirler, delil tespitine ilişkin kararlar ve tahkim yeri hukuku izin veriyorsa ihtiyati haciz kararlarıdır¹⁴⁷. Ayrıca

¹⁴¹ Çakır, G., Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim, s.86-87.

¹⁴² Şanlı, C., (2016). *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*, 6. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 292.

¹⁴³ Fry, J., (2013). “The Emergency Arbitrator- Flawed Fashion or Sensible Solution?”, *Dispute Resolution International, Heinonline*, 7(2), s.180.

¹⁴⁴ Yeşilirmak, A., ICC, 133-134.

¹⁴⁵ Yeşilirmak, A., (2015) “Provisional Measures in International Commercial Arbitration”, International Arbitration Law Library, *Kluwer Law International*, Volume 12, 115-116; Bilgetekin, T., “Acil Durum Hakemliği”, *Milletlerarası Hukuk Bülteni*, 36(1), 35-36.

¹⁴⁶ Santocroce, F.G. (2015). “The Emergency arbitrator: a full-fledged arbitrator rendering an enforceable decision?”. *Arbitration International*, 31(2), LCIA,284; Ghaffari, A., Walters, E. (2014). “The Emergency Arbitrator: The Dawn of a New Age?”, *Arbitration International*,30(1), LCIA, 11.

¹⁴⁷ Yeşilirmak, A., ICC, 134.

pek çok ülkenin tahkim kanunu da, mahkemelerle karşılaştırıldığında, hakemlere daha fazla türde ve şekilde ihtiyati tedbir kararı verme imkânı sunmaktadır¹⁴⁸.

2.6.1. Acil Durum Hakemliğinin Ortaya Çıkışı

Tahkim yargılamasında hakemlerin geçici hukuki koruma kararı vermesi, aslında yeni görülen bir durumdur¹⁴⁹. Bununla birlikte UNCITRAL Model Kanunu'nu doğrultusunda düzenleme yapan ülkelerde de, çoğunlukla hakemlere geçici koruma karariverme yetkisinininmiştir. Bu yetkiyi Fransa, İsviçre, İngiltere, gibi ülkeler açık bir kanun hükmü ile hakemlere tanımıştır. Buna karşın Çin, İtalya, Arjantin ve Tayland gibi ülkelerde hakemlerin ihtiyati tedbir verme yetkisi yoktur ve bu ülkelerde, ihtiyati tedbir kararı yalnızca mahkemeler tarafından verilebilmektedir¹⁵⁰.

Hakemlerin ihtiyati tedbir veya ihtiyati hacze ilişkin yetkileri, Türk hukukunda MTK m.6'da düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, hakemler, tahkim yargılaması esnasında, talep üzerine, ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı verme yetkisine sahiptir¹⁵¹. Taraflar bunun aksini kararlaştırabilirler.

Günümüzdeki acil durum hakemliğine benzer ilk kurum, MTO tarafından oluşturulmuştur. Fransız Hukuku'ndaki "référé" kurumundan esinlenerek oluşturulan ve tahkim öncesi hakemliği (*pre-arbitral referee*) denilen bu kurum, 1990 yılında düzenlenmiştir¹⁵². 1998 yılında LCIA Kurallarında, hızlandırılmış tahkim kurulu oluşturulması yer almıştır (m.9). Bugün kullandığımız acil durum hakemi (*emergency arbitrator*) ifadesi ilk kez Uluslararası Uyuşmazlık Çözüm Merkezi (*International Center for Dispute Resolution-ICDR*) tarafından kullanılmıştır¹⁵³. Bu sistemi Hong Kong ve Meksika'daki tahkim kurumları 2008 yılında, Singapur Tahkim Merkezi (SIAC) ve Stockholm Tahkim Merkezi (SCC) 2010 yılında benimsemiştir. MTO ve İsviçre Odaları Tahkim Kurumu (*Swiss Chambers' Arbitration Institution*) da 2012 yılında acil durum hakemliğini, kendi kuralları içine yerleştirmiştir. LCIA kurallarında 2014 yılında yapılan değişiklikle birlikte acil durum

¹⁴⁸Munoz, E. (2015). *How Urgent Shall an Emergency Be The Standards Required to Grant Urgent Relief By Emergency Arbitrators*, Yearbook on International Arbitration, Edited by Marianne Roth, Micheal Geistlinger, Vienna, Volume IV, 46; Bilgetekin, T., 36-37.

¹⁴⁹Bilgetekin, T., 38'den naklen Born, G., (2014). *International Commercial Arbitration*, Second edition, *Kluwer Law International*, 2432; Lew, J. D. M., Mistelis, L.A., Kröll, S.M., (2003) *Comparative International Commercial Arbitration*, *Kluwer Law International*, 588-589.

¹⁵⁰Munoz, E., 44; Born, G., 2439; Atlıhan, Ö., (2012). "The Main Principles Governing Interim Measures In The Pre-Arbitral Proceedings- Specifically, The ICC Emergency Arbitrator Rules", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (Annales XLIII, N. 60, 203-262, 2011], 209, Çevrimiçi, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/7029>, E.T. 02.02.2019.

¹⁵¹Bilgetekin, T., 38.

¹⁵²Yeşilırmak, A., ICC, 133; Yeşilırmak, A., Provisional Measures, 120, Fry, J., 181.

¹⁵³Bilgetekin, T., 38.

hakemliği de yer almıştır. Acil durum hakemliği, ISTAC kurallarında 2016 yılında dzenlenmiřtir¹⁵⁴.

2.6.2. Acil Durum Hakemi Kararlarının Hukuki Durumu

2.6.2.1. Devlet yargısı açısından durumu

Tahkim anlaşmasının geçerliliği açısından, anlaşmada tarafların tahkime gitme iradelerinin açıkça anlaşılması önem arz etmektedir. Anlaşmada taraflar, bir sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlık için hem tahkime hem de mahkemeye başvurulabileceğini dzenlemişlerse, tahkime gitme iradesinin mevcut olmadığı tespiti yapılarak, tahkim anlaşması geçersiz kabul edilir¹⁵⁵. Ancak, acil durum hakemliğinde ise, bu kabulün tersine bir uygulama vardır¹⁵⁶. Genelde tahkim merkezlerinin mevzuatlarında, tarafların sözleşmede acil durum hakemliğine başvuruyu kararlaştırmış olmalarına rağmen, geçici hukuki koruma için mahkemelere de gidebilecekleri yer almaktadır¹⁵⁷. Bu durumda, acil durum hakeminin münhasır yetkisi bulunmamaktadır¹⁵⁸. Örneğin MTO Tahkim Kuralları m.29/7’de, acil durum hakemine başvurulmuş olmasının, geçici koruma tedbiri için mahkemeye başvurulmasını engellemeyeceği belirtilmiştir. ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.1/3’te de tarafların, acil durum hakemine başvurmuş olsalarda, mahkemelerden geçici hukuki koruma talep edebilecekleri ifade edilmiştir. Aynı şekilde olağan tahkim yargılaması sırasında tarafların geçici hukuki koruma tedbiri almak için mahkemelere başvurmaları engellenmemiştir.

Türk hukukunda da MTKm.6/1’e göre, taraflardan birinin tahkim öncesinde veya tahkim esnasında, mahkemeden ihtiyati tedbir veya haciz talep etmesinin, tahkim anlaşmasına aykırılık oluşturmayacağı hükmü yer almıştır. Acil durum hakemliğinde de aynı durum benimsenmektedir. MTO Tahkim Kurallarında bu durumda mahkemeye bavormanın feragat anlamına gelmeyeceği belirtilmiřtir¹⁵⁹.

---

¹⁵⁴ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları için bkz. <https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/01/I%CC%87STANBUL-TAHKI%CC%87M-MERKEZI%CC%87-ACI%CC%87L-DURUM-HAKEMI%CC%87-KURALLARI-vs-2017.pdf>, E.T. 02.02.2019.

¹⁵⁵ Alan, R., Hunter, J.M., Blackaby, N., Partasides, C., (2015) *Redfern and Hunter on International Arbitration*, Sixth Edition, Oxford University Press, par.2.201.

¹⁵⁶Bilgetekin, T. 40.

¹⁵⁷ Erten, R.,(2010). “Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma nlemleri”, *Adalet Yayınevi*, Ankara, s.58; Ehle, B., (2013). “Emergency Arbitration In Practice, *New Developments in International Commercial Arbitration*”, Christophe Müller, Antonio Rigozzi (Eds), *Schulthess*, Geneva, 99.

¹⁵⁸Munoz, E., 48.

¹⁵⁹MTO Tahkim Kuralları m.29/7.

2.6.2.2. Verilen kararların geçerliliği

Tahkim kurumlarının çoğunun acil durum kurallarında, acil durum hakeminin kararlarının geçici niteliğinin bulunduğu ve uyuşmazlığı çözecek hakem kurulunun, acil durum hakemi kararıyla bağlı olmadığı belirtilmiştir¹⁶⁰. Uyuşmazlığın esasını çözecek hakem kurulu, bu kararı değiştirebilir veya kaldırabilir¹⁶¹. MTO Tahkim Kuralları m.29/3'e göre, acil durum hakeminin kararları, hakem kurulu tarafından değiştirilebilir, sona erdirilebilir veya iptal edilebilir. Bu hüküm, acil durum hakeminin, hakem olmadığı anlamına gelmemektedir¹⁶². Bu düzenleme, acil durum hakeminin sınırlı delil ve belge ile kısıtlı sürede karar vermesi zorunluluğuyla birlikte ele alınmalıdır. Aslında bu madde, mahkemelerdeki düzenlemeler gibidir. Her ihtiyati tedbir talebinin kabulü, davacının esas davasının kabul edileceği anlamına gelmemektedir. HMK m.390/3'deki düzenleme gibi¹⁶³ acil durum hakemine başvuran tarafın, acil geçici hukuki koruma tedbiri alınması nedenlerini ve delillerini sunması sonucu, ilk görüşe göre haklı olduğu anlaşılmalıdır. Ancak, tahkim davasında karşı tarafın savunması ve ileri sürdüğü deliller ile yargılamanın sonucunda hakem kurulu farklı bir yönde karar verebilecektir.

ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.7/7'de de acil durum hakemi kararının, hakem heyeti açısından bağlayıcı olmadığı belirtilmiştir. Hakemlerin, tarafların istemiyle veya re'sen acil durum hakeminin verdiği kararları değiştirebileceği veya kaldıracabileceği ifade edilmiştir. Örneklerden anlaşıldığı üzere, tahkim merkezlerinin düzenlemelerinde, hakem kurulunun acil durum hakemince verilen kararlarla bağlı olmadığı hususunda bir fikir birliğinin mevcut olduğu söylenebilir¹⁶⁴.

2.6.3. Acil Durum Hakeminin Dikkat Edeceği Hususlar

2.6.3.1. Hakemin yetkisinin ve ilk görüşe göre haklılığın değerlendirilmesi

Acil durum hakeminin değerlendirme kriterleri, genelde kendisinin takdir yetkisinde kalmaktadır¹⁶⁵. Ancak, acil durum hakemi, bu incelemeyi yaparken UNCITRAL Model Kanunu 17A maddesinde belirtilen bazı kriterleri de göz önünde bulundurmalıdır¹⁶⁶.

¹⁶⁰ Alan, R., Hunter, J.M., Blackaby, N., Partasides, C., par.4.21; Santacrose, F. G., 289; MTO Tahkim Kuralları m.29/3.

¹⁶¹ Fry, J., 184.

¹⁶² Bilgetekin, T. 43.

¹⁶³ HMK m.390/3'e göre, talepte bulunan davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmelidir.

¹⁶⁴ Bilgetekin, T., 43; ICDR Kuralları m.6/5'te ICC kuralıyla paralel bir düzenleme getirilmiş ve hakemlerin verilen acil durum hakemi kararıyla bağlı olmadıkları ifade edilmiştir.

¹⁶⁵ Yeşilirmak, A., Provisional Measures, 137.

Acil durum hakemi, öncelikle, yetkili olup olmadığını belirlemelidir. Fakat, bunu yaparken tarafların menfaatlerini dengeli olarak korumalı ve gereksiz yetki itirazlarına sebebiyet vermemelidir¹⁶⁷. Kurumsal tahkimde tahkim merkezleri, acil durum hakemine dosyayı havale etmeden önce hızlı bir yetki incelemesi yapmaktadır. Bilhassa üçüncü kişileretesi edebilecek durumlarda, kural olarak, acil durum hakemlerinin yetkisi bulunmayacaktır. Çünkü hakemin uyuşmazlığa bakma yetkisi, tarafların akdettiği sözleşmeden kaynaklanmaktadır¹⁶⁸.

Acil durum hakemi, başvuru sahibinin uyuşmazlığı çözecek olan yargılamada haklı olup olmadığını inceleyecektir. Bu haklılığın *ilk görünüşte olması*, diğer bir deyişle, yaklaşık ispatla gösterilebilmesi yeterli olacaktır¹⁶⁹. Haklılık ise, uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuka göre tespit edilecektir. Bu nedenle, uyuşmazlığa uygulanacak hukukun belirlenmediği durumlarda, acil durum hakemi daha özenli olmalıdır¹⁷⁰. Zira bu halde, acil durum hakeminin, uygulanacak hukuku belirlerken, taraflar arasındaki sözleşme hükümleri ve hukukun genelhükümlerine göre tespitte bulunması gerektiği ileri sürülmüştür¹⁷¹. Ancak uygulanacak hukukun tespitinde doktrindeki kabul gören yeni görüş; uyuşmazlıkla en ilişkili hukuku uygulamaktır¹⁷². Acil durum hakemi, uyuşmazlıkla en ilişkili hukuku tespit edip, haklılık değerlendirmesini buna göre yapacaktır. Ayrıca, acil durum hakeminin verdiği karar, uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte olmamalıdır¹⁷³.

2.6.3.2. Başvuru sahibinin telafisi imkansız veya ciddi zararının doğacak olmasının tespiti

Acil durum hakemleri, doğmuş bir zarara ilişkin geçici hukuki koruma kararı veremeyeceklerinden, sadece devam eden veya doğabilecek zarara ilişkin değerlendirme yapabileceklerdir¹⁷⁴. Başvuru sahibinin, doğabilecek zararın telafisinin imkânsız veya çok ciddi olacağını ve gelecektebu durumun tahkim heyetinin kararıyla tazmin edilemeyeceğini

---

¹⁶⁶ Bilgetekin, T., 44'den naklen Holtzmann, H.M., Neuhaus, J.E.et al.. (2015). "A Guide to the 2006 Amendments to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary", *Kluwer Law International*, 169; Grierson, J., Van Hooft, A., (2012). "Arbitrating under the 2012 ICC Rules", *Kluwer Law International*, 161.

¹⁶⁷ Munoz, E., 57; Erten, R., s.64.

¹⁶⁸ Munoz, E., 59; Bilgetekin, T., 44; Esen, E., (2008). *Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili*, Beta Basım, İstanbul, 10 vd.

¹⁶⁹ Bilgetekin, T., 45; Erten, R., 64, Benzer yönde bkz. HMK m. 390/3.

¹⁷⁰ Munoz, E., 58.

¹⁷¹ Munoz, E., 60.

¹⁷² Yeşilirmak, A., Provisional Measures, 137; Erten, R., 66; Born, G., 2476.

¹⁷³ Bilgetekin, T., 45.

¹⁷⁴ Erten, R., 65.

göstermesi gerekir¹⁷⁵. Ancak doktrinde, “telafisi imkânsız zarar” kriteri yerine, gelecekte başvurana ciddi zarar verecek bir halin varlığının yeterli olması gerektiği, aksi takdirde, ticari ilişkilerde geçici hukuki korumaya başvurmanın çok zor olacağı ifade edilmiştir¹⁷⁶.

2.6.3.3. Geçici hukuki koruma kararının aciliyetinin tespiti ve ölçülülük ilkesi gereği hareket etme

Geçici hukuki koruma ihtiyacının acil olup olmadığı belirlenirken, başvuran taraftan, bekleminin makul olmadığını göstermesi beklenmektedir¹⁷⁷. Acil durum hakemi, incelemeyi somut olayın özelliklerine göre yapmalıdır ve sadece genel kriterlere göre hareket etmemelidir¹⁷⁸.

Acil durum hakeminin vereceği kararda, diğer tarafın katlanacağı külfet ile başvuruda bulunan tarafın elde edeceği menfaat arasında denge kurması, külfetin karşı taraf için durumun özelliğine göre aşırı olmaması, yani ölçülü olması gerekir¹⁷⁹. Genelde, geçici hukuki koruma kararı verilmesi için, teminat talep edilmektedir. Zira, bu şekilde yanlış bir karar verilse bile, oluşabilecek zarar, bu teminattan karşılanabilecektir¹⁸⁰.

2.6.4. Acil Durum Hakeminin Kararlarının İcrası

2.6.4.1. Tarafların acil durum hakemi kararına uyması

Uyuşmazlığın tarafının, acil durum hakeminin kararına gönüllü şekilde uyması, olması gerektir. Çünkü hakem kararı, taraflar için bağlayıcıdır. Bir kararın bağlayıcılığı, sözleşme ilişkisi ve/veya yargı kararına dayanabilir. Tarafların acil durum hakemi kararını uygulayacaklarını bir yükümlülük olarak sözleşmede taahhüt etmeleri, kararın sözleşmesel olarak bağlayıcı olması sonucunu doğurur¹⁸¹. Bu durumda, tarafların anlaşmasıyla hakem, taraflar adına hareket etme yetkisi kazanacaktır¹⁸².

Bir kararın yargısal olarak bağlayıcı nitelikte olmasının önemi, bu kararın, taraflar açısından bağlayıcı ve icra edilebilir olmasıdır. Bir kararın icra ve infaz kabiliyeti ise, kararın icra ve infaz edilmek istendiği ülkenin *lex fori*'sine (hâkimin hukukuna) göre belirlenir. Bununla birlikte, taraflar, sözleşmede tahkim yoluyla uyuşmazlığın çözümünü amaçlamışlar ve hakemin yargısal yetkisini kabul etmişler ise, ilgili hukuk sisteminde, bu

¹⁷⁵ Munoz, E., 58.

¹⁷⁶ Born, G., 2470.

¹⁷⁷ Munoz, E., 59; Born, G., 2474.

¹⁷⁸ Bilgetekin, T., 46.

¹⁷⁹ Munoz, E., 59.

¹⁸⁰ Yeşilirmak, A., Provisional Measures, 148; Bilgetekin, T., 46.

¹⁸¹ Yeşilirmak, A., Provisional Measures, 143

¹⁸² Bilgetekin, T., 49.

uyuşmazlığın çözüm yolu tahkim olarak nitelendirilebilecek ve hakemin yargısal yetkisi olduğu kabul edilebilecektir¹⁸³.

Acil durum hakemi kararlarının yargısal niteliği tartışmalı olsa da, bu kararların sözleşmesel niteliği genel olarak kabul edilmektedir. Hakem kararı, taraflar bakımından sözleşmesel yükümlülük yaratacak ve karara uyulmaması da sözleşmeye aykırılık gibi değerlendirilecektir¹⁸⁴. Acil durum hakemleri, bazen kararın icrasını kolaylaştırmak için kararlarına gecikme cezası eklemektedirler. Doktrinde, gecikme cezası vermenin hakemin genel yetkisi kapsamında bulunduğunu savunanlar olmakla birlikte, tarafların sözleşmede açıkça gecikme cezasını kabul etmemesi durumunda, hakemlerin gecikme cezası veremeyeceklerini ileri süren görüş de bulunmaktadır. MTO TK m. 29/4'te acil durum hakeminin kararına uyulmaması sonucu, sözleşmeye aykırılık temelli meydana gelen zararların tazmininde hakem kurulunun yetkili olacağı belirtilmiştir. Ancak, çoğu tahkim sözleşmesinde, “bu sözleşmeden doğan ve bu sözleşmeyle ilgili uyuşmazlıklar” tabiri kullanıldığından, hakem heyetlerinin aynen ifa veya gecikme cezası gibi talepleri incelemeye yetkili olacağı belirtilmiştir¹⁸⁵.

Sözleşmeye aykırılık nedeniyle oluşan zararlar, uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuka göre tazmin edilecektir. Acil durumun özelliği gereği, zamanında ifa edilmemesi halinde, ilgili taleplerin ifası, çoğunlukla imkânsızlaşmış olacaktır. Bu durumlarda, artık aynen ifa istenemeyeceğinden ancak tazminat talep edilebilecektir¹⁸⁶.

2.6.4.2. Tarafların verilen karara uymaması durumunda kararların icrası

Hakem kararı taraflardan biri tarafından icra edilmezse diğer taraf kararın alındığı ülkede yasaların izin verdiği oranda cebri icra yoluna başvuracaktır. Karar, verildiği ülkeden başka bir ülkede icra edilmek isteniyorsa, icra edilecek ülkede tenfiz yoluna başvurulacaktır.

Kararın verildiği ülkede icra edilip edilemeyeceği hususu, o ülkedeki tahkim kanunları çerçevesinde belirlenecektir. Genellikle ülkelerin tahkim kurallarında ve New York Sözleşmesinde, acil durum hakemlerinin kararlarının icra edilip edilemeyeceğine dair bir kesinlik bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu kararların tenfizine ilişkin sözleşmenin temel ilkeleri, doktrin ve yargı kararları gözetilerek açıklama yapılmaktadır. Bu noktada, acil

---

¹⁸³ Santacroce, F.G., 292.

¹⁸⁴ Santacroce, F.G., 292.

¹⁸⁵ Bilgetekin, T., s.50.

¹⁸⁶ Santacroce, F.G., 289.

durum hakemlerinin hakem sayılıp sayılmayacağı ve verdikleri kararların hukuki niteliği sorunu karşımıza çıkmaktadır¹⁸⁷.

2.6.4.2.1. Acil durum hakeminin hakem olup olmadığı sorunu

Acil durum hakeminin sözleşmesel yetkisi bulunsa da, yargısal yetkisinin varlığı tartışmalıdır. Acil durum hakeminin yargısal yetkiye sahip olduğu gösterilebilirse, hakem niteliğine sahip olduğu da kanıtlanmış olur. Bununla birlikte, acil durum hakemlerine ilişkin bir mevzuat olmasa dahi, kararın verildiği ülkede hakemlerin geçici hukuki koruma kararlarının icrası olanaklı ise, acil durum hakemlerinin statüleri de bu düzenlemekapsamında olacaktır.

Tenfize ilişkin olarak ise, New York Sözleşmesi, yalnızca yabancı hakem kararlarının tenfizine imkan tanıdığından, acil durum hakeminin yargısal yetkisiyanında, hakem niteliğinin de var olduğu kabul edilmediği sürece, bu Sözleşme gereğince acil durum hakemi tarafından verilen kararın tenfizi de mümkün olmayacaktır¹⁸⁸.

2.6.4.2.2. İcra ve tenfiz talebi yapılacak ülkede acil durum hakemine dair düzenlemenin bulunup bulunmaması durumu

Pek çok ülkenin mevzuatında, acil durum hakeminin niteliğine ilişkin bir düzenleme yoktur. Çok az ülke, UNCITRAL Model Kanununda 2006 yılında yapılan değişiklik doğrultusunda, hakemlerin geçici hukuki koruma tedbiri kararı verebileceklerini hukuklarında düzenlenmişse de, genellikle acil durum hakemine dairyasal bir düzenleme yapılmamıştır. Bu konuda düzenleme yapan ülkelerden biri Singapur olmuştur¹⁸⁹. Ülkelerin mevzuatlarında değişiklik olmazsa, yapılacak tek şey, “hakem” teriminin yorum yoluyla acil durum hakemini de içerip içermeyeceğini tespit etmek olacaktır.

Acil durum hakeminin yetkilerinin, olağan hakemin geçici hukuki koruma tedbiri kararı verdiği andaki yetkileriyle aynı olduğu; acil durum hakeminin faaliyeti sırasında gerek tarafların savunma haklarına riayet etmesi, gerekse tarafsızlık ve bağımsızlık açısından, hakemlere tanınan yargısal işlevden hiçbir farklılık göstermemesi ve verdiği kararın bağlayıcılığı, amaçsal yorumu desteklemekte ve “hakem” teriminin acil durum hakemini de kapsadığını göstermektedir. Acil durum hakeminin, hakem statüsünde olduğu kabul

---

¹⁸⁷Bilgetekin, T., 51.

¹⁸⁸Bilgetekin, T., 52.

¹⁸⁹ Ghaffari, A., Walters, E., 158.

edildiği takdirde, verdiği kararın New York Sözleşmesi uyarınca tenfizine de imkân sağlanmış olacaktır¹⁹⁰.

2.6.4.2.3. Acil durum hakemi kararlarının hukuki niteliği

Acil durum hakeminin, hakem olarak kabulühalinde iki çeşit karar verme ihtimali bulunmaktadır: Kesin hakem kararı (*award*) ya da geçici/ara karar (*order*)¹⁹¹. Ülkelerin çoğunda uyuşmazlığa bakan kişinin, hakem sayılmamasıhalinde, nihai hakem kararı veremeyeceği kabul edilmektedir¹⁹². Bu durum ise, bir tenfiz engeline yol açmaktadır.

Doktrinde nihai karara ilişkin değerlendirmelerde, kararın davanın esasınıçözenbir karar olup olmadığına bakılmaktadır¹⁹³.Oysaki yalnızca usule ilişkin değerlendirme içeren bir karar dahi, örneğin hakemlerin verdiği yetkisizlik kararı, nihai olabilecektir. Merkezlerin tahkim kurallarına bakıldığında ise, bir kısmına göre acil durum hakemlerinin yalnızca geçici kararlar verebileceğini düzenlemiş iken¹⁹⁴, diğer bir kısmı ise bu hakemler tarafından verilen kararın nihai hakem kararı olduğunu ifade etmiştir¹⁹⁵. Ancak belirtmek gerekir ki, tenfiz davasını gören mahkeme, değerlendirme yaparken bir kararın nihai karar mı, yoksa geçici karar mı sayılacağına *lex fori*'sindeki tanımlara göre karar verecektir¹⁹⁶. Nihailik kavramı haricinde, aynı tenfiz sorunu, hakem heyetlerinin vereceği geçici koruma tedbirleri için de bulunmaktadır. Bu açıdan milli hukukların, hakemlerin verdiği geçici hukuki korumanın tenfizine ilişkin düzenlemelerine göre karar verilecektir.

MTK m.6/2'ye göre, hakemler, taraflar aksinikararlaşdırmamışsa, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı verebilecektir. Aynı Kanununun 1. maddesinin 3.fıkrasında bu kuralın uygulama alanı belirlenmiştir. Anılan hüküm gereğince tahkim yeri, Türkiye haricinde bir yer olsa bile MTK m.6 uygulanabilecektir. Bu sebeple Türkiye, tahkim yeri olarak belirlenmemiş olsa dahi, hakemlerin verdikleri geçici hukuki koruma kararlarının tenfizi, MÖHUK hükümleri veya New York Sözleşmesi yerine, MTK hükümleri çerçevesinde yapılacaktır¹⁹⁷. Bu kurala MTK m. 6'da bir sınırlama konulmuştur. Bu maddenin ikinci fıkrasına göre,“(...) *Hakem veya hakem kurulu, cebri icra organları tarafından icrası ya*

¹⁹⁰Bilgetekin, T., 53, 58.

¹⁹¹Bilgehan, T., 58.

¹⁹²Yeşilırmak, A., Provisional Measures, 140; Fry, J., 190.

¹⁹³ Santacroce, F.G., .303.

¹⁹⁴ Grierson, J., van Hoof, A., 162; Fry, J., 192.

¹⁹⁵Fry, J., 189.

¹⁹⁶ Holtzmann, H.M., Neuhaus, J.E., 169

¹⁹⁷ Balkar, S. (2010). *Uluslararası Ticari Tahkim ve Geçici Koruma Tedbirleri*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 303. Çevrimiçi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, E.T. 02.02.2019.

da diğerk resmi makamlar tarafından yerine getirilmesi gereken ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı veremeyeceği gibi, üçüncü kişileri bağlayan ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı da veremez". Bir sonraki fıkrada, "Taraflardan biri, hakem veya hakem kurulunun verdiği ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararını yerine getirmezse; karşı taraf, ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı verilmesi istemiyle yetkili mahkemenin yardımını isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir (MTK m.6/3). Bu maddenin iki fıkrası birlikte ele alındığında, Türk mahkemelerinden yardım alınmasının anlamı, cebri icra organlarınca icrası talep edilebilecek karar verilemeyeceği ve fiili olarak yeniden bir ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı alınması olduğu söylenebilir¹⁹⁸.

2.7. Hızlandırılmış Tahkimin Türkiye’de Uygulanması

Milletlerarası tahkime ilişkin usul ve esasları düzenleyen MTK m.2’ye göre, ‘yabancılık unsuru taşıyan’ tahkim, milletlerarası nitelik taşıyacaktır. Bununla birlikte, HMK m.407de bu doğrultuda düzenleme yaparak, ‘yabancılık unsuru’ taşımayan ve ‘tahkim yerinin Türkiye olarak belirtildiği’ tahkimin, milli tahkim olduğunu ve HMK hükümlerine bağlı olduğunu vurgulamıştır¹⁹⁹. HMK m. 424 uyarınca taraflar, tahkim yargılamasının bir kurumun kurallarına göre yürütülmesine ilişkin anlaşma yapabilirler. Bu kurallar çerçevesine milli tahkim olarak kabul edilen bir uyuşmazlıkta taraflar, milletlerarası bir tahkim kurumunun hızlandırılmış tahkime ilişkin kurallarının (HMK’nın emredici hükümlerine aykırı olanlar haricinde) uygulamasını kararlaştırmışlar ise, bu hükümler uygulanacaktır.

Bir tahkimin yabancılık unsuru taşıması için MTK m.2’ye göre taşıması gereken şartlar I. Bölümde verilmişti.²⁰⁰

MTK m. 8/A ve HMK m. 424 uyarınca taraflar, yabancılık unsuru taşıyan tahkim yargılamasının, var olan bir kurumun kurallarına göre yürütülmesine ilişkin anlaşma yapabilirler²⁰¹. Bu durumda, taraflar, belirledikleri tahkim kurumunun hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulanmasını da kararlaştırabilirler.

Taraflar arasındaki anlaşmada tahkim usulüne ilişkin hüküm yoksa, hakem veya hakem kurulu, MTK hükümlerine göre tahkim yargılamasını yürütecektir (MTK m. 8/A). MTK,

¹⁹⁸Balkar, S., 247; Bilgetekin, T, 65.

¹⁹⁹Karazincir, A., 5.

²⁰⁰B.k.z. & 1.I.A Milletlerarası Tahkim

²⁰¹Lew, J. D. M., Mistelis, L.A., Kröll, S.M., p. 2-42 vd.; Şanlı, C. 334; Gökyayla, C.D., (2008). *Milletlerarası Tahkimde Ad Hoc Tahkim ve Kurumsal Tahkim*, Uğur Alacakaptan’a Armağan, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*, C.2, İstanbul, 165.

taraf lar arasında usul hukuku konusunda anlaş ma yoksa, uyuş mazlığ ın daha uygun oldu ğ u usul kurallar ının hakem mahkemesince seç ilbilmesine mü saade etmemiş tir.

Yabancı lık unsuru taşı yan ancak tahkim yeri olarak Tür kiye'nin kararlaşt ırıldı ğ ı uyuş mazlıklarda MTK m. 3 ve m.8/A uyarınca tahkim yargılaması, MTK hükümlerine göre yürütülecektir²⁰².

Bununla birlikte taraflar, MTK m.8/A ve HMK m. 424 uyarınca, kendilerine tanınan bu olanak doğ rultusunda anlaş arak, tahkimin ISTAC Tahkim Kuralları'na tabi olmasını kararlaşt ırabilirler ve bu durumda tahkim yargılaması, ISTAC Tahkim Kuralları gereğince yapılacaktır²⁰³ (m.2/1). Uyuş mazlık, yabancı lık unsuru taşı sa veya iç uyuş mazlık olsa da, ISTAC Tahkim Kuralları ve seri tahkim kuralları çerçevesinde çözüme kavuşturulabilir²⁰⁴. Bu kapsamda Tür kiye merkezli iki ş irket arasında ç ıkabilecek tamamen yerli bir uyuş mazlık, ISTAC Seri Tahkim Kurallarına göre çözümlenebilecektir. Böylelikle tarafların kolaylıkla başvuruabileceğ i, karmaş ık olmayan, hızlandırılmış , etkin bir yargılamaya ulaşılabilecektir²⁰⁵. Bu kapsamdaki bir anlaş mazlıkta, ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları uygulanabilecektir.

MTK'ya göre, tahkimden önce veya tahkim sırasında taraflardan birinin mahkemeden ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz talep etmesinin, tahkim anlaş masına aykırı olmayacağı hükümü yer almış tir. Bu kapsamda hızlandırılmış ve olağ an tahkim usulünde geçici hukuki koruma önlemi niteliğ inde ihtiyati tedbir veya haciz talep edilebilecektir (MTK m.6/1).

MTK m.6/2'de, tarafların aksine bir düzenlemeleri bulunmadıkça, hakemlerin ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı verebilecekleri kabul edilmiş tir. Bu kuralın uygulama alanı ise aynı kanunun 1.maddesinin 3.fıkrasında ifade edilmiş tir. Madde uyarınca, tahkim yeri Tür kiye dışında olsa dahi, m.6 uygulama alanı bulacaktır. Bu nedenle tahkim yeri Tür kiye olmasa dahi hakemler tarafından verilen geçici hukuki koruma kararlarının tenfizi New York Sözleşmesi veya MÖHUK hükümleri uyarınca değ il MTK uyarınca yapılacaktır²⁰⁶. MTK m.6'da ise bir sınırlama getirilmiştir. İkinci fıkrada, hakem veya hakem kurulunun, cebri icra organları tarafından icrası ya da diğ er resmi makamlar tarafından yerine

---

²⁰²Seviğ, V.R., (2003). "Milli Tahkim ve Milletlerarası Tahkim", *Milletlerarası Hukuk Bülteni*, Yıl 23, 645-646.

²⁰³Akıncı, Z., 438-441; Günay, M., 196.

²⁰⁴Akıncı, Z., 436.

²⁰⁵Akıncı, Z., 432.

²⁰⁶Balkar, S.,303.

getirilmesi gereken ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı veremeyeceği gibi, üçüncü kişileri bağlayan ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı da veremeyeceği belirtilmiştir²⁰⁷.

---

²⁰⁷Balkar, S., 247; Bilgetekin, T., 65.

3. ULUSLARARASI TAHKİM MERKEZLERİNDE HIZLANDIRILMIŞ TAHKİM USULÜ

3.1. İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) Açısından Hızlandırılmış Tahkim

3.1.1. ISTAC'ın Yapısı

İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC), ilk olarak Finans Merkezi Projesi içinde yer almış ve tahkim alanında bir Türkiye projesi olarak ortaya çıkmıştır²⁰⁸. ISTAC'ın merkezi İstanbul olup, ISTAC tüzel kişiliğe sahip kurumsal tahkim hizmeti sunmak için kurulmuş olan bağımsız bir tahkim merkezidir. ISTAC teşkilatının genel yapısı 6570 sayılı Kanun m.5'de düzenlenmiştir. Buna göre, merkezin genel yapısı; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçi, Danışma Kurulu, Milli ve Milletlerarası Tahkim Divanları ve son olarak Genel Sekreterlikten oluşmaktadır²⁰⁹.

ISTAC, milli ve milletlerarası olmak üzere iki tahkim divanından oluşmaktadır. Tahkim divanları, milli ya da milletlerarası uyuşmazlıklar alanında hakemlerin belirlenmesi, değiştirilmesi, reddi, davaların birleştirmesi, tahkim süresinin uzatılması, sürelerin değiştirilmesi ve hakem ücretlerinin belirlenmesi gibi konularda karar verme yetkisine sahiptir. Önemle belirtmek gerekir ki, Divanların her ikisi de tahkim yargılamasına katılmazlar. Yabancı ülkelerde kurulmuş olan benzeri tahkim kurumları gibi ISTAC Divanı da, yazışma vb. işlerden sorumludur ve kesinlikle mahkeme değildir²¹⁰. ISTAC'ın bir diğer önemli özelliği ise, tahkime başvurabilmek için herhangi bir ticaret ya da sanayi odasına veya sektörel ya da mesleki kurum ya da kuruluşu üye olmak şart değildir²¹¹.

ISTAC, 20.11.2014 tarihli ve 6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu²¹² uyarınca kurulmuştur. ISTAC, Türk hukukunda yeni bir hukuki kurum olarak hızlandırılmış tahkimi düzenlemiştir²¹³.

²⁰⁸ Erdem, E., (2017). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. Oniki Levha Yayınları. İstanbul, 617; Akıncı, Z., 431; Bacanlı, M. R.; (2016) "Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arbuluculuk Merkez (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrarı ve Değerlendirilmesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 92.

²⁰⁹ Çalışkan, Z., (2017) "Fındık İhracatında Uyuşmazlıkların Tahkim Yöntemiyle Çözümü: ISTAC ve TNA", *Milletlerarası Hukuk Bülteni*, 37 (2), 235.

²¹⁰ Çalışkan, Z., 235.

²¹¹ Şanlı, C., Esen, E., Ataman Figanmeşe, A., (2016) *Milletlerarası Özel Hukuk*, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 611-612.

²¹² 20.11.2014 tarihli ve 6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6570.pdf>, E.T. 18.04.2019.

²¹³ Yasan, C., 356; Yasan Tepetaş, C., (2018). "Key Features of the Istanbul Arbitration Centre Arbitration Rules", *The Turkish Commercial Law Review*, 4 (1), 76-77; Bacanlı, M.R., 76.

3.1.2. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Usulü

3.1.2.3. ISTAC Hızlandırılmış tahkim kurallarının yapısı

Hızlandırılmış tahkim, tahkim yargılamasında sürelerin kısaltıldığı ve yargılama usulünün basite indirildiği, çabuklaştırılmış bir tahkim usulü şeklinde tanımlanabilir²¹⁴. ISTAC Tahkim ve Arabuluculuk Kuralları²¹⁵, 26.10.2015 tarihinde ISTAC Genel Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir²¹⁶. Tahkim ve Arabuluculuk Kuralları'nda seri tahkim özel olarak düzenlenerek, ISTAC Seri Tahkim Kuralları (STK) getirilmiştir²¹⁷. ISTAC, “hızlandırılmış” ibaresi yerine “seri” ifadesini kullanmayı tercih etmiştir.

ISTAC STK'nın hazırlık aşamasında, İsviçre Tahkim Kuralları, SCC, SIAC, AAA, Viyana (VIAC), Belçika (CEPANI) ve Almanya (DIS) gibi tahkim kurumlarının düzenlemelerinden esinlenilmiştir²¹⁸.

ISTAC STK, dokuz maddeden oluşmaktadır. STK m. 9/3'te, STK Kuralları'nın ISTAC TK ile Ekleri'nin ayrılmaz bir parçası olduğu ifade edilmiştir. STK m. 9/2'de, STK'da düzenlenmemiş hususlarda niteliğine uygun olduğu ölçüde ISTAC Tahkim Kurallarının uygulanacağı hükme bağlanmıştır. ISTAC STK m.9/2 ve m.9/3 hükümleri marifetiyle, ISTAC STK ile Tahkim Kuralları ve Ekleri arasında bağlantı kurulmuş, uygulama kolaylığı getirilmiş ve somut olayın niteliği gereği STK'nın uygulanamayacağı hallerde, yargılamanın ISTAC Tahkim Kuralları çerçevesinde yürütülmesi sağlanmıştır²¹⁹. Bu şekilde, ISTAC STK'da kapsamlı düzenlemeye gerek görülmemiş, sadece hızlandırılmış

²¹⁴Yasan, C., 356; Çalışkan, Z., s.245; Welser, I., Klausegger, C., (2009). *Chapter II: The Arbitrator and the Arbitration Procedure- Fast Tract Arbitration: Just fast or something different?*, Austrian Yearbook on International Arbitration, 259; Serbest, F., (2013) Fast-track Arbitration - Should it be encouraged in International Commercial Disputes?, İpek Yolu Canlanıyor, *Türk-Çin Hukuk Zirvesi Konferans Bildiri Kitabı*, Editörler: A.Caner Yenidünya, Mustafa Erkan, Reyhan Asat, Adalet Yayınevi, Ankara, 324.

²¹⁵ Akıncı, Z., s.431 vd.

²¹⁶<https://istac.org.tr/istanbul-tahkim-merkezi-tahkim-ve-arabuluculuk-kurallari-yururluge-girdi-4/>, E.T. 25.01.2019.

²¹⁷ISTAC Seri Tahkim Kuralları metni için bkz <http://istac.org.tr/wp-content/uploads/2016/01/%C4%B0STANBUL-TAHK%C4%B0M-MERKEZ%C4%B0-SER%C4%B0-TAHK%C4%B0M-KURALLARI.pdf>, E.T. 25.01.2019.

²¹⁸Yasan, C., 357; Yasan Tepetaş, C., 71; 2017 yılında değiştirilen Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları'nın 30. maddesinde “Hızlandırılmış usul” ve Ek-6 olarak eklenen “Hızlandırılmış Tahkim Kuralları (Expedited Procedure Rule)” ile seri tahkim açıkça ve özel olarak düzenlenmiştir. 2017 öncesindeki duruma ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Webster, T., Buhler, M., (2014) *Handbook of ICC Arbitration: Commentary, Precedents, Materials*, Sweet and Maxwell, 594 vd.

²¹⁹Berger, K.P., (2008). “The Need for Speed in International Arbitration: Supplementary Rules for Expedited Proceedings of the German Institution of Arbitration (DIS)”, *Journal of International Arbitration*, (5), p. 597; Yasan, C., 358.

tahkimin gerektirdiği ölçüde ve ISTAC Tahkim Kurallarından farklı olan konularda düzenleme yapılmıştır²²⁰.

Örnek olarak STK'da açıkça yer almasa da, hızlandırılmış tahkimde de hakemin reddi mümkün olup, bu durumda hakemin reddine ilişkin ISTAC Tahkim Kuralları m.16-17 niteliğine uygun olduğu kadar uygulanabilecektir. Aynı şekilde tahkim dili, tahkim yeri veya geçici koruma önlemlerine ilişkin ISTAC Tahkim Kuralları m.23, m.24 ve m. 31 hükümleri, uyuşmazlığın niteliğine uygun olduğu ölçüde uygulama alanı bulacaktır.

ISTAC'ta hızlandırılmış tahkim usulünün en başlıca özelliği²²¹, miktar olarak 300.000 TL'nin altındaki uyuşmazlıkların seri tahkimde çözümlenebilir olmasıdır (STK m.1)²²². Bununla birlikte uyuşmazlık, kural olarak, tek hakem tarafından karara bağlanacaktır.

ISTAC STK'da olağan tahkim yargılamasına göre, daha kısa sürelerin öngörülmüş olması, hızlandırılmış tahkimin bir başka özelliğidir. Hızlandırılmış tahkim yargılaması, doğrudan dava dilekçesi ile başlamakta ve davalının on beş gün içinde sunduğu cevap dilekçesi ile ilerlemektedir. Hızlandırılmış tahkimde gerekli görülmediği sürece, duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden inceleme yapılarak karar verilmektedir. Hızlandırılmış tahkimde, dosyanın hakeme gönderilmesinden itibaren üç ay içinde bağlayıcı bir hakem kararı ile uyuşmazlık çözümlenir. Uyuşmazlığın tek hakem tarafından çözülmesi, yargılamanın doğrudan dava dilekçesi ile başlaması ve gerekmedikçe duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden karar verilmesi sonucunda, hızlandırılmış tahkimde yargılama masrafları çok düşük olmaktadır²²³.

3.1.3. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kurallarının Uygulama Alanı

3.1.3.1. Tahkim usulüne ISTAC tahkim kuralları'nın uygulanması

MTK m. 8/A ve HMK m. 424 uyarınca taraflar, tahkim yargılamasını var olan bir kurumun kurallarına göre yürütülmesine ilişkin anlaşma yapabilirler²²⁴. Taraflar kendilerine tanınan bu olanak doğrultusunda anlaşarak tahkimin ISTAC Tahkim Kuralları'na tabi olmasını kararlaştırabilirler. Bu halde tahkim yargılaması, ISTAC Tahkim Kuralları gereğince yapılacaktır²²⁵ (m.2/1).

²²⁰Yasan, C., 357; Serbest, F., 328-329.

²²¹Seri tahkimin özellikleri için bkz. Welser, I., Klausegger, C., 260.

²²²Bacanlı, M.R., 93.

²²³Yasan, C., 358.

²²⁴Lew, J. D. M., Mistelis, L.A., Kröll, S.M, p. 2-42 vd.; Şanlı, C., 334; Gökyayla, C.D., 165.

²²⁵Akinci, Z., 438-441.

Uyuşmazlık, yabancılık unsuru taşısa veya iç uyuşmazlık olsa da, ISTAC Tahkim Kuralları ve hızlandırılmış tahkim kuralları çerçevesinde çözüme kavuşturulabilir²²⁶. Bu kapsamda, merkezi Türkiye’de bulunan iki şirket arasındaki tümüyle yerli bir uyuşmazlık, ISTAC Seri Tahkim Kurallarına göre çözümlenebilir. ISTAC’ta seri tahkim, taraflarca kolaylıkla başvurulabilecek, karmaşık olmayan, hızlandırılmış, etkin ve kaliteli bir yargılama vaat etmektedir²²⁷.

3.1.4. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Usulünde Davanın Görülme Şartı

ISTAC’ta hızlandırılmış tahkim açısından parasal bir sınır öngörülmüştür²²⁸. Buna göre taraflar, ISTAC STK’yı uygulamayı kararlaştırmakla 300.000-TL altındaki uyuşmazlıkların seri tahkimde görüleceğini kabul etmiş olacaktır²²⁹. Bununla birlikte ISTAC STK m.1/2 uyarınca taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, tahkim davası sürerken talepler ve olması halinde, karşı taleplerin 300.000-TL’yi aşması durumunda da STK uygulanmaya devam edecektir. Bu şekilde uyuşmazlığın miktarı sonradan yükseltile bile, ISTAC STK hükümleri doğrultusunda yargılamaya devam edilecektir²³⁰. ISTAC STK m.1/1 gereğince taraflar, 300.000 TL altındaki uyuşmazlıkların seri tahkimde görülmesi için anlaşsalar bile, uyuşmazlığın karmaşık bir yapıda olması veya uyuşmazlığın çok taraflı olması durumunda, hızlandırılmış tahkim uygun bir yol olmayabilir²³¹. Bu durumda taraflar anlaşarak STK’nın uygulanmamasını kararlaştırabilirler²³². Bununla birlikte Divan, taraflardan birinin talebi ve durumun gerektirmesi halinde 300.000 TL’nin altındaki uyuşmazlıklarda STK’nın uygulanmaması kararı alabilir (STK m.1/3).

Hakem seçimi veya ISTAC tarafından hakem tayininden önce yargılamanın ISTAC STK uyarınca yapılmasına itiraz etmek isteyen taraf, yargılamanın başladığı tebligatını almasından itibaren beş gün içinde itirazını Sekreteryaya sunmalıdır (STK m.2/3). Bu itiraza Divan karar verecektir. Tarafların sonradan anlaşamaması durumunda, taraflardan birinin talebi üzerine Divan, somut olayda hızlandırılmış tahkimin uygulanmasından

²²⁶Akıncı, Z., 436.

²²⁷Akıncı, Z., 432.

²²⁸Berger, K.P., s.598; Serbest, F., 325-326; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Tahkim Tüzüğü’nde seri tahkim açıkça ve özel olarak düzenlenmemiştir. TOBB Tahkim Tüzüğü m.15’de Tahkim Divanının 04.05.2016 tarihli kararı uyarınca yapılan değişiklik ile, taraflar aksini belirlemedikçe 300.000 TL’ye kadar olan uyuşmazlıkların tek hakemle çözüleceği öngörülmüştür.

²²⁹Akıncı, Z., 474; Erdem, E., 621.

²³⁰Akıncı, Z., 474.

²³¹Çalışkan, Z., 245; Welser, I., Klausegger, C., s.273; Serbest, F., s.340; Yasan, C, 361.

²³²Pryles, M., Limits to Party Autonomy in Arbitral Procedure, https://www.arbitration-icca.org/media/4/48108242525153/media012223895489410limits_to_party_autonomy_in_international_commercial_arbitration.pdf, E.T. 26.01.2019.

vazgeçebilir. Bu durumda uyuşmazlık olağan ISTAC Tahkim Kurallarına göre çözüme bağlanacaktır²³³.

ISTAC STK m.1/1 metninden, tarafların anlaşması halinde 300.000 TL üzerindeki uyuşmazlıkların hızlandırılmış tahkim usulünde görülmesini kararlaştırabileceği anlaşılmaktadır. Uyuşmazlık bedelinin belirlenmesi veya hizmet sözleşmesi gibi, taraflar arasında sürekli iş ilişkisinin bulunduğu durumlarda, uyuşmalığın kısa sürede çözülmesinde tarafların ortak çıkarı bulunacağından hızlandırılmış tahkimin uygulanması yerinde olacaktır²³⁴.

3.1.5. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları Çerçevesinde Yargılama

3.1.5.1. Dava dilekçesi ve yargılamanın başlaması

Hızlandırılmış tahkimde yargılama, davacının dilekçesi ve eklerini Sekreteryaya sunmasıyla başlar (ISTAC STK m.2/1)²³⁵. Dava dilekçesinin içeriğinde neler olması gerektiği STK m.2/1’de yer almıştır. Buna göre dava dilekçesinde;

- a) *Tarafların ve varsa vekillerinin adı soyadı, unvanı, adresleri, telefon ve faks numaraları ile elektronik posta adresleri;*
- b) *Uyuşmazlığın konusu, nitelik ve özelliklerine ilişkin açıklamaları;*
- c) *Davacının talebinin dayanağını teşkil eden vakıalar ve hukuki açıklamalar;*
- d) *Davacının talebinin dayanağını teşkil eden vakıaların ispatı için gerekli tüm belge ve deliller;*
- e) *Talep sonucu ile birlikte miktarı belirli olan taleplerin tutarları ve değer tayini mümkün olmayan hallerde diğer taleplerin yaklaşık parasal değerleri;*
- f) *Tahkim anlaşmasının bir nüshası ile hakem sayısı, hakemlerin seçilmesi, tahkim yeri, tahkim dili, uygulanacak hukuk hakkındaki beyanlar” yer almalıdır²³⁶.*

Zaman ve masrafın azaltılması amaçlandığından hızlandırılmış tahkimde davanın dava dilekçesi ile açılması düzenlenmiştir²³⁷. Bu nedenle davacının, dava dilekçesinde davası ile ilgili bütün vakıaları ve hukuki açıklamalar ile iddiasını ispata yarayan tüm belge delilleri sunması gerekmektedir²³⁸.

²³³Yasan, C., 361.

²³⁴ Schwarz, F.T., Konrad, C.W., (December 2013). “The Revised Vienna Rules An Overview of Some Significant Changes (and a Preview of the New Austrian Arbitration Law 2014)”. *ASA Bulletin*, 31(4), pp. 806; Silverman, M. (1992) “Fast-Track Arbitration: Different Perspectives”, *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 3(2) p. 11; Yasan, C., 362.

²³⁵Çalışkan, Z., 245; Yasan, C., 362.

²³⁶Yasan, C., 362.

²³⁷Akıncı, Z., 475.

²³⁸Yasan, C., 362; Çalışkan, Z., 245; Akıncı, Z., 475.

ISTAC Masraflar ve Ücretler Tarifesi Hakkında Kurallar m.3/1'e göre, davacı, dava dilekçesi ile birlikte davanın açılması için gerekli başvuru harcını yatırmalıdır. Dava, dava dilekçesi ile başvuru harcının Sekreteryaya'ya yatırıldığı tarihte açılmış sayılacaktır.

ISTAC Tahkim Kuralları m.4, m.5 ve m.6, dilekçelerin tebliğ edilmesi ve sürelerin hesaplanması usulü gibi konularda hükümler içermektedir. ISTAC STK'da daha kısa süreler öngörüldüğünden, tarafların ISTAC Tahkim Kuralları m.5 hükmü uyarınca çağdaş iletişim imkânı veren elektronik tebligat gibi olanaklardan yararlanmaları dava süresini kısaltacaktır²³⁹.

ISTAC Tahkim Kuralları m.7/4'e göre dava dilekçesinin içeriğinin eksik olması, gereken sayıda dava dilekçesi nüshası verilmemesi veya harcın yatırılmamış olması halinde Sekreteryaya, bunların tamamlanması için davacıya süre verebilir. Dava, dava dilekçesi ile başvuru harcının Sekreteryaya'ya yatırıldığı tarihte açılmış sayılacağından, ek süre içinde bu eksiklikler tamamlandığı tarihte dava açılmış olacaktır²⁴⁰. Sekreteryaya, dava dilekçesi ve eklerinin birer suretini davalıya tebliğ edecektir.

3.1.5.2. Davalının cevap dilekçesi

ISTAC STK m.2/2'ye göre davalı, dava dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren on beş gün içinde cevap dilekçesini Sekreteryaya'ya iletacaktır. ISTAC Tahkim Kuralları'ndaki (m.8/1) otuz günlük cevap süresi STK'da on beş güne indirilmiştir. Ayrıca, aynı maddeye göre davalı, karşı dava açmak istediği takdirde, cevap dilekçesi ile birlikte gerekli harcı yatırarak karşı dava açabilecektir²⁴¹.

Cevap dilekçesinin içeriği ISTAC STK m.2/2'de düzenlenmiştir. Buna göre cevap dilekçesinde;

- a) *Tarafların ve varsa vekillerinin adı soyadı, unvanı, adresi, telefon ve faks numaraları ile elektronik posta adresleri;*
- b) *Uyuşmazlığın niteliği, özellikleri, dayanakları ve davacının dilekçesinde belirttiği vakıalar ile hukuki açıklamalara ilişkin cevapları;*
- c) *Davacının talep veya taleplerine cevabı;*
- d) *Davalının savunmasının ve varsa karşı davadaki taleplerinin dayanağı vakıaların ispatı için gerekli tüm belge ve deliller;*
- e) *Davacının teklifi çerçevesinde hakem sayısı ve hakemlerin seçilmesi ile tahkim yeri, tahkim dili, uygulanacak hukuk hakkındaki beyanlar;*

²³⁹Fiebinger R., Gregorich, C., (2008). *Arbitration on Acid: Fast Track Arbitration in Austria from a Practical Perspective*, Austrian Yearbook on International Arbitration, 249-250.

²⁴⁰Yasan. C., 363; Akıncı, Z., 449-450.

²⁴¹Akıncı, Z., 475; Çalışkan, Z., 245.

f) Tahkim anlaşmasının varlığı, geçerliliği ya da içeriğine ilişkin her türlü iddia ve itiraz”laryer alı²⁴². Davalının da cevap dilekçesinde savunmasını kanıtlayan bütün belge ve delilleri Sekreteryaya’ya vermesi gerekmektedir (ISTAC STK m.2/2/f).

Davalı, tahkim anlaşmasının geçerli olmadığı ve hakemin uyuşmazlığı çözmeye yetkili olmadığı itirazlarını, hakemin seçimi veya tayininden önce, tahkim yargılamasının başladığına ilişkin tebliğ almasından itibaren beş gün içinde Sekreteryaya’ya sunmalıdır²⁴³. Bu itiraz, Divan tarafından karara bağlanacaktır (ISTAC STK m.2/3). Davalının belirtilen sürede itiraz etmemesi, tahkime hiç katılmaması veya cevap dilekçesi vermemesi halinde yargılama, ISTAC Seri Tahkim Kurallarına göre devam edecektir (ISTAC STK m.2/4)²⁴⁴.

3.1.5.3. Hakem seçimi

ISTAC STK m.3/1, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece, STK’ya tabi olan tüm uyuşmazlıkların tek hakem²⁴⁵ tarafından karara bağlanacağını düzenlemiştir. Uyuşmazlığın tek hakem tarafından çözülmesi, yargılama masrafından; hakem seçimi ve tayini süreci de zamandan tasarruf sağlayacaktır²⁴⁶. Bununla birlikte taraflar, tek hakem yerine hakem kurulu tarafından uyuşmazlığın çözümlenmesini kararlaştırabilirler (ISTAC STK m.3/1).

Dava dilekçesinin Sekreteryaya tarafından davalıya tebliğinden itibaren on beş gün içinde taraflar, tek hakemi birlikte belirler. Tarafların, hakemin kim olacağı hususunda seçim yapamamaları durumunda Divan, tek hakemi tayin eder (ISTAC STK m.3/2)²⁴⁷. ISTAC STK’da Divan’ın tek hakemi ataması için herhangi bir süre öngörülmemiştir.

3.1.5.4. Zaman çizelgesi

ISTAC STK m.4’e göre, tek hakem, seçildikten veya tayin edildikten sonra yedi gün içerisinde, tarafların da görüşüne başvurarak bir zaman çizelgesi hazırlar. Bu hüküm, emredici bir hüküm olduğundan, zaman çizelgesinin hazırlanması zorunludur.

Hızlandırılmış tahkim usulünde dosyanın hakeme verilmesinden itibaren üç ay içerisinde uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmesi gerektiğinden, yargılamadaki usuli işlemlerin önceden planlanması ve zaman çizelgesine uygun hareket edilmesi önem arz etmektedir²⁴⁸.

²⁴²Akıncı, Z., 475; Yasan, C., 364.

²⁴³Akıncı, Z., 453; Çalışkan, Z., 246.

²⁴⁴Yasan, C., 365.

²⁴⁵Fiebinger R., Gregorich, C., 248-249; Serbest, F., s.331; Rohner, T., (2014). “Expedited Procedure under Art. 42 Swiss Rules”, *Ten Years of Swiss Rules of International Arbitration - ASA Special Series No. 44*, 56.

²⁴⁶Fiebinger R., Gregorich, C., 248-249; Akıncı, Z., 476.

²⁴⁷Akıncı, Z., 444-445; Yasan, C., 366.

²⁴⁸Fiebinger R., Gregorich, C., 250.

Bu şekilde hızlandırılmış tahkimde yargılama disipline edilecek, zaman ve masraf kaybı önlenerek, yargılamanın etkin ve hızlı şekilde sonuçlanması sağlanacaktır²⁴⁹.

Zaman çizelgesinde tek hakem, tarafların başka dilekçe verip vermeyeceği; yargılamada duruşma açılıp açılmayacağı ve yargılamanın yürütülmesi için gereken başkaca usuli konulara ilişkin karar vererek taraflara ve Sekreteryaya bildirir (ISTAC STK m.4)²⁵⁰.

Yargılama aşamasında hakem, tarafların eşitliği ilkesi ve hukuki dinlenilme hakkı ve usul ekonomisi ilkesine uygun hareket etmelidir²⁵¹. Tek hakem, uyuşmazlığın özelliğine göre, hukuki dinlenilme hakkını ihlal etmeyecek şekilde, tarafların tekrara neden olabilecek replik ve düplik dilekçesi sunmamasına karar verebilir. Bununla birlikte, tek hakem, uyuşmazlığın niteliği gerektiriyorsa, taraflara ikinci dilekçe sunma hakkı tanıyabilir²⁵².

Tarafların usuli zaman çizelgesi hususunda anlaşamaması halinde tek hakem, zaman çizelgesinin son haline kendisi karar verecektir²⁵³.

3.1.5.5. Tahkikat aşaması

ISTAC STK m.5/1'e göre "*Tek hakem, davanın dayanağı olan vakıaları tespit edebilmek için uygun gördüğü tüm yöntemleri kullanır*". Bu maddeye göre, taraflar iddia ve savunmalarında; tanık, uzman görüşü, keşif, belge ibrazı gibi her türlü delilden yararlanabilirler. Bununla birlikte "*Tek Hakem, taraflardan, uyuşmazlığı çözümleyebilmek için gerekli olduğunu düşündüğü her türlü bilgi veya belgeyi sunmalarını isteyebilir* (ISTAC STK m.5/3)".

Tek hakem, tarafların görüşünü aldıktan sonra, gerekli olduğunu düşünmedikçe, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden inceleme yaparak karar verir (ISTAC STK. m.5/2). Tanık beyanı alınmayacak, uzman veya bilirkişi sorgulaması yapılmayacaksa, duruşma yapılmasının pratik faydası olmayabilir²⁵⁴. Hatta duruşma yapılmaması ile zaman ve masraf tasarrufu sağlanmış olacaktır²⁵⁵.

Hızlandırılmış tahkimde de hukuki dinlenilme hakkına uygun hareket edilerek, adil yargılanma hakkı taraflar için temin edilmelidir. Hızlandırılmış tahkimde aleyhine karar

²⁴⁹Akıncı, Z., s.458.

²⁵⁰Çalışkan, Z., s.246.

²⁵¹ Welser, I., Klausegger, C., 264-266; Scherer, M., (2005). "Acceleration of Arbitration Proceedings-The Swiss Way: The Expedited Procedure under the Swiss Rules of International Arbitration", *German Arbitration Journal*, 229,231; Rohner, T., 58; Yasan, C., 367.

²⁵²Yasan, C., 367; Rohner, T., 58.

²⁵³Akıncı, Z., 458.

²⁵⁴Akıncı, Z., 460; Welser, I., Klausegger, C., s.265.

²⁵⁵ Akıncı, Z., 476; Yasan, C., 368.

verilen taraf, sürelerin kısalığı, ikinci veya ek dilekçe sunma imkânı tanınmaması gibi nedenlerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürülebilir. Konuya ilişkin İsviçre Federal Mahkemesinin 28 Ekim 2008 tarihli kararında, hızlandırılmış tahkim sonucu verilen hakem kararlarında da, geçerli bir hakem kararı verilebilmesi için her türlü olanağın var olduğuna ve bu kararların olağan tahkim yargılamasındaki kararlar gibi geçerli olduğuna karar verilmiştir²⁵⁶.

ISTAC STK m.6/1'e göre *“Tek hakem, duruşma yapılmasına karar verdiği takdirde tarafların da görüşünü alarak duruşma tarihi olarak belirlediği tarihten 15 gün önce taraflara bildirimde bulunarak, duruşmanın yapılacağı gün, saat ve yerde tarafları hazır bulunmaya davet eder”*.

Tek hakem, duruşmanın idaresinde tüm yetkilere sahiptir (ISTAC STK m.6/2). Bu maddeye göre, tek hakem; taraflara, tanık ve bilirkişiye sorulan soruların uygun olup olmadığı, duruşmanın yönetimi, hukuki dinlenilme hakkına riayet edilip edilmediği gibi hususlarda karar verme yetkisine sahiptir²⁵⁷.

3.1.5.6. Tahkim süresi

Tek hakem, dosyanın kendisine verildiği tarihten itibaren üç ay içinde uyuşmazlığın esası hakkında karar verir (ISTAC STK m.7/1). Mahkemelerdeki iş yükü ve pek çok davanın sonuçlanmasının yıllar sürmesi nedeniyle, ISTAC hızlandırılmış tahkim usulünün kullanılması, taraflar, tacirler ve avukatlar açısından yararlı olacaktır²⁵⁸.

Tarafların anlaşmaya varması veya gerek durumlarda taraflardan birinin veya tek hakemin başvurusu üzerine tahkim süresi, Divan tarafından uzatılabilir (ISTAC STK m.7/2). Uyuşmazlık, karmaşık veya teknik olması nedeniyle üç ay içerisinde çözümlenemeyecekse, tahkim süresi uzatılabilir²⁵⁹.

3.1.5.7. Karar

Tek hakem, hangisi daha sonra yapıldıysa, son dilekçenin verilmesinden veya duruşma yapılmışsa duruşmanın yapıldığı tarihten itibaren en geç bir ay içinde uyuşmazlığın esası hakkında karar verir (ISTAC STK m.8/1). Hızlandırılmış tahkimde de hakem kararı, taraflar için bağlayıcıdır (ISTAC STK m.8/2).

²⁵⁶ İsviçre Federal Mahkemesinin 28 Ekim 2008 tarihli kararı için bkz. Yasan, C., 368; Rohner, T., 58.

²⁵⁷ Akıncı, Z., 461.

²⁵⁸ Çalışkan, Z. 246; Yasan, C., 369; Akıncı, Z., 477.

²⁵⁹ Yasan, C., 370.

3.1.6. ISTAC Hızlandırılmış Tahkim Usulünde Hüküm Bulunmayan Durumlarda ISTAC Tahkim Usulü Hükümlerinin Uygulanması

ISTAC STK'da hüküm bulunmayan hallerde ISTAC Tahkim Kuralları uygulanacağından, bu Kuralların bir kısmından bahsedilmesi gerekecektir. Zira ISTAC Seri Tahkim Kuralları (STK) m. 9/3'te, STK Kuralları'nın ISTAC Tahkim Kuralları ile Ekleri'nin ayrılmaz bir parçası olduğu ve STK m. 9/2'de, STK'da düzenlenmemiş hususlarda niteliğine uygun olduğu ölçüde ISTAC Tahkim Kurallarının uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle, ISTAC STK'da düzenlenmeyen ISTAC TK'nın önemli bölümleri ele alınacaktır.

3.1.6.1. Tahkim anlaşması

Diğer uluslararası tahkim merkezlerinde olduğu gibi, uyuşmazlığın tahkim yöntemi ile ISTAC'da çözülebilmesi için; tarafların aralarındaki tahkim sözleşmesinde ya da ana sözleşmede yer alan maddelerin herhangi birinde ISTAC'ın yargı yetkisini tanımaları ve uyuşmazlığın çözüm yeri olarak ISTAC'ı seçmeleri gereklidir²⁶⁰. Bununla birlikte taraflar, kurumsal olmayan tahkim yöntemini (*ad hoc* tahkimi) seçseler bile, hakemlerin atanması hususunda ISTAC'ın yetkili olmasını kararlaştırabilirler. Bu durumda ISTAC, uyuşmazlığa karar verecek hakemleri seçecek ve görevi bu şekilde bitecektir. Öte yandan taraflar, diledikleri takdirde ISTAC'ta görülmesini istedikleri uyuşmazlığın, UNCITRAL veya MTO kuralları çerçevesinde karara bağlanmasını talep edebilirler. ISTAC'ta, ISTAC TK haricinde yabancı milletlerarası kurumların tahkim kurallarının uygulanabilmesi özelliği ile, yabancıların iyi bildikleri kuralların uygulanması sağlanmış olacak ve kurumsal tahkimin faydalarından da yararlanabilmelerine olanak tanınacaktır²⁶¹.

ISTAC TKm.2'de, tarafların tahkim anlaşmasında seçmeleri durumunda, ISTAC TK'nın uygulanacağı açıkça yer almaktadır. ISTAC, diğer uluslararası tahkim merkezleri gibi taraflara kolaylık sağlamak için Tahkim Kurallarının ekinde "Örnek Bir Tahkim Şartı"na yer vermiştir. Bu "Örnek Bir Tahkim Şartı"na göre, "Bu sözleşmeden kaynaklanan veya bu sözleşmeyle ilişkili olan tüm uyuşmazlıklar, İstanbul Tahkim Merkezi Tahkim Kuralları uyarınca nihai olarak tahkim yoluyla çözümlenecektir." Bununla birlikte, bu örnek tahkim şartında; hakemlerin sayısı, hakemler, tahkim dili, tahkimde esasa uygulanacak hukuk, tahkim yeri, vb. unsurların da kararlaştırılabileceği belirtilmektedir. Taraflar, bu "Örnek Bir Tahkim Şartı"ndaki ifadeler tamamen aynısını kararlaştırmak zorunda değildir. Taraflar arasındaki tahkim sözleşmesinden veya ana sözleşmedeki tahkim maddesinden,

²⁶⁰ Akıncı, Z., 437.

²⁶¹ Akıncı, Z., 438; Çalışkan, Z., 236.

tarafların ISTAC'ı aralarındaki uyuşmazlıkların çözüm yeri olarak belirlediklerine ilişkin ifadelerin açık ve anlaşılır olması yeterlidir. Bu nedenle, ISTAC TK m.2/2 uyarınca tarafların; İTM, ISTAC veya benzeri ifadeler kullanmaları durumunda da ISTAC tahkimini kararlaştırdıkları kabul edilmiş olacaktır²⁶².

Davalı taraf, tahkim anlaşması ya da tahkim şartının geçersiz olduğu iddiası ileri sürüyorsa, tahkim talebine verilecek cevapta; tahkim anlaşmasının varlığı, geçerliliği, içeriği ya da uygulanması hakkındaki itirazını gerekçe, vakıa ve delilleri ile açıkça belirtecektir. Davalı, tahkim anlaşması veya tahkim şartının geçersizliğine itiraz etmeden doğrudan davacının iddialarına yönelik savunma yaparsa ya da karşı dava açarsa, bu halde artık tahkim anlaşmasının geçersizliği itirazında bulunamayacaktır. Fakat davalının tahkim talebine cevap sunmaması durumunda, davalının itirazı olmasa bile, hakem ya da hakem kurulu, geçerli bir tahkim anlaşmasının olup olmadığını re'sen kontrol edecektir (ISTAC TK m.9/1)²⁶³.

Bazı durumlarda taraflar arasındaki ilişki, birden fazla sözleşmeden doğabilir. Örneğin şirket evlilikleri veya devirlerinde, genelde taraflar arasında ortaklık sözleşmesi, hisse devir sözleşmesi, teknik yardım sözleşmesi gibi birden çok sözleşme yapılması gündeme gelmektedir. Bu gibi durumlarda, taraflarca her sözleşmede ISTAC TK'nın uygulanması kararlaştırılabileceği gibi (ISTAC TK m.10), tarafların onayı alınarak birden fazla sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklar hakkında tek bir tahkim davası açılabilmektedir²⁶⁴. Bununla birlikte, Divan, tarafların aynı olması durumunda, derdest olan iki ya da daha fazla davanın birleştirilmesine karar verebilir. Davaların taraflarının farklı olması durumunda, bütün tarafların davaların birleşmesine muvafakat etmeleri zorunludur. Birleştirilmek istenen davaların tarafları aynı ise;

- i) *Tarafların davaların birleştirilmesine muvafakat etmeleri veya*
- ii) *Davalardaki tüm taleplerin aynı tahkim anlaşmasına dayanması veya*
- iii) *Davalardaki talepler birden fazla tahkim anlaşmasına dayanıyorsa davaya konu olan uyuşmazlıkların aynı hukuki ilişki ile bağlantılı olması ve tahkim anlaşmalarının birbiriyle uyumlu olması halinde davalar birleştirilebilir (ISTAC TK m.11/1-b).*

Tahkim yerinin taraflarca belirlenmemesi durumunda, tahkim yeri İstanbul'dur (ISTAC TK m.23/1). Bu maddeye göre, tahkim anlaşması kapsamında taraflar tahkim yerini istedikleri bir yer olarak kararlaştırabileceklerdir. Bununla birlikte, taraflar tahkim yeri

---

²⁶² Çalışkan, Z., 237.

²⁶³ Akıncı, Z., 438-439.

²⁶⁴ Akıncı, Z., s.440.

olarak İstanbul veya başka bir yeri belirleseler dahi, hakem ya da hakem kurulu; tarafların görüşünü aldıktan sonra, duruşma ya da oturumların, tarafların, taraf vekillerinin ya da tanıkların yahut da bilirkişilerin çoğunluğunun bulunduğu yerde yapılmasına karar verebilir (ISTAC TK m.23/2)²⁶⁵. Bu madde, tahkim yerinin coğrafi konumundan daha çok, tahkim kararına karşı açılacak iptal davası veya hakem kararının tenfizi açısından önemlidir.

Taraflar, tahkim sözleşmesi veyatahkim şartında tahkim dilini de belirleyebilirler (ISTAC TK m.24/1). Milletlerarası tahkimin genel özellikleri göz önüne alındığında, tarafların kendilerinin tahkim dilini kararlaştırmaları; yargılamanın izlenmesi, avukatla temsil edilmeleri ve belgelerin tercümeyle gerek duyulmadan sunulması açısından önem arz etmektedir. Taraflar tahkim dilini kararlaştırmamışsa, bu halde hakem veya hakem kurulu, tahkim dilini belirleyecektir (ISTAC TK m.24/1). Fakat hakem kurulu veya hakem, uyuşmazlığın kaynaklandığı taraflar arasındaki ana sözleşmenin dilini ve tarafların arasındaki yazışmaların dilini esas alarak, tahkim dilini belirlemelidir²⁶⁶.

Taraflar, tahkim sözleşmesi veya tahkim şartıyla uyuşmazlığa uygulanacak hukuku da belirleyebilirler²⁶⁷. Taraflar bu noktayı belirlememişlerse, uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuku, hakem veya hakem kurulu kararlaştıracaktır (ISTAC TK m.25/1). Bazı durumlarda taraflar, bir devletin hukuku yerine uyuşmazlığın esası hakkında hakkaniyet ve nesafete göre karar verilmesini isteyebilirler. Taraflar, uyuşmazlığın konusunun uzmanlık gerektirmesi veya uyuşmazlığın yalnızca miktar ya da kalite konularına ilişkin olması durumlarında bunu talep edebilirler. Hakemin ya da hakem kurulunun hakkaniyet ve nesafete göre karar vermesi, ancak tarafların bu konuda hakem ya da hakemlere açıkça yetki vermesi durumunda söz konusu olabilir (ISTAC TK m.25/2)²⁶⁸.

3.1.6.2. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile hakemlerin reddi

Uyuşmazlığın hakemler tarafından karara bağlanması, tahkimin en önemli özelliklerinden biridir. Hakemler, yargı organlarından tamamen bağımsız kişilerdir. Yargı organlarından bağımsız ve ayrı olmalarına karşın hakem kararları, aynı mahkeme kararları gibi bağlayıcıdır ve cebri icra kabiliyetine sahiptir. ISTAC STK'da, tek hakemle karar verilmesi ve dava dilekçesinin davalıya tebliğinden itibaren on beş gün içinde taraflarca tek

²⁶⁵ Çalışkan, Z., 237; Akıncı, Z., 441

²⁶⁶ Çalışkan, Z., 238.

²⁶⁷ Şanlı, C., Esen, E., Ataman Figanmeşe, A., 613; Akıncı, Z., 442; Özel, S., (2008) *Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri*, Legal Yayınevi, İstanbul, 121-123.

²⁶⁸ Akıncı, Z., 442.

hakemin seçilmesi gibi hususlar düzenlenmiş olsa da (m.3), hakemlerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve reddi gibi hususlar düzenlenmemiştir²⁶⁹.

ISTAC TK m.12/1'de hakemlerin tarafsızlığı ve bağımsızlığına ilişkin temel ilkeler düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; *“her hakem tarafsız ve bağımsız olmalı ve bu bağımsız ve tarafsızlığını tahkim yargılaması sona erene kadar korumalıdır”*. Hakemlerin bağımsızlığı kavramı, hakemin ekonomik, sosyal ya da mesleki olarak taraflarla veya uyuşmazlıkla hiçbir ilgisinin olmaması anlamına gelir. Hakemin tarafsızlığı ise, tahkim yargılamasında hakemin taraflara eşit ve herhangi bir ayırım yapmadan davranmasıdır²⁷⁰. Hakem aday, görevi kabul etmeden önce var olan veya tahkim yargılaması devam ederken tarafsızlığına veya bağımsızlığına gölge düşürebilecek halleri, yazılı olarak Sekreteryaya'ya bildirmek zorundadır. Bu durumda Sekreteryaya, bu bilgileri taraflara iletir ve tarafların buna ilişkin görüşlerini alır. Taraflardan biri, çekinme talebinin hakemin tarafsızlığını ya da bağımsızlığını etkileyebileceği görüşünü bildirirse Divan, hakem adayının görev yapıp yapmayacağına ilişkin karar verir²⁷¹.

Taraflar, ISTAC Tahkiminde hakem sayısını kendi aralarında belirleyebilecekleridir. ISTAC STK'da, kural olarak, tüm uyuşmazlıklar tek hakemle çözülecektir. Ancak taraflar, hızlandırılmış tahkim usulünde de birden fazla hakemin görev almasını kararlaştırabilirler²⁷².

ISTAC TK m.15 uyarınca Divan, hakem tayini sırasında, hakemlerin tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürecek durumlara dikkat etmelidir. Bilhassa tarafların yabancı olduğu uyuşmazlıklarda hakem tayin edilirken; tarafların vatandaşlıklarına, uyuşmazlık konusunda gerekli birikim ve uzmanlığa sahip olup olmadıklarına ve tahkim uyuşmazlığına gereken zamanı ayırabilecek durumda olup olmadıklarına bakılmalıdır²⁷³.

Mahkemelerde hâkimlerin reddinde olduğu gibi, tahkim yargılamasında da hakemlerin reddi mümkündür. İlk ihtimal, tahkim anlaşmasında hakem veya hakemler ismen veya belirli özellikleri açıkça yazıyorsa, bu hakemlerin sahip oldukları özellikleri kaybetmeleri ya da adı yazılarak belirtilen hakemin zamanının bulunmaması veya sağlık sorunu gibi nedenlerle görevi reddetmesi olasılıklarında, hakemin reddi söz konusu olabilecektir. Bununla birlikte, hakemin tarafsızlığından ya da bağımsızlığından şüpheye düşülecek bir

²⁶⁹Çalışkan, Z., 238.

²⁷⁰Akıncı, Z., 443.

²⁷¹Çalışkan, Z., 239; ISTAC Tahkim Kuralları m.12/3

²⁷²ISTAC STK m.3

²⁷³Akıncı, Z., 445; Çalışkan, Z., 239.

durumun olmasih halinde de, hakemin reddi gündeme gelebilecektir. Hakemin, göreve başlamasından önce ya da sonra, tarafsızlık ya da bağımsızlık sorunları ortaya çıkabilir. Örneğin hakemin göreve başlamadan önce taraflardan biri ile iş ilişkisi varsa veya hakem seçilip tahkim yargılamasında uyuşmazlık görülmeye başlandıktan sonra hakem, yargıç olarak atanırsa ya da hapse girerse bu gibi durumlarda, hakemin fiilen görevini sürdürmesi artık mümkün değildir (ISTAC TK m.16/1)²⁷⁴.

Hakemin reddine ilişkin talep, Sekreteryaya'ya sunulacak yazılı bir beyan ile yapılacaktır. Bu yazılı beyanda, hakemin reddine gerekçe gösterilen durum ve şartlar ayrıntılı bir şekilde açıklanacak ve ilgili belgeler sunulacaktır (ISTAC TK m.16/1). Red talebi, hakemin seçildiği ya da tayin edildiğinin taraflara tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde Sekreteryaya'ya yapılmalıdır. Şayet hakemin reddi sebepleri tahkim yargılamasının ileriki aşamalarında öğrenilirse, bu durumun öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde hakemin reddi talebinde bulunulması gereklidir (ISTAC TK m.16/2). Sekreteryaya ret talebini, tek hakem veya hakem kurulu ile karşı tarafa tebliğ edecektir ve bu tebliğden sonra on beş günü geçmeyecek bir süre içinde görüşlerini kendisine yazılı olarak sunulmasını isteyecektir (ISTAC TK m.16/3). Reddi talep edilen hakem, kendisi çekilmezse ya da uyuşmazlığın tüm tarafları ret konusunda anlaşmazlarsa, ret talebi, Divan tarafından incelenip karara bağlanır. Divan'ın ret talebini kabul etmesi halinde, hakemin görevi sona erecek ve yeni hakem belirlenecektir (ISTAC TK m.16/4, m.17/1).

Ret olunan hakem hangi usulde belirlendiyse, yeni hakemde aynı usulle belirlenecektir²⁷⁵. Tek hakem ya da hakem kurulu, hakemin değiştirilmesinden sonra tahkim yargılamasının daha önce yapılan aşamalarının yenilenip yenilenmeyeceğine veyane ölçüde yenileneceğine karar verecektir²⁷⁶. Söz konusu karar verilirken, yenileme hususunun taraflar açısından mümkün olduğunca zaman ve para kaybına yol açmadan halledilmesi son derece önemlidir. Çünkü tahkim, mahkemelerden daha kısa sürede karar verildiği ve az masraflı olduğu için tercih edilmektedir²⁷⁷.

Hakem veya hakemlerin tayini, reddi, değiştirilmesi yönündeki Divan kararları kesindir ve bu kararların gerekçesi açıklanmaz²⁷⁸. Milletlerarası tahkimde, hakemin reddi ve değiştirilmesi kararlarının gerekçesinin açıklanmaması, çoğunlukla kullanılan bir

²⁷⁴ Akıncı, Z., 445; Çalışkan, Z., 240.

²⁷⁵ Akıncı, Z., 447; ISTAC Tahkim Kuralları m.17/3.

²⁷⁶ ISTAC Tahkim Kuralları m.17/3.

²⁷⁷ Çalışkan, Z., 240.

²⁷⁸ ISTAC Tahkim Kuralları m.17/4.

yöntemdir²⁷⁹. Burada amaç, ilgililerin tahkim sürecini bir an önce ve sağlıklı bir şekilde tamamlaması ve hakemin reddi kararlarının kişisel sorun haline getirilmesinin önüne geçilmesidir²⁸⁰.

3.1.6.3. Tahkim yargılaması

ISTAC Tahkim Kurallarına göre, davacı, tahkime başlarken sadece tahkim talebini sunabilir ya da doğrudan dava dilekçesiyle başvuru yapabilir²⁸¹. Davacı tarafın, zamanaşımı veya farklı nedenlerle acil bir şekilde başvuru yapması gerektiğinde, kısa bir süre içinde tüm delilleri sunabilecek veya bütün hukuki vakıaları açıklayacak imkânı olmayabilir. Bu durumda davacı, tahkim başvurusunu tahkim talebiyle yapacak ve asıl kapsamlı açıklamaları ve delillerini gösteren dava dilekçesini sonra verecektir. Fakat davacı, hukuki vakıaları ve delilleri sunabilecek durumdaysa ve vakit kaybetmek istemiyorsa, bu durumda doğrudan dava dilekçesi ve eklerini teslim ederek dava açabilir²⁸². Ancak ISTAC STK'da, dava dilekçesi haricinde ayrı bir tahkim dilekçesi verilmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme bulunmayıp, verilen dava dilekçesi aynı anda tahkim dilekçesi yerine geçmiş olacaktır.

Tahkim talebinin verilmesi ve başvuru harcının Sekreteryaya yatırılmasıyla, tahkim yargılaması başlamış olacaktır²⁸³. Başvuru harcı, yatırılmadan tahkim davası açılmaz. Olağan tahkim talebi, davacının ana dilekçesinden ayrı bir dilekçedir ve bu talep, yalnızca dava hakkında genel bilgilerin bulunduğu özet bir başvuru beyanıdır. ISTAC TK m.7/2'ye göre, talepte; tarafların iletişim bilgileri, uyuşmazlığın konusu, niteliği ile vakıalar ve talep sonucuna dair bazı bilgiler bulunmalıdır. Aynı maddeye göre tahkim talebinde, miktar belirli ise taleplerin tutarı ve belirli olmayanlarda ise yaklaşık parasal değeri yazılmalıdır. Harcın belirlenmesi, hakem seçimi gibi hususlarda talep miktarı önem arz etmektedir. Talep miktarının belirlenememesi halinde, yaklaşık bir parasal değer yazılması da yeterlidir²⁸⁴.

Sekreteryaya'nın tahkim talebi ya da dilekçesini yeterli sayıda alması ve tahkim harcının yatırılması halinde, bunların birer nüshasını davalıya gönderecektir. Olağan tahkimde

---

²⁷⁹ Akıncı, Z., 448.

²⁸⁰ Akıncı, Z., 448; Çalışkan, Z., 240

²⁸¹ Bacanlı, M.R., 94.

²⁸² Çalışkan, Z., 241.

²⁸³ ISTAC Tahkim Kuralları m.7.

²⁸⁴ Çalışkan, Z., 241.

davalı otuz gün içinde, hızlandırılmış tahkimde ise on beş gün içinde, ister tahkim talebine cevap dilekçesiyle isterse tam cevap dilekçesiyle davacının iddialarına cevap verir²⁸⁵.

3.1.6.4. Görev belgesi

Görev belgesi, milletlerarası tahkim uygulamasında var olan ve bu nedenle MTK'da düzenlenen bir hukuki kurumdur. Görev belgesi, tahkim yargılamasının başlangıcında, hakemlerin uyuşmazlığa hâkim olmasını temin etmek ve hakemin verdiği kararın iptali olasılığını azaltmak gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bu nedenlerden ötürü görev belgesi, ISTAC TK içinde düzenlenmiştir. Buna göre, görev belgesi, tahkim talebi ve tahkim talebine cevap verilmesinden sonra hemen düzenlenecektir²⁸⁶. Uyuşmazlığı değerlendirecek hakemler, her iki tarafın uyuşmazlığa ilişkin pozisyonlarını görecektir ve tahkim yargılamasının başından başlayarak uyuşmazlığın çözümü için önemli noktaları belirleyebilecektir. MTO Hızlandırılmış Tahkim Kurallarında (m.3/1) görev belgesi düzenlenmeyeceği açıkça belirtilmişse de, ISTAC STK'da böyle bir hüküm bulunmamaktadır.

ISTAC TK m. 26/2'ye göre görev belgesinde; tahkim yargılamasının tarafları, hakem ya da hakemlerin adları, iletişim adresleri dışında, ayrıca tarafların iddia ve savunmalarının özeti ve talep sonuçları ile birlikte değer tespiti olanaklı olan durumlarda taleplerin miktarı ve değer tespiti olanaklı olmayan durumlarda, bu taleplerin yaklaşık parasal değeri ve davacının talep sonucu tutarı yazılacaktır. Ayrıca, aynı maddeye göre, tek hakem veya hakem kurulu uygun gördüğü takdirde görev belgesine tahkim yeri, tahkim dili, tahkim yargılamasında uygulanacak usul kurallarını ve hakem ya da hakem kurulunun hakkaniyet ve nesafete göre karar vereceğine ilişkin yetki belgesi bulunduğu yazılmalıdır. Görev belgesi, taraflarca ve tek hakem veya hakem kurulu tarafından imzalanır. Dosyanın tevdi edilmesinden sonra otuz gün içerisinde, tek hakem veya hakem kurulu, imzaladıkları görev belgesini Sekreteryaya'ya iletacaktır²⁸⁷.

Görev belgesi, MTK m.10/E'de ayrıntılı olarak düzenlenmiştir²⁸⁸. MTO ve ISTAC haricinde bazı önemli uluslararası tahkim merkezleri görev belgesini düzenlememiş ve

²⁸⁵ISTAC STK m.2/2; Akıncı, Z., 453.

²⁸⁶ISTAC Tahkim Kuralları m.26/1; Akıncı, Z., 457.

²⁸⁷ ISTAC Tahkim Kuralları m. 26/3.

²⁸⁸4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanun m.10/E: "E) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu, dava ve cevap dilekçesi verildikten sonra bir görev belgesi hazırlar.

Görev belgesinde tarafların adları, unvanları ve sıfatları, tahkim sırasında bildirim için geçerli adresleri, iddia ve savunmalarının özeti, istemleri, uyuşmazlığın açıklanması, hakemlerin ad ve soyadları, sıfatları ve adresleri, tahkim yeri, tahkim süresi, sürenin başlangıcı, uyuşmazlığa uygulanacak usul hükümleriyle ilgili

kurallarında yer vermemişlerdir²⁸⁹. ISTAC TK'ya göre taraflar, anlaşmaları halinde görev belgesinin düzenlenmemesine karar verebilirler (ISTAC TK m. 26/1). Fakat MTO TK' da görev belgesi hazırlanması zorunludur ve tarafların, görev belgesinin düzenlenmemesine karar verme hakkı yoktur²⁹⁰. Ayrıca, MTO TK'ya göre, görev belgesini Divan'ın onaylama zorunluluğu yoktur. Diğer bir deyişle, görev belgesi hakem kurulu ve taraflarca imzalanır²⁹¹. Bununla birlikte taraflardan birinin görev belgesini imzalamayı reddetmesi halinde, bu belge onay için Divan'a sunulur²⁹². Divan, görev belgesinin MTO TK'ya uygunluğunu denetler ve eğer görev belgesi kurallara aykırı olarak düzenlenmişse Divan tarafından onaylanmaz²⁹³. Fakat görev belgesi, MTO TK m.23/1'e aykırı düzenlenmişse, Divan gerek görmesi durumunda görev belgesinde değişiklik yapılmasını hakem ya da hakemlerden talep edebilir. Uyuşmazlığın taraflarının imzalamayı reddettiği bir görev belgesinin Divan tarafından onaylanmasını temin etmek hakem ya da hakemlerin yükümlülüğündedir²⁹⁴. Görev belgesi, MTO TK m.23/2 gereğince imzalandıktan veya Divan tarafından onaylandıktan sonra tahkime devam edilecektir. MTO TK' da yer alan bu hususların, ISTAC TK' da yer almaması bir eksiklik²⁹⁵.

3.1.6.5. Tahkim yargılamasında adil yargılanma, usul ekonomisi ve gizlilik ilkeleri

Taraflar akdettikleri tahkim anlaşması ya da ana sözleşmede yer alan tahkim hükmünde ISTAC TK' nın uygulanmasını kararlaştırdıysa, hakem veya hakem kurulu tahkim yargılamasını bu kurallar çerçevesinde yapacaktır. Uyuşmazlığa ilişkin herhangi bir konu hakkında ISTAC TK' da hüküm yoksa, tarafların arasındaki anlaşmada konuya ilişkin bir hüküm varsa, anılan hüküm uygulanacaktır. Bununla birlikte, ISTAC TK veya tarafların aralarında yaptıkları tahkim anlaşmasında ya da şartında konuya ilişkin hüküm bulunmaması halinde ise, hakem yahut hakemler tarafından belirlenecek kurallar uygulama

---

açıklamalar ile hakemlere dostane aracılık yapma yetkisinin verilmiş olup olmadığı gibi konular yer alır. Görev belgesi hakemler ve taraflarca imza edilir".

²⁸⁹ Görev belgesine bazı bazı bölgesel tahkim merkezlerinin kurallarında yer verildiğine ilişkin bkz. Fry, J., Greenberg, S., Mazza, F., (2012). *The Secretariat's Guide to ICC Arbitration*, International Chamber of Commerce, p. 3-826.

²⁹⁰ Çalışkan, Z., 242; MTO Tahkim Kuralları m.23/1.

²⁹¹ MTO Tahkim Kuralları m.23/2.

²⁹² MTO Tahkim Kuralları m.23/3

²⁹³ MTO Tahkim Kuralları m.23/2 ve m.23/3.

²⁹⁴ Gökyayla, C.D., (2016). "İstanbul Tahkim Merkezi Kuralları Uyarınca Divanın Yetki ve Görevleri", *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu*, Eskişehir, 21-22 Nisan 2016 Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, Editörler: Bilgin Tiryakioğlu, Mesut Aygün, Ali Önal, Kübra Altıparmak, Cansu Kaya, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 342.

²⁹⁵ Çalışkan, Z., 243

alanı bulacaktır²⁹⁶. Ancak tahkim yargılamasında hakem ya da hakemlerin dürüstlük kuralına uygun davranma yükümlülüğü bulunmaktadır²⁹⁷.

ISTAC TK m.19-21’de tahkim yargılamasında uyulması zorunlu olan temel ilkeler düzenlenmiştir. Bu ilkeler; adil yargılanma hakkına riayet, tarafların eşit ve tarafsız şekilde yargılanması, usul ekonomisi ve gizlilik prensibi olarak ifade edilmiştir. Anılan ilkelerin ihlal edilmesi, hakem kararının iptalinigerektirebileceği gibi kararın tanıma ve tenfizini de engelleyebilecektir.

Elbette bu ilkeler, ISTAC STK m.9/2 ve 9/3’a atıfla seri tahkim yargılaması için de geçerli olacaktır.

ISTAC TK m.19’da adil yargılanma hakkı yer almaktadır. Bu maddeye göre, tek hakem veya hakem kurulu, “yargılamayı adil ve tarafsız yürütmeli, tarafların eşitliği ilkesine uygun davranmalı ve tarafların hukuki dinlenilme hakkına riayet etmelidir”.

ISTAC TK’ nın temel ilkelerinden biri de, usul ekonomisidir. Buna göre, “*taraflar ve hakem veya hakem kurulu uyumsuzluğun niteliği ve miktarını da dikkate alarak (tahkim) yargılamasının hızla ve en az masrafla yürütülmesi için her türlü çabayı göster*”mekle yükümlüdür²⁹⁸. Aynı maddeye göre, tek hakem ya da hakem kurulu, yargılamanın mümkün olan en az masrafla ve en hızlı şekilde yürütülmesi için tarafların görüşüne başvurduktan sonra gerekli gördüğü ve taraflar arasındaki anlaşmaya aykırı düşmeyecek kararları alır²⁹⁹. Ancak burada önemle üzerinde durulması gereken nokta, hakem ya da hakemler, usul ekonomisini sağlamak için süre ve masraf kısıntısına giderken, bu durumun taraflardan birinin adil yargılanma hakkı ihlal etmemesine dikkat etmelidir³⁰⁰.

Bir diğer önemli ilke ise, gizlilik ilkesidir. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, kural olarak, tahkim yargılaması gizli yapılır³⁰¹. Bilhassa ticari davalarda uyuşmazlık konusunun ticari sırlarailişkin olması durumunda, taraflardan birinin talebi üzerine duruşma veya oturum gizli olarak yapılır³⁰². Aslında gizlilik ilkesi, tarafların tahkim yargılamasını seçmesinde önemli etkenlerden birisidir. Kaldı ki mahkemelerin gizli yargılama yapmadığı durumlarda veya çeşitli nedenlerle gizlilik ilkesine önem vermemeleri, tahkimi ticari şirketler açısından daha güvenli kılmaktadır. Bununla birlikte, mahkemelerde dava

²⁹⁶ ISTAC Tahkim Kuralları m. 22/1.

²⁹⁷ ISTAC Tahkim Kuralları m. 22/2.

²⁹⁸ ISTAC Tahkim Kuralları m. 20.

²⁹⁹ ISTAC Tahkim Kuralları m. 20.

³⁰⁰ Akıncı, Z., 462; Çalışkan, Z., 244.

³⁰¹ ISTAC Tahkim Kuralları m. 21.

³⁰² ISTAC Tahkim Kuralları m. 21.

görülürken ticari şirketlerin müşteri çevresinin korunması zor olduğundan ve tarafların fikri ve sınai haklarının ihlale uğraması ve ticari sırların yayılması ihtimali bulunduğundan, tahkim yargılaması daha güvenli bir çözüm yöntemi olarak kabul edilmektedir.

3.1.6.6. Delillerin ibrazı

Tahkimin dayanağı olan vakıaları tespit etmek için, tek hakem veya hakem kurulu, uygun gördüğü tanık, yazılı delil, uzman görüşü gibi tüm yöntemleri kullanır³⁰³.

Taraflardan birinin istemi üzerine veya hakem veyahut hakem kurulu kendiliğinden tarafları, tanıkları ve diğer kişileri dinleyebilir³⁰⁴. ISTAC TK' ya göre, tanıkların istem üzerine veya re'sen beyanlarının alınabileceği açıkça yer almıştır. Mahkemelerin tersine tahkim yargılamasında taraflar, iddia ve savunmalarını ileri sürmek ve tanıklarını dinletmek için fazlaca zaman bulmaktadırlar. ISTAC TK' da tanıklara soru sorulmasına ilişkin bir düzenleme bulunmasa da, tanık dinlenmesinin doğası gereği, tanıklara soru sorulabilir. Tahkim yargılaması sırasında tanık ifadelerinin yazılı olarak verilmesine ve tarafların tanıklara soru sormasına bir engel bulunmamaktadır³⁰⁵.

ISTAC TK' da geçen ve tahkim yargılamasında diğer önemli bir delil de, uzman görüşüdür³⁰⁶. Tahkim yargılamasında hakemler, bilirkişi atamadan önce tarafların ibraz ettiği uzman görüşlerini de değerlendirmelidir. Hatta bu değerlendirme, duruşmada yapılmalı ve duruşmaya raporu düzenleyen uzmanlar da davet edilerek hem tarafların hem de hakemlerin uzmanlara soru sormasını temin edilmelidir. Uzman raporları bu şekilde değerlendirildikten sonra, hakemler, bilirkişi ataması yapmalı ve bu şekilde yargılamanın uzaması engellenmelidir³⁰⁷.

ISTAC TK tanık, bilirkişi ve uzmanların dinlenilmesi için hakemlerin, re'sen veya talep üzerine duruşma yapabileceklerini düzenlemiştir³⁰⁸. Bu düzenleme, tanık, bilirkişi ve uzman görüşü ve delillerin ibrazının duruşmada yapılmasına ISTAC tahkim yargılamasının verdiği önemi göstermektedir. Böylece tarafların hukuki dinlenilme ve dolayısıyla adil yargılanma hakkı sağlanmış olacaktır.

³⁰³ ISTAC tahkim yargılamasında delillerin ibrazında ayrıntılı bilgi için bkz. Bacanlı, M.R., 96. vd; Akıncı, Z., 459; ISTAC Tahkim Kuralları m. 29/1.

³⁰⁴ ISTAC Tahkim Kuralları m. 29/2.

³⁰⁵ Bacanlı, M.R., 97.

³⁰⁶ ISTAC Tahkim Kuralları m. 29/3.

³⁰⁷ Akıncı, Z., 459; Bacanlı, M.R., 97.

³⁰⁸ ISTAC Tahkim Kuralları m. 30/1.

Hakemler, yargılama sırasında taraflardan gerekli ek bilgi ve belgelerivermelerini talep edebilir³⁰⁹. Ancak, tarafların kendi rızaları ile vermedikleri belgelerihakemlerin re'sen elde edip edemeyecekleri bir sorundur. Zira ISTAC TK' da buna ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. ISTAC TK m. 29/5'in lafzına bakıldığında, tarafların rızaları ile vermedikleri belgelere karşı taraftan bir talepte bulunulmadıkça, hakemlerin re'sen isteme yükümlülüğü bulunmadığı sonucu çıkmaktadır³¹⁰.

3.1.6.7. Geçici hukuki koruma tedbirleri

İhtiyati tedbir olarak da adlandırılabilirgeçici koruma tedbirleri, kimi uyuşmazlıklarda ileride telafisi olmayan zararların ortaya çıkması ihtimaline binaen yargılama başlamadan veya bitmeden alınması gereken tedbirlerdir³¹¹. MTK uyarınca henüz hakem ya da hakemler seçilmeden veya tayin edilmeden, taraflar sadece yerel mahkemelerden geçici koruma talep edebilir. Ancak, ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları ile, acil durum hakemliği kavramını düzenlemiştir. Bu kavram, MTO gibi bazı milletlerarası tahkim kurumlarının bünyesinde de yer almaktadır. Buna göre uyuşmazlığın çözülmesi için henüz hakem ya da hakemlerin atanmadığı hallerde, hakemden geçici koruma tedbiri verilmesi istenebilecektir³¹². Taraflar, aralarında acil hakemlik müessesesini kullanmayacaklarını da kararlaştırabilirler³¹³. ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.1'e göre, taraflardan biri hakem ya da hakemler tayin edilmeden önce Sekreteryaya acil hakem tayini için başvurabilir. Başvurunun Sekreteryaya yapılmasından itibaren iki iş günü içinde Divan Başkanı, acil durum hakemini tayin eder³¹⁴. Taraflardan biri, acil durum hakeminin reddini talep etmek istiyorsa bu durumu hakemin tayin edilmesinden itibaren üç gün içinde Sekreteryaya bildirmelidir³¹⁵. Başvuran taraf, acil hakem tayini başvurusunun Sekreteryaya tarafından alınmasından itibaren on beş gün içinde tahkim talebi ya da dilekçesini sunmaması ihtimalinde, Divan Başkanı, acil durum hakeminin görevine son verecektir³¹⁶. Acil durum hakemi, dosya kendisine ulaştıktan sonra en geç yedi iş günü içinde karar verir³¹⁷. Bahse konu süre, acil durum hakeminin gerekçeli talebiyle veya Divan Başkanı tarafından re'sen uzatılabilecektir³¹⁸. Geçici hukuki koruma kararı verilmesi, acil durum

³⁰⁹ ISTAC Tahkim Kuralları m. 29/5.

³¹⁰ Bacanlı, M.R., 100

³¹¹ Çalışkan, Z.,244.

³¹² ISTAC Tahkim Kuralları m. 31.

³¹³ ISTAC Tahkim Kuralları m. 31.

³¹⁴ ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.3/1.

³¹⁵ ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.4/1.

³¹⁶ ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.2/5.

³¹⁷ ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.7/1.

³¹⁸ ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.7/1.

hakemi tarafından teminat verilmesine bağı kılınabilir³¹⁹. Acil durum hakemi vermiş olduğu kararı, Sekreteryaya ve taraflara tebliğ eder ve söz konusu karar, taraflar açısından bağlayıcıdır³²⁰.

Taraflar, dosyanın tek hakem veya hakem kuruluna verilmesinden önce veya sonra, mahkemeden de geçici hukuki koruma talebinde bulunabilir. Bu talep, tahkim anlaşmasına aykırı olmayacaktır, tahkim anlaşmasından feragat niteliği taşımayacaktır ve tek hakem veya hakem kurulunun var olan yetkilerini etkilemeyecektir³²¹.

3.1.6.8. Tahkim kararlarına karşı başvuru yolu

İptal davası, Türk hukukunda hakem kararlarına karşı başvurulacak tek yoldur³²². MTK'nun 15. maddesi uyarınca, “*taraflar, iptal davası açma hakkından kısmen veya tamamen feragat edebilirler*”. İptal davasına ilişkin 6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu ve ISTAC TK' da özel bir hüküm bulunmamaktadır.

İptal davası, hızlı ve öncelikli yargılama usulüne tabidir. Ancak, fiiliyatta mahkemelerce iptal davalarının öncelikli ve hızlı bir yargılama usulüne tabi görüldüğü söylenemez. Ayrıca, tahkim şartının geçerliliği ile ilgili sorunlar, Türk hukukunda hakem kararlarının iptal nedenlerinin en önemlilerindedir.

Uygulamada Yargıtay, gerek mahkemenin ve gerekse hakemlerin yetkilendirilmesi (seçimlik tahkim şartı)³²³, vekaletnamesinde özel yetki olmayan kişilerin yaptıkları tahkim sözleşmeleri³²⁴, tahkim sözleşmesinin tarafı olmayan şirketlerin dava edilmesi³²⁵ gibi durumlarda hakem kararının iptal edilmesi gerektiğine karar vermektedir. Türk hukukuna göre tahkim anlaşması için genel vekaletname yeterli olmadığından, özel yetki aranması, milletlerarası tahkimde bulunmayan bir uygulamadır. Ayrıca mahkemeler, kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle uyuşmazlığın esasına ilişkin karar vermekte olup, bu anlayış uluslararası tahkim merkezi olma amacı ile örtüşmeyecektir³²⁶.

³¹⁹ ISTAC Tahkim Kuralları m. 31/3; ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.7/2.

³²⁰ Çalışkan, Z., 245; ISTAC Acil Durum Hakemi Kuralları m.7/3.

³²¹ ISTAC Tahkim Kuralları m. 31/4.

³²² Bacanlı, M.R., 87; Milletlerarası Tahkim Kanunu m.15/A.

³²³ Yargıtay 11.HD 12.4.2005 Tarihli E.2005/6686, K.2005/3600 Sayılı Kararı için bkz. Bacanlı, M.R., 87.

³²⁴ Yargıtay 11.HD. 17.4.2007 Tarihli, E.2007/14428, K.2007/6022 Sayılı Kararı ve Yargıtay 19.HD. 21.5.2007 Tarihli E.2007/380, K.2007/5114 Sayılı Kararı için bkz. Bacanlı, M.R., 87.

³²⁵ Yargıtay 11.HD. 16.3.2001 tarihli E.2001/10635, K.2001//2020 Sayılı Kararı için bkz. Bacanlı, M.R., 87.

³²⁶ Yargıtay HGK, 08.02.2012 tarihli ve E.2011/13-568, K. 2012/47 Sayılı Kararı için bkz. Bacanlı, M.R., 89.

3.1.7. ISTAC Uygulamasında Tahkim ve Seri Tahkim

26 Ekim 2015 – 1 Mart 2018 tarihleri arasında ISTAC'a yapılan tüm tahkim başvuruları değerlendirildiğinde; ISTAC'ta tüm tahkim davalarının %53'ünü uluslararası, %47'sini yerli uyuşmazlıklar oluşturmaktadır³²⁷. Dava konusu uyuşmazlıkların değeri 15.000 Türk Lirası ile 800.000.000 Türk Lirası arasında değişmektedir. Yine tüm tahkim davalarının %47'sinde uyuşmazlık değeri 2.000.000 Türk Lirası'nın üzerinde olmuştur.

ISTAC davalarına konu olan uyuşmazlıklarda satım sözleşmeleri %32, hizmet ve inşaat sözleşmeleri %20'ser oranla ilk sıralarda yer almaktadır. Davalarda tarafların milliyetleri, ISTAC'ın uluslararası bir tahkim merkezi olma yolunda ilerlediğini göstermektedir. Uyuşmazlık taraflarının %84'ü Türkiye kökenli olmakla birlikte, %16'sı Afrika, Birleşik Arap Emirlikleri, Fransa, Hindistan arasında dağılmaktadır. Tahkim davalarında dil olarak davaların %87'sinde Türkçe, %13'ünde İngilizce'nin tercih edildiği ve dava konusu uyuşmazlıkların %87'sini özel sektör şirketlerinin oluşturduğu istatistiklerde görülmektedir.

ISTAC'ta davaların %47'sinde hızlandırılmış tahkim usulü, %53'ünde tahkim usulü kuralları uygulanmıştır.

Ayrıca, ISTAC'ın yaklaşık 2,5 yıllık faaliyet dönemi, tahkim alanında artık kadın hakemlerin de etkin olmaya başladığını ortaya koymaktadır. Davaların %30'unda Hakem Kurulu'nda kadın tahkim uzmanları çoğunluğu oluştururken, %30'unda da kadın başhakemler görev almıştır.

ISTAC, hızlandırılmış tahkim usulünü düzenleyerek önemli bir yenilik getirmiştir. ISTAC, tarafların anlaşması halinde yerli uyuşmazlıklara da uygulanabilecek ve uyuşmazlıkların çözümünde yaygın olarak kullanılan bir tahkim merkezi olmayı hedeflemektedir³²⁸.

ISTAC STK gereğince, dosyanın hakeme havalesinden itibaren üç ay içinde karara bağlanacak olması, ticari uyuşmazlıkların çözümünde ISTAC'ı avantajlı hale getirecektir.

ISTAC hızlandırılmış tahkim usulü ile, diğer tahkim kurumlarından daha uygun maliyetli ve daha hızlı ve kaliteli yargılama hizmeti sunacaktır. Kural olarak, tek hakemle karar

³²⁷ ISTAC İstatistiklerine ilişkin geniş bilgi için bkz. https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2018/05/rakamlarla_istac_tr.pdf, E.T. 27.01.2019.

³²⁸ Akıncı, Z., 432.

verilmesi de yargılama masraflarını düşürerek adalete erişimi daha etkin bir şekilde sağlayacaktır³²⁹.

3.2. Stockholm Ticaret Odası (SCC) Tahkim Enstitüsü Tahkimi Açısından Hızlandırılmış Tahkim

3.2.1. Stockholm Ticaret Odası (SCC) Tahkim Enstitüsü'nün Kuruluşu

1917 yılında hayata geçirilen Stockholm Tahkim Enstitüsü, Stockholm Ticaret Odası'ndan bağımsız olarak kurulan bir kurumsal tahkim merkezidir³³⁰. İlk kuruluşunda bir iç tahkim mekanizması olarak kurulan bu yapı, 1970'li yıllardan sonra ayrıca uluslararası uyuşmazlıkları da ele alan bir merkez şeklinde faaliyet göstermiştir³³¹. Özellikle 1960'lardan sonra uluslararası ticaretin daha da gelişmesiyle birlikte, uyuşmazlıkların sözleşmenin tarafı olan devletlerin dışında bağımsız ve tarafsız bir yerde veya bir mekanizma aracılığıyla sonuçlandırılması düşüncesi oldukça yaygın görülmeye başlanmıştır. Bu çerçevede, Amerika Tahkim Merkezi'nin (AAA) İsveç tahkim hukuku ve uygulamasının incelenmesine ilişkin yaptığı çalışma, SCC'yi bağımsız ve tarafsız bir mekanizma olarak taraflarca bilinir ve tercih edilebilir hale getirmiştir. SCC, Sovyetler Birliği ve ABD işbirliği ile 1973 yılında hazırlanmaya başlanan bu çalışma, 1977 yılında New York'ta taraflarca imzalanmıştır. Taraflarca varılan bu anlaşma, ABD-SSCB İhtiyari Tahkim Klozu olarak bilinmekte olup, bu anlaşmayla ABD'li gerçek ve tüzel kişileri ile SSCB dış ticaret örgütleri arasında oluşabilecek ihtilafların SCC tahkimi aracılığıyla çözüme kavuşturulacağı kabul edilmiştir³³². Bu anlaşma, SCC'nin tahkim yargılamasına üçüncü devletlerin dikkatini çekmiş ve daha sonraki dönemlerde Çin devleti de uluslararası uyuşmazlık çözümünde alternatif bir seçenek olarak Stockholm Tahkim Enstitüsü'ne atıf yapmıştır³³³. Ayrıca, 1999 yılında Türkiye ile Rusya arasında imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması'nda da tahkim merkezi olarak SCC'ye başvuru

³²⁹Yasan, C., 370.

³³⁰ Stockholm Ticaret Odası için bkz. <https://sccinstitute.com/about-the-scc/>, E.T: 20.11.2019.

³³¹ Franke, U. (1982). International Arbitration in Sweden. American Society of International Law Proceedings, 76(April 22-24), 167; Kartal, B. (2016) Enerji Şartı Anlaşması Çerçevesinde Uyuşmazlıkların Çözümü ve Stockholm Ticaret Odası Tahkimi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.135; Magnusson, A. (2012). The SCC Experience of Gas Disputes: Perspectives from a Leading Arbitration Centre. Second Annual Forum on Commercial & Legal Strategies for Successfully Negotiating Long Term Gas Supply Contracts, Arbitration Institute of The Stockholm Chamber of Commerce, 1, http://sccinstitute.com/media/30005/magnusson_gasdisputes_thescc_experience.pdf, E.T: 20.11.2019.

³³² Tan, M. (2003). Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü'nde Tahkim. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 23(1-2), 714-715; Franke, U., 166; Kartal, B., 136.

³³³ Tan, M., 115.

olanağı getirilmiştir³³⁴. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, SSCB dağılmış olsa bile, SCC'nin tercih edilebilirliğini koruduğu ve hatta etkinliğini artırdığı ifade edilmektedir³³⁵. Merkez, 2018 yılında 152 davaya bakmış, bu davaların yalnızca yarısı İsveç kökenli tarafa sahiptir. Bunun anlamı, SCC'nin önemli bir uluslararası tahkim merkezi özelliğine sahip olmasıdır. Bu davaların 52'sinde hızlandırılmış tahkim usulü, 87'sinde tahkim usulü ve 4'ünde acil durum hakemliği kuralları uygulanmıştır³³⁶.

3.2.2. Stockholm Tahkim Enstitüsü'nün Yapısı

Diğer tahkim kurumlarında olduğu gibi SCC, tahkime konu uyuşmazlığı doğrudan çözen bir merkez değildir. SCC, sadece uyuşmazlığın çözümü için idarî bir hizmet veren bir tahkim merkezidir. SCC, tahkim kuralları veya tarafların yaptıkları anlaşmadaki diğer kurallar çerçevesinde uyuşmazlıklara ilişkin idarî bir hizmet vermekte veya tahkim ve arabuluculuk ile ilgili bilgilendirme yapmaktadır³³⁷.

SCC'nin yapısı, bir yönetim kurulu ve bir sekreteryadan meydana gelmektedir. Yönetim kurulu, bir başkan, en fazla üç başkan yardımcısı ve en fazla on iki üyeden oluşmaktadır³³⁸. Yönetim kurulunun görevi, bir uyuşmazlığın çözümü amacıyla SCC Tahkim Kuralları kapsamında bir tahkim yargılamasının yönetimi için gerekli kararları almaktadır³³⁹. Sekreteryaya ise, bir genel sekreterin yönetimi altında SCC Tahkim Kuralları çerçevesinde kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir. Bununla birlikte Sekreteryaya, tahkim kurallarındaki yer alan görevlerin yanında yönetim kurulunca kendisine verilen konularda da karar alma yetkisine sahiptir³⁴⁰. Merkez, hem 2007 hem de 2010 yıllarında tahkim kurallarına ilişkin bir revize gerçekleştirmiş olup, tahkim ve hızlandırılmış tahkim kurallarında son olarak 2017 yılında değişiklik yapılmıştır³⁴¹. Doğu-batı bloğundaki uyuşmazlıkların çözümünde kazandığı itibar, kendisine gelen uyuşmazlıkların çoğunun

³³⁴ 4464 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki Ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun m.10/2; “Eğer uyuşmazlıklar, birinci paragrafta belirtilen yazılı bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde, bu yolla çözümlenemezse; uyuşmazlık tetkik edilmesi için aşağıdaki mercilere sunulabilecektir. a) Yatırımın ülkesinde yapıldığı Âkit Tarafın yetkili mahkemesi ya da tahkim mahkemesi, b) Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü; c) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu'nun Tahkim Kurallarına (UNCITRAL) göre bu maksatla kurulacak bir tahkim mahkemesi.”

³³⁵ Sayın, U. (2013). Milletlerarası Ticarî Tahkim Kuruluşları. International Conference On Eurasian Economies Session 2D: Uluslararası Hukuk, 888; Kartal, B., 136.

³³⁶ SCC istatistikleri için bkz <https://sccinstitute.com/statistics/>, E.T: 20.11.2109

³³⁷ SCC Rules Appendix I, m.1 – 2, https://sccinstitute.com/media/293614/arbitration_rules_eng_17_web.pdf, E.T.:20.11.2019.

³³⁸ SCC Rules Appendix I, m.3.

³³⁹ SCC Rules Appendix I, m.6.

³⁴⁰ SCC Rules Appendix I, m.8.

³⁴¹ Kartal, B., 139; <https://sccinstitute.com/our-services/rules/>, E.T: 20.11.2019

uluslararası nitelik taşıması nedeniyle SCC, başarılı ve değişime ayak uydurabilen bir merkez olarak kabul edilmektedir³⁴².

3.2.3. SCC Tahkim Hızlandırılmış Tahkim Kuralları

SCC Tahkim Kuralları ve Hızlandırılmış Tahkim Kuralları'nın³⁴³ maliyet verimliliği ve hızlı bir tahkim prosedürüne sahip olduğu belirtilmiş³⁴⁴ ve hakem kararlarının gizliliğine yer verilmiştir³⁴⁵. Tahkim sürelerinin tarafların talebi üzerine belirlenmesi³⁴⁶ ve tebligatların yapılması³⁴⁷ ile ilgili olarak, tahkim kuralları ve hızlandırılmış tahkim kurallar arasında farklılık bulunmamaktadır. Tebligat ve diğer bildirimlerin bilinen son adrese yapılacağı ve elektronik posta veya diğer araçlarla yapılabileceği belirtilmiştir³⁴⁸.

2017 yılında değiştirilen SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları ile getirilen en önemli yeniliklerden biri, tahkim talebinde bulunurken tahkim dava dilekçesinin de verilmesidir. "Front-loading (önceden sunma)" denilen bu sistemde, tahkim talebi ve dava dilekçesinin aynı anda verilmesi, yargılamada zaman kazanma amacına yöneliktir³⁴⁹. Tahkim talebi ve dava dilekçesinin aynı anda verilmesinin karışıklığa yol açacağı ileri sürülse de, SCC'ye yapılan 152 tahkim talebinin 52'sinde hızlandırılmış tahkim usulünün uygulanması³⁵⁰, bu usulün taraflarca benimsendiği anlamına gelmektedir³⁵¹.

Hızlandırılmış tahkim talebinde, tarafların (i) adları, adresleri, telefon numaraları ve e-posta tarafların ve onların danışmanlarının adresleri; (ii) tahmini olanlar da dahil olmak üzere, istenen tazminatın parasal değeri; (iii) davacının dayandığı gerçek ve yasal dayanak; (iv) davacının dayandığı herhangi bir kanıt; (v) tahkim anlaşmasının bir kopyası veya açıklaması veya anlaşmazlığın çözüleceği hüküm; (vi) taleplerin birden fazla tahkim sözleşmesi kapsamında yapıldığı hallerde, taleplerin her birinin yapıldığı tahkim

³⁴² Hope, J. (2008). Why Choose Stockholm: Reflections of an English Lawyer After Two Years Practising International Arbitration in Sweden. *Stockholm International Arbitration Review*, 2008(2), 24-25; Kartal, B., 140; Magnusson, A. ve Shaughnessy, P. (2006). The 2007 Arbitration Rules Of The Arbitration Institute Of The Stockholm Chamber Of Commerce. *Stockholm International Arbitration Review*, 2006(3), 34-35.

³⁴³ SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları için bkz. https://sccinstitute.com/media/178161/expedited_arbitration_rules_17_eng_web.pdf, E.T: 20.11.2019

³⁴⁴ SCC Rules m., 2; SCC Expedited Rules m.2.

³⁴⁵ SCC Rules m., 3; SCC Expedited Rules m.3.

³⁴⁶ SCC Rules m., 4; SCC Expedited Rules m.4.

³⁴⁷ SCC Rules m., 5; SCC Expedited Rules m.5.

³⁴⁸ Tan, M., 721; SCC Rules m., 5/1, 5/2; SCC Expedited Rules m.5/1, 5/2.

³⁴⁹ Ipp, A.H. (2018), 'Expedited Arbitration at the SCC: One Year with the 2017 Rules', *Kluwer Arbitration Blog*, April 2 2018, 1, <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2018/04/02/expedited-arbitration-scc-one-year-2017-rules-2/>, E.T: 21.11.2019.

³⁵⁰ <https://sccinstitute.com/statistics/>, E.T: 20.11.2019.

³⁵¹ Ipp, A.H., 1.

sözleşmesinin bir göstergesi; ve (vii) tahkim yeri hakkında beyanların bulunması gerekmektedir³⁵².

Tahkim talebi yanında davacı, SCC Tahkim Kuralları Ek-3 numaralı kısmında belirtilen bir başvuru ücreti ödemek zorundadır. Bu ücret ödenmediği takdirde Sekreteryaya, ücretin ödenmesi için ek süre belirlemektedir ve bu ücret ödenmezse başvuru reddedilmektedir³⁵³.

Tahkimin başladığı süreye ilişkin olan SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları m.8'de hüküm yer almaktadır. Bu hükme göre tahkim, SCC'nin tahkim talebini aldığı tarihte başlamış sayılır.

Davalının cevap süresine ilişkin SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları'nda yer alan belirli bir süre yoktur³⁵⁴. Ancak Sekreteryaya, tahkim talebinin ve ekli belgelerin bir kopyasını davalıya gönderecek ve davalının SCC'ye bir cevabını sunacağı bir süre belirleyecektir³⁵⁵.

Cevap dilekçesinde aşağıdakiler yer almaktadır:

- (i) Tahkim anlaşmasının varlığı, geçerliliği veya uygulanabilirliği ile ilgili herhangi bir itiraz; itirazda bulunmaması, davalının, daha sonraki bir aşamada bu itirazlarını ileri sürmesini engelleyecektir;
- (ii) Davalının davacının talep ettiği şeyi kabul edip etmediği veya ne ölçüde reddettiği;
- (iii) Davalının dayandığı maddi oldu ve hukuki dayanaklar;
- (iv) Parasal değere ilişkin bir tahmini de içeren, herhangi bir karşı dava veya mahsup talebi;
- (v) Birden fazla tahkim anlaşması uyarınca, karşı dava veya mahsup taleplerinin yapıldığı durumlarda, her bir karşı dava ve mahsup talebinin yapıldığı tahkim anlaşmasının göstergesi,
- (vi) Davalının dayandığı herhangi bir kanıt; ve
- (vii) Tahkim yeri hakkında beyanlar³⁵⁶.

Sekreteryaya, cevabın bir kopyasını davacıya gönderir ve davanın koşullarını dikkate alarak davacıya cevap hakkında beyanlarını sunma fırsatı verebilir³⁵⁷. Davalının buna cevap vermemesi, tahkimin devam etmesini engellemez³⁵⁸.

3.2.3.1. Tarafların uygulanacak tahkim kuralları üzerinde uzlaşması

SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları ile getirilmiş önemli bir yenilik de, SCC'nin davalı tarafından cevap verilmesinden sonra ve hakem tayininden önce, olağan tahkim

³⁵² SCC Expedited Rules m.6.

³⁵³ SCC Expedited Rules m.7

³⁵⁴ Ipp, A.H., 1

³⁵⁵ SCC Expedited Rules m.9/1.

³⁵⁶ SCC Expedited Rules m.9/1.

³⁵⁷ SCC Expedited Rules m.9/2.

³⁵⁸ SCC Expedited Rules m.9/3.

kurallarının uygulanmasına ilişkin tarafları anlaşmaya davet etmesidir³⁵⁹. Ayrıca, taraflar, davanın karmaşıklığı, uyuşmazlıktaki tutar ve diğer şartlar dikkate alınarak bir veya üç hakem atanması üzerinde de anlaşmaya varacaktır.

Hızlandırılmış Kurallar yalnızca tarafların kararlaştırdığı durumlarda geçerlidir. En yaygın olarak bu, tahkim sözleşmesine hüküm konularak yapılır. Ancak aynı zamanda bir anlaşmazlık ortaya çıktıktan sonra taraflar, hızlandırılmış prosedürün uygulanması konusunda da anlaşabilir.

2017 Hızlandırılmış Kurallarında, SCC'nin tarafları, olağan tahkim kurallarına “yükseltmeye (upgrade)” davet edebileceği hususunda yeni bir hüküm getirilmiştir (m. 11). Bir anlaşmazlığın hızlandırılmış tahkim için uygun olup olmadığını değerlendirilirken, tarafların iddialarının değeri tek başına yeterli değildir. Asıl önemli nokta, anlaşmazlığın karmaşıklığı ve niteliğinin, sınırlı bir yazılı beyan değişimi yoluyla ve kapsamlı bir sözlü kanıt olmadan, karar vermeye izin verip vermemesidir³⁶⁰.

3.2.3.2. Tahkim sürecinde yönetim kurulu'nun yetkileri

Tahkim sürecinde Yönetim Kurulu (Divan)'nun da tahkim talebine ve yargılama yetkisine ilişkin bazı önemli yetkileri bulunmaktadır³⁶¹. Örneğin, Yönetim Kurulu, SCC'ye yazılı görüşlerini bildirerek, taraflardan herhangi birinden daha fazla bilgi isteyebilir³⁶². Davacı, daha fazla ayrıntılı bilgi verme talebine uymadığı takdirde, Kurul davayı reddedebilir³⁶³. Davalı, karşı dava talebi veya mahsup talebi ile ilgili daha fazla bilgi verme talebine uymadığında, Kurul, karşı dava talebini veya mahsup talebini reddedebilir³⁶⁴. Ancak davalının daha fazla ayrıntı verme talebine uymaması, tahkimin devam etmesini engellemeyecektir.

Bununla birlikte, Yönetim Kurulu Hızlandırılmış Tahkim Kuralları çerçevesinde aşağıda gösterilen kararları alabilir:

---

³⁵⁹ SCC Expedited Rules m.11.

³⁶⁰ Ipp, A.H., 1

³⁶¹ Ramsjö, D. ve Strömberg, S. (2009). Manifest Lack Of Jurisdiction? A Selection Of Decisions Of The Arbitration Institute Of The Stockholm Chamber Of Commerce Concerning The Prima Facie Existence Of An Arbitration Agreement (2005-2009). Stockholm International Arbitration Review, 2009(2), 55.

³⁶² SCC Expedited Rules m.10/1

³⁶³ Kartal, B., 143; SCC Expedited Rules m.10/2.

³⁶⁴ SCC Expedited Rules m.10/3.

- (i) SCC'nin, 13 (i) maddesi uyarınca ihtilaf konusunda yargı yetkisinin bulunup bulunmadığı;
- (ii) 14. maddeye uygun olarak taraflardan birinin talebi üzerine tahkim yargılamasına bir veya birden fazla tarafın katılıp katılmayacağı ve bir ortak talepte bulunup bulunmayacağı;
- (iii) birden fazla sözleşme kapsamında yapılan iddiaların 15. maddeye göre tek bir tahkim başvurusu üzerinden devam edip etmeyeceği;
- (iv) 16. maddeye uygun davaların birleştirilip birleştirilmeyeceği³⁶⁵;
- (v) 18. maddeye göre hakem tayini;
- (vi) 20. maddeye göre bir hakeme yapılan herhangi bir itiraz;
- (vii) 26. maddeye göre tahkim yeri; ve
- (viii) 51.maddeye göre gider avansı hakkında³⁶⁶.

3.2.3.3. Hızlandırılmış tahkimde tek hakemin karar vermesi ve hakemin atanması

Hızlandırılmış tahkimde uyuşmazlık, kural olarak, tek hakem tarafından karara bağlanacaktır³⁶⁷. Ancak, taraflar, m.11'e göre davanın karmaşıklığı, uyuşmazlıktaki tutar ve diğer şartları dikkate alarak, uyuşmazlığın üç hakemden oluşan hakem heyeti tarafından karara bağlanmasını kararlaştırabilir.

Taraflar, hakemin atanması için bir usul üzerinde anlaşabilir³⁶⁸. Tarafların hakemin atanmasında bir usul üzerinde mutabık kalmaması veya hakemin, taraflarca mutabık kalınan süre içerisinde tayin edilmemiş olması veya tarafların belirli bir süre kararlaştırmamış olması halinde, Kurul tarafından belirlenen süre zarfında, 18. maddenin 3. ve 5. paragraflara göre atama yapılır³⁶⁹.

Hakemi atanmaları için taraflara 10 gün süre verilir. Taraflar, hakemi bu süre içinde atayamazlarsa, Kurul atama yapacaktır (m.18/3)³⁷⁰. Eğer taraflar farklı milletlerden ise, taraflar aksine karar vermemişse veya Kurul'un uygun görmesi halinde, hakem taraflardan farklı bir milletten olacaktır (m.18/4).

Hakem tayin ederken Kurul, uyuşmazlığın niteliğini ve koşullarını, ilgili kanunu, tahkimin yeri ve dilini ve tarafların uyuşmasını dikkate alır (m.18/5).

---

³⁶⁵ Davaların birleştirilmesi ve bu bağlamda hukuki ilişki kavramına ilişkin bkz. Pair, L. M. (2011). Consolidation in International Commercial Arbitration - the ICC and Swiss Rules, Doktora Tezi, The University of St. Gallen, School of Management, Economics, Law, Social Sciences and International Affairs, St. Gallen, İsviçre, 37; Wen, D. ve Bergmann, L. (2011). Comparison Between SCC Arbitration and CIETAC Arbitration. Transnational Dispute Management (TDM) Asia Special, 8(5), 4-5.

³⁶⁶ SCC Expedited Rules m.12.

³⁶⁷ SCC Expedited Rules m.17.

³⁶⁸ Kartal, B, 147; SCC Expedited Rules m.18/1.

³⁶⁹ SCC Expedited Rules m.18/2.

³⁷⁰ Lundblad, C. (2012). Arbitration Guide IBA Arbitration Committee Sweden. International Bar Association, 7. Web: <http://www.ibanet.org/Article/Detail.aspx?ArticleUid=a646cf32-0ad8-4666-876bc3d045028e64>, E.T.21.11.2019 ;Kartal, B, 147.

3.2.3.4. Hakemin tarafsızlığı ve bağımsızlığı

Hakem, tarafsız ve bağımsız olmalıdır. Atama öncesi aday hakem, kendisinin tarafsızlığına veya bağımsızlığına ilişkin haklı şüphelere yol açabilecek koşulları açıklar³⁷¹.

Atandıktan sonra hakem, kendi tarafsızlığına veya bağımsızlığına ilişkin haklı şüphelere yol açabilecek herhangi bir koşulun açıklanması için Sekreteryaya'ya imzalı bir kabul, uygunluk, tarafsızlık ve bağımsızlık beyanı sunacaktır. Sekreteryaya, taraflara, bu kabul, uygunluk, tarafsızlık ve bağımsızlık beyanının bir kopyasını gönderir³⁷².

Hakem, tahkim sürecinde, hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığı ile ilgili haklı şüphelere yol açabilecek herhangi bir koşul ortaya çıkarsa derhal yazılı olarak tarafları bilgilendirecektir³⁷³.

Taraflardan biri, hakemin tarafsızlığı veya bağımsızlığına ilişkin haklı şüphelere yol açan koşullar varsa veya hakem taraflarca kararlaştırılmış niteliklere sahip değilse, hakeme itiraz edebilir. Bir taraf, yalnızca atama yapıldıktan sonra farkına vardığı nedenlerden dolayı atadığı ya da atanmasına katıldığı bir hakeme itiraz edebilir³⁷⁴.

Hakeme itiraz etmek isteyen bir taraf, Sekreterliğe, itirazın nedenlerini belirten yazılı bir açıklama sunacaktır; bu, itirazda bulunma koşullarının tarafa tanınması tarihinden itibaren 15 gün içinde olacaktır. Hakeme öngörülen süre içerisinde itirazda bulunmamak, ilgili tarafın bu itirazı yapma hakkından feragat anlamına gelir³⁷⁵.

Sekreteryaya, taraflara ve uyuşmazlığın hakemine haber verecek ve onlara görüşlerini sunma fırsatı verecektir³⁷⁶. Karşı tarafın itirazı kabul etmesi durumunda, hakem istifa eder. Diğer tüm durumlarda Yönetim Kurulu, itirazla ilgili nihai kararı alır³⁷⁷. Bunlarla birlikte, Kurul, hakemin istifasını kabul ettiğinde veya m.20 kapsamında hakeme bir itiraz yapıldığında veya hakemin başkaca şekilde görevini sürdüremez hale gelmesi hallerinde hakemin

³⁷¹ SCC Expedited Rules m.19/1, 19/2.

³⁷² SCC Expedited Rules m.19/3.

³⁷³ Tellez, F. M. (2013). Arbitrator's Independence And Impartiality: A Review Of Scc Board Decisions On Challenges To Arbitrators (2010-2012) (Challenges To Arbitrators). Arbitration Institute Of The Stockholm Chamber Of Commerce, 2, <http://www.sccinstitute.com/about-the-scc/legalresources/articles/>, E.T.21.11.2019; SCC Expedited Rules m.19/4.

³⁷⁴ SCC Expedited Rules m.20/1, 20/2.

³⁷⁵ SCC Expedited Rules m.20/3.

³⁷⁶ Öhström, M. (2002). Decision by the SCC Institute Regarding Challenge of Arbitrators. Stockholm Arbitration Report, 2002(1), 38. https://setterwalls.se/Documents/Artiklar/Decisions_by_the_SCC_marie_sar_2002_1.pdf, E.T: 21.11.2019.

³⁷⁷ SCC Expedited Rules m.20/4, 20/5.

görevine son verir³⁷⁸. Hakem tayin edildiğinde ve gider avansı ödendiğinde Sekreteryaya, dosyayı hakeme havale eder³⁷⁹.

3.2.3.5. Tahkim yargılamasının yönetimi

Hakem, tahkim sürecini kendi uygun gördüğü şekilde, hızlandırılmış tahkim kurallarına ve taraflar arasındaki herhangi bir anlaşmaya tabi olarak yönetir³⁸⁰. Her durumda hakem, tahkim kararını tarafsız, verimli ve hızlı bir şekilde yürütecek ve her bir tarafa işlemlerin hızlandırılmış niteliğini göz önüne alarak eşit ve makul bir fırsat sunacaktır³⁸¹. Hakem, tahkim süreci sırasında idari sekreteryaya işlerini yürütmek için SCC'ye öneri sunabilir. Bu atama, tarafların onayına tabi olacaktır³⁸².

2017 yılında yapılan değişiklik ile hakemin, hızlandırılmış tahkimdeki yetkisi genişletilmiştir. Hızlandırılmış Kuralların değiştirilmesinden önce, bazı SCC hakemleri, tarafların tahkim yargılamasından beklentilerinin kuralların çerçevesine uymadığından şikayet etmişlerdir. 2017 değişiklikleri ile hakeme, davaları sınırlamak ve tarafların daha fazla başvuru veya daha uzun duruşma taleplerini reddetmek için daha geniş bir yetki verilmiştir. Hızlandırılmış Kurallar, artık tarafların usul üzerinde anlaşmadığı durumlarda bile, hakemin anlaşmazlığı etkin bir şekilde ele almasını desteklemektedir. Tahkimin yürütülmesiyle ilgili 24. madde, verimlilik ve uygunluğa daha fazla önem vermektedir ve hakeme “her zaman işlemlerin hızlandırılmış niteliğini göz önünde bulundurma” yetkisi vermiştir³⁸³.

Tahkim yerini kural olarak, taraflar kararlaştırır. Taraflar aksini kararlaştırmamışsa, Yönetim Kurulu, tahkim yerine karar verecektir³⁸⁴.

Hakem, taraflara danıştıktan sonra, kendisinin uygun gördüğü herhangi bir yerde duruşma yapabilir. Tahkim, başka bir yerde yapılan herhangi bir duruşma veya toplantıya bakılmaksızın kararlaştırılan tahkim yerinde yapılmış sayılır. Hakem kararı da, kararlaştırılan tahkim yerinde verilmiş sayılır³⁸⁵.

Tahkim dilini de kural olarak, taraflar belirler. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem tahkim dilini veya dillerini belirler. Hakem bu şekilde karar verirse, ilgili tüm koşulları

---

³⁷⁸ SCC Expedited Rules m.21.

³⁷⁹ SCC Expedited Rules m.23.

³⁸⁰ SCC Expedited Rules m.24/1.

³⁸¹ SCC Expedited Rules m.24/2.

³⁸² SCC Expedited Rules m.25.

³⁸³ Ipp, A.H., 2.

³⁸⁴ SCC Expedited Rules m.26/1.

³⁸⁵ SCC Expedited Rules m.26/2, 26/3.

tarafra bildirir ve taraflara beyanda bulunma imkânı verir. Hakem, tahkim dilleri dışındaki dillerde verilen belgelerin, tahkim dillerine çevrilerek sunulmasını isteyebilir³⁸⁶.

Hakem, taraflarca kararlaştırılan yasa veya kurallara dayanarak, anlaşmazlığın esasına karar verecektir. Bu tür bir anlaşmanın olmaması halinde hakem, kendisinin en uygun gördüğü hukuku veya yasaları uygulayacaktır³⁸⁷.

Tahkim yargılamasının yönetim usulünü belirlemek için hakem, taraflarla bir dava yönetimi konferansı gerçekleştirecektir. Davanın koşulları göz önünde bulundurularak, hakem ve taraflar, işlemlerin etkinliğini ve çabukluğunu artıracak usulleri uygulamaya çalışacaktır. Dava yönetimi konferansı sırasında ya da hemen ardından ve davanın hakeme sevk edilmesinden en geç 7 gün sonra hakem, kararın verileceği tarih dahil olmak üzere, tahkimin yapılması için bir zaman çizelgesi oluşturmaya çalışacaktır³⁸⁸.

2017 yılında değiştirilen SCC Hızlandırılmış tahkim Kuralları ile getirilen yeniliklerden biri de, tarafların tahkim talebi ve cevaptan sonra ek yazılı bir beyanda bulunabilmesidir (m.30). Elbette hakem, şartların zorlaması halinde taraflardan ek beyanda bulunmalarını talep edebilir. Hızlandırılmış Kurallar, ayrıca bildirimlerin kısa olması gerektiğini ve daha da önemlisi, gönderim süresinin 15 işgünü geçmemesi gerektiğini belirtir. Bu süre gerektiğinde hakem tarafından uzatılabilir. Amaca uygun olduğu ölçüde, hızlandırılmış kurallar, başvurudan hemen sonra bir vaka yönetimi konferansının yapılmasını ve yedi gün içinde bir zaman çizelgesi kurulmasını gerektirir. SCC'nin tecrübesine göre hakemler, taraflar ve tarafların avukatları genellikle bu süreleri kabul etmekte ve bunlara uymaktadırlar³⁸⁹. Bu Kurallar ile, beyanda bulunma halleri yalnızca bir kez ile sınırlandırılmış ve kısa zaman çizelgeleri benimsenmiştir.

3.2.3.6. Duruşma

Kural olarak, hızlandırılmış bir tahkim yazılı olmalıdır, ancak uygulamada genellikle kısa bir duruşma yapılmaktadır. 2017 Hızlandırılmış Tahkim Kuralları ile getirilen bir değişiklik ile, duruşmalarla ilgili hüküm değiştirilmiştir. Bu hükme göre duruşma, ancak bir tarafın talep etmesi halinde ve hakemin özel sebeplerin var olduğunu düşünmesi halinde yapılacaktır (m.33).

---

³⁸⁶ SCC Expedited Rules m.27.

³⁸⁷ SCC Expedited Rules m.28/1.

³⁸⁸ SCC Expedited Rules m.29/1, 29/3, 29/4.

³⁸⁹ Ipp, A.H., 2; SCC Expedited Rules m.30/1, 30/2.

2018 yılında, 2017 Hızlandırılmış Kuralları uyarınca başlatılan davaların yaklaşık üçte birinde bir duruşma yapılmıştır. Duruşma yapılmaması, tipik olarak anlaşmazlığın daha hızlı çözülmesine katkıda bulunmaktadır. 2017 yılında, hızlandırılmış kurallara göre yapılan yargılamalarda verilen kararların yüzde 54'ü, başvurudan itibaren 3 ay içinde ve yüzde 38'si başvurudan 6 ay içinde verilmiştir³⁹⁰.

3.2.3.7. Delil ve tanık beyanı

Delillerin ağırlığının, kabul edilebilirliğinin, dava ile ilgi düzeyinin, öneminin hakem tarafından tespit edilmesi gerekir. Hakem, bir tarafın dayanak yaptığı yazılı delillerin bu tarafça tanımlaması ve bu delillerle kanıtlanması istenen olayların belirtilmesini isteyebilir. Bu bağlamda, yargılama kapsamında tarafların sunacakları deliller ile ilgili herhangi bir sınırlama söz konusu değildir³⁹¹. Bir tarafın talebi üzerine veya istisnai olarak bizatihi hakem, bir tarafın davayla ve sonucuyla ilgili olabilecek herhangi bir belgeyi veya kanıt sunmasını isteyebilir³⁹².

Herhangi bir duruşma öncesinde hakem, tarafların, çağırmak istedikleri her bir tanık veya uzmanı belirlemelerini ve her bir tanık tarafından kanıtlanması istenen olayları belirtmelerini emredebilir³⁹³.

Tanıkların veya taraflarca atanmış uzmanların ifadeleri, imzalı beyanlar biçiminde sunulabilir. Bir tarafın, ifadesine dayanmak istediği herhangi bir tanık veya bilirkişi, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, delil incelemesi için duruşmaya katılır³⁹⁴. Uluslararası tahkimde ve SCC tahkiminde tarafın kendi tanığını sözlü olarak sorgulamasını yasaklayan açık bir kuralın yoktur ve tarafların aksini kararlaştırabilmesi ibaresi bu anlamda önem ifade etmektedir³⁹⁵.

3.2.3.8. Hakem tarafından atanan bilirkişiler

Taraflara danıştıktan sonra hakem, kendisi tarafından yazılı olarak belirtilen belirli konular hakkında, kendisine rapor vermek üzere bir veya daha fazla uzman atayabilir. Atadığı bir uzmanın düzenlediği raporu alması üzerine hakem, raporun bir kopyasını taraflara gönderecek ve taraflara rapor hakkında yazılı beyanlar sunma fırsatı verecektir. Bir tarafın

³⁹⁰ Ipp, A.H., 2.

³⁹¹ Tan, M., 736.

³⁹² SCC Expedited Rules m.32/1, 32/2, 32/3.

³⁹³ SCC Expedited Rules m.34/1.

³⁹⁴ SCC Expedited Rules m.34/2, 34/3.

³⁹⁵ Kocur, M. (2015). Witness Statements In International Commercial Arbitration. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, B. (Editör). The Challenges And The Future Of Commercial And Investment Arbitration. First Publishing. Warsaw: Lewiatan Court of Arbitration, 177.

talebi üzerine, hakem tarafından atanan uzmanın duruşmada sorgulama fırsatı taraflara verilir³⁹⁶.

3.2.3.9. Hakem kararının verilme süresi

Nihai hakem kararı, davanın 23. maddeye göre hakeme sevk edildiği tarihten en geç üç ay sonra verilir³⁹⁷. Anılan maddeye göre, hakemin atanması ve gider avansının yatırılması halinde Sekreteryaya, davayı hakeme sevk etmektedir. İşte bu sevk tarihinden sonra en geç üç ay içinde hakem kararını verecektir. Olağan tahkim kurallarına göre hakem heyeti kararını, davanın heyete sevk edildiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde vermelidir³⁹⁸.

Yönetim Kurulu, bu süre sınırını hakemden gelen makul bir talep üzerine ya da aksi takdirde gerekli görülmesi halinde işlemlerin hızlandırılmış yapısına bağlı olarak uzatabilir.

3.2.3.10. İhtiyati tedbirler

Uyuşmazlığa ilişkin delillerin ve ispat vasıtalarının tahkim yargılaması için korunması bakımından, uluslararası uyuşmazlıklarda ihtiyatî tedbirler önem arz etmektedir. SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları uyarınca taraflardan birinin talebi üzerine hakem, uygun gördüğü ihtiyatî tedbirlere karar verebilir³⁹⁹. Hakem, ihtiyatî tedbirden dolayı diğer tarafı için doğabilecek zararlara karşı bir teminat talep edebilir. Bununla birlikte, bu tedbir kararları, bir talimat veya bir hüküm şeklinde olabilir. Karşı dava açmış olması halinde davalı taraf da ihtiyati tedbiri talep edebilir. Tarafların adlî mercilerden yani mahkemelerden ihtiyatî tedbir talep etmeleri, hem SCC Tahkim Kuralları hem de tahkim anlaşmasına aykırı olmayacaktır⁴⁰⁰.

Son olarak, SCC tarafından yürütülen hızlandırılmış tahkimlerin çoğu, AB'deki veya İsveç'teki küçük ve orta ölçekli şirketler arasındaki ticari anlaşmalarla ilgilidir. Bu anlaşmazlıklar, çoğu zaman olağan tahkimi gerektirmeyen veya işlemin değerinin olağan tahkimin masrafları nedeniyle olağan tahkime başvurmanın maliyetli olduğu ticari işlemlerdir.

³⁹⁶ SCC Expedited Rules m.35/1-3.

³⁹⁷ SCC Expedited Rules m.43.

³⁹⁸ SCC Arbitration Rules, m.43, https://sccinstitute.com/media/293614/arbitration_rules_eng_17_web.pdf, E.T.21.11.2019.

³⁹⁹ SCC Expedited Rules m.37/1.

⁴⁰⁰ Tan, M., 737; SCC Expedited Rules m.37/5.

SCC hızlandırılmış tahkim süreci boyunca tarafların anlaşmazlıklarına çabuk ve adil bir şekilde karar verilmektedir. Bu tahkim usulündeki sadelik, hızlandırılmış tahkimi giderek daha cazip bir ihtilaf çözüm yöntemi haline getirmektedir⁴⁰¹.

3.3. Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkimi Açısından Hızlandırılmış Tahkim

3.3.1. MTO'nun Kuruluşu

MTO (*International Chamber of Commerce-ICC*), 1919 yılında Belçika, Fransa, İtalya, ABD ve İngiltere tarafından Paris'te kurulmuştur. MTO'nun amacının, I. Dünya Savaşı sonrası milletlerarası ticareti desteklemek ve artırmak ve bu şekilde milletlerarası uzlaşma ve barışı temin etmek olduğu ifade edilmiştir. MTO'nun kurucuları; milletlerarası uygulamalar ve hukukun birbirine yakınlaştırılmasını ve milletlerarası ticari uyuşmazlıkların çözümü araçlarının geliştirilmesini⁴⁰²de hedeflemiştir⁴⁰³.

MTO'nun milletlerarası özellikleri olan, ticari ve ekonomik ihtilafların çözümün amacıyla, 1923 yılında Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Divanı (*ICC Arbitration Court*) adıyla bir Divan kurulmuştur. 1989 yılında Divan'ın adı Milletlerarası Tahkim Divanı (*International Court of Arbitration*) şeklinde değiştirilmiştir. Ancak Divan, doğrudan uyuşmazlıkları çözmektedir, diğer bir deyişle, bir mahkeme değildir. Divan, tarafların seçimleri doğrultusunda MTO kurallarını uygulamakta ya da tarafların anlaşamadığı veya seçimlerinin olmadığı hallerde, tahkime ilişkin uygulamaları düzenlemektedir⁴⁰⁴. Sonuç olarak denilebilir ki, uyuşmazlığı çözen hakem ya da hakem heyeti, somut olayda uyuşmazlığın taraflarının uzlaşmadığı veya yetkilendirmedikleri konularda Divan, MTO kuralları çerçevesinde müdahale edebilmektedir.

Önemle belirtmek gerekir ki MTO tahkim usulünün uygulanması için, tarafların sözleşmede MTO Tahkim Tüzüğüne atıf yapmış olmaları gereklidir⁴⁰⁵.

3.3.2. MTO'nun İdari Yapısı

MTO idari yapısı şu organlardan oluşmaktadır: Dünya Konseyi, Yönetim Kurulu, Başkanlık ve Sekreteryası. Bu organların dışında Hakemlik Komisyonu ve Milletlerarası Tahkim Divanı ise, ayrıca ele alınacaktır.

---

⁴⁰¹ Ipp, A.H., 2.

⁴⁰² Bican, B., (2015). "Milletlerarası Ticaret Odası Tahkimi", Görev Belgesi ve Usulü, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, KOSBED*, S.29, 2; Yeşilirmak, A., ICC, 2-3.

⁴⁰³ Yeşilirmak, A., 7-10.

⁴⁰⁴ Yeşilirmak, A., 13.

⁴⁰⁵ Bican, B., 4.

3.3.3. Hakemlik Komisyonu

MTO Hakemlik Komisyonu, dünyanın farklı noktalarından ve hukuksistemlerinden gelen uzman kişilerinmilletlerarası uyuşmazlıklara ilişkin dostane çözüm yöntemleri (*ADR – Amicable Dispute Resolution*) geliştirmesi amacıyla oluşturulmuştur.

MTO Dostane Çözüm Yöntemleri'nin farklı çeşitleri bulunmaktadır. Bunlar; arabuluculuk, uzlaştırma, tarafsız değerlendirme, mini yargılama/değerlendirme ve sayılan bu tekniklerin birleşiminden ve diğer özgün tekniklerinbirleşiminden oluşturulan usullerdir. Arabuluculuk yöntemi, uygulamada taraflarının büyük çoğunluğu tarafından tercih edilen bir yöntemdir.

Ayrıca, MTO Hakemlik Komisyonunun amaçları arasında; yukarıda belirtilen dostane çözüm yöntemlerini desteklemek, milletlerarası ihtilaflarla ilgili oluşturulan yeni yöntemlere rehberlik etmek ve verimli hizmet verebilmek için hakemler, konsey ve yöntemlere başvuranlar arasındaki koordinasyonu sağlamak sayılabilir⁴⁰⁶.

3.3.4. Milletlerarası Tahkim Divanı

MTO'nun bağımsız tahkim kuruluşu Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Divanı (Divan)'dır. Divan Tüzüğü, MTO TK Ek I'de düzenlenmiştir⁴⁰⁷. Tahkim Divanı ve Sekreterlik, yargılamanın hakem kurulu tarafından yapılmasına yardımcı olmaktadır.

Divan Sekreteryası (Sekretarya), Genel Sekreter'in yönetiminde Divan'a ve Divan'ın işlerine yardım eder⁴⁰⁸.

Milletlerarası uyuşmazlıklaratahkim aracılığıyla çözüm bulmak için hazırlanan, MTO TK (*Arbitration Rules*) 1923 yılında yürürlüğe girmiştir ve bu kurallar en son 2017 yılında güncellenmiştir.

Divan, ticari uyuşmazlıkları bizzat çözen bir organ değildir⁴⁰⁹. Bu organın esas görevi, MTO Tahkim Tüzüğü'nün uygulanmasını sağlamaktır⁴¹⁰. Bunu gerçekleştirmek için gerekli yetkilerle donatılmıştır. Divan, hakemlerin atanması sürecinidüzenlemekte ve yargılama usullerini belirlemektedir. Başka bir deyişle, Divan, bizatihi yargılama yapmamaktadır. Divan, anlaşmazlığı nihai olarak çözecek hakemleri atamakta veya

⁴⁰⁶Bican, B., 6.

⁴⁰⁷MTO Tahkim Kuralları m.1/1; MTO Tahkim Kuralları için bkz. http://icc.tobb.org.tr/docs/ICC_Tahkim_Kurallari_Kitapcik.pdf, E.T. 18.04.2019

⁴⁰⁸MTO Tahkim Kuralları m.1/5.

⁴⁰⁹ Kirby, J., "The ICC Court: A Behind the Scenes Look", *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 16 (2), 9 vd.; MTO Tahkim Kuralları m.1/2.

⁴¹⁰ Yeşilirmak, A., ICC, 14; MTO Tahkim Kuralları Ek-I m.1/1.

tarafının üzerinde uzlaştıkları hakemleri onaylamaktadır⁴¹¹. Ayrıca bazı durumlarda Divan, tahkim sürecinin başlaması gereken durumlarda karar alabilir.

Divan, hakem kurullarının, uyuşmazlıkları MTO TKdoğrultusunda karara bağlayıp bağlamadığını denetler ve uyuşmazlık çözüm süreçlerini yönetir. Divan, TK'nın üst seviyede uygulanmasına çalışır. Ancak Divan, hakemlerden verecekleri kararın esasına ilişkin değişiklik yapmalarını talep edemeyecek, sadece *şekline yönelik* değişiklik yapmalarını isteyebilecektir⁴¹². Bununla birlikte Divan, hakemlerin bağımsızlığı hususlarını gözetenek, onların bu hususta dikkatli olmalarını isteyebilir. Divan, hakem kurulu oluştuktan sonra nihai karar verilmesine kadar ki dönemde daha pasif bir durumdadır⁴¹³.

Divan'ın Genel Sekreteryası, Divan'ın çalışmalarına yardımcı olur ve bunu dışında başka görevleri devardır. Genel SekreterinMTO Tahkim Kurallarında belirlenen bazı görevleri bulunmaktadır⁴¹⁴.

Divan'ın görevleri şu şekilde sayılabilir:

- a) İlk bakışta tahkim sözleşmesinin var olup olmadığını (*prima facie*) belirlemek,
- b) Taraflar hakem belirlemediyse hakemlerin belirlenmesi ve hakem belirlendilerse onaylanması,
- c) Hakemlerin reddi taleplerine ve görevden alınmasına ilişkin karar vermek,
- ç) Taraflarca yargılama öncesi veya başlangıcında belirlenmediği hallerde, tahkim yerini tespit etmek,
- d) Divan'ın gider avansının, ödenecek ücretin ve idari giderlerin belirlenmesi,
- e) Taraflardan biri görev belgesini imzalamaktan sakınırsa görev belgesinin onayı,
- f) Tahkim Kurallarının 34'e göre, hakem kararı taslağını incelemek ve acil durum hakemi atamak,
- g) Nihai kararın verilmesine ilişkin sürenin uzatılması gibi tüzükte tespit edilen süreleri uzatmak,
- h) Tahkimde hızlandırılmış yargılama usulünün uygulanmasına karar vermek⁴¹⁵.

MTO Tahkim Divanı Tüzüğü uyarınca tahkim sonucu verilen hakem kararlarının mahkemelere sunulması halinde, genellikle tenfiz kararı verilerek icraya konulduğu görülmektedir.

Divan kararları, yargılamanın etkin bir şekilde hakem kurulu tarafından yapılmasını temin eden idari kararlardır, bu kararlarda gerekçe de bulunmamaktadır⁴¹⁶.

⁴¹¹Emek, U., (1999) Uluslararası Ticarete Tahkim Prosedürü, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, 32.

⁴¹²MTO Tahkim Kuralları m.1/2 ve m.35.

⁴¹³Yeşilirmak, A., ICC, 14.

⁴¹⁴MTO Tahkim Kuralları m.1/1, m.6/3, m.13/1.

⁴¹⁵Yeşilirmak, A., 15-16.

Divan'ın çalışması gizlidir⁴¹⁷ ve Divan'ın çalışmasında yer alan herkes bu hususa bu gizliliğe uymak zorundadır⁴¹⁸. Divan'ın oturumları, genel oturum veya Divan'ın bir komitesinin oturumu olsun, yalnızca kendi üyelerine ve Divan Sekreteryası'na açıktır⁴¹⁹. Divan Başkanı, sadece ayrıksı durumlarda başka kişileri de toplantıya davet edebilir. Bu kişilerin, toplantı sırasında Divan'ın gizlilik ilkesine uymaları zorunludur⁴²⁰.

Divan Başkanı veya Genel Sekreteri tarafından, akademik çalışma yapan araştırmacılara, tahkim esnasında taraflarca verilmiş bilgi notu, not, beyan ve belgeler hariç olmak üzere, hakem kararları ve genel ilgi çekecek diğer belgelere erişim izni verilebilir⁴²¹.

Sekreteryaya'nın, Tahkim Kuralları gereğince tahkime konu olan her davada, tüm hakem kararlarını, görev belgelerini ve Divan kararlarını, Sekreteryaya'nın ilgili yazışmaları da dahil olmak üzere, Divan'ın arşivinde saklama görevi bulunmaktadır⁴²².

Hakemler tarafından veya taraflarca verilen belgeler, yazışma veya bildirimler imha edilebilir. Fakat, taraflardan biri veya bir hakem, Sekreteryaya tarafından belirlenecek bir sürede anılan belgelerin geri verilmesini yazılı olarak talep edebilir. Bu durumda belgelerin geri verilmesi için yapılacak tüm masraflar, talep eden taraf veya hakem tarafından ödenir (MTO TK Ek-II m.1/8).

3.3.5. MTO Hızlandırılmış Tahkim Usulü

Hızlandırılmış tahkim usulü, MTO tahkiminin daha hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla getirilmiştir. Bilhassa küçük miktarda uyuşmazlıklar için olağan MTO tahkiminin yapılması zaman alacak ve masraflı olacaktır. Zira olağan bir MTO tahkim başvurusunun sonuçlanması, bir ila iki yıl arasında sürmektedir. Tarafların anlaştığı hallerde bile, MTO tahkim yargılaması, altı ay içinde bitmektedir. Hızlandırılmış yargılama usulünün MTO TK'nın içine dahil edilip edilmemesi ilk olarak 2002 yılında

---

⁴¹⁶Grierson J., van Hoof, A., 48.

⁴¹⁷MTO Tahkim Kuralları Ek-I m.6.

⁴¹⁸Yeşilirmak, A., ICC, 17.

⁴¹⁹MTO Tahkim Kuralları Ek-II m.1/2.

⁴²⁰MTO Tahkim Kuralları Ek-II m.1/3.

⁴²¹Yeşilirmak, A., ICC, 17; MTO Tahkim Kuralları Ek-II m.1/5.

⁴²²MTO Tahkim Kuralları Ek-II m.1/7.

gündeme gelmiştir⁴²³. Bazı hazırlıklar yapılmış olsa da, o dönemde hızlandırılmış tahkim usulü, MTO TK' ya dahil edilmemiştir⁴²⁴.

Son yıllarda yapılan bir araştırmada, tahkim usulü kullananların %92'si, hızlandırılmış tahkim usulünün tahkim kurallarında yer alması gerektiğini belirtmiştir⁴²⁵.

Bu doğrultuda, masraftan ve zamandan tasarruf amacı da gözetilerek, 1 Mart 2017 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, MTO Tahkim Kurallarında yapılan değişiklik ile⁴²⁶, MTO TK m.30 olarak "Hızlandırılmış usul" hükmü eklenmiş ve Tahkim Kuralları Ek-VI'da⁴²⁷ beş madde halinde "Hızlandırılmış usul kuralları" düzenlenmiştir⁴²⁸.

MTO Model Tahkim şartına göre, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece hızlandırılmış tahkim usulü uygulanacaktır⁴²⁹.

MTO TK m.30 ile bu Kurallar Ek VI'da yer alan "Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları" ile hızlandırılmış tahkim usulüne ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. MTO TK m.30/1'e göre, bu düzenlemeler, tarafların yapmış oldukları tahkim sözleşmesine göre öncelikle uygulanacaktır. Tahkim Kuralları, aksi belirtilmedikçe hızlandırılmış yargılama usulüne uygulanacaktır⁴³⁰. Benzer şekilde MTO TK EK VI'da yer alan Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.5'e göre, "bu ekte seri yargılama usulüne ilişkin açıkça düzenlenmemiş her konuda, Divan, Kurallar ve İşbu Ek'in ruhuna uygun hareket eder".

3.3.5.1. MTO Hızlandırılmış yargılama usulü kurallarının uygulama alanı

MTO Tahkim Kuralları EK VI'da yer alan Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları'nın uygulanabilmesi için, uyuşmazlık miktarının 2.000.000 ABD Doları ve altında bir miktarın

⁴²³Feris, J.R., (2017) "The 2017 ICC Rules of Arbitration and the New ICC Expedited Procedure Provisions A View from Inside the Institution", *ICC Dispute Resolution Bulletin*, I. 1, p.63 vd.

⁴²⁴ ICC Commission Reports, (2002) Note on Expedited ICC Arbitration Procedure, *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 13(1), 29 vd., http://library.iccwbo.org/content/dr/COMMISSION_REPORTS/CR_0019.htm?11=Articles&12=, E.T. 30.01.2019; Yeşilirmak, A., ICC, 153.

⁴²⁵ White&Case, (2015) School of International Arbitration, Quenn Mary University of London, International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration, <https://www.whitecase.com/publications/insight/2015-international-arbitration-survey-improvements-and-innovations>, E.T. 30.01.2019

⁴²⁶ Feris, J.R., 64; Marchisio, G., (2017). "Recent Solutions to Old Problems: A Look at the Expedited Procedure Under the Newly Revised ICC Rules of Arbitration", *ICC Dispute Resolution Bulletin*, I:1, p.76 vd; Yeşilirmak, A., ICC, 153-154.

⁴²⁷MTO Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları için bkz. https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/#article_expeditedprocedure1, E.T. 18.04.2019.

⁴²⁸Sun C.L., Weiyi, T., (2013). "Making Arbitration Effective: Expedited Procedures, Emergency Arbitrators and Interim Relief". *Contemporary Asia Arbitration Journal.*, 355; 2017 öncesi duruma ilişkin bilgi için bkz. Görkem Çakır, Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim, (Çevrimiçi) http://www.goksusafiisik.av.tr/Articleletter/2016_Winter/GSI_Articleletter_2016_Winter_Article6.pdf, E.T. 25.01.2019

⁴²⁹Yeşilirmak, A., ICC, 154,226.

⁴³⁰Hızlandırılmış Tahkim Usulü Kuralları m.1/1.

olması gerekmektedir (TK m.30/2, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.1/2). Ancak uyuşmazlık konusu bu miktarı aşsa bile, taraflar, hızlandırılmış tahkim usulü kurallarının uygulanmasını kararlaştırabilirler (TK m.30/2). MTO 2016 yılı verilerine göre, tahkime başvuru alan uyuşmazlıkların yaklaşık %16'sının 2 milyon ABD Dolarının altında bir miktarda olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu uyuşmazlıklar, hızlandırılmış tahkim usulü kuralları çerçevesinde çözülebilirler⁴³¹.

Bununla birlikte Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları aşağıdaki üç halde uygulanamayacaktır (TK m.30/3):

- 1) *Tahkim Sözleşmesi 1 Ocak 2017 tarihinden önce yapılmış ise, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları uygulanamaz. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kurallarının yürürlüğe girmesinden önce taraflar, Tahkim Kurallarının uygulanmasını kabul etmiş ise, hızlandırılmış usulün uygulanması taraflar arasındaki sözleşmeye aykırı olacaktır.*
- 2) *Yine taraflar Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kurallarının uygulanmayacağını kabul etmiş ise bu kurallar uygulanmayacaktır. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kurallarının uygulanması zorunlu değildir⁴³².*
- 3) *Divan, mevcut uyuşmazlığın özelliklerine göre Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kurallarının uygulanmasının uygun olmadığına karar verirse, bu kurallar uygulanmayacaktır. Divan, bu kararı re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine verebilir.*

Uyuşmazlığa, hızlandırılmış tahkim usulünün uygulanması talebi taraflardan gelebilir veya Divan re'sen hızlandırılmış tahkim usulünün uygulanmasına karar verebilir. TK'nın 5. maddesine göre, cevabın alınması veya cevap süresinin dolması üzerine Sekreterlik, yukarıda belirtilen istisnaları da (TK m.30/3) dikkate alarak uyuşmazlığa hızlandırılmış yargılama usulü kurallarının uygulanacağını taraflara bildirir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.1/3)⁴³³.

Divan, taraflardan birinin talebi üzerine veya re'sen, yargılama esnasında hakem kurulu ve taraflara danışarak Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kurallarının *artık davaya uygulanmayacağına* da karar verebilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.1/4). Bu durumda Divan, hakem kurulunu değiştirmeyecekse, mevcut hakem kurulu göreve devam eder.

---

⁴³¹Yeşilirmak, A., ICC, 154.

⁴³²Yeşilirmak, A., ICC, 155.

⁴³³Yeşilirmak, A., ICC, 155.

3.3.5.2. Hızlandırılmış tahkimde hakem kurulunun oluşturulması

Hızlandırılmış tahkim usulü, kural olarak, tek hakem tarafından yürütülecektir. Taraflar tahkim sözleşmesinde aksini kararlaştırmış olsa bile, Divan, tek hakem atayabilecektir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.2/1)⁴³⁴. Bu madde ile, TK m.12'den çok farklı bir hüküm getirilmiştir. Bu hükme göre, taraflar üç hakemden oluşan bir hakem kurulu tarafından uyuşmazlığa karar verilmesini sözleşmede kararlaştırmış olsa bile, Divan, tek hakem atayabilecektir⁴³⁵.

Hakem seçimi için Sekreterlik, taraflara makul bir süre verecektir. Bu süre içerisinde taraflar, tek hakem üzerinde anlaşamazlarsa, hakem ataması Divan tarafından yapılacaktır (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.2/2). Tarafların üzerinde anlaşıldığı tek hakem de, yine Divan'ın onayına sunulacaktır.

3.3.5.3. Hızlandırılmış tahkimde yargılama usulü

Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları'nda tahkim başvurusu ve cevap dilekçesi için özel bir düzenleme bulunmadığından, başvuru ve cevap dilekçesi TK'da belirtildiği şekilde verilecektir.

Bununla birlikte, hızlandırılmış tahkim yargılamasında görev belgesi hazırlanmaz (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/1).

TKm.4 gereğince tahkime başvurmak isteyen taraf, Hızlandırılmış Tahkim Talebi'ni Sekreterya'ya sunar. Tahkim talebinin Sekreterya tarafından alındığı tarih, tahkimin başlangıç tarihi sayılır⁴³⁶.

Tahkim talebinde, aşağıdaki bilgileri yer almalıdır:

- a) *Tarafların tam adı, sıfatı, adresleri ve diğer iletişim bilgileri;*
- b) *Tahkimde davacıyı temsil eden kişi(lerin) tam adı, adresi ve diğer iletişim bilgileri;*
- c) *Davadaki iddiaların ortaya çıkmasına sebep olan uyuşmazlığın mahiyet ve özelliklerinin tanımı ve butaleplerin dayandığı hususlar;*
- d) *Miktarı belirli olan taleplerin tutarları ile birlikte talep sonuçları ve mümkün olduğunca diğer taleplerin yaklaşık parasal değeri;*

⁴³⁴Emek, U., 33.

⁴³⁵Flores, M., (2019), Expedited Procedure under the 2017 ICC Rules: Does the ICC's Priority for Efficiency and Cost Effectiveness Come at the Expense of the Parties' Rights?, <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2019/01/13/expedited-procedure-under-the-2017-icc-rules-does-the-iccs-priority-for-efficiency-and-cost-effectiveness-come-at-the-expense-of-the-parties-rights/>, (Yazar, tahkim sözleşmesinde tarafların belirledikleri üç hakemin Divan tarafından tek hakeme indirilerek geçersiz kılınmasının eleştirildiğini, karşı görüşün ise tarafların ICC tahkimin uygulanacağını kararlaştırmaları nedeniyle bu hükümlerin de uygulanmasına rıza gösterdiklerini belirtmiştir) E.T. 05.03.2019.

⁴³⁶ MTO Tahkim Kuralları m.4/1 ve m.4/2.

- e) *Bütün ilgili sözleşmeler ve özellikle tahkim sözleşmesi (veya sözleşmeleri);*
- f) *Talebin birden fazla tahkim sözleşmesine dayanması durumunda, her bir talebin hangi tahkim sözleşmesine göre yapıldığının belirtilmesi;*
- g) *Hakemin seçilmesi ile ilgili her türlü gerekli bilgi ve görüş veya teklifler ve ilgili maddeler uyarınca hakemin atanması ve*
- h) *Tahkim yeri, uygulanacak hukuk ve tahkimin dili ile ilgili tüm hususlar ve görüşler veya teklifler*⁴³⁷.

Davacı, tahkim talebi ile birlikte yazışmalar ve eklerini, taraflardan her biri için birer nüsha, her bir hakem için bir nüsha ve bir nüsha da Sekreteryaya'ya verilecek sayıda Sekreteryaya'ya tevdi edecektir⁴³⁸.

Davacı, talebin yapıldığı tarihte yürürlükte olan tahkim masrafları ve ücretleri yatırır. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m. 4/2'ye göre, hakem kurulunun ücreti, EK III'de düzenlenen hızlandırılmış yargılama usulü için idari masraflar ve hakem ücret tarifesine göre belirlenir. Bununla birlikte, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları'nda hüküm bulunmadığından bilirkişi, tanık, keşif vb. yapılacak masraflara ve tahkim avansına ilişkin TKm.37 geçerli olacaktır. Bununla birlikte davacı, gereken sayıda dilekçe ve eki nüshayı sunmaz ve tahkim masraflarını yatırmaz ise, Sekreteryaya davacıya bunları tamamlaması için süre verebilir (TK m.4/4).

TKm.5 uyarınca davalı, tahkim talebini almasından itibaren otuz gününde, bir cevap dilekçesi sunacaktır. Cevap dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

- a) *Davalının tam adı, sıfatı, adresi ve diğer iletişim bilgileri;*
- b) *Tahkimde davalıyı temsil eden kişi(lerin) tam adı, adresi ve diğer iletişim bilgileri;*
- c) *Davaya sebep olan uyuşmazlığın mahiyet, özellikler ve dayanaklarına ilişkin beyanları;*
- d) *Talep sonuçlarına cevabı;*
- e) *Davacının teklifi doğrultusunda hakemin seçimi ile ilgili her türlü görüş veya teklifler ve ilgili maddeler uyarınca hakemlerin atanması; ve*
- f) *Tahkim yeri, uygulanacak hukuk ve tahkimin dili ile ilgili her türlü görüş veya öneriler.*

Hızlandırılmış tahkim usulü, yeni taleplere ilişkin farklı bir düzenleme getirmiştir. Görev belgesi, hızlandırılmış tahkim yargılama usulünde uygulanamayacağından, hakem kurulunun oluşumundan sonra yeni taleplere izin verilmeyecektir. Fakat hakem (veya hakem kurulu), yeni talebin niteliği, tahkim yargılamasının içinde bulunduğu safha, yeni talebin tahkim masraflarını ne ölçüde arttıracığı gibi hususları gözönüne alarak bu tür taleplere izin verebilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/2). Bu nedenle,

⁴³⁷MTO Tahkim Kuralları m.4/3.

⁴³⁸Yeşilirmak, A., ICC, 156; MTO Tahkim Kuralları m.4/4

tarafların hızlandırılmış tahkimusulünü uygulayacakları konusunda anlaşmaları veya talebin 2.000.000 ABD Doları altında kalması halinde, tarafların tahkim talebi ve talebe cevabı, imkan varsa oldukça geniş şekilde hazırlayıp delilleri eklemesi,iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı ile karşılaşmamaları için önemli olacaktır⁴³⁹.

Hızlandırılmış tahkimde hakem kurulunun, dava yönetim toplantısını dosyanın kendisine tevdi edildikten sonra on beş gün içinde yapması gerekmektedir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/3). Bu süre, standart tahkim yargılamasında TK m.24'de “en kısa süre” olarak belirlenmişken, hızlandırılmış tahkim usulünde on beş gün ile sınırlandırılmıştır. Ancak Divan, hakem kurulundan gelen gerekçeli talep üzerine veya kendiliğinden bahse konu süreyi uzatabilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/3).

Hızlandırılmış tahkimde hakem kurulu, uygun bulduğu usuli kuralları uygulama konusunda takdir yetkisine sahiptir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/4). Bunun anlamı, hakem kurulu hızlandırılmış yargılama usulünü uygularken, bu usulde düzenlenmemiş ve TK' da yer alan usuli kuralları uygulayabilecektir. Örneğin hakem, hukuki dinlenilme hakkına uygun şekilde hızlandırılmış yargılama usulünü uygular.

Bununla birlikte Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları'nda açık hüküm bulunmasa da, TK m.22/4'e göre hakem, bütün durumlarda, adil ve tarafsız bir şekildedavranmalı ve taraflara davasını sunmada yeterli olanağı vermelidir. Bu maddede tahkim yönetiminde, hakemin adil ve tarafsız olması kadar tarafların adil yargılanmasına imkan verecek şekilde hukuki dinlenilme ve silahların eşitliği ilkelerine riayet edilmesi gerektiğine atıf yapılmaktadır.

Usul kurallarına ilişkin belirtilmesi gereken bir başka önemli husus ise, yargılamanın gizliliği ve gizliliğin korunması için alınacak önlemlerdir. TK m.22/3'e göre; taraflardan birinin talebi üzerine hakem kurulu, yargılamanın gizliliğine ilişkin veya yargılama ile

---

⁴³⁹Flores, M, (2019), Expedited Procedure under the 2017 ICC Rules: Does the ICC's Priority for Efficiency and Cost Effectiveness Come at the Expense of the Parties' Rights?, <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2019/01/13/expedited-procedure-under-the-2017-icc-rules-does-the-iccs-priority-for-efficiency-and-cost-effectiveness-come-at-the-expense-of-the-parties-rights/>, (Bununla birlikte, ICC, anlaşmazlığın karmaşıklığı dikkate alınmaksızın, 2.000.000 ABD Doları'nı aşmayan bir uyuşmazlık içinde olan tüm uyuşmazlıklara hızlı bir prosedür uygular. Aslında bu, bir anlaşmazlığın değerinin ve karmaşıklığının her zaman doğrudan orantılı olduğunu varsayar. Her ne kadar birçok tahkimde bu söz konusu olsa da, her zaman doğru olmayacak ve anlaşmazlığın karmaşıklığının daha az miktarda anlaşmaya rağmen, anlaşmazlığın karmaşıklığının daha fazla inceleme ve daha kapsamlı bir prosedür gerektirdiği zaman kaygılar ortaya çıkabilir) E.T. 05.03.2019; Yeşilirmak, A., ICC, 156.

ilişkili diğer bütün konularda talimat verebilir ve ticari sırların ve gizli bilgilerin korunması amacıyla tedbirler alabilir.

Hakem kurulu, taraflara danıştıktan sonra, yargılamayı hızlandırmak için, tarafların birbirlerinden belge talebinde bulunmasına izin verilmemesine karar verebilir veya taraf dilekçeleri ve yazılı (olaylara ilişkin tanık ve uzman) beyanların sayısı, genişliği ve kapsamını sınırlandırabilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/4)⁴⁴⁰. Bu madde, hızlandırılmış tahkim yargılamasının tamamen usul ekonomisi kuralları doğrultusunda devam etmesini öngörmektedir. Bu hüküm, hakemin aksini kararlaştırdığı durumlar haricinde, tarafların replik ve düplik dilekçesi vermesini önleyen ve taraf dilekçelerinin sayısını sınırlayarak, yeni tanık veya delil listesi sunulmasıyla yargılamanın karmaşık hale getirilmesini engelleyen bir hükümdür.

Hızlandırılmış tahkimin getirilmesinin amacı, yargılamada masraf ve zamandan tasarruf etmek, diğer bir deyişle, usul ekonomisini sağlamaktır. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/2 ve m.3/5 arasındaki hükümler, usul ekonomisini sağlamaya yönelik maddelerdir. Bununla birlikte, hakem, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/4'de belirtilen hususlar haricinde, bu madde ve TK m. 22/1 hükmü gereğince; uyuşmazlığın miktarını ve karmaşık oluşunu dikkate alarak tahkim yargılamasını hızlı ve daha ucuz bir şekilde yürütmek için, her türlü çabayı gösterir.

Hakem Kurulu, taraflara danıştıktan sonra, duruşma ve tanıkların dinlenilmesi aşamaları yapılmaksızın, yargılamanın sadece dosya üzerinden yapılmasına karar verebilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/5). Duruşma yapılacaksa, hakem kurulu duruşmayı video-konferans⁴⁴¹, telefon veya benzer iletişim yöntemleri kullanmak suretiyle yapabilir.

3.3.5.4. Karar

Hakem kurulu, hızlandırılmış tahkim usulüne göre devam ettirdiği yargılamada, dava yönetim kurulu toplantısından sonra altı ay içinde karar vermelidir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.4/1). Bu maddede, TK m. 31/1'de yer alan altı aylık süre korunmuştur. Ancak hızlandırılmış tahkimde altı aylık süre, dava yönetim kurulu toplantısından sonra başlayacaktır. Divan, bu süreyi TK m.31/2 uyarınca uzatabilir. Hızlandırılmış tahkim usulünün uygulandığı davalarda hızlı yargılama önemli olduğu için,

---

⁴⁴⁰Yeşilirmak, A., ICC, 156.

⁴⁴¹Schafer, E., 35 vd.

Divan, bu süreye uyulmasını sağlamaya gayret edecektir. Bu durumda bir aylık ek süreler vermesi uygun görünmektedir⁴⁴².

Yargılamanın sona ermesi ve karar taslağının Divan'a sunulmasına ilişkin TK m.27, hızlandırılmış tahkimin niteliğine uygun olduğu ölçüde uygulanacaktır. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.4'te bu konuya ilişkin açık bir düzenleme yoktur. Hakem tarafından izin verildiği takdirde tarafların son dilekçelerini sunmalarından sonra veya duruşma yapılmışsa (altı aylık süre de gözetilerek) mümkün olan en kısa sürede hakem kurulu, yargılamanın sona erdiğini ve karar taslağının TK m.33 uyarınca Divan'a sunulacağı yaklaşık tarihi, taraflar ve Sekreteryaya bildirir⁴⁴³.

Yargılama sona erdikten sonra, hakem kurulunca talep edilmediği veya izin verilmediği sürece, karar verilmesi gereken konularla ilgili hiçbir sunum yapılamaz, iddia ileri sürülemez veya delil ibraz edilemez⁴⁴⁴.

3.3.6. Hızlandırılmış Tahkimde Uygulanabilecek Diğer MTO Tahkim Kuralları

3.3.6.1. Hakem kurulunun onaylanması

Taraflarca önerilen hakem veya hakemlerin, MTO TK m.13/1 uyarınca Divan tarafından onaylanması gerekmektedir⁴⁴⁵. Divan, "*hakemlerin onay veya tayinini yaparken, önerilen hakemin milliyetini, yerleşik olduğu yeri, tarafların veya diğer hakemlerin vatandaşı olduğu ülkeyle olan diğer ilişkilerini ve önerilen hakemin bu tahkimi Kurallar'a uygun olarak yürütebilmesi için zaman açısından uygunluğunu ve yeterliliğini dikkate alır*"(m.13/1)⁴⁴⁶. Divan, hakemin uyuşmazlığı ele almak için zaman bakımından uygun olmaması⁴⁴⁷, tarafsız veya bağımsız olmaması⁴⁴⁸, davanın görülmesi için aranan niteliklere sahip olmaması durumlarında, hakem seçimini onaylamayacaktır. Hakemlerin Genel Sekreter tarafından m.13/2 madde uyarınca onaylanması halinde de, m.13/1'deki kural geçerlidir.

Hakemler tarafından sunulan yazılı beyanda, tarafsızlık veya bağımsızlıkla ilgili kayıt bulunmuyorsa veya bu kayıt bulunmakla birlikte buna bir itiraz olmamış ise, Genel Sekreter, tarafların uzlaşma veya anlaşmalarına uygun olarak sundukları kişileri, hakem

⁴⁴²Yeşilirmak, A., ICC,157.

⁴⁴³MTO Tahkim Kuralları m.27/1; Emek, U., 34-35.

⁴⁴⁴MTO Tahkim Kuralları m.27/2.

⁴⁴⁵Grierson, J., van Hooft, A., 134.

⁴⁴⁶Yeşilirmak, A., ICC, 69.

⁴⁴⁷Darwazeh, N., Rigauadeau, B., (2011). "Clues to Construing the New French Arbitration Law", *Journal of International Arbitration*, 286.

⁴⁴⁸Fry, J., Greenberg, S., Mazza, F., parag.55-57.

olarak onaylayabilir. Bu onay, Divan'a sunulur. Genel Sekreter, belirlenen hakemin onaylanmaması düşüncesindeyse, bu durumu Divan'a bildirir⁴⁴⁹.

Hakem kurulunun atanmasına ilişkin olarak Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.2/1 ve m.2/2'de özel düzenleme bulunmaktadır.

3.3.6.2. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı

Tahkimin kalitesi, hakem veya hakem kurulunun kalitesi ile ölçülmektedir⁴⁵⁰. Tahkim yargılamasında, hakemlerin objektifliği, tarafsızlığı ve bağımsızlığı teminedilmiştir⁴⁵¹. MTO TK'ya göre hakemler, tarafsız ve tahkimin taraflarından bağımsız olmalı ve yargılama süresince bu şekilde kalmalıdır⁴⁵².

Hakem adayı, taraflarca belirlenmesi veya Divan tarafından onaylanmasından önce; kabul, uygunluk, tarafsızlık ve bağımsızlık beyanı imzalar. Hakem adayı, tarafların gözündekendisinin bağımsızlığını etkileyebilecek nitelikte olan olay ve durumlar ile kendisinin tarafsızlığı ile ilgili makul şüphe doğurabilecek her türlü durumu yazılı olarak Sekretarya'ya bildirir. Sekretarya, bu bilgileri taraflara yazılı olarak bildirir ve görüşlerini açıklamak üzere bir süre tayin eder⁴⁵³.

Ayrıca bir hakem, tahkim yargılaması sırasında da ortaya çıkan ve kendisinin tarafsızlığı ve bağımsızlığı ile ilgili makul şüphe doğurabilecek her türlü olay ve durumu derhal Sekretarya ve taraflara yazılı olarak bildirir⁴⁵⁴. Hakemin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile bunlara ilişkin makul şüphe doğuracak olayların ne olduğu hakkında TK'da bir hüküm yoktur. Hakem bu noktada, IBA'nın Milletlerarası Tahkimde Çıkar Çatışmasına İlişkin Kurallarından⁴⁵⁵ yararlanabilir⁴⁵⁶.

⁴⁴⁹Yeşilirmak, A., ICC, 69; MTO Tahkim Kuralları m.13/2.

⁴⁵⁰ Derains, Y., Levy, L., (2011). "Is Arbitration As Good As The Arbitrator? Status, Powers and Role of Arbitrator", *ICC Dossier*, Paris, C.III, <http://store.iccwbo.org/content/uploaded/pdf/ICC-Is%20Arbitration-only-As-Good-as-the-Arbitrator-Status-Powers-and-Role-of-the-Arbitrator.pdf>, E.T. 30.01.2019

⁴⁵¹MTO Tahkim Kuralları m.11/1, 11/2, m.13/1 ve 13/2.

⁴⁵² Pekcanitez, H., Yeşilirmak, A., (2017) Tahkim, *Medeni Usul Hukuku*, (editörler: Hakan Pekcanitez, Muhammet Özekes/Mine Akkan/ Hülya Taş Korkmaz), Oniki Levha yayınları, İstanbul, s. 2691; Tosun, Ö., (2013). "Hakimlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı", *MİHDER*, 2013/2, S.2, 230; Lew, J. D. M., Mistelis, L.A., Kröll, S.M., 255 vd; MTO Tahkim Kuralları m.11/1.

⁴⁵³MTO Tahkim Kuralları m.11/2.

⁴⁵⁴MTO Tahkim Kuralları m.11/3.

⁴⁵⁵Greenberg, S., Feris, J.R., (2009). "Appendix: References to the IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration when Deciding on Arbitrator Independence in ICC Cases", *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 20 (2), 23; IBA Çıkar Çatışması Kuralları için bkz. www.ibanet.org. E.T. 30.01.2019.

⁴⁵⁶ Grierson, J., van Hooff, A., 133; Yeşilirmak, A., ICC, 63.

Divan'ın hakemlerin tayin, tasdik, red ve değiştirilmeleriyle ilgili kararları kesindir ve bu kararlara gerekçe oluşturan hususlar açıklanmaz⁴⁵⁷. Hakemler, görev almayı kabul etmekle, TK uyarınca sorumluluklarını yerine getirmeyi taahhüt ederler.

3.3.6.3. Hakemlerin reddi ve değiştirilmesi

Hakemin reddi talebi, reddin dayanağı olan hakemin bağımsız veya tarafsız olmadığı iddiası veya başka nedenleri açıklayan⁴⁵⁸ yazılı bir beyan ile Sekreteryaya'ya yapılır⁴⁵⁹.

Taraflar, hakemin atanması veya onaylanması bildiriminden kendilerine tebliğinden sonra otuz gün içinde veya ret talebine dayanak durum ve olayları yukarıda yer alan tebliğ tarihinden sonra öğrenmişse, öğrenmelerinden sonra otuz gün içinde ret taleplerini ileri sürmelidir⁴⁶⁰. Buradaki sorun, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/2'ye göre, kural olarak, hakem kurulu oluştuktan sonra tarafların yeni taleplerde bulunmasına izin verilmemesidir. Diğer bir deyişle, hakem atandıktan veya onaylandıktan sonra taraflar hakemin reddini ve değiştirilmesini talep edemeyecek midir? Buradaki talepten anlaşılması gereken, tarafların, ileri sürdükleri yeni taraf eklenmesi gibi davayı karmaşık ve daha masraflı hale getirecek taleplerdir⁴⁶¹. Hakemin reddi talebi, tahkim makamı ve tahkim yargılamasının güvenilirliği sorunu oluşturacağından ve tahkim sonucu verilecek kararın adil olması etkileyeceğinden, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/2'de bahsedilen yeni taleplerden biri sayılmayacaktır.

Sekreteryaya, reddi talep edilen hakemin, tarafların ve diğer hakem kurulu üyelerinin uygun bir süre içinde görüşlerini yazılı şekilde bildirmesine imkân tanır. Bu makul sürenin verilmesinden sonra Divan, ret istemini usulden ve gerekmesi halinde esastan inceleyip karar verir⁴⁶². Hakeme dair sunulan görüşler, taraflara ve hakemlere iletilir. Ret kararları, Divan tarafından yayınlanmadığından, bu konuda MTO eski genel sekreterlerinin bilimsel çalışmaları yol gösterici olmaktadır⁴⁶³. Hakemin taraflardan birisi ile avukatlık ilişkisinin

⁴⁵⁷MTO Tahkim Kuralları m.11/4.

⁴⁵⁸ Carlevaris, A., Digon, R., (2016). "Arbitrator Challenges under the ICC Rules and Practice", *ICC Dispute Resolution Bulletin*, I.1, p.23 vd.

⁴⁵⁹MTO Tahkim Kuralları m.14/1.

⁴⁶⁰MTO Tahkim Kuralları m.14/2.

⁴⁶¹Feris, J.R., 68.

⁴⁶²MTO Tahkim Kuralları m.14/3.

⁴⁶³Whitesell, A.M., (2007.)" Independence in ICC Arbitration: ICC Court Practice Concerning the Appointment, Confirmation, Challenge and Replacement of Arbitrators", *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, Special Supplement, 26.

olması veya hakemin uyuşmazlık konusu ile ilgili başka bir davada hakemlik yapmış olması bu durumlara örnek gösterilebilir⁴⁶⁴.

Bir hakemin istifasının Divan tarafından kabulü⁴⁶⁵, vefat etmesi, Divan'ın hakemin reddi talebini kabulü veya tüm tarafların talebinin Divan tarafından kabulü hallerinde hakem değiştirilir⁴⁶⁶. Bununla birlikte, “*Divan bir hakemin, Kurallar uyarınca veya belirtilen süreler içinde hukuken veya fiilen hakemlik görevlerini Kurallar uyarınca veya belirlenen süreler içinde yerine getirmesinin engellendiğine veya bu görevlerini yerine getirmediğine karar verirse, bu hakemi kendiliğinden değiştirebilir*”⁴⁶⁷.

3.3.6.4. Tahkim yeri ve tahkim dili

Tahkim yerine ilişkin sorun, taraflar tahkim yerini kararlaştırmadığı takdirde ortaya çıkmaktadır. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları'nda tahkim yeri ve tahkim diline ilişkin açık bir hüküm yoktur. Taraflarca kararlaştırılmamışsa, tahkim yerini Divan belirleyecektir⁴⁶⁸. Bazı karmaşık dosyalarda veya taraflar, tanık ve bilirkişilerin ağırlıklı olarak bir yerde buldukları durumlarda, taraflar aksini kararlaştırmamış isehakem kurulu, tarafların görüşünü aldıktan sonra, duruşmaları veya toplantıları uygun gördüğü bir yerde yapabilir⁴⁶⁹.

Taraflarca kararlaştırılmamışsa hakem kurulu, tahkimin dilini, esas sözleşmenin dilini de içine alacak şekilde, tüm durumları dikkate alarak belirler⁴⁷⁰.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/1'e göre, hızlandırılmış tahkimde görev belgesi düzenlenmeyecektir.

3.3.6.5. Uyuşmazlığın esasına uygulanacak maddi hukuk

Uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk, taraflar arasındaki sözleşmede yer alan hak ve borçların geçerli olup olmadığının ve sınırlarını tespit eder⁴⁷¹. Taraflar, hakemlerin

⁴⁶⁴Yeşilirmak, A., ICC, 71-72.

⁴⁶⁵ Fry, J., Greenberg, S., Mazza, F., parag.102-104.

⁴⁶⁶MTO Tahkim Kuralları m.15/1

⁴⁶⁷MTO Tahkim Kuralları m.15/2.

⁴⁶⁸MTO Tahkim Kuralları m.18/1.

⁴⁶⁹MTO Tahkim Kuralları m.18/2.

⁴⁷⁰ Castineira, E., Petsche, M., (2006). “The Language of Arbitration: Reflections on the Selection of Arbitrators and Procedural Efficiency”, *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 17(1), 33; MTO Tahkim Kuralları m.20.

⁴⁷¹ Grierson, J., van Hooft, A., 36.

uyuşmazlığın esasına uygulayacakları hukuku tayin etmekte serbestirler. Bu konuda bir anlaşma bulunmamtaysa, hakem kurulunca uygun görülen hukuku ygulanır⁴⁷².

Hakem kurulu, öncelikle taraflar arasındaki esas sözleşme maddelerini uygular ve bulunması halinde ticari örf ve adetleri dikkate alır⁴⁷³.

Sadece tarafların yetki vermesi halinde, hakem kurulu, dostane aracı yetkisini elinde bulunduracak veya hakkaniyet ve nesafet kurallarına göre karar verebilecektir⁴⁷⁴.

3.3.6.6. Delillerin sunulması

Hakem kurulu, taraflara danıştıktan sonra, yargılamayı hızlandırmak için, tarafların birbirinden belge talebinde bulunmamasına karar verebilir veya taraf dilekçeleri ve yazılı beyanların (olaylara ilişkin tanık ve uzman beyanlarının) sayısı, genişliği ve kapsamını sınırlandırabilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/4).

Hakem Kurulu, taraflara danıştıktan sonra, yargılamanın duruşma ve tanıkların dinlenilmesi aşamaları yapılmaksızın sadece dosya üzerinden yapılmasına karar verebilir. Duruşma yapılacaksa, hakem kurulu duruşmayı video-konferans⁴⁷⁵, telefon veya benzer iletişim yöntemleri kullanmak suretiyle yapabilir (Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/5).

Bu maddeler, hızlandırılmış tahkim usulünün yapısına ve ruhuna uygun şekilde, tarafların tahkim talebi ve cevap dilekçesinden sonra, dilekçeler ile yeni belge talebi, dosyaya tanık veya uzman görüşü olarak yazılı beyan girmesi ve yargılamanın karmaşık hale gelmesini önlemeyi amaçlamıştır.

Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları m.3/5'te, tarafların olumsuz görüşü olmadığı müddetçe duruşma ve tanık sorgusu yapılmamasını ve yargılamanın bu şekilde dosya üzerinden yapılmasını amaçlamaktadır. Bu madde, duruşma yapılacak ise, duruşma ve tanık dinlemenin video konferans gibi modern araçlarla yapılmasına ve taraflar ile tanıkları duruşmaya davet etme külfeti olmaksızın gerçekleştirilmesine yöneliktir.

---

⁴⁷² Yeşilirmak, A., ICC, 29; MTO Tahkim Kuralları m.21/1.

⁴⁷³MTO Tahkim Kuralları m.21/2.

⁴⁷⁴MTO Tahkim Kuralları m.21/3.

⁴⁷⁵Schafer, E., 35 vd.

Bu nedenle TK m.25/1-4'ün uygulanma imkânının kalmadığı kanaatindeyiz. Ancak hakem kurulu, yargılamanın her safhasında taraflardan ek delil sunmasını elbette isteyebilecektir (TK m.25/5)⁴⁷⁶.

3.3.6.7. Geçici hukuki koruma tedbirleri

MTO tahkim yargılamasında geçici hukuki koruma tedbirleri, 1923 yılında kabul edilen ilk MTO TK' da bile yer almaktadır⁴⁷⁷. Türk hukukunda da geçici hukuki koruma tedbiri verme yetkisi, hakem kuruluna tanınmıştır (MTK m.6; HMK m.414)⁴⁷⁸. Hakem kurulu, dosyakendisine havale edildikten sonra geçici koruma kararı verebilir⁴⁷⁹. Taraflar aksini kararlaştırmamışsa, taraflardan birinin talebiyle, hakem kurulu, gerekli gördüğü koruyucu veya geçici tedbir kararını verebilir. Hakem kurulu, tedbir kararı verilmesini, talepte bulunan tarafın teminat yatırması şartına bağlayabilir. Tedbir kararı, hakem kurulu tarafından, gerekçesi belirtilerek bir talimat veya bir nihai karar şeklinde verilebilir⁴⁸⁰.

Ancak MTO TK'da geçici hukuki koruma tedbiri verilmesi için hangi şartların aranacağı belirtilmemiştir. Bu şartların belirlenmesine ilişkin UNCITRAL Model Kanunu m.17'de yer alan şartlardan yararlanılabileceği belirtilmiştir⁴⁸¹.

Taraflar, tahkim talebinin hakem kuruluna tevdi edilmesinden önce veya sonra, koruyucu veya geçici tedbir kararı almak amacıyla yetkili *mahkemeye* başvuruda bulunabilirler. Taraflardan birinin tedbir kararı için mahkemeye başvurması, tahkim anlaşmasının ihlali veya anlaşmadan feragat değildir. Bu başvuru, hakem kuruluna ait olan yetkileri etkilemez. Mahkemeye başvuru ve mahkeme tarafından verilen kararlar, acilen Sekretarya'ya bildirilmelidir. Sekretarya, bu durumu hakem kuruluna bildirir⁴⁸². Benzer hüküm ISTAC TK'da da bulunmaktadır.

⁴⁷⁶Yeşilirmak, A., ICC, 101, Bacanlı, M.R., 97 vd; Hacıbekiroğlu, E., 110 vd.

⁴⁷⁷ Beechey, J., (2008). "How to Control the Impact of Time Running Between the Occurrence of the Damage and Its Full Compensation: Compensatory and Alternative Remedies in Interim Relief Proceedings", in *Dossier of the ICC Institute of World Business Law: Interest Auxiliary and Alternative Remedies in International Arbitration*, 91 vd.; Yeşilirmak, A., (2000). "Interim and Conservatory Measures in ICC Arbitral Practice", *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 11(1), s.23 vd.; Yeşilirmak, A., ICC, 145-146;

⁴⁷⁸ Yeşilirmak, A., ICC, 146.

⁴⁷⁹MTO Tahkim Kuralları m.28/1.

⁴⁸⁰MTO Tahkim Kuralları m.28/1.

⁴⁸¹Pekcanitez, H., Yeşilirmak, A., s.2716; Yeşilirmak, Ali., Provisional measures, 170 vd.; Ayrıca bkz. UNCITRAL Tahkim Kuralları m.26, <http://ikonion.net/attachments/article/30/UNCITRAL%20TAHKIM%20KURALLARI%202010%20REV%20C4%20ZELER%20C4%20BOLE.pdf>, E.T. 31.01.2019.

⁴⁸²MTO Tahkim Kuralları m.28/1.

3.3.6.8. Acil durum hakemi

Geçici hukuki koruma tedbirlerinden biri olan acil durum hakemi, MTO tarafından önceleri ön hakem usulü şeklinde düzenlenmiştir⁴⁸³. Ancak bu kurumun, 2012 yılında kabul edilen acil durum hakeminin uygulamada bir farkı bulunmamaktadır.

Acil durum hakemi atanabilmesi için taraflar, aralarındaki sözleşmede bundan feragat etmemiş olmalıdır⁴⁸⁴. Hakem kurulunun oluşmasını bekleyemeyecek kadar acil şekilde koruyucu veya geçici tedbir kararlarına ihtiyaç duyan bir taraf, TK Ek V'te belirtilen Acil Durum Hakemi Kuralları gereğince, bu tür tedbirlerin alınması için talepte bulunabilir. Bu talep, talebi yapan tarafın Tahkim Talebi'ni sunup sunmadığına bakılmaksızın, talebin TK m.16 uyarınca hakem kuruluna tevdi edilmesinden önce Sekretarya tarafından teslim alınması halinde kabul edilir⁴⁸⁵.

Acil durum hakeminin kararları, karardan daha çok talimat şeklindedir. Taraflar, acil durum hakeminin talimatlarına uyacaklarını taahhüt ederler⁴⁸⁶.

Acil durum hakeminin herhangi bir talimatı, uyuşmazlığa bakacak hakem kurulunu bağlamaz. Acil durum hakeminin talimatları ve bu talimatlarla yaptığı düzenlemeler hakem kurulu tarafından değiştirilebilir, sonlandırılabilir veya iptal edilebilir⁴⁸⁷. Tarafların acil durum hakemine yaptığı başvuruya ilişkin sonra yargı merciine başvuruları, tahkim başvurusunu etkilemeyecektir⁴⁸⁸. Acil durum hakeminin atanması ve reddi⁴⁸⁹, başvuruda yer alacak belgeler⁴⁹⁰, acil durum hakem yargılaması⁴⁹¹, kararların şekli ve icra edilmesi⁴⁹² ve acil durum hakemliğine ilişkin masraflara⁴⁹³ ilişkin hükümler, Acil Durum Hakemi Kurallarında düzenlenmiştir.

3.3.6.9. Sonuç

Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları, küçük uyuşmazlıklar için MTO tahkiminde ihtiyaç duyulan zaman ve masraftan tasarruf sağlayacaktır. Zira MTO tahkiminde

---

⁴⁸³Bühler, M., (2011). "ICC Pre-Arbitral Referee and Emergency Arbitrator Proceedings Compared, Special Supplement 2011: Interim, Conservatory and Emergency Measures in ICC Arbitration", *ICC International Arbitration Bulletin*, Vol. 22, p.93; Yeşilirmak, A., ICC, 133.

⁴⁸⁴MTO Tahkim Kuralları m.28/1.

⁴⁸⁵MTO Tahkim Kuralları m.29/1

⁴⁸⁶MTO Tahkim Kuralları m.29/2

⁴⁸⁷MTO Tahkim Kuralları m.29/3.

⁴⁸⁸MTO Tahkim Kuralları m.29/4

⁴⁸⁹Acil Durum Hakemi Kuralları m.2 ve m.3

⁴⁹⁰Acil Durum Hakemi Kuralları m.3

⁴⁹¹Acil Durum Hakemi Kuralları m.4 ve m.5.

⁴⁹²Acil Durum Hakemi Kuralları m.6.

⁴⁹³Acil Durum Hakemi Kuralları m.7.

1.000.000 ABD Dolarına kadar olan uyuşmazlıklarda hakem ücreti, yargılama gideri ve vekalet ücreti, uyuşmazlık miktarını geçebilmektedir. Hızlandırılmış Yargılama Usulü Kuralları ile tarafların iradesinin bulunması ile umulan tasarruf sağlanabilecektir. 2016 yılı istatistiklerine göre, miktar olarak hızlandırılmış yargılama usulüne tabi olabilecek uyuşmazlık sayısı, toplam uyuşmazlık sayısının %16'sı oranındadır. MTO tahkiminde 2.000.000 ABD Doları altındaki bu uyuşmazlıklar, hızlandırılmış usulde görülebilecektir.

3.4. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nde (WIPO) Hızlandırılmış Tahkim Usulü

3.4.1. WIPO Tahkiminin Organları

1 Ekim 2002 tarihinde yürürlüğe giren Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (*WIPO-World Intellectual Property Organisation*) Tahkim Tüzüğüne göre, WIPO Tahkim Kurallarının⁴⁹⁴ uyuşmazlık çözümünde uygulanabilmesi için, tarafların WIPO tahkim kurallarının uygulanması konusunda mutlaksurette anlaşmış olmaları gerekmektedir⁴⁹⁵. WIPO'da uyuşmazlıkların çözümü, üç organ aracılığıyla yürütülmektedir⁴⁹⁶. Bu organlar; Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi, Tahkim ve Arabuluculuk Konseyi ve Tahkim Danışma Komisyonu'dur.

3.4.1.1. Tahkim ve arabuluculuk merkezi

Fikri mülkiyet uyuşmazlıklarının tahkim yolu ile çözülebilmesi için WIPO Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi, 1994 yılında Cenevre'de kurulmuştur⁴⁹⁷. Merkez; patent ihlalleri, patent lisansları, bilgi teknolojileri, telif hakkı, araştırma ve geliştirme, ticari marka, sanat, yayın ve ortak girişim gibi konularındaki anlaşmalardan doğan uyuşmazlıkların tahkim ve arabuluculuk yöntemleriyle çözümlenmesi sürecini yönetmektedir⁴⁹⁸. Merkez, uyuşmazlıkların çözümünde başvurulmak üzere, Tahkim Kuralları, Arabuluculuk Kuralları ve Hızlandırılmış Tahkim Kuralları olmak üzere üç farklı düzenleme getirmiştir⁴⁹⁹.

⁴⁹⁴WIPO Tahkim Kuralları için bkz. <https://www.wipo.int/amc/en/arbitration/rules/>, E.T. 18.04.2019.

⁴⁹⁵ Şanlı, C., Esen, E., Ataman Fıganmeşe, A., 558; Bıyıklı, M., 24.

⁴⁹⁶Seymenoğlu, M. D., (2003). *İnternet Alan İsimleri Sistemi ve WIPO Tahkim Prosedürü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 95.

⁴⁹⁷Boban, J. M., (2012) *International Arbitration and Technology Transfer Disputes*, Thesis of Master, Faculty of Law, University of Toronto, Toronto, 32; Aflaki, N., (2004) *Cooperation Between World Intellectual Property Organisation and the World Trade Organisation In the Field of Assistance to Developing Countries*, Master Thesis, Faculty of University of Lund, 54.

⁴⁹⁸De Castro, I., Chalkias, P., (2012), "Mediation and Arbitration of Intellectual Property and Technology Disputes", *Singapore Academy of Law Journal*, 1059-1061.

⁴⁹⁹Bıyıklı, M. s.25; Blessing, M., (1999). *Introduction to Arbitration – Swiss and International Perspectives (Arbitration)*, Basel, Helbing & Lichtenhahn Verlag AG, 295.

3.4.1.2. Tahkim ve arabuluculuk konseyi

Tahkim ve Arabuluculuk Konseyinin ana görevi, WIPO uyuşmazlık çözüm yöntemlerine dair planlama ve uygulanacak politikaların tespitinde, Merkez'e önerilerde bulunmaktır⁵⁰⁰. Konseyde görev yapan çeşitli üye ülkelerden altı kişi, kamu sektörü ile özel sektörden olup, bu kişiler birlikte görev yapmaktadır⁵⁰¹. Konsey, hakemlik yapabilecek uzman kişilerin tespit ve denetimi ile WIPO Tahkim Kuralları, WIPO Hızlandırılmış Tahkim Kuralları ve WIPO Arabuluculuk Kurallarının güncellenebilmesi için birtakım araştırma ve çalışmalarda bulunmaktadır⁵⁰².

3.4.2. Hızlandırılmış Tahkim Usulü

WIPO Tahkim Kuralları 80 maddeden oluşmaktayken, Hızlandırılmış Tahkim Kuralları⁵⁰³, 73 maddeden oluşmakta ve büyük ölçüde TK ile örtüşmektedir.

Hızlandırılmış tahkim usulü kuralları düzenlenirken, az masraflı ve hızlı bir uyuşmazlık çözüm yolu getirilmesi amaçlanmıştır. Genel olarak TK'nın özü ile çelişmeksizin, uygulamadaki birtakım sorunlar ve tarafların ihtiyaçları gözetilerek ve TK' da yapılan ufak değişikliklerle oluşan hızlandırılmış kurallar, az maliyetle hızlı karar almayı sağlayacaktır⁵⁰⁴. HTK hazırlanırken SCC'nin HTK'dan esinlenilmiştir⁵⁰⁵.

Hızlandırılmış usulün temel özelliği; uyuşmazlığın çözümüne her zaman tek hakemin atanması ve tahkim sürecinin başlangıcından bitimine kadar olan sürecin kısaltılmasıdır⁵⁰⁶. WIPO tahkim usulüne alternatif olan hızlandırılmış tahkimin belirgin özellikleri; sürekli tek hakemin görev yapması, tahkim talebi ile dava dilekçesi ve tahkime cevap ile savunma beyanının birlikte alınması, karar sürecinin kısaltılması, duruşma açılmaması, duruşma açılacak ise duruşmaların en fazla üç gün sürmesi şeklinde ifade edilebilir⁵⁰⁷.

⁵⁰⁰Seymenoğlu, M.D., 96; Bıyıklı, M., 30.

⁵⁰¹Baytan Karakuzu, D., (2005) **Fikir Mülkiyeti Hukuku (Kavramlar)**, Beta Basım, İstanbul, 285.

⁵⁰²Gülşen, Ö., (2009). *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Bünyesinde Tahkim*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 19.

⁵⁰³ WIPO Hızlandırılmış Tahkim Kuralları için bkz. <https://www.wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/>, E.T. 18.04.2019.

⁵⁰⁴Zenginkuzucu, D. M., (2013). *Uluslararası Ticaret ve Yatırım Uyuşmazlıklarının Dostane Çözümüne İlişkin Temel Metinler*, Legal Yayınları, İstanbul, 166.

⁵⁰⁵Bagner, H., (1997). "Expedited Arbitration Rules: Stockholm and WIPO", *Arbitration International*, 13(2), 193-198.

⁵⁰⁶Paulsson, J., (1995). The WIPO Expedited Arbitration Rules: Fast Track Arbitration, *Conference On Rules For Institutional Arbitration and Mediation*, Geneva 1995, World Intellectual Property Organization, 113-116; Bıyıklı, M., 34-35.

⁵⁰⁷Gurry, F., (1999). "The Dispute Resolution Services of The World Intellectual Property Organization", *Journal of International Economic Law (Resolution)*, 385-398.

WIPO Hızlandırılmış Tahkim Kuralları'nın 9'unda, talep sahibi tarafından tahkim talebine eklenmesi gereken bilgi ve belgelerin sayısı ve kapsamı normal tahkim talebine göre azaltılmıştır. Hızlandırılmış tahkim talebine, uyuşmazlığın WIPO Hızlandırılmış Tahkim Kuralları bünyesindeki tahkim yargılamasına göre çözülmesine ilişkin bir istem; tarafların ve talep sahibinin temsilcisinin isimleri, adresleri, telefonları, teleksleri, faksları, e-postaları ve diğer iletişim bilgileri ve tahkim anlaşması ile varsa uygulanacak hukukun seçimine dair anlaşmanın bir örneği eklenmelidir.

Hızlandırılmış Kurallar'da tahkim talebinde bulunması gerekli belgelerin azaltılması; tahkim yargılamasının hızlı ve çözüm odaklı bir yaklaşımla ele alınması ve bürokrasinin en asgari düzeye indirilmesi isteğinden kaynaklanmaktadır⁵⁰⁸.

TK'nın tersine Hızlandırılmış Kuralların 10, tahkim talebi ile birlikte dava dilekçesinin de sunulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu maddeye göre, dava dilekçesi, m.35'de maddede belirtilen şartları taşımaları ve dava dilekçesinde talebi destekleyen olgular ve hukuki iddialar da yer almalıdır.

Hızlandırılmış Kurallar'da, tahkim talebine cevap süresi kısaltılarak, yirmi gün olarak belirlenmiştir (m.11). Ayrıca, davalının tahkime cevap ile cevap dilekçesini birlikte sunması gerekmektedir (m.12).

Hızlandırılmış Kurallar'da, hakem kurulunun taraflarca atanan tek hakemden oluşması hükmü yer aldığından (m.14/a), TK'da olduğu gibi tarafların tahkim talebi ve tahkim talebine cevapta olduğu gibi belirtilen sürelerde kendi hakemlerini atamaları söz konusu değildir⁵⁰⁹.

3.4.2.1. Tahkimin süresi

Tahkim süresi, tahkiminin başlangıcından hükmün verilmesine kadar geçen süreyi kapsamaktadır⁵¹⁰. Hızlandırılmış Kurallar m.58'e göre tahkim yargılamasının, hangisi daha geç gerçekleşmişse, davaya cevap dilekçesinin Merkez'e sunulduğu veya hakem heyetinin oluştuğu tarihten itibaren üç ay içinde görülerek yargılamanın bittiğinin ilan edilmesi ve anılan ilandan sonraki bir ay içinde de nihai kararın verilmesi gerekmektedir⁵¹¹. TK'da ise

---

⁵⁰⁸Bıyıklı, M., 41-42.

⁵⁰⁹Bıyıklı, M., 43.

⁵¹⁰Gurry, F., (1995). The Commencement of Arbitral Proceedings, (Arbitral Proceedings), *Conference On Rules For Institutional Arbitration and Mediation*, Geneva, World Intellectual Property Organization, 16.

⁵¹¹Bıyıklı, M., 45 .

(m.65) yargılama süresi dokuz ay olarak düzenlenmiş ve nihai kararın bu süreden itibaren bir ay içinde verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Hızlandırılmış Kurallar'da (m.7) tahkimin başlama tarihi, tahkim talebinin davadilekçesi ile birlikte Merkez tarafından alındığı tarihtir. Tahkim süresinin ise, davalı tarafından cevap dilekçesinin teslim edildiği veya hakem heyetinin oluştuğu tarih itibariyle başlatıldığı anlaşılmaktadır (m.56). Bu nedenle, tahkimin başlangıç tarihi ile tahkim süresinin işlemeye başladığı tarih farklılık arz etmektedir⁵¹².

3.4.2.2. Hakem kurulunun oluşumu

Tahkim Kuralları'nda taraflara hakem sayısını belirleme konusunda tanınan serbesti, Hızlandırılmış Kurallarm.14 ile sınırlanmaktadır. Bu kapsamda, Hızlandırılmış Kurallar'a göre tahkim, taraflarca kararlaştırılan tek hakem eliyle yürütülmelidir. Hakem sayısının teke indirilmesi, TK'daki üç hakem seçme usulünün bertaraf edilerek sürecin hızlandırılmasını sağlamaktadır⁵¹³. Öte yandan, uyuşmazlık hızlı çözümlenmesine rağmen, taraf menfaatlerinin zarar görmemesini sağlamak için tek hakem seçilirken, nitelikleri ve deneyimleri açısından azami dikkatin gösterilmesi gerekmektedir⁵¹⁴. Tek hakemli tahkim, ekonomik ve hızlı bir sunmasına rağmen, eşyanıntabiata gereği, tek hakemin görüşlerini müzakereye imkân vermemesi nedeniyle sakıncalı bir yönü de bulunmaktadır⁵¹⁵.

3.4.2.3. Hızlandırılmış kurallarda hakem seçimi

Hızlandırılmış Kurallar'daki tahkim yargılamasını yürütecek tek hakem, taraflarca tahkimin başlangıcını takip eden on beş gün içindeseçilmezse, Merkez'in liste yöntemi uygulama alanı bulmaktadır (m.14/b).TKm.14/b-iii'ye göre; Merkez tarafında üç kişilik hakem listesi taraflara gönderilecek, taraflara liste üzerinden yedi gün içinde (TK m.19'da bu süre yirmi gündür) silme ve tercihyapma yetkisi verilecektir. Hızlandırılmış Kurallarm.14'de ayrıca görevi kabul etmeyen ya da kabulüne engel durum bulunan hakemyerine, Merkez'in atama yapması hususu da düzenlenmiştir(m.14/b-iii)⁵¹⁶.

---

⁵¹²Bıyıklı, M., 45.

⁵¹³Şanlı, C., Esen, E., Ataman Figanmeşe, A., 559.

⁵¹⁴Bagner, H., 194.

⁵¹⁵Bozkurt Yüksel, A.E., (2009). *Patent Uyuşmazlıklarının Çözüm Yolları: Milletlerarası Tahkim ve Devlet Yargısı*. (Patent) Yetkin Yayınevi, Ankara, 207.

⁵¹⁶Bıyıklı, M., 51-52.

3.4.2.4. Yeniden hakem seçimi

Hızlandırılmış Kurallar'da, TK'dan(m.33) farklı olarak, Merkez'in hakemin görevini sonlandırması ve öngörülmesi gereken durumlardan dolayı hakemin reddinde, Merkez'e tanınan hakem seçimini yenileme olanağı bulunmamaktadır⁵¹⁷.

3.4.2.5. Hakemlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı

Hızlandırılmış Kurallar'da hakem sayısı bahsinde ifade edildiği üzere kural, tek hakemin yargılamayı yürütmesidir. Nitekim tarafsızlık ve bağımsızlık konusunu düzenleyen m.17, atamayı kabul etmeden veya tahkim yargılaması sırasında, tarafsızlığı ve bağımsızlığından haklı şüpheye düşürebilecek hallerde, tek hakeme, taraflara ve Merkez'eaçıklama yapma yükümlülüğü getirmektedir.

Hızlandırılmış Kurallar'a göre, tarafların, hakemlerin vatandaşlığına dair anlaşma yapabilmeleri mümkündür (m.15/a). Taraflar, hakemin uyruğuna karar vermemişse, belirli bir kişiyi tayin etme gibi özel bir ihtiyaç yoksa, hakem, tarafların ülkelerinden başka bir ülkenin vatandaşı olacaktır⁵¹⁸.

3.4.2.6. Hakemin reddi

Hakemin bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin haklı birtakım şüpheler varsa veya taraflarca seçilmiş olmak kaydıyla ancak atamanın gerçekleştiği tarihten sonra öğrenilen sebeplere istinaden de, taraflardan her biri, hakemi reddebilir (m.24). Hızlandırılmış Kurallar'da hakemin reddi hususunda tek ayrık durum, ret talebinde bulunacak taraf için ve ret talebine cevap verecek diğer taraf içintanının süre, Kurallar'daki gibi on beş gün değil, yedi gün olarak düzenlenmiştir⁵¹⁹.

3.4.3. WIPO Tahkim Yargılamasının Yürütülmesi

3.4.3.1. Taraflara eşit muamele yükümlülüğü

Hızlandırılmış Kurallar m. 31/b ve 31/c'ye göre hakem kurulu, yargılamada tarafların eşit muameleye tabi tutulmasını ve taraflarca iddiaların eşit derecede imkânlarla dile getirilmesini temin etmekle yükümlüdür.

---

⁵¹⁷Bıyıklı, M., 53.

⁵¹⁸Candener Elver, N., (2004). "Uluslararası Ticari Uyuşmazlıklarda Kurumsal Tahkimin Güncel Sorunları Paneli, Tahkim Sistemlerinde Hakemlerin Seçimi, Tayini ve Konuya İlişkin Güncel ve Somut Sorunlar (Hakem Seçimi)", İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul, 20.

⁵¹⁹Bıyıklı, M., 58-59.

3.4.3.2. Dava ve cevap dilekçeleri

Tahkimin başlangıcında tahkim talebi olmaksızın dava sürecinin bir dilekçe ile başlatılabilmesi olanağı, MTO tahkiminde tanınmaktadır⁵²⁰. WIPO Tahkim Kuralları'nda, tahkim talebi ile dava dilekçesinin farklı zamanlarda sunulabilmesi esasına dayalı bir yaklaşım kabul edilmiştir. Hızlandırılmış Kurallar'a göre ise, dava dilekçesinin tahkim talebi ile birlikte sunulması gerekmektedir (m.10).

TK'da otuz gün olarak öngörülen davaya cevap verme süresi, Hızlandırılmış Kurallar'da kısaltılarak yirmi gün olarak belirlenmiştir (m.11-12). Davalı, tahkim talebi ve dava dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren yirmi gün içinde talebe cevabını ve cevap dilekçesini Merkez'e ve davacıya göndermelidir (m.11). Hızlandırılmış Kurallar'da davacı, davalının karşı iddia ve def'ilerinin kendisine ulaşmasını müteakiben yirmi gün içinde bu hakkını kullanmak zorundadır (m.37)⁵²¹.

Hızlandırılmış Kurallar'da doğrudan iddia ve savunmanın genişletilmesinde dair hüküm olmasa da, hakem, daha fazla yazılı beyana izin verebilir veya isteyebilir (m.37/b).

Ayrıca Hızlandırılmış Kurallar m.42, taraflardan herhangi birisinin talebine istinaden, hakem heyetine geçici mahiyette koruma tedbiri alma yetkisi vermektedir (m.42).

3.4.3.3. Acil yardım usulü (Acil durum hakemi)

Hızlandırılmış Kurallar m.43'e göre taraflardan biri, acil durum talebinde bulunma gerekçeleri ve gerekli açıklamalarla Merkeze başvurabilir. Merkez bu talebi, diğer tarafa bildirir. Acil durum usulünün başlama tarihi, talebin Merkez tarafından alındığı tarih olacaktır. Acil durum talebinin alınmasından sonra Merkez, derhal iki gün içinde acil durum hakemini tayin eder. Acil durum hakemi, talebin aciliyetini dikkate alarak, işlemleri uygun gördüğü şekilde yapabilir. Taraflar tahkim yerini kabul etmişse, bu yer, acil yardım işlemlerinin de yeri olacaktır. Bu tür bir anlaşmanın yokluğunda, acil yardım işlemlerinin yerine, taraflarca yapılan gözlemler ve acil yardım işlemlerinin koşulları dikkate alınarak Merkez tarafından karar verilir. Acil durum hakemi, gerekli gördüğü herhangi bir geçici önlemi alabilir. Acil durum hakemi, acil durum yardımının başlatılmasından itibaren otuz gün içinde tahkim talebinde bulunulmazsa, acil yardım usulünü sona erdirir. Acil durum hakeminin, hakem kurulunun teşekkülünden sonra yetkileri sona erer. Hakem kurulu, bir

---

⁵²⁰Knoepfler, F., (1995) *Commentary: Commencement of Arbitration Proceedings and The Arbitral Tribunal, Conference on Rules for Institutional Arbitration and Mediation*, WIPO Publications No.741, Geneva 1995, 33-35.

⁵²¹Bıyıklı, M., 66.

tarafın talebi üzerine, acil durum hakemi tarafından kararlaştırılan herhangi bir önlemi değiştirebilir veya sonlandırabilir.

3.4.3.4. Deliller

Hızlandırılmış Kurallar m.44/a'ya göre, delillerin kabul edilebilirliği, ilgisi ve ispat gücü, hakem kurulunca belirlenmektedir. Bununla birlikte, hakem heyetinin, tahkim yargılamasının herhangi bir aşamasında, res'en yahut taraflardan birinin talebi üzerine, gereken belge veya delillerin sunumuna karar verme yetkisi bulunmaktadır (m.44/b)⁵²². Bu yetkiye ek olarak, hakem heyeti, taraflardan birinin mülkiyeti veya hakimiyeti altındaki bir malvarlığı unsurunun, incelenmesi ya da denenmesi amacıyla, kendisine veya bilirkişiye yahut diğer tarafa sunulmasını da kararlaştırabilir (m.44/b). Keşif işlemi Hızlandırılmış Kurallar m.46, duruşmalar m.49 ve tanık dinlenmesi m.50 uyarınca yapılacaktır. Daha önce belirtildiği gibi, hızlandırılmış usulde duruşma yapılmaması esastır. Ancak duruşma yapılacak olsa bile, duruşmaların üç gün içinde bitirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

3.4.3.5. Bilirkişi

Hızlandırılmış Kurallar m.51, bilirkişinin görev belgesini alım tarihinden itibaren otuz gün içerisinde, bilirkişi raporlarının sunulması yönünde bilirkişiye bir yükümlülük yüklemektedir. TK'da öngörülmemiş otuz günlük süre sınırı getirilerek, hızlandırılmış kuralların doğasına uygun olarak bilirkişi raporunun hazırlanması ve sunulması çabuklaştırılarak yargılama hızlandırılmıştır.

3.4.3.6. Tahkim usulüne ve uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk

Tahkim yeri hukukunca, taraflara tahkim usulüne uygulanacak hukuk konusunda anlaşma yapabilme imkânı verildiği hallerde, taraflarca başka bir hukuk kararlaştırılmamışsa tahkime, tahkim yeri hukuku uygulanacaktır (Hızlandırılmış Kurallar m.55/b).

Tahkimin esasına uygulanacak hukuk, taraflar arasındaki tahkim sözleşmesinde belirlenebilir. Taraflar tahkim sözleşmesinde, hakemlerce uyuşmazlığa uygulanacak maddi hukuk kurallarını belirlemişlerse, hakemlerin bu kurallara göre karar vermekle yükümlü kılınacağı, dolayısıyla herhangi bir maddi kural seçme haklarının olmadığı temel bir tahkim prensibidir⁵²³. Dolayısıyla hakemler, tahkim yargılamasının temelini teşkil eden, tahkim sözleşmesinde tarafların kararlaştırdığı maddi hukuk kurallarını uygulayarak uyuşmazlığı sonlandıracaklardır (Hızlandırılmış Kurallar m.55/a).

---

⁵²²Bıyıklı, M., 75.

⁵²³Balcı, M., 217.

3.4.3.7. Tahkimin gizliliği

Hızlandırılmış Kuralların m.48/a'da gizli bilgiler; taraf bilgileri, halka açık olmayan bilgiler, ticari, finansal ve endüstriyel öneme sahip bilgiler ve bilgiye sahip olan tarafın gizli kalmasını istediği bilgiler olarak tanımlamıştır. Bilginin gizli kalmasını isteyen taraf, m. 48/b uyarınca hakeme başvuracak ve m. 48/c'deki usul çerçevesinde, hakem, bilginin gizli olup olmadığına karar verecektir⁵²⁴.

3.4.3.8. Ücret ve masraflar

Hızlandırılmış Kurallar'da idari ücret ve kayıt ücreti TK'ya oranla daha düşük seviyededir⁵²⁵. TK'nın uygulandığı davalarda Merkez; hakemler, arabulucular, taraflar veya uzmanlarla istişare etmek suretiyle masraf tutarlarını belirlemektedir⁵²⁶. Hızlandırılmış Kurallar'da uyuşmazlık konusunun tutarı, 10.000.000 Amerikan dolarına kadar ise masraflar sabit tutulmakta, 10.000.000 doları aşan uyuşmazlıklarda, Merkez'in taraflar ve hakemler ile istişaresi neticesinde aldığı karar doğrultusunda masraf tutarı tespit edilmektedir⁵²⁷.

Hızlandırılmış Kurallar m.65'de avanslar düzenlenmiş ve TK'da yer alan aynı usul ve esaslar çerçevesinde hükümgetirilmiştir. Hızlandırılmış Kurallar'ın avanslar konusunda TK'dan farklılaştığı tek nokta, taraflara avansları ödemeleri için tanınan otuz günlük süre, Hızlandırılmış Kurallar m. 65/c'de yirmi gün olarak belirlenmesidir⁵²⁸.

3.4.3.9. Tahkim kararının verilme süresi

Hızlandırılmış Kurallar'da nihai karar, uyuşmazlığı inceleyen tek hakem tarafından imzalanacak olup, kararın imzalanmaması halinde ise kararda bu hususun gerekçesi izah edilecektir (m.57/d)⁵²⁹.

Hızlandırılmış Kurallar, tahkim sürecinin neticelendirilmesi ve nihai kararın verilmesi bakımından, Kurallar'da öngörülen sürelerden farklı süreler getirmektedir. Hızlandırılmış Kurallar'ın 58'inci maddesinin (a) bendinde, hakem heyetinin oluşturulmasından ya da cevap dilekçesinin alınmasından itibaren üç ay içinde yargılamanın bitirilmesi ve davanın bitirildiğinin ilan edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu ilanın ardından bir ay içinde de

⁵²⁴Plant, D. W., (2003). "WIPO Arbitration and Mediation Center", *WIPO Online Course on Arbitration and Mediation under the WIPO Rules*, 61.

⁵²⁵Bıyıklı, M., 98.

⁵²⁶De Castro, I., Chalkias, P., 1064.

⁵²⁷Bıyıklı, M., 102.

⁵²⁸Bıyıklı, M., 104.

⁵²⁹Bıyıklı, M., 108.

nihai kararın verilmesi zorunludur (m.58/a)⁵³⁰.Hızlandırılmış Kurallar m.61/c’de, tarafların ek karar talebi olması halinde hakem, ek kararın verilmesi için otuz günlük süre tanıyabilecektir.

3.5. LCIA (*The London Court of International Arbitration*) Hızlandırılmış Tahkim Usulü

3.5.1. LCIA’nın Kuruluşu

LCIA, sanayi devrimi sonrasında İngiltere’nin sanayi ve ticaretinin dünya çapında gelişmesinde Londra’nın bir merkez olması sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Uluslararası bir tahkim kurumu olan LCIA’nın tahkim kurallarının uygulanması tarafların iradesine bağlıdır. Ayrıca, LCIA tahkimi kapsamında ad hoc (geçici) tahkimler de yapılabilmektedir.

LCIA’nın tahkim prosedürleri Sekreteryaya tarafından yürütülmektedir. LCIA Tahkim Kuralları’na göre, taraf iradeleri çerçevesinde tahkim usulleri, İngiltere’de veya herhangi bir ülkede, ilgili ülkenin hukuk kuralları dahilinde uygulanabilir. LCIA; Avrupa, Kuzey Amerika, Latin Amerika, Orta Doğu, Afrika ve Asya’da oluşturduğu konseyler aracılığıyla İngiltere dışında faaliyetlerini gerçekleştirmektedir⁵³¹.

LCIA ilk olarak, 5 Nisan 1883 tarihinde Londra Şehri Müşterek Konsey Mahkemesi (The Court of Common Council of the City of London) adıyla kurulmuştur. Bu mahkeme bünyesinde Londra çevresinde meydana gelen milli ve milletlerarası uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü amacıyla bir hakem mahkemesi kurulması ihtiyacı ile bir komite kurulmuştur. Tacirlerin talepleri ve bu komitenin çalışmaları sonucu 1891’de Londra Şehri Tahkim Odası kurulmuş ve 1903 ve 1975 yıllarındaki değişikliklerden sonra, en son 1981 yılında bugünkü adı olan Londra Milletlerarası Hakem Mahkemesi (LCIA) adını almıştır⁵³².

3.5.2. LCIA’nın Yapısı

LCIA üç organdan oluşmakta olup, bu organlar; Mahkeme (Court), Yönetim Kurulu (Board of Directions) ve Sekreteryadır.

---

⁵³⁰Bıyıklı, M., 109.

⁵³¹ Ertan, K (2010), Deniz Hukuku’nda Londra’da Tahkim, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 20.

⁵³² Winstanley, A. (2001), “The LCIA - History, Constitution and Rules, International Commercial Arbitration Practical Perspectives, Andrew Berkeley/ Jacqueline Mimms Frances A. Paterson/ Philip Britton, London: Centre of Construction Law and Management, 21-22.

Mahkeme'nin temel görevleri; hakemlerin atanması, tahkim kuralları gereğince kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi, LCIA Kuralları'nın devamlı gözden geçirilmesi ve milletlerarası tahkim ile LCIA'nın geliştirilmesi çalışmalarını sürdürmektir. 1986 yılında LCIA, belli garantiler sağlanarak limited şirket haline dönüşmüş ve bir yönetim kurulu atanmıştır. LCIA'nın mahkeme üyeleri, yöneticiler ve sekreteryaya personeli haricinde, hukuk büroları, avukatlar ve tacirlerden oluşan geniş bir üye kitlesi bulunmaktadır.

3.5.3. Hızlandırılmış Tahkimin Uygulanması

LCIA en son 2014 yılında yapılan değişiklikle, hızlandırılmış tahkimin uygulanmasına ilişkin bir hüküm getirmiştir. LCIA Tahkim Kuralları m. 9/A⁵³³ gereğince, acil durumlarda tahkim talebinde bulunan taraf, gerekçelerini de belirtmek suretiyle Merkez'den tahkim heyetinin hızlandırılmış şekilde oluşturulmasını talep edebilir.

Başka tahkim merkezlerine kıyasla dar kapsamlı olarak düzenlenmiş olan LCIA hızlandırılmış tahkim yargılamasında, hakem kurulunun oluşumunun hızlandırılması amacıyla gerekçe belirtilmesi ve bu gerekçelerin de mahkemece kabul edilmesi gerekmektedir. Bu koşullar dikkate alındığında, LCIA hızlandırılmış tahkiminin tarafların iradelerini yansıtacağı söylenemez (LCIA Tahkim Kuralları m. 9/A). Her tahkim merkezi gibi LCIA da, tahkim yargılamasının en kısa sürede tamamlanması için gerektiğinde süreleri kısaltma yetkisine sahiptir⁵³⁴.

LCIA Mahkemesi, tahkim heyetinin hızlandırılmış şekilde oluşturulması başvurusuna mevcut şartlar altında mümkün olduğunca hızlı karar verir. Başvurunun yapılması durumunda, LCIA Mahkemesi, hakem heyetinin oluşturulması amacıyla, tahkim anlaşması veya tarafların diğer sözleşmeleri uyarınca belirlenmiş herhangi bir süreyi kısaltabilir (m.9A/f.3).

Bu açıklamalar ışığında, hızlandırılmış usulde de temel olarak LCIA Tahkim Kuralları uygulanacağından, belli başlı kurallara aşağıda atıf yapılacaktır.

3.5.3.1. LCIA Tahkim kuralları

LCIA Tahkim Kuralları ayrıntılı hükümler içermekte olup, taraflara ve hakemlere iyi bir rehber niteliği taşımaktadır⁵³⁵. Bu Kurallar, tahkim yargılamasının başlangıcından sonuna

⁵³³LCIA Tahkim Kuralları için bkz. https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx, E.T. 31.01.2019.

⁵³⁴Çakır, G., Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim, s.85.

⁵³⁵Winstanley, A., 23.

kadar tüm süreçleri kapsamakta ve davanın ne şekilde yürütüleceğine ilişkin düzenlemeleri içermekte olup, toplam otuz iki maddeden oluşmaktadır.

Tarafların tahkimin LCIA Kuralları'na göre veya uyuşmazlığın LCIA Mahkemesince karara bağlanacağı hususlarında yazılı anlaşma yapmış olmaları halinde, LCIA Tahkim Kuralları uygulanır.

LCIA'da tahkim talebinde bulunmak isteyen taraf, mahkeme kalemine (registrar) yazılı bir dilekçe ile başvurur (m.1). Dava dilekçesinin kendisine tebliğinden itibaren yirmi sekiz gün içerisinde davalı taraf, cevap dilekçesini mahkeme kalemine verir. Mahkeme, bu cevap süresini kısaltabilir veya uzatabilir (m.2).

LCIA Mahkemesi, LCIA Tahkim Kuralları kapsamında yürürtülecek tahkim davasına bakacak hakemleri seçer (m.3 ve m.5). Taraflar uyuşmazlığa uygulanacak hukuku kendileri belirler. Tarafların aksini kararlaştırmaması halinde, tahkim yargılamasında, tahkim yeri hukuku uygulanır.

LCIA tahkim kurallarına göre, hakemler tarafsız ve bağımsız olmalı ve taraflardan birine hukuki danışmanlık yapmamış olmalıdır. Hakem, taraflardan herhangi birisine tavsiye de veremez (m.5/3).

LCIA Tahkim Kuralları m.5/2'de, hakem heyeti kavramının bir hakem veya birden fazla hakem anlamına geldiği belirtilmektedir. Kurallar m.5/8'e göre, taraflar aksini kararlaştırmamışsa veya Mahkeme uyuşmazlığın üç hakemden oluşan hakem heyeti tarafından çözülmesinin istediği haller hariç olmak üzere, kural olarak, tek hakem atanacaktır. Bu hüküm, LCIA tahkim uyuşmazlıklarının kural olarak, tek hakem tarafından çözümlenmesi kararlılığını göstermektedir.

LCIA Mahkemesi, hakem heyeti tarafından cevap dilekçesinin mahkeme kalemine ulaşmasından veya ulaşmasından sonra veya hiçbir cevap dilekçesi alınmadığı takdirde, dava dilekçesinin tebliğ edildiği tarihten itibaren 35 gün sonra hakemi tayin edecektir.

LCIA Mahkemesi, herhangi bir hakemin atamasını kendi inisiyatifiyle, diğer tüm hakem heyeti üyelerinin yazılı talebi üzerine veya herhangi bir tarafça yapılan yazılı bir itiraz üzerine, aşağıdaki şartların bulunması halinde iptal edebilir:

(i)hakem, istifa ettiğini LCIA Mahkemesi'ne yazılı olarak bildirirse ve istifayı, tüm taraflara ve hakem heyetinin diğer tüm üyelerine gönderirse; (ii) hakemin ciddi bir şekilde hastalanması, reddetmesi veya aciz duruma düşmesi veya uygun olmaması durumunda;

veya (iii) hakemin tarafsızlığına veya bağımsızlığına ilişkin haklı şüphelere yol açan koşulların bulunması durumunda (m.10/1). LCIA Tahkim Kuralları çerçevesinde, atanmasından sonra 14 gün içinde hakem, m.10/1'de belirtilen şartlar çerçevesinde taraflarca reddedilebilir (m.10/3).

Taraflar yazılı olarak aksini kararlaştırmadıkça, taraflar anlaşmazlığın uygun bir aşamasında (hakem heyeti tarafından kararlaştırıldığı şekilde), hakem heyeti huzurunda bir duruşma yapma hakkına sahiptir (m.19/1).

LCIA kuralları çerçevesinde hakem heyeti, yargı yetkisi hakkında karar verebilir (m.23/1). Bu kurallar kapsamında Mahkeme, ihtiyati tedbir kararı da verebilmektedir (m.25). Bu durum LCIA'nın tahkim kurumu olarak tercih nedenlerinden biridir.

Hakem kararı, kararın içeriğinde maddi hata bulunması halinde düzeltmeye tabi olsa da, verildiği anda kesin ve bağlayıcıdır (m.26/8). Ayrıca bu karar temyize tabi değildir⁵³⁶.

Sonuç olarak, LCIA hızlandırılmış tahkiminde davalının cevap süresinin somut olarak kısaltılmasına dair bir hüküm bulunmaması, dava ve cevap dilekçelerinden sonra sadece bir defaya mahsus yazılı beyanda bulunulmasına ilişkin hüküm yer almaması ve tarafların duruşma düzenlenmesi isteğinin gerekli olup olmadığını hakemin insiyatifine bırakmaması, LCIA'nın hızlandırılmış tahkimi etkin ve verimli şekilde uygulaması önünde engel oluşturmaktadır.

3.5.3.2. LCIA Model tahkim klozu

LCIA tarafından yayınlanan model tahkim klozu şu şekildedir:

Bu sözleşmenin varlığı, geçerliliği veya sona ermesi de dahil olmak üzere bu sözleşmeden doğan veya onunla ilgili tüm ihtilaflar Londra Milletlerarası Hakem Mahkemesi'ne havale edilecek ve bu sözleşmeye dahil edilmiş olduğu kabul edilen Londra Milletlerarası Hakem Mahkemesi Kuralları'na göre nihai şekilde tahkim yoluyla çözülecektir.

Hakem sayısı ( )

Tahkim yeri ( )

Tahkimin dili ( )

*Usul ve esasa uygulanacak hukuk ( ) olacaktır*⁵³⁷.

⁵³⁶ Ertan, K., 22-23.

⁵³⁷ Friedland, Paul (2004), Arbitration Clauses For International Contracts, New York: Juris Publishing, 149.

3.6. AAA (Amerikan Tahkim Örgütü -American Arbitration Association) Uygulaması

AAA'nın hızlandırılmış tahkim⁵³⁸ uygulamasında, Ticari Tahkim Kuralları m.R-1'e göre, dava veya karşı dava değeri 75.000 ABD Dolarının altında kalan ticari uyuşmazlıklar, Merkez tarafından belirlenen hızlandırılmış tahkim kurallarına göre çözüme kavuşturulmaktadır. Taraflar bu kuralın aksini kararlaştırabilecekleri gibi, belirtilen tutarı geçen ticari uyuşmazlıklara da hızlandırılmış tahkim kurallarının uygulanması olanaklıdır (m. R-1).

AAA önünde yapılan tahkim yargılamasında cevap süresi, on dört takvim günüdür ve hızlandırılmış tahkim yargılamasında da bu sürede bir değişiklik bulunmamaktadır. Fakat hızlandırılmış tahkim yargılamasında cevap süresinin uzatılması talep edilirse bir kereyeözü olmak üzere, talep eden tarafa, ek yedi takvim günü süre verilebilmektedir (m. E-1)⁵³⁹. AAA kuralları gereğince olağan tahkim yargılamasında faks veya elektronik posta yoluyla tebligat yapılması mümkündür (m.E-3). Hızlandırılmış tahkim kurallarında ise, tebligatların telefonla yapılması olanaklıdır. Buna göre, telefonla, bir diğer anlatımla sözlü şekilde AAA tarafından yapılan bildirim, taraflara ayrıca yazılı olarak gönderilir, ancak sözlü bildirim akabinde yazılı bildirim yapılamaması yargılama işlemlerinin geçerliliğini etkilememektedir (m.E-3).

Hızlandırılmış tahkim yargılamasında Merkez tarafından taraflara, aynı beş hakem ismi bulunan bir liste iletilir ve tarafların yedi günlük süre içinde ortak bir hakem ismi belirlemeleri istenir. Ortak hakemin belirlenmemesi durumunda ise, taraflardan listeden iki ismi seçmeleri ve Merkez'e bildirmeleri istenir. Bu seçimler göz önüne alınarak hakem tayini Merkez tarafından yapılır. Merkez tarafından tayin edilen hakeme itiraz için, tarafların yedi günlük süresi bulunmaktadır (m.E-4/a,b,c). Bununla birlikte AAA Ticari Tahkim Kuralları ve Arabuluculuk Usulleri m.E-5 gereğince, duruşmaların başlama tarihinden iki iş günü önce taraflar, delillerinin değişimini bitirmekle yükümlüdür. Hızlandırılmış tahkimde talebin 25.000 ABD Doları miktarını geçmediği ve bu miktar geçilse bile tarafların anlaşmaları durumunda uyuşmazlık, duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden gerçekleştirilecek inceleme sonucu karara bağlanır. Tarafların duruşma yapılması konusunda anlaşmasının bulunması durumunda veya duruşma yapılmasının

⁵³⁸Amerikan Tahkim Örgütü Hızlandırılmış Usulleri için bkz. https://www.adr.org/sites/default/files/CommercialRules_Web.pdf, E.T. 31.01.2019.

⁵³⁹Çakır, G., Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim, s.86.

gerekli olduğu durumlarda, hakem tayininden sonraki otuz takvim günü içinde duruşmanın yeri ve zamanı, hakem tarafından belirlenir (m.E-6, m.E-7).

AAA hızlandırılmış tahkiminde de hakem kararının açıklanması belli bir süreye tabi olup, bu süre, duruşma yapılıp yapılmamasına göre değişiklik gösterir. Hakem, hızlandırılmış tahkim yargılamasında yapılan duruşmadan sonraki on dört takvim günü içerisinde kararını açıklar. Duruşma yapılmasından feragat edilmişse veya yargılama duruşmasız şekilde gerçekleşmişse, tarafların son beyan ve delillerinin sunulmasından sonrakem kararı, on dört takvim günü içinde açıklanmaktadır (m.E-9)⁵⁴⁰.

3.7. Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Uygulaması

Spor Tahkim Mahkemesi (*Court of Arbitration for Sport-CAS*), sporla ilgili uyuşmazlıkların büyük bölümünü kapsayacak kadar geniş yargı yetkisi bulunan bir tahkim kurumudur. CAS, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (*International Olympic Committee-IOC*) tarafından 1984 yılında kurulmuştur⁵⁴¹.

CAS, sporla doğrudan veya dolaylı olarak bütün ticari uyuşmazlıklar hakkında, yetkili organlar tarafından verilen spor disiplin cezası kararlarına karşı veya bir spor kuruluşunun kararlarına karşı, kararı veren merciin hukuki niteliğine göre birinci derece mahkemesi veya temyiz merciidir⁵⁴². CAS'ın bağımsız bir yapısı bulunmaktadır⁵⁴³. CAS, kendi bünyesinde oluşturduğu hakem heyetleri ile sportif tüm uyuşmazlıklara, özel usul kuralları çerçevesinde karar vermektedir.

CAS, tarafların anlaşmış olmaları halinde, arabuluculuk yoluyla da tarafların uyuşmazlıklarını çözmelerine aracılık edebilir. Bununla birlikte CAS, sporda meydana gelen hukuki sorunlara istişari görüş verebilir veya geçici görevli (*ad hoc*) mahkemeler de kurabilir⁵⁴⁴. CAS'ın merkezi, İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunup, New York ve Sidney'de idari büroları bulunmaktadır.

⁵⁴⁰Çakır, G.,Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim, s.86-87.

⁵⁴¹ Özdemir Kocasakal, H. (2018), Uluslararası Spor Yargısı, Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu, **Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu**, 15 Kasım 2018, İstanbul, 46; Erkekli, T. (2017), Spor Hukukunda Tahkim ve Uluslararası Tahkim Mahkemesi (CAS), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 58.

⁵⁴² Petek, H. (2007). Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta?,**Terazi Hukuk Dergisi**, 2 (15), 127-141.

⁵⁴³Akil, C., (2013). Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 13(2), 75; **Downie, R.** (2011) Improving the Performance of Sport's Ultimate Umpire: Reforming the Governance of the Court of Arbitration for Sport, *Melbourne Journal of International Law*, Vol. 12, p. 320.

⁵⁴⁴ Erkiner, K. (2010), **Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi "C.A.S."**, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 15.

CAS'ın işlevleri aşağıda yer almıştır:

- a) Bazı uyuşmazlıkların çözümünde birinci derece mahkemesi sıfatıyla karar vermek,
- b) Farklı spor federasyonları tarafınca verilen disiplin cezalarını temyiz mercii olarak ele almak,
- c) Tarafların anlaşmalarında bulunuyorsa, uyuşmazlıkları arabuluculuk yöntemiyle çözümlenmek
- d) Sporla ilgili hukuki sorunlara görüş bildirmek,
- e) FIFA Dünya Futbol Şampiyonası, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası gibi milletlerarası spor şampiyonaları ve olimpiyat oyunları sırasında meydana gelen anlaşmazlıkları ve uyuşmazlıkları çözüme bağlamaktır⁵⁴⁵. Bu nedenle CAS'a, sporla alakalı uyuşmazlıklarda dünya istinaf mahkemesi denilmektedir⁵⁴⁶.

3.7.1. CAS'ın Uyuşmazlık Çözümünde Yetkili Organları

Spor uyuşmazlıklarının çözümü konusunda CAS'ın yetkili organları, Uluslararası Spor Tahkim Konseyi ve Spor Tahkim Mahkemesi'dir⁵⁴⁷.

3.7.1.1. Uluslararası spor tahkim konseyi (ICAS)

Uluslararası Spor Tahkim Konseyi (*The International Council of Arbitration for Sport-ICAS*), sporla ilgili uyuşmazlıkların tahkim ve arabuluculuk yöntemleriyle rahatlıkla çözülmesini temin etmek ve bağımsızlığı ile tarafların haklarını korumak için CAS'ın idari ve ekonomik faaliyetlerini yerine getirmekle görevlidir⁵⁴⁸. Konsey, CAS'ın idaresi ve mali kaynaklarını sağlar ve CAS'ın en yüksek organıdır. Bunlardan başka ICAS'ın, spor tahkim mevzuatının hazırlanması veya değişiklik yapılması, CAS hakem listelerini ve arabulucu listesinin hazırlanması, ilk derece tahkim birimi ve temyiz tahkim birim başkanları ve temsilcilerinin seçilmesi, CAS'ın hesapları ve bütçesini onaylanması ve CAS Genel Sekreterinin görevlendirilmesi gibi görevleri bulunmaktadır⁵⁴⁹.

3.7.1.2. Spor tahkim mahkemesi (CAS-TAS)

Spor faaliyetlerinde uyuşmazlıkların çözümü için CAS, tahkim mercii olarak kurulmuştur⁵⁵⁰. CAS, görevlerini hakemler aracılığıyla yerine getirir ve hakemler, Konsey tarafından dört yıllığına seçilirler.

⁵⁴⁵ Bozkurt, M. N. (2010). Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi, *Ankara Barosu Dergisi*, 2010(2), 165; Erkekli, T., 59.

⁵⁴⁶ McLaren, R.H., (2010) Twenty-Five Years of The Court of Arbitration for Sport: A Look in the Rear-View Mirror, *Marquette Sports Law Review*, Vol. 20:2, p.305; Akil, C., 90

⁵⁴⁷ Özdemir Kocasakal, H., 48.

⁵⁴⁸ Küçükgüngör, E. (2004). Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim (The Court Of Arbitration For Sport), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 53 (2), 9-10.

⁵⁴⁹ Bozkurt, M.N, 165-166.

⁵⁵⁰ Özsoy, S. (2008). Spor Hukukunda Tahkim, *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 17.

Sportif uyuşmazlıklarda hakem heyetlerinin üç türlü faaliyeti söz konusudur. Bunlar; olağan tahkim yargılaması, temyiz tahkim yargılaması ve görüş beyanıdır. Sadece görüş beyanı, yargılama faaliyeti niteliğinde olmayıp, sportif kuruluşların başvuruları üzerine verilen ve bağlayıcı niteliği olmayan beyanlardır⁵⁵¹. CAS'ın, Tahkim Mahkemesi ve Temyiz Tahkimi Dairesi olmak üzere iki dairesi bulunmaktadır. Tahkim Mahkemesi Dairesi, olağan uyuşmazlıkların çözümü için hakem heyeti oluşturur ve yargılamanın iyi şekilde yürümesi için gerekli faaliyetleri yerine getirir. Temyiz Tahkimi Dairesi ise, temyiz edilen uyuşmazlıkların çözümü için temyiz mercii sıfatıyla heyetler oluşturur ve Tüzükte gösterilen faaliyetleri yerine getirir⁵⁵².

3.7.2. CAS'ın Yargılama Yetkisi

Sportif faaliyetler ilgili uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü için CAS'a başvurulabilir⁵⁵³. Sporla ilgili tüm ticari uyuşmazlıklar ve UEFA, FIFA, FIBA gibi herhangi bir spor federasyonu tarafından verilen disiplin cezalarına karşı CAS'a başvurulabilir⁵⁵⁴. Dünya Anti-Doping Ajansı(WADA-World Anti-Doping Agency)'nın doğrudan CAS'a başvurabilme imkânı bulunmaktadır (FIFA Anti-Doping Regulations m.75/3)⁵⁵⁵. CAS'a başvuru süresi, kararın alınmasından sonra on gündür. CAS Temyiz Tahkim Kurulu'na başvurulabilmesi için UEFA nezdindeki başvuru yollarının tüketilmiş olması gerekmektedir. CAS Temyiz Tahkim Kurulu'na başvurmak, disiplin cezasının icrasını durdurmayacaktır, fakat CAS hakem heyeti, disiplin cezasının icrasını durdurabilir⁵⁵⁶. UEFA Statüsü m.63'e göre, UEFA kurullarınca verilen bazı kararlara karşı CAS temyiz tahkim yoluna başvurulamaz⁵⁵⁷.

⁵⁵¹ Erkekli, T., 62.

⁵⁵² Üçışık, F. (2017). **Spor Hukuku**, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul, 147; Özdemir Kocasakal, H., 49-50.

⁵⁵³ Özsoy, S., 21; Erkiner, K., 16.

⁵⁵⁴ Bozkurt, M.N., 170; Erkekli, T., 63-64.

⁵⁵⁵ WADA'nın doğrudan CAS'a başvurusuna ilişkin olarak bkz. Arbitration CAS 2016/A/4512 World Anti-Doping Agency (WADA) v. Turkish Football Federation (TFF) & Ahmet Kuru, award of 21 November 2016, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4512.pdf>, E.T. 02.03.2019.

⁵⁵⁶ Ekşi, N. (2015). **Spor Tahkim Hukuku**, Beta Basım A.Ş., İstanbul, 92; Erkekli, T., 64-65.

⁵⁵⁷ UEFA Statüsü'nün m.63/1'e göre, "1. CAS aşağıdaki konularda yetkili değildir: (a) oyunun kuralları veya yarışmanın teknik modaliteleri gibi tamamen spor kurallarının uygulanmasına ilişkin uyuşmazlıklara; (b) bir aya kadar veya iki maç süresince müsabakadan men cezasına; (c) federasyonların talimatları veya statülerinin uygulanmasından doğan ulusal boyutlu uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin tarafsız hakem heyetleri tarafından verilen kararlar".

https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/WhatUEFAis/02/09/93/25/2099325_DOWNLOAD.pdf, E.T. 02.03.2019.

3.7.3. CAS'ın Yargılama Yetkisinin Koşulları

3.7.3.1. Taraflar arasında uyuşmazlığın CAS tarafından çözümleneceğine dair bir anlaşmanın varlığı

Bir uyuşmazlığın CAS tahkim yargılamasına konu olabilmesi için, uyuşmazlığın taraflarının CAS'ın yetkisini öngören bir tahkim sözleşmesi yapması veya sözleşmelerine tahkim şartı koymuş olmaları gerekmektedir⁵⁵⁸. Taraflar, uyuşmazlık doğduktan sonra da CAS'a başvurmayı kararlaştırabilirler⁵⁵⁹.

Bununla birlikte CAS'ın temyiz tahkim yargılamasına başvurulabilmesi için, kararına karşı başvuruda bulunulacak olan federasyonun veya diğer sportif kuruluşların tüzüğünde, statüsünde veya ilgili düzenlemelerinde CAS'a başvuru yetkisinin kabul edilmiş olması veya özel bir tahkim anlaşmasında bunun yer almış olması gerekir⁵⁶⁰.

3.7.3.2. Uyuşmazlığın spor ile ilgili olması

CAS'ın yargılama yetkisinin olabilmesi için gereken ikinci şart, uyuşmazlığın sporla ilgili olmasıdır. Tahkim Tüzüğünde sporla ilgili uyuşmazlıklar; spor ile ilgili prensip uyuşmazlıkları veya sporun uygulanması veya gelişimi ile ilgili ve genel olarak spor ile ilgili tüm parasal veya diğer menfaatlerle ilgili uyuşmazlıklar şeklinde tanımlanmıştır. Bu uyuşmazlıklar, CAS'ın yargılama yetkisine girmektedir. Bu tanıma bakarak sporla ilgili uyuşmazlıklar; ticari nitelikli uyuşmazlıklar ve disiplin uyuşmazlıkları şeklinde iki gruba ayrılabilir.

Ticari nitelikli uyuşmazlıklar, oyuncuların transferi konusunda kurulan sözleşmelerle oyuncular veya antrenörlerle kulüpler ve/veya temsilcileri arasındaki sözleşmelerin (iş sözleşmeleri, temsilcilik sözleşmeleri gibi) yerine getirilmesi, sponsorluk, televizyon yayın haklarının devri veya sportif organizasyonların düzenlenmesine dair olmaktadır. Aynı zamanda, birsporunun karşılaşmasında kaza geçirmesi gibi, hukuki sorumluluğa ilişkin uyuşmazlıklar da bu grupta yer alır. Bu uyuşmazlıkları CAS, olağan tahkim usulü kapsamında çözüme kavuşturmaktadır.

---

⁵⁵⁸Panagiotopoulos, D. (1999) Court of Arbitration for Sports, Villanova Sports & Ent. Law Journal, Vol. 6, s.65; Akil, C., 78.

⁵⁵⁹Erkiner, K., 16.

⁵⁶⁰Erkekli, T., 67; Özdemir Kocasakal, H., 52-53.

Doping⁵⁶¹, hakemlere küfür, saha olayları gibi çeşitli disiplin uyuşmazlıkları da CAS tarafından çözüme bağlanmaktadır. Disiplin uyuşmazlıkları genel olarak ilk yargı mercii olarak yetkili sportif merciler tarafından incelenmekte; bu mercilerce verilen kararlara karşı temyiz mercii olarak CAS'a başvurulmaktadır⁵⁶².

Temyiz Tahkimi başvurusunda bulunacak taraf, ilgili spor federasyonunun iç hukuk yollarını tüketmeden CAS'a temyiz başvurusunda bulunamaz⁵⁶³.

3.7.4. CAS'ta Hızlandırılmış Tahkim Usulü

Bir anlaşmazlık, kural olarak, yalnızca taraflar arasında bir tahkim anlaşması varsa veya spor dalını düzenleyen federasyonun bir düzenlemesinin bulunması (örneğin temyiz tahkimi için ilk derece yargı organları tarafından alınan kararların bulunması) durumunda, Spor Tahkim Mahkemesine (CAS) gönderilebilir.

Bu ilke, CAS'ın Sporla İlgili Tahkim Kurallarının⁵⁶⁴ bulunduğu m.R38 ve m.R47'de açıkça belirtilmiştir. Tahkim Kuralları m.R27, CAS'ın "sporla ilgili" olan ihtilafları çözmek için yargı yetkisine sahip olduğunu belirtmiş ve "sporla ilgili" yargı alanı her zaman geniş bir şekilde yorumlanmıştır.

Örneğin, bir anlaşmaya ilişkin uyuşmazlığın sürat sporu tekneleri için özel bir lisans sözleşmesiyle ilgili olması, Tahkim Kuralları m. R27 uyarınca CAS'ın yargı yetkisine girmesi için yeterlidir. Ayrıca bu davada mahkeme, anlaşmanın sadece teknik nedenlerden ötürü değil, aynı zamanda bir denizci olarak tanınan için L ile de imzalandığını tespit etmiştir. Bu durumda CAS hakem heyeti, sporla bağlantının kabul edilebileceği ifade ederek, tarafların anlaşmazlıklarını CAS tahkimine sunacaklarını belirtmiştir⁵⁶⁵.

---

⁵⁶¹Martens, D.R., (2010) C.A.S Yargılama Sistemi ve Usulleri, III. Oturum Oyuncular ve Kulüpler Arasındaki Anlaşmazlıkların Çözüm Yolları, I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayını, Ankara, 223; Akil, C., 89.

⁵⁶²Erkekli, T., 68; Özdemir Kocasakal, H., 53-54.

⁵⁶³ Erkiner, K, 17.

⁵⁶⁴ CAS'ın Sporla İlgili Tahkim Kuralları için bkz.<https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>, E.T. 19.04.2019.

⁵⁶⁵Sternheimer, J.B.W.(2015). Accelerated procedures in the Court of Arbitration for Sports, <https://www.lawinsport.com/topics/features/item/expressed-procedures-before-the-court-of-arbitration-for-sport#references>, "Tahkimde, tahkim mahkemesinin yargı yetkisinin kaynağı, tarafların anlaşmazlıkları tahkime sunmalarının ortak isteğidir. Eğer taraflar tahkim yolunda karar verirse, hakemlerin seçiminde veya yaklaştığı hakem kurumunda büyük bir özgürlükleri vardır. CAS, taraflara, hızlı ve ucuz olan hakem işlemlerini sağlayan bir tahkim kurumudur. CAS, belirli bir spor alanındaki uyuşmazlıkların çözümünü desteklemek için yaratılmıştır. Malvarlığına göre, sunduğu çok düşük maliyetler göz önüne alındığında, faaliyet kapsamının tanımlanması ve sporla ilgili vakalarla sınırlı olması normaldir. Bu, özellikle Tüzüğün 4. maddesinin amacıdır. Bir anlaşmazlık 4. maddenin kapsamına girmezse, CAS bu konuyla ilgilenmeye karar verebilir ve böylece tarafların kendilerine hitap etmeyen avantajlardan yararlanmalarına izin verebilir. Bu 4. maddenin anlamıdır. Bununla birlikte, bu tür bir anlaşmazlık Tüzüğün 4. maddesi kapsamına girmese

Kural olarak, m.R27 uyarınca CAS'a, yukarıda belirttiğimiz üzere disiplin ve ticari anlaşmazlıklar için başvurulabilir. Ticari uyuşmazlıklar hem CAS itirazlarına hem de olağan tahkim prosedürlerine uygulanabilirken, disiplin uyuşmazlıkları, neredeyse sadece CAS'a sunulan tahkim usulüne hitap etmektedir.

Temyiz tahkim prosedürü ile ilgili olarak, Tahkim Kuralları m. R59, dava dosyasının hakem heyetine devredilmesinden itibaren üç ay içerisinde CAS'ın hüküm vermesi gerektiğini düzenlemektedir. Dava dosyası, Kurallarm. R64 hükmüne giren davalar için temyiz edenler tarafından masraf avansı ödendikten sonra veya Kurallarm. R65 gereğince CAS Bölümü Başkanı'nın yetkisine giren konularda Başkan tarafından teyit edildikten sonra, Temyiz Kuruluna gönderilecektir.

Olağan tahkimin varlığına rağmen, bazı özel durumlarda, zaman çok önemlidir. Örneğin CAS'a başvuran taraflar, tahkim sözleşmeleri veya ilgili spor kuruluşunun yönetmeliklerinin, hızlandırılmış usulün uygulanması imkanını sağlaması halinde, hızlandırılmış usul uygulanır. Bu usuller, yarışmalar ve spor olayları için yapılan seçimler ve genel kurallardan uyarlanmıştır. CAS'a ve onun kurallarına atıfta bulunarak, bu usuller, her uyuşmazlık için başvuru şartlarına uyulması ve acil durumun koşullarının oluşması durumlarında uygulanabilir hale gelir.

Geçtiğimiz son beş yıl boyunca önemli uluslararası ticari tahkim kurumlarında yeni kuralların yürürlüğe girmesi ile hızlandırılmış tahkim, geçici veya acil yardım hükümlerinin sağlanması artık zor değildir. Örnek olarak LCIA Tahkim Kuralları m.9A, 9B, 9C, 22/1, 25; ICC Tahkim Kuralları m.28, 29,30; ICDR Uluslararası Tahkim Kuralları m. 6, 24, E-1 - E-10 verilebilir. CAS, en azından 1994'ten bu yana geçici ve hızlandırılmış yardım(durum) hükümleri sağlamıştır. Aldığı önlemlerle gerçekten hızlı bir şekilde adaleti sağlama yeteneği, CAS'ın spor tahkiminde belirleyici bir özelliği olmuştur.

3.7.4.1. Geçici ve koruyucu önlemler

“Geçici ve Koruyucu Önlemler⁵⁶⁶” başlıklı CAS Kuralları m. R37 aşağıdaki gibidir:

---

bile, hiçbir şey CAS'ın tarafların kendisine sunduğu bir anlaşmazlığı ele almayı kabul etmesini engelleyemez; Bu durumda, hakem heyeti üyelerinin de aynı fikirde olması gerekir. Bu, bu tür bağlantıların yetersiz olduğu düşünülebilse de, sporla bağlantısı olan bir anlaşmazlık için bu evveliyetle doğrudur.”, E.T. 02.03.2019.

⁵⁶⁶Akil, C., 93 atfıyla geçici koruma türlerine ilişkin geniş bilgi için bkz. Rigozzi, A.,(2006) Provisional Measures in CAS Arbitrations, The Court of Arbitration For Sport 1984-2004, Edited by Ian S. Blackshaw/Robert C. R. Siekmann/Janwillem Soek, T.M.C. Asser Press, Lahey, s.231-232.

Hiçbir taraf, ilgili federasyon veya spor birliği kurallarında belirtilen tüm iç hukuk yollarının tüketilmesinden önce bu Usul Kurallarına göre geçici veya kısıtlı tedbirler için başvuruda bulunamaz.(...)

İlgili Bölüm Başkanı, dosyanın Hakem Heyetine devredilmesinden önce veya daha sonra, bir tarafın başvurusu üzerine, hakem heyeti geçici veya koruyucu tedbirler için bir emir verebilir. Olağan tahkim prosedürüne ya da bu tahkim usulünü temyiz eden tahkim prosedürüne tabi herhangi bir anlaşmazlığı bu Usul Kurallarına sunmayı kabul ederken, taraflar, devlet yetkililerinden veya mahkemelerden bu tür tedbirleri isteme haklarını açıkça feragat ederler.

Geçici tedbirler için başvuruda bulunulması durumunda, ilgili Bölüm Başkanı veya hakem heyeti, diğer taraf (veya tarafları) on gün içinde şartlar gerektirdiğinde daha kısa bir süre içinde görüşlerini sunmaya davet eder. İlgili Bölüm Başkanı veya hakem heyeti, hızlandırılmış usulün uygulanması için talimat verir ve ilk önce CAS'ın prima facie yetkisi hakkında karar verir. (...) Çok acil durumlarda, ilgili Bölüm Başkanı, dosyanın Hakem Heyeti'ne devredilmesinden önce veya daha sonra Hakem Heyeti Başkanı, karşı tarafa haber verilmesi şartıyla başvurunun yalnızca sunumu için bir emir verebilir.

İhtiyati tedbir kararı verilip verilmeyeceğine karar verirken, olaya göre, Başkan veya Hakem Heyeti Başkanı, başvurucunun telafi edilemez zararlardan korunmasının gerekli olup olmadığını belirlerken, iddianın dayanağının başarı olasılığı ve başvuru sahibinin menfaatlerinin diğer taraflarinkinden ağır basıp basmadığını göz önünde bulundurur.

Geçici tedbirler usulü, ve eğer varsa halihazırda verilmiş olan geçici tedbirler, talepte bulunan tarafın geçici tedbirler talebinin (olağan prosedür) veya herhangi bir beyanın doldurulmasından sonraki 10 gün içinde ilgili tahkim talebinde veya Kuralların R49 maddesi ile belirtilen süre içerisinde temyiz başvurusunda (temyiz prosedürü) bulunmaması durumunda otomatik olarak iptal edilir. Bu süre sınırları uzatılamaz⁵⁶⁷.

Bu maddedeki en önemli husus, taraflar CAS tahkiminde geçici ve koruyucu önlemler talep etmiş ise, ulusal yetkililerden ve mahkemelerden bu tedbirleri istemekten feragat etmiş sayılacaktır. Bu durumda taraflar, geçici ve koruyucu önlem için CAS'a başvurmuşsa, diğer önemli tahkim merkezlerinin aksine, ulusal mahkemelerden bu tedbirleri isteyemeyecektir (Kurallar m. R37.3).

İsviçre Uluslararası Özel Hukuk Kanunu (PILS)m.183 (1), yalnızca hakem heyetinin geçici tedbirler isteyebileceği anlamına geldiği şeklinde yorumlanabilse de, Kurallar m.R37, CAS'ın, CASBölüm Başkanları aracılığıyla, hakem heyetlerinin kurulmasından önce bile geçici önlemler almasını öngörmektedir.

Kurallar'ın 2013 yılındaki revizyonundan bu yana taraflar, bir tahkikat veya temyiz başvurusu için resmi bir talepte bulunmadan önce bile, bir spor organı tarafından nihai kararın verilmesinden hemen sonra, geçici tedbirler talep edebilirler. Bu tür bir başvuru

⁵⁶⁷CAS Kuralları için bkz. <https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>, E.T. 03.03.2019.

için tek şart, “ilgili federasyon veya spor birliği kurallarında öngörülen bütün iç hukuk yollarının tüketilmiş olmasıdır”.

Kurallarm.R37 ve PILS m.183, emir verilebilecek geçici önlem türlerini hiçbir şekilde belirtmemiş veya sınırlamamıştır⁵⁶⁸.

Geçici önlemler için başvuruda bulunma usulü aşağıdaki gibidir:

CAS Mahkeme Ofisi, taraflara başvuru hakkında görüşlerini sunmaları için on gün süre tanıyacaktır. Koşulların gerektirdiği veya başvuru sahibinin başvurusunun hızlandırılmış bir şekilde ele alınmasını açıkça talep etmesi durumunda, CAS Mahkemesi Ofisi tarafından daha kısa bir süre belirlenecektir. İkinci durumda, CAS Mahkemesi Ofisi, şartların daha kısa süre gerektirip gerektirmediğini kontrol eder ve başvuru hakkında görüşlerini sunmaları için son bir tarih verilmelidir. Bundan sonra, CAS Bölümü Başkanı, kısa sürede geçici ve koruyucu önlemleri talep etmesi halinde, bir emir verecektir. CAS Bölümü Başkanı, şartlar gerektiriyorsa, emrin yalnızca hüküm bölümünü düzenleyebilir. Sadece çok acil olan istisnai durumlarda, CAS Bölümü Başkanı, geçici ve koruyucu tedbirleri almak üzere talep üzerine bir emir verecektir. Asafa Powell - Jamaican Anti-Doping Komisyonu (JADCO) davası⁵⁶⁹ bu konuyla ilgilidir. Temyiz ve temyizbrifinginde yaptığı açıklamada temyiz eden, 26 Haziran - 29 Haziran 2014 tarihleri arasında Kingston-Jamaika'da yapılacak olan Commonwealth Games Trials'a katılmak için son teslim tarihinden önce esasa ilişkin bir duruşma ve nihai karar alabileceğini umduğunu belirtmiştir. İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları'na başvuruların sunulması için son tarih 20 Haziran 2014'tür. 11 Haziran 2014'te, usule ilişkin birkaç olayın ardından, 20 Haziran 2014 tarihinden önce bir duruşmanın gerçekleşmeyeceği tespit edildiğinde, temyiz eden, temyiz edilen kararın yerine getirilmesinin durdurulması için bir talepte bulunmuştur. 18 Haziran 2014 tarihinde, CAS hakem heyeti kararın hüküm bölümünün durdurulması talebi kabul edilmiştir⁵⁷⁰.

Düzenli CAS içtihadına uygun olarak ve genel bir kural olarak, geçici veya koruyucu tedbirlerin kabul edilip edilemeyeceğine karar verilirken, tedbirin başvuru sahibinin telafi

---

⁵⁶⁸Sternheimer,J.B.W., Accelerated procedures in the Court of Arbitration for Sports, <https://www.lawinsport.com/topics/features/item/expedited-procedures-before-the-court-of-arbitration-for-sport#references>, E.T. 03.03.2019.

⁵⁶⁹Greene, P,J, (2017) When Athletes Are Wrongly Sanctioned Under the World Anti-Doping Code, Maryland Journal of International Law, Vol. 32 Issue, 1, p.339, <https://digitalcommons.law.umaryland.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1665&context=mjil>, E.T.18.4.2019; CAS 2014/A/3571(2015).

⁵⁷⁰ Patocchi, P. (2014) International Sports Law and Jurisprudence of the CAS, 4th CAS & SAV/FSA Conference Lausanne 2012, Bernasconi,M. (Ed.), Colloquium Editions Weblaw, Bern, 68-72.

edilemez zararlardan korunmasına hizmet etmesi, tedbirin temyiz başvurusunun esası üzerinde başarılı olma ihtimali ve başvuru sahibinin menfaatlerinin karşı taraf veya taraflarından ağır basıp basmadığı hususlarına dikkat edilmesi gerekmektedir⁵⁷¹.

3.7.4.2. CAS Kurallarında hızlandırılmış usul

CAS Kuralları m. R44.4, hızlandırılmış usulü çok kısaca düzenlemiş olup, bu usul, olağan tahkim usulünün “tarafların rızasıyla, Bölüm Başkanı veya hakem heyetinin hızlandırılmış bir şekilde ilerlemesini ve bunun için uygun talimatlar vermesini” öngörmektedir⁵⁷². CAS temyiz tahkim prosedürleri için, Kurallar m.R52’de, “tarafların anlaşmasıyla, hakem heyeti veya henüz atanmamışsa, Bölüm Başkanı’nın hızlandırılmış bir şekilde ilerleyebileceğini ve böyle bir prosedür için talimatlar verebileceğini” düzenlemiştir.

Her iki taraf da hızlandırılmış usulün uygulanmasını talep edebilir ve CAS Mahkeme Ofisi, hızlandırılmış usulün uygulanmasını önerebilir. Hakem heyeti kendi oluşumundan sonra, şartlar gerektiriyorsa, hızlandırılmış usulün uygulanmasını taraflara teklif edebilir. Bununla birlikte, tahkimde yer alan tarafların bu konuda anlaşmasının olmaması durumunda hızlandırılmış usul uygulanamaz. Taraflar genellikle, CAS Bölümü Başkanı veya hakem heyeti tarafından önerilen hızlandırılmış bir usul üzerinde anlaşmaya davet edilecektir. Tarafların, bu tür bir hızlandırılmış usul çizelgesinde anlaşamaması durumunda, CAS Bölümü Başkanı veya hakem heyeti hızlandırılmış bir takvim uygulayabilir. CAS Bölümü Başkanı veya hakem heyeti, hızlandırılmış usulün uygulanmasında tamamen takdir yetkisine sahiptir.

Bazı spor federasyonlarının düzenlemelerinde hızlandırılmış usuller yer almaktadır. Örneğin, UEFA Şampiyonlar Ligi Yönetmeliği, yargı organlarının kararlarına karşı yapılan itirazların, bildirim tarihinden itibaren on gün içinde CAS'a itiraz edilebileceğini ve CAS öncesi işlemlerin hızlandırılmış bir şekilde yürütüleceğini açıkça belirtmektedir⁵⁷³.

Son zamanlarda, CAS, Avrupa futbol müsabakalarının başlamasından önce⁵⁷⁴ veya transfer pencerelerinin açılmasından öncesine⁵⁷⁵ ilişkin davalarda birçok hızlandırılmış yargılama

⁵⁷¹ CAS talimatları için bkz. CAS 2013/A/3199; CAS 2010/A/2071; 2001/A/329; ve CAS 2001/A/324 sayılı kararlar.

⁵⁷² CAS Kuralları R44.4 Hızlandırılmış Prosedür: “Tarafların rızası ile, Bölüm Başkanı veya Panel hızlandırılmış bir şekilde ilerleyebilir ve bunun için uygun talimatlar verebilir”.

⁵⁷³ UEFA Şampiyonlar Ligi Yönetmeliği için bkz. https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Regulations/uefaorg/Regulations/02/09/88/17/2098817_DOWNLOAD.pdf, E.T. 23.01.2019.

⁵⁷⁴ Hızlandırılmış usule ilişkin yargılama örnekleri için bkz. UEFA v. Beşiktaş CAS 2013 / A / 3258 (https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/CASdecisions/02/47/24/24/2472424_DOWNLOAD.pdf) ve UEFA v. Fenerbahçe, CAS 2013 / A / 3256. (https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Award_3256_FINAL_internet.pdf), E.T. 23.01.2019.

yapmıştır. Bu gibi durumlarda, CAS prosedürleri günler veya haftalar içinde tamamlanır. İlginç bir hızlandırılmış yargılama örneğinde, Dünya Yüzme Şampiyonası'nın gerçekleştiği Çin'in Şangay kentinde görülen bir doping davası olan Cesar Cielo davasında yargılama, bir hafta içinde bir duruşma ile bitirilmiştir⁵⁷⁶. Hakem kararının hüküm kısmı, yarışmalardan önceki tarihte yapılan duruşmadan hemen sonra verilmiştir. Daha yakın bir zamanda, Çek Bisikletçi Roman Kreuziger'in UCI aleyhindeki, olası dopingle mücadele suçu hakkında devam eden bir soruşturmadaki geçici askıya alma kararına yönelik davası⁵⁷⁷ da hızlandırılmış bir şekilde ele alınmıştır. Zira davacı binici Roman Kreuziger, 2014 İspanya Turunda ve muhtemelen UCI Dünya Yol Şampiyonasında yarışmayı istemekteydi.

Son olarak, tahkimde yer alan tüm tarafların yargılamayı hızlandırmak için aralarında bir anlaşma olmasa bile, CAS her zaman tarafların ihtiyaçlarını karşılamak için işlemleri etkin ve hızlı bir şekilde yürütmeye çalışmaktadır.

3.7.4.3. CAS'ın Özel etkinlikler için ad hoc bölümleri

Uluslararası Spor Tahkim Konseyi ("ICAS"), özel etkinlikler ve belirli bir süre için, etkinlik organizatörü ile birlikte, 24 saat içinde spor etkinliğinin gerçekleştiği sporun yönetim organının düzenlemeleri kapsamındaki uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü amacıyla, CAS'ın ücretsiz çözüm sağlayan işlevini bir ad hoc bölüm⁵⁷⁸ olarak devreye sokabilir⁵⁷⁹.

ICAS, 1998'den beri İngiliz Milletler Topluluğu Oyunları gibi bölgesel çoklu spor oyunları ve 2014'ten bu yana Asya Oyunları ve Asya Plaj Oyunları için CAS ad hoc bölümleri de oluşturmuştur. Bu tür etkinlikler için organizasyon ve usuller, daha küçük bir hakem grubuyla, Olimpiyat Oyunları için olanlara benzemektedir.

---

⁵⁷⁵ FIFA v. FC Barcelona CAS 2014 / A / 3793, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3793.pdf>, E.T. 23.01.2019.

⁵⁷⁶ Cesar Cielo kararı için bkz. CAS 2011 / A / 2495, http://www.centrostudisport.it/PDF/TAS_CAS_ULTIMO/81.pdf, E.T. 18.04.2019.

⁵⁷⁷Roman Kreuziger v. UCI, CAS 2014 / A / 3694, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Award_motivated_3694_FINAL_internet.pdf, E.T. 23.01.2019.

⁵⁷⁸Mitten, M.J., (2014). The Court of Arbitration for Sport and its Global Jurisprudence: International Legal Pluralism in a World Without National Boundaries ,Ohio State Journal On Dispute Resolution, Vol.30:1, p.11-12.; CAS Ad Hoc bölümleri ayrıntılı bilgi için bkz. Beach, A.,(2012).‘The CAS ad hoc Division – fast, fair and free?’, LawInSport, <https://www.lawinsport.com/topics/articles/item/the-cas-ad-hoc-division-fast-fair-and-free>, E.T. 04.04.2019.

⁵⁷⁹Olimpiyat Oyunları'nda CAS Tahkim Kuralları için bkz. https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_adhoc_rules_Olympic_Games_London_2012.pdf, E.T. 03.04.2019.

Son olarak, CAS ad hoc bölümleri, 2000'den beri UEFA Avrupa Şampiyonası ve 2006'dan beri FIFA Dünya Kupası gibi diğer etkinlikler için de uygulanmıştır. Brezilya'da düzenlenen 2014 FIFA Dünya Kupası'nda bir hakem heyeti kararının verilmesi için nihaisürekırk sekiz saat olduğundan, bu tür olaylar için yapılan işlemlerin ve bunlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların giderilmesi, Olimpiyat Oyunları'ndakilerle benzerlik göstermektedir. Olimpiyat Oyunları'nda yapılan usullerden farkları; operasyonlar uzaktan yapılmakta, yarışma sırasında ev sahibi ülkede CAS delegasyonu bulunmamakta ve duruşmalar video konferans yoluyla yapılmaktadır. 2014 Dünya Kupası'nda, CAS *ad hoc* bölümü, Uruguay ile İtalya arasındaki Dünya Kupası maçında disiplin olaylarının ardından Uruguaylı futbolcu Luis Suarez / FIFA'yı⁵⁸⁰ içeren bir prosedürü başlatmış ancak, Uruguay kupadan elendikten sonra Suarez temyiz başvurusunu Lozan'daki CAS'a yapmıştır⁵⁸¹.

3.7.4.4. Hızlandırılmış usulde uygulanabilecek CAS olağan tahkim usulü hükümleri

CAS Kuralları'nın R44.4'de hızlandırılmış usul çok kısa şekilde düzenlemiştir. Bu madde, tarafların rızasıyla, Bölüm Başkanı veya hakem heyetinin olağan tahkim usulünün hızlandırılmış bir şekilde ilerlemesini ve Bölüm Başkanı veya hakem heyetinin bunun gerçekleşmesi için uygun talimatlar vermesi gerektiğini düzenlemiştir⁵⁸². Bu maddeden anlaşılacağı üzere, aslında sadece olağan tahkim usulü, Bölüm Başkanı veya hakem heyetinin takdiri doğrultusunda ve uygun gördükleri talimatları vermeleri ile şekillenmektedir. Hızlandırılmış usule özgü, süreleri kısaltan ve tahkim usulünü kısaltan belirli bir usul öngörülmemiştir. Bu nedenle CAS olağan tahkim usulü hükümlerinin hemen hepsinin, hızlandırılmış tahkimin niteliği ile uyduğu oranda uygulanabileceği söylenebilir.

Yukarıda belirtildiği gibi CAS'ta ilk derece tahkimi ve temyiz tahkimi olarak iki farklı tahkim usulü bulunmaktadır. Fiil ehliyetine sahip bütün gerçek kişiler ve tüzel kişilerin CAS'a başvurma yetkisi bulunmaktadır⁵⁸³. Bir uyuşmazlığın CAS önüne gelebilmesi için tarafların bu konuda yazılı bir anlaşmaya sahip olmaları gerekir.

Davacı tarafından verilen başvuru dilekçesi, davalıya tebliğ edilir ve davalı taraf CAS'a bir cevap gönderir. CAS veya hakem heyetinin taraflara yapacağı tebligatlar, sekretarya

⁵⁸⁰ CAS 2014/A/3665, 3666 & 3667, Luis Suarez v. FIFA kararı için bkz. https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/award_3665-3666-3667_FINAL_internet.pdf, E.T. 18.03.2019.

⁵⁸¹ Sternheimer, J.B.W., Accelerated procedures in the Court of Arbitration for Sports, <https://www.lawinsport.com/topics/features/item/expedited-procedures-before-the-court-of-arbitration-for-sport#references>, E.T. 03.03.2019.

⁵⁸² Akil, C. 87.

⁵⁸³ Akil, C., 79-80.

vasıtasıyla yapılır. İlk derece tahkimde taraflar arasında yapılacak ek birer yazışmadan sonra, taraflar; tanık veya bilirkişi dinletmek, delillerini sunmak ve sözlü savunmada bulunmak üzere duruşmaya davet edilirler. Hakem heyetinin nihai kararı, duruşma günü taraflara bildirilmezse, en geç bir kaç hafta sonra tebliğ edilecektir⁵⁸⁴.

Yargılama faaliyetleri İngilizce veya Fransızca dillerinden biri ile yapılır. Taraflarca sunulan belgeler, bu dillerden farklı bir dilde düzenlenmiş ise hakem heyeti, belgelerin İngilizce veya Fransızca'ya tercüme edilmiş onaylı örneklerini talep edebilirler. Taraflar, bu dillerden farklı bir yargılama dili belirleyebilirler. Bu durumda hakem heyeti kabul ederse, CAS'a da bilgi verme şartıyla, yargılama, tarafların kararlaştırdıkları dilde yapılabilir. Tercüme masrafları, hakem tarafından kısmen veya tamamen taraflara yükletilebilir⁵⁸⁵.

CAS Tahkim Kuralları'nda hakemlerin yargılama faaliyetlerini yerine getirirken bağımsız ve tarafsız olmaları gerekliliğine ilişkin hükümler bulunmaktadır⁵⁸⁶. Hakemlerin de taraflar hakkında karar verirken, taraflar veya dava dışı koşullardan etkilenmeleri önlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, bağımsız veya tarafsız kalmalarını önleyecek koşulların bulunması halinde, hakemlere, yargılamanın başında bunları bildirme yükümlülüğü getirilmiştir. Göreve başlarken hakemlere imzalatılan bir bağımsızlık bildirisi⁵⁸⁷ ile uygulamada, bu durum sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak hakemin bağımsız ve tarafsız kalmasını önleyecek koşulların yargılama sırasında ortaya çıkması halinde, bunları da açıklama sorumluluğu vardır. Taraflar da, bir hakemin tarafsız olmadığı veya tarafsız kalamayacağı kanaatini taşıyorlarsa, o hakemin reddini talep edebilirler. Taraflar, bir hakemin tarafsızlığından makul olarak şüphe etmeyi gerektiren sebeplerin varlığı halinde, onun reddini isteyebilirler⁵⁸⁸.

Tahkim yargılaması, tek hakem veya üç hakemden oluşan bir heyet tarafından yapılır. Taraflar, tahkim anlaşması veya tahkim şartında hakemsayısını tespit edebilir. Eğer sayıyı belirlememişlerse, Daire Başkanı, davanın karmaşıklığı ve uyumsuzluğun maddi değerini göz önüne alarak hakem sayısını belirler.

Kurallar m. R40.2/2'ye göre, tahkim sözleşmesi veya Bölüm Başkanının kararı nedeniyle, tek bir hakem atanacaksa, dava dilekçesinin Sekretarya tarafından alınmasından itibaren on

---

⁵⁸⁴Erkiner, K, 18.

⁵⁸⁵Küçükgüngör, E., 15.

⁵⁸⁶Erkekli, T., 71-72.

⁵⁸⁷Bozkurt, M. N., 176-177

⁵⁸⁸Özdemir Kocasakal, H., 56- 57; Erkekli, T., 72-73.

beş gün içinde tarafların anlaşarak, bu tek hakemi belirlemeleri mümkündür. Taraflar anlaşamazlarsa, Daire Başkanı tek hakemi tayin eder.

Kurallar m. R40.2/3'e göre, tahkim sözleşmesi veya Bölüm Başkanının kararı gereğince, eğer üç hakem tayin edilmesi gerekiyorsa, davacı dava dilekçesi ile birlikte veya hakem sayısına ilişkin kararda belirtilen süre içinde kendi hakemini tayin eder. Davalı da, dava dilekçesinin Sekretarya tarafından alınmasından itibaren tayin edilen süre içinde kendi hakemini tayin eder. Eğer taraflar bu süreler içinde kendi hakemlerini seçmezlerse, onların yerine daire başkanı seçer⁵⁸⁹.

CAS tahkiminde, taraflar, yargılama başladıktan sonra, uyuşmazlık üzerinde uzlaşmaya varırlarsa, uzlaşma metni hakem kararı olarak tespit edilir. Uyuşmazlığın sulhyoluyla çözülmesi teşvik edilse de, uygulamada CAS'ın yargılama faaliyetinin%85 oranında temyiz tahkim yargılaması olduğu göz önüne alındığında, bunun gerçekleşmediği görülmektedir⁵⁹⁰.

CAS yargılaması, kural olarak yazılıdır. Taraf dilekçeleri, tanıkların ve bilirkişilerin beyanlarının ve tanıkların hangi konularda bilgi ve görgülerinin olduğunun, taraflarca yazılı olarak verilmesi gerekmektedir. Dilekçelerde davalı tarafından yetki itirazı ileri sürüldüğünde ICAS kalemi, davacı tarafa bu iddiaya karşı cevap vermesi için süre tayin eder⁵⁹¹.

CAS tahkiminde duruşma yapılması zorunlu değildir. Hakem heyeti, dilekçelerin teatisi aşamasından sonra yeterince bilgi sahibi olduğuna karar verirse, duruşma yapılmamasına karar verebilir⁵⁹². Hakem heyeti başkanı, duruşma yapılmasına karar vermişse, tanık, bilirkişi ve tarafların sözlü açıklamalarını dinler. Hakem heyeti başkanı, sözlü beyanların kısa ve özet olması ile yazılı yapılan açıklamalardaki konulara ilişkin olması için gerekli özeni gösterir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, duruşma açık yapılmaz. Hakem heyeti, tanık ve bilirkişilere soru sorulmasına izin verebilir ve bu kişilerin video-konferans aracılığıyla dinlenmesine karar verebilir. Sözlü aşama tamamlandıktan sonra, hakem heyeti tarafından izin verilmedikçe, taraflar yeni dilekçe veremezler⁵⁹³.

CAS tahkiminde taraf olanlar, aralarındaki uyuşmazlığın esasına uygulanacak olan hukuku kararlaştırabilirler. Taraflar kararlaştırmamışsa hakem kurulu, İsviçre hukukuna göre karar

---

⁵⁸⁹ Erkekli, T., 77-78; Özdemir Kocasakal, H., 63.

⁵⁹⁰ Özdemir Kocasakal, H., 64.

⁵⁹¹ Akil, C., 85-86.

⁵⁹² Özdemir Kocasakal, H., 66.

⁵⁹³ Erkekli, T., 83-84.

verir⁵⁹⁴. Taraflarca belirlenen hukuk sisteminde yer alan kuralların uygulanması durumunda meydana gelecek sonucun uluslararası kamu düzenine aykırı olması halinde, söz konusu kuralların uygulanmaması gerekir. Zira verilen karar, kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle iptal davasına konu olabilir⁵⁹⁵.

CAS Sekreteryası tarafından tebliğ edilen yazılı hakem kararı, kesindir ve icra edilebilir. Hakem kararına karşı sadece İsviçre Uluslararası Özel Hukuk Kanunu (LDIP) m. 190-192 ile öngörülen iptal davası açılabilir. İptal davası, mahkemenin gerektiği şekilde teşekkül etmemiş olması, yargılama yetkisine ilişkin hata, talep edilen bir şeye karar vermeme ya da talep edilmeyen bir şeye hükmetme, yargılamada eşit muamele görme ya da savunma hakkının ihlali ve verilen kararın kamu düzenine uygun olmaması gibi sebeplerle açılabilir⁵⁹⁶. Ancak İsviçre Federal Mahkemesi, 1989-2009 yılları arasında görülen ve kamu düzeni ihlali gerekçesine dayanan 142 iptal davasının hiçbirisinde davanın kabulü kararı vermemiştir. Bunun en önemli istisnası, Federal Mahkemenin kamu düzeni gerekçesiyle iptal ettiği ilk CAS kararı olan 27.03.2012 tarihli Matuzalem⁵⁹⁷ kararıdır⁵⁹⁸.

Sonuç olarak, spor olaylarının doğası gereği bu alanda çıkan uyuşmazlıkların çok hızlı ve etkin çözülmesi gerekmektedir. CAS tahkiminde ilk derece tahkimi, altı ila on iki ay sürmektedir⁵⁹⁹. Bir sporcunun kendi bağlı olduğu spor organizasyonuna yaptığı başvuru hızlı şekilde sonuçlandırılmaz veya geçici tedbirler alınmazsa, sporcu, spor hayatına devam edemeyecek ve maddi ve manevi olarak telafisi imkânsız zararlara uğrayabilecektir. Bu

⁵⁹⁴ Akil, C., 88.

⁵⁹⁵ Yılmaz, A.Ç., (2016). Spor Tahkim Mahkemesinin Disiplin Yaptırımlarına İlişkin Kamu Düzeni Müdahalesi: İsviçre Federal Mahkemesinin *Matuzalem* Kararı Çerçevesinde Bir Değerlendirme, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 20(3), 87 vd.; Özdemir Kocasakal, H., 68.

⁵⁹⁶ Akil, C., 98; Özdemir Kocasakal, H., 69; Erkekli, T., 85-86.

⁵⁹⁷ Judgment of the Swiss Federal Tribunal 4A_558/2011 of March 27, 2012. Bkz. <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf>, E.T. 04.03.2019.

⁵⁹⁸ İsviçre Federal Mahkemesi'nin Matuzalem kararına ilişkin geniş bilgi için bkz. Yılmaz, A.Ç., 89, 97 vd. "*Federal Mahkeme, kişilik hakkının, Anayasada düzenlenen ekonomik özgürlük hakkıyla garanti edilmiş olduğunu, bu hakkın ise kişilere bir mesleği seçme veya icra etme özgürlüğü bahsettiğini beyan etmiştir. Mahkeme bu noktada ekonomik özgürlük hakkı ile İsviçre Medeni Kanununun 27(2) maddesi arasında irtibat kurarak, mezkur maddenin kişiyi kendi özgürlüğünü aşırı biçimde kısıtlayan sözleşmeler yapmaktan alıkoymak amacıyla sevk edildiğini dile getirmiştir. Mahkeme ayrıca, sözleşmeyle bir kişinin ekonomik özgürlüğünün kısıtlanmasının, hangi durumda "aşırı" kabul edileceği sorusunu da cevaplamıştır. Buna göre bir kişinin iktisadi varlığını tehlikeye atacak nispette ekonomik özgürlüğünden vazgeçmesi veya bu özgürlüğü kısıtlaması, Kanunun 27(2) maddesi anlamında "aşırı" kabul edilmelidir. Mahkeme bu tespitten hareketle, izah edilen düzeyde kısıtlayıcı mahiyet taşıyan bir sözleşme hükmünün kamu düzenini ihlal edeceği sonucuna ulaşmıştır"; Levy, R., (2012). Swiss Federal Tribunal Overrules CAS Award in a Landmark Decision: FIFA vs Matuzalem, *International Sports Law Journal*, 2012/3-4, pp.35-38; <https://www.lawinsport.com/topics/articles/regulation-a-governance/item/swiss-federal-tribunal-overrules-cas-award-in-a-landmark-decision?tmpl=component&print=1>, E.T. 04.04.2019; Garraffa, P., The "Matuzalem-Affaire": Ending of the Sporting Justice? *International Sports Law Journal*, 2012/3-4; pp. 44- 48, https://www.asser.nl/media/2082/islj_2012-3-4.pdf, E.T. 04.04.2019.*

⁵⁹⁹ Erkekli, T., 71; Erkiner, K., 19.

nedenle CAS tahkim yargılamasında hızlandırılmış usulün uygulanması ve geçici önlemlerin alınması önemlidir. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, CAS'ın Olimpiyat Oyunları ve değişik spor türlerindeki uluslararası oyunlarda kurduğu *ad hoc* heyetler de, tek başına hızlandırılmış usulün en göze çarpan ve etkili uygulamasıdır. Bazı hallerde tahkim yargılamasının bir haftada bitirilmesi takdire değerdir. Bukapsamda denilebilir ki CAS, spor dünyasında sporcuların ihtiyaçlarına göre özel olarak uyarlanmış, hızlı ve etkin bir tahkim sistemi sunmaktadır.

4. SONUÇ

Uluslararası ticari faaliyetler, faaliyetin yapıldığı ülkenin veya birden fazla ülkenin hukukuyla ilişkilidir. Ticari faaliyetin taraflarının sözleşmede belirlediği hukukta sonradan gerçekleşmesi muhtemel değişiklikler, mahkemelerde yıllarca çözümlenemeyen uyuşmazlıklar, teminat yükümlülüğü ve kesinleşen kararın icrası aşamasında karşılaşılan güçlükler, tarafları tahkime yöneltmektedir. Uluslararası tahkim, sorunları en aza indirmesi, alternatif bir çözüm yöntemi sunması ve taraflar açısından tarafsız ve bağımsız bir yargı mercii olması sebebiyle de tercih nedenidir. Ulusal mahkemelerin uygulamada bağımsız, tarafsız olmaması ve uluslararası ticari ilişkilerde uzman olamaması da tarafları tahkime yönlendiren diğer nedenlerdir. Taraflar, aralarındaki uyuşmazlığa tahkim hükümlerinin uygulanmasını kararlaştırdıklarında, alanında uzmanlaşmış hakemi ya da hakemleri ve tahkim yerini kendileri belirleyeceklerdir. Taraflar, kurumsal tahkime mi veya *ad hoc* tahkime mi başvuracaklarını, kısaca, uyuşmazlığın çözümüne ilişkin bütün hususları kendileri belirleyecekleri için, bağımsız ve tarafsız bir hukuki çözüm yolunu tamamen kendi iradeleriyle kararlaştırmış olacaklardır.

Hızlandırılmış tahkim, tahkimden tamamendeğişik bir sistem getirmese de, tahkimde uygulanan usuller ile sürelerin kısaltılmasına ve dolayısıyla yargılama süresinin kısalmasına hizmet etmektedir. Ayrıca hızlandırılmış tahkimin, kural olarak, tek hakem tarafından yargılama yapılması, tahkime konu alacak sınırı konulması, cevap dilekçesi vermede sürelerin kısaltılması, hakemin tahkim uyuşmazlığının çözümünde ve hakem kararının verilmesinde daha kısa süreler getirmesi, yargılamayı olağan tahkimegöre kısaltmaktadır.

Hızlandırılmış tahkimde, bazı tahkim merkezleri, taleplerin niteliği, tahkim yargılamasının geldiği aşama, talebin masraflara etkisi gibi hususları göz önüne alarak, yeni taleplerin ileri sürülmesine imkân vermemektedir. Bu iddia ve savunmanın genişletilmesi yasağına hizmet etmekte ise de, tarafları dava ve cevap dilekçeleri ve ekinde delillerini sunarken daha dikkatli olmaya itmektir. Zira hakem tarafından tahkim kurallarında yer alan kriterler dikkate alınarak, yeni talepler kabul edilmeyebilecektir. Hatta MTO gibi bazı tahkim merkezleri kurallarına göre hakem, tarafların görüşünü aldıktan sonra, tarafların birbirlerinden belge istemesi, taraf dilekçeleri, yazılı tanık beyanı ve yazılı uzman görüşü sunulmasını gibi dilekçelerin sayısı ve kapsamını sınırlayabilmektedir. ISTAC gibi bazı tahkim merkezlerinde, hakemin, tarafların görüşünü alarak usuli zaman çizelgesi düzenlemesi de yargılama süresini kısaltacaktır. Ayrıca, usuli zaman çizelgesi tarafların

dilekçe sunup sunamayacağı veya duruşma yapılıp yapılmayacağını belirleyecek ve diğer usuli konular hakkında bilgi içereceğinden hukuki belirlilik ilkesini temin edecektir.

Hemen hemen tüm tahkim merkezlerinin kurallarında, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa ve hatta kararlaştırılsa bile Divan kararıyla, hızlandırılmış tahkimde tek hakem uygulaması benimsenmiştir.

MTO, ISTAC ve AAA gibi tahkim merkezleri, hızlandırılmış tahkimin belli miktarı aşmayan uyuşmazlıklarda uygulanabileceği, ancak tarafların aksini kararlaştırarak bu miktarların üstündeki uyuşmazlıkların hızlandırılmış tahkimde çözülmesine karar verebilecekleri hükmünü getirmişlerdir. ISTAC, AAA, WIPO gibi tahkim merkezleri hızlandırılmış tahkimde, tahkime cevap süresini 14-20 gün arasında bir süreye düşürmüşlerdir.

MTO, ISTAC ve WIPO gibi tahkim merkezlerinin kurallarına göre, tek hakem, genelde tarafların görüşünü almasından sonra, gerekli olduğunu görmedikçe duruşma yapmaksızın dosya üzerinden karar vermektedir. Duruşma yapılacaksa da, hakemin, duruşma ve tanık sorgusunu video konferans, telefon ve benzeri iletişim araçlarıyla, taraflar ve tanığı fiziken davet etmeden yapılabilmesine olanak veren düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca örneğin WIPO, duruşmaların üç gün içinde bitirilmesine ilişkin hüküm getirmiştir.

Uzman kişilerin beyanlarının alınamaması, olağan tahkim yargılamasına kıyasla yüzeysel belge ve deliller çerçevesinde ve sözlü duruşma yapılmaksızın karar verilmesi gibi konularda hızlandırılmış tahkime yönelik eleştiriler bulunmaktadır. Ancak ticari menfaatlerin korunması gündeme geldiğinde uyuşmazlığın çözümünün en kısa sürede sağlanması, taraflar açısından öncelik arz ettiğinden, hızlandırılmış tahkim mekanizmasına ihtiyaç duyulduğu açıktır.

ISTAC ve WIPO gibi tahkim merkezleri, hızlandırılmış tahkimde dosyanın tek hakeme havalesinden veya hakemin belirlenmesinden itibaren üç ay içinde uyuşmazlığın esası hakkında karar verileceğini hükme bağlamıştır. Bu tahkim merkezleri, hakemin, yargılamanın sona ermesinden itibaren veya son dilekçenin verilmesinden veya duruşma yapıldığı takdirde duruşmanın yapılmasından itibaren en geç bir ay içinde uyuşmazlığın esası hakkında nihai kararı vereceğini de düzenlemiştir. Bu şekilde hızlandırılmış tahkimde, hakemin tahkim uyuşmazlığını çözmesinde ve hakem kararının verilmesinde olağan tahkimden daha kısa süreler getirilmiştir.

Bununla birlikte, hızlandırılmış tahkimdeen ayrıntılı düzenleme, WIPO tahkim merkezine ait olup, hızlandırılmış tahkim 73 maddede düzenlenmiştir.

Hızlandırılmış tahkim ile birlikte tahkim kurumlarının kurallarında ayrıca düzenlediği yeni bir hukuki kurum, acil durum hakemliği ve geçici hukuki koruma tedbirleridir. Acil durum hakeminin kararlarının geçici olması ve kararlarının tanınması ve tenfizinde ülke mevzuatlarında açık düzenlemeler bulunmaması, bu hakemlerin kararlarını uluslararası hukukta bir parça etkisiz hale getirmektedir. Bununla birlikte, acil durum hakemleri veya hakem heyetlerinin, geçici hukuki koruma tedbirleri verebilmeleri ve CAS haricinde tahkim merkezlerinin, geçici hukuki koruma tedbirleri için mahkemelere başvurulabileceğini kabul etmeleri, tarafların çıkarlarını koruyan düzenlemelerdir.

MTO (ICC), ISTAC, WIPO, AAA gibi milletlerarası tahkim kurumları merkezlerinde hızlandırılmış tahkim usulü, 2014 yılından beri uygulanmakta olan ve olağan tahkime göre nispeten yeni bir hukuki kurumdur. Kural olarak, hızlandırılmış tahkimin düşük meblağlı uyuşmazlıklar için uygulanması, başarı şansını artıracaktır. Kaldı ki, tahkim merkezleri güvenilirliklerini kaybetmek istemediklerinden, hızlandırılmış tahkim uygulamalarını ve istatistiklerini takip edecek ve herhangi bir sorun olduğunda yetkili organları olan Divan, Merkez veya Sekreterlik aracılığıyla gerekli müdahaleleri yapabileceklerdir.

Hızlandırılmış tahkimde genel olarak başvuru harcı, avansive hatta masrafın düşük tutulması da, milletlerarası ticari ilişkilerde tarafları, mahkemeler yerine tahkim merkezlerine yönlendirecektir.

WIPO'nun 2014 yılında, ICC, ISTAC gibi milletlerarası tahkim kurumlarının hızlandırılmış tahkimi 2017 yılında düzenlediği göz önüne alındığında hızlandırılmış tahkim nisbeten yeni bir hukuki kurumdur ve bu kurumun tahkim yargılamasını hızlandırıp hızlandırmadığı, etkin ve kaliteli bir çözüm yolu olup olmadığı zamanla anlaşılacaktır.

KAYNAKLAR

- Aflaki, N. (2004). *Cooperation Between World Intellectual Property Organisation and the World Trade Organisation In the Field of Assistance to Developing Countries*. Master Thesis, Faculty of University of Lund.
- Akıncı, Z. (2016). *Milletlerarası tahkim*. 4. Baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Akıntürk, T., Ateş- Karaman, D., (2012). *Borçlar hukuku*. 19. Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Akil, C. (2013). Genel Olarak Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Bu Mahkemede Uygulanan Tahkim Çeşitleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Alan, R., Hunter, J.M., Blackaby, N., Partasides, C., (2015). *Redfern and hunter on international arbitration*. Sixth Edition, Oxford University Press.
- Alangoya, H.Y., Yıldırım, M. K., Deren-Yıldırım, N., (2011). *Medeni usul hukuku esasları*. 8. Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Alibaba, A. (2005). *Milletlerarası Unsurlu Sözleşmelerde Hukuk Seçimi ve Sınırlandırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Altıntaş, S. (2015). *Tahkimin Geçersizliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Antalya, G. (2013). *Borçlar hukuku genel hükümler*. 2. Baskı. İstanbul: Legal Kitabevi.
- Atlıhan, Ö. (2010). Tahkim Sözleşmesinin Unsurlarının ve Hükümlerinin Ulusal-Uluslararası Ticari Tahkim ve Yatırım Tahkimi Işığında İncelenmesi. *İstanbul Barosu Dergisi*, 84(2).
- Atlıhan, Ö. (2012). The Main Principles Governing Interim Measures In The Pre-Arbitral Proceedings- Specifically, The ICC Emergency Arbitrator Rules, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (Annales XLIII, N. 60, 203-262, 2011].
- Bacanlı, M. R. (2016). Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arbuluculuk Merkez (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*.
- Bagner, H. (1997). Expedited Arbitration Rules: Stockholm and WIPO. *Arbitration International*, 13(2).
- Balcı, M. (1999). *İhtilafların çözüm yolları ve tahkim*. 1. Baskı. Ankara: Danışman Yayınları.

- Balkar, S. (2010). *Uluslararası Ticari Tahkim ve Geçici Koruma Tedbirleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baytan Karakuzu, D. (2005). *Fikir mülkiyeti hukuku (Kavramlar)*. İstanbul: Beta Basım.
- Beechey, J. (2008). How to Control the Impact of Time Running Between the Occurance of the Damage and Its Full Compensation: Compensatory and Alternative Remedies in Interim Relief Proceedings. in *Dossier of the ICC Institute of World Business Law: Interest Auxillary and Alternative Remedies in International Arbitration*.
- Berger, K.P. (2008). The Need for Speed in International Arbitration: Supplementary Rules for Expedited Proceedings of the German Institution of Arbitration (DIS). *Journal of International Arbitration*, (5).
- Bıyıklı, M. (2018). *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Hukuki Yapısı ve Bünyesindeki Tahkim Sürecinin İşleyişi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bican, B., (2015). “Milletlerarası Ticaret Odası Tahkimi”, Görev Belgesi ve Usulü, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29.
- Bilgetekin, T. Acil Durum Hakemliği, *Milletlerarası Hukuk Bülteni*, 36(1).
- Blessing, M. (1999). *Introduction to arbitration – swiss and international perspectives (Arbitration)*. Basel, Helbing & Lichtenhahn Verlag AG.
- Boban, J. M. (2012). *International Arbitration and Technology Transfer Disputes*. Thesis of Master, Faculty of Law, University of Toronto, Toronto.
- Born, G. (2014). *International commercial arbitration*. Second edition. Lahey: Kluwer Law International.
- Bozkurt Yüksel, A.E. (2009). *Patent uyuşmazlıklarının çözüm yolları: milletlerarası tahkim ve devlet yargısı*. (Patent), Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Bozkurt, M. N. (2010). Spor Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Milletlerarası Spor Tahkim Mahkemesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 2010(2).
- Bühler, M., (2011). ICC Pre-Arbitral Referee and Emergency Arbitrator Proceedings Compared, Special Supplement 2011: Interim, Conversatory and Emergency Measures in ICC Arbitration. *ICC International Arbitration Bulletin*, 22.
- Candener Elver, N. (2004). *Uluslararası ticari uyuşmazlıklarda kurumsal tahkimin güncel sorunları paneli, tahkim sistemlerinde hakemlerin seçimi, tayini ve konuya ilişkin güncel ve somut sorunlar (Hakem seçimi)*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını.
- Carlevaris, A., Digon, R. (2016). Arbitrator Challenges under the ICC Rules and Practice. *ICC Dispute Resolution Bulletin*, 1(1).

- Castineira, E., Petsche, M. (2006). The Language of Arbitration: Reflections on the Selection of Arbitrators and Procedural Efficiency. *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 17(1).
- Çalışkan, Z. (2017). Fındık İhracatında Uyuşmazlıkların Tahkim Yöntemiyle Çözümü: ISTAC ve TNA. *Milletlerarası Hukuk Bülteni*, 37(2).
- Çelikel, A., Erdem, B. B. (2012). *Milletlerarası özel hukuk*. 12 Basım. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Çelikel, A., Nomer, E., (2013). *Devletler hususi hukuku*. 11. Basım. İstanbul: Beta Kitapevi.
- Darwazeh, N., Rigaudeau, B. (2011). Clues to Construing the New French Arbitration Law, *Journal of International Arbitration*.
- Dayınlarlı, K., (2011). *Fransa'da milli-milletlerarası tahkim kanunu reformu*. Ankara: Dayınlarlı Yayıncılık.
- De Castro, I., Chalkias, P. (2012). Mediation and Arbitration of Intellectual Property and Technology Disputes. *Singapore Academy of Law Journal*.
- Deren Yıldırım, N. (2004). *Uncitral Model Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Deren Yıldırım, N. (2007). *Objektif Açıdan Tahkime Elverişlilik*. Prof. Dr. Yavuz Alangoğa'ya Armağan, İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Doğan, V. (2013). *Milletlerarası Özel Hukuk*, 2. Basım. Ankara: Savaş Yayınevi.
- Downie, R. (2011) Improving the Performance of Sport's Ultimate Umpire: Reforming the Governance of the Court of Arbitration for Sport. *Melbourne Journal of International Law*, 12.
- Dündar, H. (2008). Tahkim Sözleşmesinin Şekli ve Niteliği Üzerine Bir İnceleme. *Terazi Hukuk Dergisi*.
- Egemen, I. (2006). Uluslararası Tahkim Hukukunda Vekilin Özel Yetkisi Olmaksızın Tahkim Anlaşması Akdetmesinin Geçerliliği Sorunu. *İstanbul Barosu Dergisi*, 80(5).
- Ehle, B. (2013). *Emergency Arbitration In Practice, New Developments in International Commercial Arbitration*. Christophe Müller, Antonio Rigozzi (Eds), Schulthess, Geneva.
- Ekşi, N. (2009). *4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'na İlişkin Yargıtay Kararları*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Ekşi, N. (2009). Yargıtay Kararları Işığında ICC Hakem Kararlarının Türkiye'de Tanınması ve Tenfizi. *Ankara Barosu Dergisi*.
- Emek, U. (1999). *Uluslararası Ticarete Tahkim Prosedürü*. Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.

- Eray, H. O. (2010). *Milletlerarası Tahkimde Yabancı Hakem Kararlarının Kesinleşmesi ile Tanıma ve Tenfizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Erdem, E. (2017). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Erkan, M. (2013). *Milletlerarası Tahkimde Yetki Sorunları*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Erkekli, T. (2017). *Spor Hukukunda Tahkim ve Uluslararası Tahkim Mahkemesi (CAS)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Erkiner, K. (2010). *Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi "C.A.S."*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Ertan, K. (2010), *Deniz Hukuku'nda Londra'da Tahkim*. Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ertekin, E., Karataş, İ. (1997). *Uygulamada İhtiyari Tahkim ve Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizi Tanınması*, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Erten, R. (2009). İngiliz Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Tedbirleri. *AÜHFD*, 58(3).
- Erten, R. (2010). *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda Geçici Hukuki Koruma Önlemleri*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Esen, E. (2008). *Uluslararası Ticari Tahkimde Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili*. İstanbul: Beta Basım.
- Feris, J. R. (2017). The 2017 ICC Rules of Arbitration and the New ICC Expedited Procedure Provisions A View from Inside the Institution. *ICC Dispute Resolution Bulletin*.
- Fiebing R., Gregorich, C. (2008). *Arbitration on Acid: Fast Track Arbitration in Austria from a Practical Perspective*. Austrian Yearbook on International Arbitration.
- Franke, U. (1982). International Arbitration in Sweden. *American Society of International Law Proceedings*, 76.
- Friedland, P. (2004). *Arbitration Clauses For International Contracts*. New York: Juris Publishing.
- Fry, J. (2013). The Emergency Arbitrator- Flawed Fashion or Sensible Solution?. *Dispute Resolution International Heinonline*.
- Fry, J., Greenberg, S., Mazza, F. (2012). *The Secretariat's Guide to ICC Arbitration*. International Chamber of Commerce.
- Ghaffari, A., Walters, E. (2014). The Emergency Arbitrator: The Dawn of a New Age?. *Arbitration International*, 30(1).

- Gökyayla, C. D. (2008). *Milletlerarası Tahkimde Ad Hoc Tahkim ve Kurumsal Tahkim*. Uğur Alacakaptan'a Armağan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Gökyayla, C. D. (2016). *İstanbul Tahkim Merkezi Kuralları Uyarınca Divanın Yetki ve Görevleri*, Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu, Eskişehir, 21-22 Nisan 2016 Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, Editörler: Bilgin Tiryakioğlu, Mesut Aygün, Ali Önal, Kübra Altıparmak, Cansu Kaya, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Greenberg, S., Feris, J.R., (2009). Appendix: References to the IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration when Deciding on Arbitrator Independence in ICC Cases. *ICC International Court of Arbitration Bulletin*.
- Greene, P. J. (2017). When Athletes Are Wrongly Sanctioned Under the World Anti-Doping Code. *Maryland Journal of International Law*.
- Grierson, J., Van Hooft, A. (2012). Arbitrating under the 2012 ICC Rules. *Kluwer Law International*.
- Gurry, F. (1995). The Commencement of Arbitral Proceedings, (Arbitral Proceedings), Conference On Rules For Institutional Arbitration and Mediation. Geneva, World Intellectual Property Organization.
- Gurry, F. (1999). The Dispute Resolution Services of The World Intellectual Property Organization. *Journal of International Economic Law (Resolution)*.
- Gülşen, Ö. (2009). *Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Bünyesinde Tahkim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gültek, Ş. (2011). *Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca İptal Davası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Günay, M. (2009). Milletlerarası Tahkim Kanununa Göre Tahkim Yargılama Usulü. *Adalet Dergisi*.
- Hacıbekiroğlu, E. (2012). *Milletlerarası Tahkim Hukukunda Deliller ve Delillerin Değerlendirilmesi*, İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Holtzmann, H. M., Neuhaus, J. E. (2015). A Guide to the 2006 Amendments to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary. *Kluwer Law International*.
- Hope, J. (2008). Why Choose Stockholm: Reflections of an English Lawyer After Two Years Practising International Arbitration in Sweden. *Stockholm International Arbitration Review*.
- İnternet: 2004 US Model Bilateral Investment Treaty, m. 28/4-5, (Çevrimiçi) https://ustr.gov/archive/assets/Trade_Sectors/Investment/Model_BIT/asset_upload_file847_6897.pdf, E.T. 24.01.2019.
- İnternet: Amerikan Tahkim Örgütü Hızlandırılmış Usulleri için bkz. https://www.adr.org/sites/default/files/CommercialRules_Web.pdf, E.T. 31.01.2019.

- İnternet: Arbitration CAS 2016/A/4512 World Anti-Doping Agency (WADA) v. Turkish Football Federation (TFF) & Ahmet Kuru, award of 21 November 2016, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4512.pdf>, E.T. 02.04.2019.
- İnternet: Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce (Çevrimiçi) http://www.sccinstitute.com/media/159828/final_draft_arbitration-rules-17112016.pdf, E.T. 23.01.2019.
- İnternet: Beach, A.,(2012).‘The CAS ad hoc Division – fast, fair and free?’, LawInSport, <https://www.lawinsport.com/topics/articles/item/the-cas-ad-hoc-division-fast-fair-and-free>, E.T. 04.04.2019.
- İnternet: CAS Kuralları, <https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>, E.T. 03.04.2019.
- İnternet: Çakır, G., (2016). “Dünya Pratiğinde Hızlandırılmış Tahkim”, s.82-83. (Çevrimiçi) www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2016.../GSI_Articletter_2016_Winter_Article6.pdf, E.T. 28.01.2019.
- İnternet: Decisions on Manifest Lack of Legal Merit (Çevrimiçi) <https://icsid.worldbank.org/en/Pages/Process/Decisions-on-Manifest-Lack-of-Legal-Merit.aspx>, E.T. 25.01.2019.
- İnternet: Derains, Y., Levy, L., (2011). “Is Arbitration As Good As The Arbitrator? Status, Powers and Role of Arbitrator”, ICC Dossier, Paris, C.III, <http://store.iccwbo.org/content/uploaded/pdf/ICC-Is%20Arbitration-only-As-Good-as-the-Arbitrator-Status-Powers-and-Role-of-the-Arbitrator.pdf>, E.T. 30.01.2019.
- İnternet: Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi Hakkında Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (Çevrimiçi) https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanunbmmc071/kanuntbmmc071/kanuntbmmc07103460.pdf, E.T. 23.01.2019.
- İnternet: FIFA v. FC Barcelona CAS 2014 / A / 3793, <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/3793.pdf>, E.T. 03.03.2019.
- İnternet: Flores, M, (2019), Expedited Procedure under the 2017 ICC Rules: Does the ICC’s Priority for Efficiency and Cost Effectiveness Come at the Expense of the Parties’ Rights?, <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2019/01/13/expedited-procedure-under-the-2017-icc-rules-does-the-iccs-priority-for-efficiency-and-cost-effectiveness-come-at-the-expense-of-the-parties-rights/>, E.T. 05.03.2019.
- İnternet: Garraffa, P., The “Matuzalem-Affaire”: Ending of the Sporting Justice? International Sports Law Journal, 2012/3-4; pp. 44- 48, https://www.asser.nl/media/2082/islj_2012-3-4.pdf,E.T. 04.03.2019.
- İnternet: Global Trading Resource Corp. and Globex International, Inc. v. Ukraine (ICSID Case No. ARB/09/11), para. 36, (Çevrimiçi) http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/ICSIDBLOBS/OnlineAwards/C660/DC1771_En.pdf, E.T. 24.01.2019.

- İnternet: ICC Commission Reports, (2002) Note on Expedited ICC Arbitration Procedure, ICC International Court of Arbitration Bulletin, 13(1), 29 vd., http://library.iccwbo.org/content/dr/COMMISSION_REPORTS/CR_0019.htm?l=Articles&l2=, E.T. 30.01.2019.
- İnternet: Ipp, A.H. (2018), 'Expedited Arbitration at the SCC: One Year with the 2017 Rules', Kluwer Arbitration Blog, April 2 2018, 1, <http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2018/04/02/expedited-arbitration-scc-one-year-2017-rules-2/>, E.T: 21.11.2019.
- İnternet: İSTAC İstatistiklerine ilişkin geniş bilgi için bkz. https://istac.org.tr/wp-content/uploads/2018/05/rakamlarla_istac_tr.pdf, E.T. 27.01.2019.
- İnternet: Judgment of the Swiss Federal Tribunal 4A_558/2011 of March 27, 2012. Bkz. <http://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/27%20mars%202012%204A%20558%202011.pdf>, E.T. 03.03.2019.
- İnternet: LCIA Tahkim Kuralları için bkz. https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2014.aspx, E.T. 31.01.2019.
- İnternet: Levy, R., (2012). Swiss Federal Tribunal Overrules CAS Award in a Landmark Decision: FIFA vs Matuzalem, International Sports Law Journal, 2012/3-4, pp.35-38; <https://www.lawinsport.com/topics/articles/regulation-a-governance/item/swiss-federal-tribunal-overrules-cas-award-in-a-landmark-decision?tmpl=component&print=1>, E.T. 04.03.2019.
- İnternet: Lundblad, C. (2012). Arbitration Guide IBA Arbitration Committee Sweden. International Bar Association, 7. Web: <http://www.ibanet.org/Article/Detail.aspx?ArticleUid=a646cf32-0ad8-4666-876bc3d045028e64>, E.T.21.11.2019.
- İnternet: Magnusson, A. (2012). The SCC Experience of Gas Disputes: Perspectives from a Leading Arbitration Centre. Second Annual Forum on Commercial & Legal Strategies for Successfully Negotiating Long Term Gas Supply Contracts, Arbitration Institute of The Stockholm Chamber of Commerce, 1, http://sccinstitute.com/media/30005/magnusson_gasdisputes_thescc_experience.pdf, E.T: 20.11.2019.
- İnternet: Olimpiyat Oyunları'nda CAS Tahkim Kuralları, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/CAS_adhoc_rules_Olympic_Games_London_2012.pdf, E.T. 04.03.2019.
- İnternet: Öhström, M. (2002). Decision by the SCC Institute Regarding Challenge of Arbitrators. Stockholm Arbitration Report, 2002(1), 38. https://setterwalls.se/Documents/Artiklar/Decisions_by_the_SCC_marie_sar_2002_1.pdf, E.T: 21.11.2019.
- İnternet: Pryles, M., Limits to Party Autonomy in Arbitral Procedure, https://www.arbitration-icca.org/media/4/48108242525153/media012223895489410limits_to_party_autonomy_in_international_commercial_arbitration.pdf, E.T. 26.01.2019.

- İnternet: Roman Kreuziger v. UCI, CAS 2014 / A / 3694, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Award_motivated_3694_FINAL_internet.pdf, E.T. 03.03.2019.
- İnternet: SCC Hızlandırılmış Tahkim Kuralları için bkz. https://sccinstitute.com/media/178161/expedited_arbitration_rules_17_eng_web.pdf, E.T: 20.11.2019.
- İnternet: SCC İstatistikleri için bkz <https://sccinstitute.com/statistics/>, E.T: 20.11.2109.
- İnternet: SCC Rules Appendix I, m.1 – 2, https://sccinstitute.com/media/293614/arbitration_rules_eng_17_web.pdf, E.T.:20.11.2019.
- İnternet: Sternheimer,J.B.W.(2015).Accelerated procedures in the Court of Arbitration for Sports, <https://www.lawinsport.com/topics/features/item/expedited-procedures-before-the-court-of-arbitration-for-sport#references>, E.T. 02.03.2019.
- İnternet: Stockholm Ticaret Odası için bkz. <https://sccinstitute.com/about-the-scc/>, E.T: 20.11.2019.
- İnternet: Tellez, F. M. (2013). Arbitrator’s Independence And Impartiality: A Review Of Scc Board Decisions On Challenges To Arbitrators (2010-2012) (Challenges To Arbitrators). Arbitration Institute Of The Stockholm Chamber Of Commerce, 2, <http://www.sccinstitute.com/about-the-scc/legalresources/articles/>, E.T.21.11.2019.
- İnternet: UEFA Statüsü, https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/OfficialDocument/uefaorg/WhatUEFAis/02/09/93/25/2099325_DOWNLOAD.pdf. E.T. 02.03.2019.
- İnternet: UEFA Şampiyonlar Ligi Yönetmeliği, https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Regulations/uefaorg/Regulations/02/09/88/17/2098817_DOWNLOAD.pdf, E.T. 03.03.2019.
- İnternet: UEFA v. Beşiktaş CAS 2013 / A / 3258, https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/CASdecisions/02/47/24/24/2472424_DOWNLOAD.pdf, E.T. 03.03.2019.
- İnternet: UEFA v. Fenerbahçe, CAS 2013 / A / 3256, https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Award_3256_FINAL_internet.pdf, E.T. 03.03.2019.
- İnternet: UNCITRAL Tahkim Kuralları, <http://ikonion.net/attachments/article/30/UNCITRAL%20TAHK%C4%B0M%20KURALLARI%202010%20REV%C4%B0ZELER%C4%B0%20C4%B0LE.pdf>, E.T. 31.01.2019.
- İnternet: White&Case, (2015) School of International Arbitration, Quenn Mary University of London, International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration, <https://www.whitecase.com/publications/insight/2015-international-arbitration-survey-improvements-and-innovations>, E.T. 30.01.2019.

İnternet: WIPO Hızlandırılmış tahkim kuralları için bkz. <https://www.wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/index.html>, E.T. 31.01.2019.

Kalpsüz, T. (2010). *Türkiye’de Milletlerarası Tahkim*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Kaplan, Y. (2001). Milletlerarası Tahkimde Hakemin ve Tenfizin Reddi Sebebi Olması Açısından Bağımsızlık ve Tarafsızlık İlkesi. *MHB*, 21(1-2).

Karazincir, A. (2012). *Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Uluslararası Ticari Uyuşmazlıkların Çözüm Yolu Olarak Tahkim*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Karslı, A. (2001). *Medeni Usul Hukukunda Usuli İşlemler*, İstanbul.

Kartal, B. (2016). *Enerji Şartı Anlaşması Çerçevesinde Uyuşmazlıkların Çözümü ve Stockholm Ticaret Odası Tahkimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kayalı, D. (2015). *Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.

Kirby, J. The ICC Court: A Behind the Scenes Look. *ICC International Court of Arbitration Bulletin*.

Knoepfler, F. (1995). *Commentary: Commencement of Arbitration Proceedings and The Arbitral Tribunal*, Conference on Rules for Institutional Arbitration and Mediation, Geneva: WIPO Publications No.741.

Kocur, M. (2015). *Witness Statements In International Commercial Arbitration*. Gessel-Kalinowska vel Kalisz, B. (Editör). The Challenges And The Future Of Commercial and Investment Arbitration. Warsaw: First Publishing.

Konuralp, C. S. (2011). *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Kuru, B. (2001). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6. Basım. Demir Yayınevi.

Kuru, B., Aslan, R., Yılmaz, E. (2004). *Medeni Usul Hukuku*, 15. Basım. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Küçükgüngör, E. (2004). Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim (The Court Of Arbitration For Sport). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 53(2).

Lew, J. D. M. (2006). Achieving the Dream: Autonomous Arbitration. *Arbitration International*, 22(2).

Lew, J. D. M., Mistelis, L.A., Kröll, S. M. (2003). Comparative International Commercial Arbitration. *Kluwer Law International*.

Loukas, M. (Çeviren: Bahar Ceyda Süral), (2007). Milletlerarası Tahkim: Kurumsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar 2006. *TBB Dergisi*.

- Magnusson, A. ve Shaughnessy, P. (2006). The 2007 Arbitration Rules Of The Arbitration Institute Of The Stockholm Chamber Of Commerce. *Stockholm International Arbitration Review*.
- Marchisio, G. (2017). Recent Solutions to Old Problems: A Look at the Expedited Procedure Under the Newly Revised ICC Rules of Arbitration, *ICC Dispute Resolution Bulletin*, 1(1),
- Markert, L. (2016). Special Focus Issue: Summary Dismissal of ICSID Proceedings. *ICSID Review*, 31(3).
- Martens, D. R. (2010). C.A.S Yargılama Sistemi ve Usulleri, III. Oturum Oyuncular ve Kulüpler Arasındaki Anlaşmazlıkların Çözüm Yolları, I. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayını, Ankara.
- McLaren, R.H. (2010). Twenty-Five Years of The Court of Arbitration for Sport: A Look in the Rear-View Mirror, *Marquette Sports Law Review*, 20(2).
- Mitten, M. J. (2014). The Court of Arbitration for Sport and its Global Jurisprudence: International Legal Pluralism in a World Without National Boundaries, *Ohio State Journal On Dispute Resolution*, 30(1).
- Munoz, E. (2015). *How Urgent Shall an Emergency Be The Standards Required to Grant Urgent Relief By Emergency Arbitrators*, Yearbook on International Arbitration, Edited by Marianne Roth, Micheal Geistlinger, Vienna, Volume IV.
- Nomer, E., Ekşi, N., Öztekin, G. (2013). *Milletlerarası Tahkim*. İstanbul: Beta Basım.
- Okuyucu, E. (2007). Tahkimde Ceza Hukuku Sorunları, *TBB Dergisi*.
- Ortakaya, M. P. (2018). *Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) Tahkim Uygulaması- 2017 MTO Tahkim Kuralları Değişiklikleri Kapsamında Güncellenmiş*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Özdemir Kocasakal, H. (2018). *Uluslararası Spor Yargısı*, Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, İstanbul.
- Özdemir, T., Durgut, R., (2006). Uluslararası Tahkimde Sözleşme Serbestisi, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2).
- Özel, S. (2008). *Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri*, İstanbulÇ Legal Yayınevi.
- Özsoy, S. (2008). Spor Hukukunda Tahkim. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 3(1).
- Pair, L. M. (2011). *Consolidation in International Commercial Arbitration - the ICC and Swiss Rules*. Doktora Tezi, The University of St. Gallen, School of Management, Economics, Law, Social Sciences and International Affairs, St. Gallen, İsviçre.

- Panagiotopoulos, D. (1999). Court of Arbitration for Sports, *Villanova Sports & Ent. Law Journal*, 6.
- Patocchi, P. (2014). *International Sports Law and Jurisprudence of the CAS*, 4th CAS & SAV/FSA Conference Lausanne 2012, Bernasconi, M. (Ed.), Colloquium Editions Weblaw, Bern.
- Paulsson, J. (1995). The WIPO Expedited Arbitration Rules: Fast Track Arbitration, Conference On Rules For Institutional Arbitration and Mediation, World Intellectual Property Organization..
- Paulsson, J. (1998). Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding a Local Standard Annulment (LSA). *ICC Bulletin*, 9(1).
- Pekcanitez, H., Atalay, O., Özekes, M. (2013). *Medeni Usul Hukuku*. 14. Basım. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Pekcanitez, H., Yeşilirmak, A., (2017). *Tahkim, Medeni Usul Hukuku*, (editörler: Hakan Pekcanitez, Muhammet Özekes/Mine Akkan/ Hülya Taş Korkmaz), İstanbul: Oniki Levha yayınları.
- Petek, H. (2007). Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafta? *Terazi Hukuk Dergisi*, 2(15).
- Plant, D. W. (2003). WIPO Arbitration and Mediation Center, WIPO Online Course on Arbitration and Mediation under the WIPO Rules.
- Ramsjö, D. ve Strömberg, S. (2009). Manifest Lack Of Jurisdiction? A Selection Of Decisions Of The Arbitration Institute Of The Stockholm Chamber Of Commerce Concerning The Prima Facie Existence Of An Arbitration Agreement (2005-2009). *Stockholm International Arbitration Review*.
- Reisoğlu, S. (2004). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Basım.
- Rigozzi, A. (2006). Provisional Measures in CAS Arbitrations, The Court of Arbitration For Sport 1984-2004, Edited by Ian S. Blackshaw/Robert C. R. Siekmann/Janwillem Soek, T.M.C. Asser Press, Lahey.
- Rohner, T. (2014). Expedited Procedure under Art. 42 Swiss Rules, Ten Years of Swiss Rules of International Arbitration - ASA Special Series No. 44..
- Sadrüleşrafi, H. A. (2007). Türk ‘Milletlerarası Tahkim Kanunu’na İlişkin Düzenlemeler İle Uygulamalar Hakkındaki Görüşler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1).
- Santocroce, F. G. (2015). The Emergency arbitrator: a full-fledged arbitrator rendering an enforceable decision?. *Arbitration International*, 31(2).
- Sayın, U. (2013). *Milletlerarası Ticarî Tahkim Kuruluşları*. International Conference On Eurasian Economies Session 2D: Uluslararası Hukuk.

- Schafer, E. (2003). Videoconferencing in Arbitration, *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 14(1).
- Scherer, M. (2005). Acceleration of Arbitration Proceedings-The Swiss Way: The Expedited Procedure under the Swiss Rules of International Arbitration, *German Arbitration Journal*.
- Schreuer, C. H., Malintoppi, L., Reinisch, A., Sinclair, A. (2009). *The ICSID Convention: A Commentary, Second Edition*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Schwarz, F.T., Konrad, C.W., (December 2013). The Revised Vienna Rules An Overview of Some Significant Changes (and a Preview of the New Austrian Arbitration Law 2014). *ASA Bulletin*, 31(4).
- Serbest, F. (2013). *Fast-track Arbitration - Should it be encouraged in International Commercial Disputes?* İpek Yolu Canlanıyor, Türk-Çin Hukuk Zirvesi Konferans Bildiri Kitabı, Editörler: A.Caner Yenidünya, Mustafa Erkan, Reyhan Asat, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Seviğ, V. R. (2003). Milli Tahkim ve Milletlerarası Tahkim, *Milletlerarası Hukuk Bülteni*.
- Seymenoğlu, M. D. (2003). *İnternet Alan İsimleri Sistemi ve WIPO Tahkim Prosedürü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Silverman, M. (1992). Fast-Track Arbitration: Different Perspectives, *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 3(2).
- Sun C.L., Weiyi, T., (2013). Making Arbitration Effective: Expedited Procedures, Emergency Arbitrators and Interim Relief. *Contemporary Asia Arbitration Journal*.
- Şanlı, C. (2016). *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları*. 6. Basım. İstanbul: Beta Yayınları.
- Şanlı, C., Esen, E., Ataman Figanmeşe, A. (2016). *Milletlerarası Özel Hukuk*, 5. Basım. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tan, M. (2003). Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü'nde Tahkim. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*.
- Taşkın, A. (2005). *Hakem Sözleşmesi*, İstanbul: Turhan Kitabevi.
- Toope, S. J. (1990). Mixed International Arbitration, Studies In Arbitration Between States And Private Persons, *Grotius Publications Limited*.
- Tosun, Ö. (2013). Hakimlerin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, *MİHDER*, 2013(2), 2.
- Üçışık, F. (2017). *Spor Hukuku*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Ware, S, J. (2007). *Principles of Alternative Dispute Resolution*. 2. ed., Minnesota: Thomson West.

- Webster, T., Buhler, M. (2014). *Handbook of ICC Arbitration: Commentary, Precedents, Materials*. Sweet and Maxwell.
- Welser, I., Klausegger, C. (2009). *Chapter II: The Arbitrator and the Arbitration Procedure- Fast Tract Arbitration: Just fast or something different?* Austrian: Yearbook on International Arbitration.
- Wen, D. ve Bergmann, L. (2011). Comparison Between SCC Arbitration and CIETAC Arbitration. *Transnational Dispute Management (TDM) Asia Special*.
- Whitesell, A. M. (2007). Independence in ICC Arbitration: ICC Court Practice Concerning the Appointment, Confirmation, Challenge and Replacement of Arbitrators, ICC International Court of Arbitration Bulletin. *Special Supplement*.
- Winstanley, A. (2001). *The LCIA - History , Constitution and Rules, International Commercial Arbitration Practical Perspectives, Andrew Berkeley/ Jacqueline Mimms Frances A. Paterson/ Philip Britton, Centre of Construction Law and Management*. London.
- Yasan Tepetaş, C. (2018). Key Features of the Istanbul Arbitration Centre Arbitration Rules, *The Turkish Commercial Law Review*, 4(1).
- Yasan, C. (2016). *İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) Tahkim Kuralları Uyarınca Seri Tahkim Yargılaması (Fast Tract Arbitration)*, Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu, Eskişehir, 21-22 Nisan 2016 Sempozyum Bildirileri ve Tartışmalar, Editörler: Bilgin Tiryakioğlu, Mesut Aygün, Ali Önal, Kübra Altıparmak, Cansu Kaya, Ankara: Yetkin Yayınları.
- Yeşilirmak, A. (2000). Interim and Conservatory Measures in ICC Arbitral Practice, *ICC International Court of Arbitration Bulletin*, 11(1).
- Yeşilirmak, A. (2015). Provisional Measures in International Commercial Arbitration, *International Arbitration Law Library, Kluwer Law International*, 12.
- Yeşilirmak, A. (2018). *ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması (ICC)*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Yeşilova, B. (2008). Milletlerarası Tahkimin Hukuki Niteliği Üzerine Düşünceler ve Güncel Gelişmeler. *TBB Dergisi*, 76.
- Yeşilova, B. (2008). *Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemelerin Yardımı ve Denetimi*. İzmir: Güncel Yayınevi.
- Yılmaz, A.Ç. (2016). Spor Tahkim Mahkemesinin Disiplin Yaptırımlarına İlişkin Kamu Düzeni Müdahalesi: İsviçre Federal Mahkemesinin Matuzalem Kararı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20(3).
- Yılmaz, E. (1999). Milletlerarası Tahkim, Milletlerarası Tahkim Konusunda Yasal Bir Düzenleme Gerekir Mi? II. Tahkim Haftası, Taslaklar-Tartışmalar-Öneriler. Ankara.
- Zenginkuzucu, D. M. (2013). *Uluslararası Ticaret ve Yatırım Uyuşmazlıklarının Dostane Çözümüne İlişkin Temel Metinler*. İstanbul: Legal Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı :AYDIN, Erhan Burak
Uyuğu :Türk
Doğumtarhiveyeri :01.01.1992, KIRŞEHİR
Medenihali :Bekar
Telefon :+90 552 409 99 99
e-mail :erhanburakaydin@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yükseklisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Devletler Özel Hukuku Bilim Dalı	
Lisans	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Hukuk Fakültesi	Ocak, 2016

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
3	Aydın Legal	Kurucu Avukat

Yabancı Dil

İngilizce C1, Almanca A2

